

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

**НАУКА И САВРЕМЕНИ
УНИВЕРЗИТЕТ 7**
Књига резимеа

Ниш, 10. новембар 2017.

Програмски одбор:

1. Др Бојан Благојевић, доцент Филозофског факултета у Нишу, копредседник
2. Др Иван Јовановић, доцент Филозофског факултета у Нишу, копредседник
3. Проф. др Наталија Јовановић, декан Филозофског факултета
4. Проф. др Владимир Хедрих, продекан за међународну сарадњу Филозофског факултета
5. Др Славиша Недељковић, ванредни професор Филозофског факултета у Нишу
6. Др Небојша Милићевић, доцент Филозофског факултета у Нишу
7. Др Драгана С. Захаријевски, редовни професор Филозофског факултета у Нишу
8. Др Јасмина Петровић, ванредни професор Филозофског факултета у Нишу
9. Др Слободан Цвејић, редовни професор Филозофског факултета у Београду
10. Др Александра Костић, редовни професор Филозофског факултета у Нишу
11. Др Марина Благојевић Хјустон, научни саветник на Институту за криминолошка и социолошка истраживања
12. Др Горана Ђорић, ванредни професор Филозофског факултета у Нишу
13. Др Зоран Станковић, доцент Филозофског факултета у Нишу
14. Др Владета Радовић, ванредни професор Филозофског факултета у Нишу
15. Др Данијела Костадиновић, доцент Филозофског факултета у Нишу
16. Др Милица Живковић, редовни професор Филозофског факултета у Нишу

17. Др Селена Станковић, доцент Филозофског факултета у Нишу
18. Др Дејан Марковић, ванредни професор Филозофског факултета у Нишу
19. Драга Мاستиловић, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, БиХ
20. Бисерка Кошарац, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет, БиХ
21. Ирина Бабамова, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопље, Македонија
22. Софија Арнаудова, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“, Филозофски факултет, Скопље, Македонија
23. Сања Бошковић Данојлић, Универзитет у Поатјеу, Факултет књижевности и језика, Француска
24. Jean-Marc Vercruyse (Жан-Марк Веркрис), Универзитет Артоа, Арас, Факултет књижевности и уметности, Француска
25. Witold Ucherek (Витолд Ухерех), Универзитет у Вроцлаву, Филолошки факултет, Пољска
26. Дмитр Денков, Универзитет у Софији, Филозофски факултет, Бугарска
27. Miliana-Radmila Uscatu (Миљана-Радмила Ускату), Западни универзитет у Темишвару, Румунија
28. Dana Percses (Дана Перчек), Западни универзитет у Темишвару, Румунија
29. Sabine JESNER (Сабина Јеснер), Универзитет у Грацу, Филозофски факултет, Аустрија
30. Александр Викторович Шунков, Кемеровски државни институт за културу
31. Јелена Јевгенијевна Рибникова, Кемеровски државни институт за културу
32. Александр Сауткин, Мурмански арктички државни универзитет
33. Krunoslav Nikodem, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet u Zagrebu, Hrvatska.

34. Соња Карабелинова, Универзитет у Софији, Филозофски факултет.

Организациони одбор:

1. Др Велимир Илић, доцент Филозофског факултета, копредседник
2. Др Дејан Антић, асистент Филозофског факултета у Нишу, копредседник
3. Доц. др Гордана Ђигић, продекан за науку Филозофског факултета у Нишу
4. Проф. др Драган Тодоровић, продекан за финансије Филозофског факултета у Нишу
5. Др Зоран Димић, доцент Филозофског факултета у Нишу
6. Др Кристина Ранђеловић, доцент Филозофског факултета у Нишу
7. Др Драган Тодоровић, ванредни професор Филозофског факултет у Нишу
8. Др Милош Јовановић, доцент Филозофског факултета у Нишу
9. Нина Павловић, асистент Филозофског факултета у Нишу
10. Александра Николајевић, асистент Филозофског факултета Универзитета у Нишу
11. Др Марија Марковић, доцент Филозофског факултета у Нишу
12. Ивана Стаменковић, асистент Филозофског факултета у Нишу
13. Јелена Младеновић, асистент Филозофског факултета у Нишу
14. Владимир Фигар, асистент Филозофског факултета у Нишу
15. Др Иван Јовановић, доцент Филозофског факултета у Нишу
16. Др Виолета Џонић, доцент Филозофског факултета у Нишу

НАУКА И САВРЕМЕНИ УНИВЕРЗИТЕТ 7

Књига резимеа

Садржај:

ФИЛОЗОФИЈА У СВЕТЛУ РАЗВОЈА НОВИХ ФИЛОЗОФСКИХ ДИСЦИПЛИНА

Горан Јаковљевић: ЕМПЕДОКЛОВА ХЕНОЛОГИЈА

Милан Јовановић: ОД УЗРОЧНОСТИ КАО УТИЦАЈА ДО УТРОЧНОГ
ПЛУРАЛИЗМА

Вукашин Милошевић: ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ФИЛОЗОФИЈЕ И
КОНТИНУИТЕТ ФИЛОЗОФСКЕ МИСЛИ

Александар Пешић: ПОЛОЖАЈ ФИЛОЗОФИЈЕ И ТЕХНИКЕ У
МАРКУЗЕОВИМ ДЕЛИМА

Биљана Радвановић: МЕСТО ФИЛОЗОФИЈЕ НАУКЕ У
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОМ ПРОУЧАВАЊУ НАУКЕ

Сава Ристић: ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ И ЊИХОВЕ ПОСЛЕДИЦЕ ПО
НАЦИОНАЛИЗАМ

Горан Ружић: ТУГЕНДХАТОВА ФОРМАЛНА СЕМАНТИКА КАО
МЕТАОНТОЛОГИЈА

Михаило Стојановић: ИСТИНА НА КРСТУ СИСТЕМА -
ПРОМИШЉАЊЕ ОДНОСА МУЗИЧКОГ И МОРАЛНОГ
ОБРАЗОВАЊА У ПЛАТОНА

ОКТОБАРСКА РЕВОЛУЦИЈА - НАСЛЕЂЕ И ИЗАЗОВИ

Бојан Благојевић РЕВОЛУЦИЈА НА ПЕРИФЕРИЈИ И
ПЕРМАНЕНТНА РЕВОЛУЦИЈА

Софија Божић, Душан Бајагић: ОКТОБАРСКА РЕВОЛУЦИЈА,
РУСИЈА И СОВЈЕТСКИ САВЕЗ НА СТРАНИЦАМА *СРПСКОГ/
КЊИЖЕВНОГ ЛИСТА*

Адријана Видић, Томислав Брлек: СТО ГОДИНА КОЈЕ СУ
ПОТРЕСЛЕ СВИЈЕТ - О КОМЕМОРАТИВНИМ ПРАКСАМА 1917.

Никола Дедић: ДВЕ ДЕФИНИЦИЈЕ КАПИТАЛИЗМА У *КАПИТАЛУ*

Растислав Динић: 'ПРАВИ ЦРВЕНИ ФАШИСТА' - МАКАВЕЈЕВЉЕВ
ЛЕЊИН КАО ПЕРФЕКЦИОНИСТИЧКА ФИГУРА

Весна Маричић: УТИЦАЈ ОКТОБАРСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ НА ДЕЛО СЕРГЕЈА ЕЈЗЕНШТАЈНА

Иван Т. Ристић: СОВЈЕТСКА РУСИЈА И КОМИНТЕРНА ПРОТИВ ‘ВЕРСАЈСКОГ ПОРЕТКА’ НА БАЛКАНУ ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Гордана Стојић: СОЦИОЛОГ И РЕВОЛУЦИЈА

ИСТОРИОГРАФИЈА И САВРЕМЕНО ДРУШТВО

Душан Бајагић, Софија Божић: ИСТРАЖИВАЊЕ ИСТОРИОГРАФИЈЕ КАО НАУЧНЕ ДИСЦИПЛИНЕ НА ПРИМЕРУ ПРИКАЗА И КРИТИКА У СРПСКОМ/КЊИЖЕВНОМ ЛИСТУ

Светлана Велимирац: ЕПИСТОЛАРНИ СВЕДОК: ЈЕДНА ЖЕНСКА ПЕРСПЕКТИВА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Снежана Вукадиновић: ОД ПАНЕГИРИКА ДО ПРОПАГАНДЕ

Ежи Гжибовски, Мажена Гжибовска: THE ORTHODOX MILITARY CLERGY IN THE POLISH ARMY IN 1919/1949. HISTORIOGRAPHY AND ARCHIVAL SOURCES

Наталија Димић: САВРЕМЕНА СРПСКА/ЈУГОСЛОВЕНСКА ИСТОРИОГРАФИЈА О НЕМАЧКОЈ

Младен Живић: ХОМЕРОВА *ИЛИЈАДА* КАО ИСТОРИЈСКИ ИЗВОР

Младенка Ивановић: СТУДЕНТИ ИЗ СРБИЈЕ НА СТУДИЈАМА У ШВАЈЦАРСКОЈ ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Растко Ломпар: ОДНОС РЕЛИГИЈЕ И ФАШИЗМА У САВРЕМЕНОЈ ИСТОРИОГРАФИЈИ

Александар Лукић: ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ У НИШКОМ КРАЈУ 1925. ГОДИНЕ

Ирена Љубомировић: ПРОМЕНЕ У ИСТОРИЈСКОЈ НАУЦИ, УЛОГА ИСТОРИЧАРА И РАЗВОЈ ИСТОРИЈЕ ИСТОРИОГРАФИЈЕ

Александар Милетић: СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ. ПОСЕТА БРИТАНСКИХ ЛАБУРИСТА ЈУГОСЛАВИЈИ 1950. ГОДИНЕ

Божица Младеновић: ДНЕВНИК ТОШКА ВЛАХОВИЋА КАО ИСТОРИЈСКИ ИЗВОР

Милан Момчиловић: ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ЧЛАНОВА САВЕТА
КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 1838. ДО 1858. ГОДИНЕ

Бојан Панић: ДА ЛИ СУ АЛБАНЦИ ИЛИРИ? ОСВРТ НА УЏБЕНИКЕ
ИСТОРИЈЕ

Мирослав Пешић, Милош Ђорђевић: ПОЛИТИЧКА ДЕЛАТНОСТ
НИКОЛЕ ПАШИЋА У ОКВИРУ СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ УЧЕЊА
СВЕТОЗАРА МАРКОВИЋА

Александра Радосављевић, Дејан Гашић: ПЕРЦЕПЦИЈА ИЗВОРНИХ
ВЕСТИ О ФИРЕНТИНСКОЈ УНИЈИ ЦРКАВА У САВРЕМЕНОЈ
ИСТОРИОГРАФИЈИ

Александар Ракоњац: ПОКУШАЈ ТРАНЗИЦИЈЕ КА ПЛАНИРАЊУ
У ПРИВРЕДИ - ЈЕДНОГОДИШЊИ ПЛАН ПРОИЗВОДЊЕ
ИНДУСТРИЈЕ И РУДАРСТВА ЗА 1946.ГОДИНУ

Слободан Селинић: ЈЕЗИЧКИ СУКОБ У ЈУГОСЛАВИЈИ
1967: ИСТОРИЈСКЕ ЧИЊЕНИЦЕ, ИСТОРИОГРАФСKE
ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ И СЕЋАЊА УЧЕСНИКА

Бојан Симић: МИЛАН СТОЈАДИНОВИЋ У НОВИЈОЈ СТРАНОЈ
ИСТОРИОГРАФИЈИ

Владан Станковић: СРЕДЊЕВЕКОВНА ЖУПА ЗЕТА И ЊЕНА
НАСЕЉА

Александар Стојановић: АЛЕКСИНАЦ И ОКОЛИНА У
ИСТОРИОГРАФИЈИ: ДОМЕТИ И ПРОБЛЕМИ У ИСТРАЖИВАЊУ

Јасмина Шаранац Стаменковић: ИВАН ЂУРИЋ – НАУЧНИК,
СВЕДОК, УЧЕСНИК

МЕДИЈИ И ЈАВНА КОМУНИКАЦИЈА У САВРЕМЕНОМ ОКРУЖЕЊУ

Татјана Вулић, Марга Митровић: РЕФЛЕКСИЈЕ НОВОГ ЗАКОНА О
НАСИЉУ У ПОРОДИЦИ У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ ШТАМПИ

Маја Костадиновић: УТИЦАЈ НЕВЕРБАЛНИХ ЗНАКОВА НА
КОМУНИКАЦИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ОКРУЖЕЊУ

Јелена Војиновић Костић: ТЕОРИЈСКИ ОСВРТ НА ЈАВНИ ЈЕЗИК У
СЛУЖБИ ПОЛИТИКЕ

Андреа Рагковић: ХЕРМЕНЕУТИЧКИ ОСВРТ НА ЈЕЗИК ТЕЛА И ЊЕГОВЕ МЕДИЈСКЕ (ЗЛО)УПОТРЕБЕ

Драган Стефановски: УЛОГАТА НА МЕДИУМИТЕ И КУЛТУРАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА ВО СВЕТОТ НА ГЛОБАЛНОТО

ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ У ОБЛАСТИ КОМУНИКОЛОГИЈЕ И НОВИНАРСТВА

Велибор Петковић: ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ У НОВИНАРСТВУ - УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОФЕСИЈЕ ИЛИ ЕКСПЛОАТАЦИЈА МЛАДИХ?

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЕ САВРЕМЕНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Нина Лазаревић - ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАТИВНА КОМПЕТЕНЦИЈА У САВРЕМЕНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Драгана Љубисављевић: ПРОБЛЕМСКО УЧЕЊЕ - ПЕРСПЕКТИВА САВРЕМЕНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Јелена Максимовић, Јелена Османовић: ПРОБЛЕМИ И ДИЛЕМЕ САВРЕМЕНЕ РЕФЛЕКСИВНЕ НАСТАВЕ У ПОВЕЗИВАЊУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ КРОЗ АКЦИОНА ИСТРАЖИВАЊА

Марија Марковић: РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Сузана Марковић Крстић: ШКОЛОВАЊЕ ОМЛАДИНЕ У ДРУШТВЕНОМ КОНТЕКСТУ - ОБРАЗОВАЊЕ КАО КАНАЛ ДРУШТВЕНЕ ПОКРЕТЉИВОСТИ

Живорад Миленовић: МОДЕЛ ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА ЗА ЗАНАТСКА ЗАНИМАЊА

Емануела Милетић: ПРОБЛЕМСКА НАСТАВА - ПАРАДИГМА САВРЕМЕНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Биљана Милошевић Шошо: УТИЦАЈ ПОРОДИЧНИХ И СУПКУЛТУРНИХ ВРЕДНОСТИ НА СОЦИЈАЛНУ МОБИЛНОСТ - ПРИМЕР РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Македонка Радуловић, Ирена Алвировић: THE INFLUENCE OF EDUCATION ON FAMILY VALUES AMONG YOUNG PEOPLE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Милан Станковић: ДЕЧИЛИ ОБРАЗОВНО-ИСТРАЖИВАЧКИ КАМП У ПРИРОДИ

Весна Станковић Пејновић: КОМЕРЦИЈАЛИЗАЦИЈА ОБРАЗОВАЊА

Тамара Стојановић Ђорђевић, Војислав Илић: ПЕДАГОШКЕ ПАРАДИГМЕ ШКОЛЕ У БУДУЋНОСТИ

Mariana Crasovan: PROFESSIONAL DEBUT OF TEACHERS BETWEEN MYTH AND REALITY

ЕМПИРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА У ПСИХОЛОГИЈИ

Гордана Ђигић, Љиљана Марковић: ОСОБИНЕ ЛИЧНОСТИ И ИМПУЛСИВНО ТРАЖЕЊЕ СЕНЗАЦИЈА КАО ПРЕДИКТОРИ ИЗЛОЖЕНОСТИ НАСИЉУ И СКЛОНОСТИ КА ВРШЕЊУ НАСИЉА

Миодраг Миленовић: СУОЧАВАЊЕ СА СТРЕСОМ И НЕКЕ ОСОБИНЕ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНАТА

Небојша Милићевић, Мирослав Комленић, Иван Цветановић: ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ ЕСТЕТСКОГ ДОЖИВЉАЈА УМЕТНИЧКИХ ПОРТРЕТА ЖЕНА

Кристина Ранђеловић: ОСНОВНЕ ПСИХОЛОШКЕ ПОТРЕБЕ И ЕГО ФУНКЦИОНИСАЊЕ КАО ПРЕДИКТОРИ САМОПОШТОВАЊА

Снежана Стојиљковић, Штефица Станковић, Јелисавета Тодоровић: САМОПОШТОВАЊЕ И МОРАЛНО РАСУЂИВАЊЕ АДЛЕСЦЕНАТА ИЗ ДИСФУНКЦИОНАЛНИХ ПОРОДИЦА

Јелисавета Тодоровић, Снежана Видановић: КВАЛИТЕТ БРАКА И АНДРОГИНОСТ ПАРТНЕРА

Јелисавета Тодоровић: ТРАНС-ГЕНЕРАЦИЈСКИ ПРЕНОС КАРАКТЕРИСТИКА ПОРОДИЧНИХ ОДНОСА

ДРУШТВЕНЕ НЕЈЕДНАКОСТИ У СРБИЈИ - ИЗВОРИ И ИСХОДИ

Јелена Божиловић: ОТПОР ОДОЗДО - УРБАНИ ПОКРЕТИ И
ПОЛИТИЗАЦИЈА ПРАВА НА ГРАД

Горана Ђорић: КОНЗИСТЕНЦИЈА ВРЕДНОСНИХ ОРИЈЕНТАЦИЈА
ДРУШТВЕНИХ СЛОЈЕВА У СРБИЈИ: РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ EVS
БАЗЕ ПОДАТАКА

Милена Јовановић-Крањец: СОЦИЈАЛНА ИСКЉУЧЕНОСТ У
ОБРАЗОВАЊУ - ПРИМЕР СТУДЕНАТА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Немања Крстић: КЛАСНЕ РАЗЛИЧИТОСТИ ПОРОДИЧНИХ ПРАКСИ

Бисерка Кошарац: ПОРОДИЦЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ -
СТРАТЕГИЈЕ ПРЕЖИВЉАВАЊА СИРОМАШТВА

Слободан Миладиновић: ПРИТИСАК ДРУШТВЕНИХ
НЕЈЕДНАКОСТИ НА МЛАДЕ КАО ПОДСТИЦАЈ ОДЛИВА
МОЗГОВА

Љубиша Митровић: СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА, ДРУШТВЕНЕ
НЕЈЕДНАКОСТИ И ПРОМЕНЕ У СОЦИЈАЛНОЈ СТРУКТУРИ

Јелена Петковић: ГРАД И УРБАНА КУЛТУРА У СРБИЈИ У
КОНТЕКСТУ ДРУШТВЕНИХ НЕЈЕДНАКОСТИ И РАЗЛИКА

ЦЕНТАР И ПЕРИФЕРИЈА НАУЧНЕ ПРОДУКЦИЈЕ

Миле Вукајловић: ИЗАЗОВИ УПОТРЕБЕ ОПШТЕГ
МЕТОДОЛОШКОГ ПРИСТУПА АНАЛИТИКЕ ВЕЛИКИХ
СКУПОВА ПОДАТАКА У ДРУШТВЕНИМ НАУКАМА У ЗЕМЉАМА
ПЕРИФЕРИЈЕ НАУЧНЕ ПРОДУКЦИЈЕ

Милош Јовановић: ЗНАЊЕ ИЗ ЦЕНТРА, АМБИВАЛЕНТНЕ
ПОСЛЕДИЦЕ НА ПОЛУПЕРИФЕРИЈИ: ЕФЕКТИ ЛГБТ
ПОЛИТИКЕ ЕУ У СРБИЈИ.

Тања Цветковић: ТРАГОВИ КАРИПСКО-ЕНГЛЕСКОГ У
РОМАНУ *THE ORIGIN OF WAVES*

**ФИЛОЗОФИЈА У СВЕТЛУ
РАЗВОЈА НОВИХ ФИЛОЗОФСКИХ
ДИСЦИПЛИНА**

ЕМПЕДОКЛОВА ХЕНОЛОГИЈА

Да би се артикулисао неизречени основни став Емпедоклове хенологије, у овом чланку се предузима интерпретација првог дела 17. фрагмента његове поеме *О природи*. Из 7. и 2. стиха издвајају се изрази „у једно“ (εἰς ἓν) и „из једног“ (ἐξ ἑνός) и спајају се у загонетни навод „у једно из једног“. Уношењем само једне речи овај чудновати навод се артикулише у израз „у једно и из једног“, који се, уношењем израза „из мноштва“ (који је издвојен из стиха 1) и израза „у мноштво“ (који је имплициран у стиху 2), артикулише у израз „у једно из мноштва и из једног у мноштво“.

Уношењем још неколико речи и диференцирањем мноштва у Мноштво (четири корена) и множину (нпр. животиње), почетни навод се коначно артикулише у став: биће је пунина која Љубављу сроста (1) из Мноштва у множину и (2) из множине у једно (у Сфајрос) и Мржњом израста (3) из једног у множину и (4) из множине у Мноштво.

На путу артикулисања овог кружног пута у једно из једног неизбежно је сучељавање са Аристотеловом интерпретацијом ефеката емпедокловских ефицијентних узрока. Непажљиво прочитавши први део 17. фрагмента, посебно горепоменути стихове, као и 4., 17. и 18. стих, Аристотел је у свом кратком осврту на Емпедоклову аитиологију у 4. поглављу А књиге *Метафизике* те ефекте погрешно узео као противречне.

Кључне речи: једно, мноштво, корени, Љубав, Мржња.

EMPEDOCLES' HENOLOGY

In order to articulate an unexpressed fundamental sentence of Empedocles' henology, an interpretation of the first part of fragment 17 of his poem *On Nature* is undertaken in this article. From verses 7 and 2 the expressions “into the one” (εἰς ἓν) and “from the one” (ἐξ ἑνός) are abstracted and joined into an enigmatic quotation “into the one from the one”. By bringing in only one word, this quotation is articulated into the expression “into the one and from the one”, which is, by bringing in the expression “from the many” (which is abstracted from verse 1 and the expression “into the many” (which is implied in verse 2), articulated into the expression “into the one from the many and from the one into the many”.

By bringing in a few more words and by differentiating the many into the Many (four roots) and the multitude (e.g. animals), the initial quotation is

finally articulated into the sentence: being is fullness growing-together-in by Love (1) from the Many into the multitude and (2) from the multitude into the one (into the Sphairos), and growing-out by Hatred (3) from the one into the multitude and (4) from the multitude into the Many.

On the path of articulating this cyclical path into the one from the one, confrontation with Aristotle's interpretation of the effects of Empedoclean efficient causes is unavoidable. Having carelessly read out the first part of fragment 17, especially the abovementioned verses, as well as verses 4, 17 and 18, Aristotle in his brief review of Empedocles' aetiology in Chapter 4 of Book A of *Metaphysics* erroneously took those effects as contradictory ones.

Key words: the one, the many, roots, Love, Hatred

Милан Јовановић
Филозофски факултет Ниш

ОД УЗРОЧНОСТИ КАО УТИЦАЈА ДО УЗРОЧНОГ ПЛУРАЛИЗМА

Након одустајања од своје старе противчињеничке теорије узročности, због проблема са којима се она суочава у случајевима такозваног узроковања касним предупредивањем, Дејвид Луис (Lewis 2000) понудио је нову теорију која карактерише узročну релацију помоћу појма утицаја. У овом тексту заступа тезу да, иако теорија утицаја даје добар одговор у већини уобичајених случајева касног предупредивања, она ипак не решава тај стари проблем у потпуности. У прилог тој тези нудим противпример за дату теорију, врло сличан познатом Франкфуртовом противпримеру. Након тога се бавим анализом проблема који генерише контрапримере налик понуђеном, указујући на то да постоје варијације узročних релација које не могу бити објашњене у противчињеничкој теорији узročности, нити било којој другој теорији базираној на релацији зависности. Уместо тога, ако желимо да решимо овај проблем неопходно је да проширимо нашу теорију (у дисјунктивном смислу) додатним појмом узročности чија ће карактеризација бити дата у појмовима физичког процеса (или неке врсте трансфера). Стога, читав рад може бити посматран као аргумент у прилог узročном плурализму.

Кључне речи: узročност, противчињенички кондиционали, узročни плурализам, зависност, предупредивање.

FROM CAUSATION AS INFLUENCE TO CAUSAL PLURALISM

After abandoning his earlier counterfactual theory of causation, because of the problems it faces in so-called *late preemption cases*, David Lewis (Lewis, 2000) offered a new theory that characterized causal relation in terms of *influence*. In this paper I argue that, although the *influence theory of causation* delivers right answers in most of the common cases of late preemption, it still does not give a satisfactory solution to this old problem. I support that claim by proposing a Frankfurt-style counterexample to the theory. Furthermore, I proceed with an analysis of the problem that generates this type of counterexamples, by pointing out that there are variations of the causal relation (namely: all the cases of redundant causation) that cannot be captured by the counterfactual theories of causation, or any other theory that is based upon some kind of *dependence relation*. Instead, I claim that in order to deal with these problematic cases we need to amend our theory (in a disjunctive manner) with an additional notion of causation which is characterized in terms of physical process (or transfer of some sort). The whole paper, thus, can be seen as an argument in favor of *causal pluralism*.

Key words: causation, counterfactuals, causal pluralism, dependence, preemption.

Vukašin S. Milošević

EKSPERIMENTALNA FILOZOFIJA I KONTINUITET FILOZOFISKE MISLI

Sažetak: Eksperimentalna filozofija kao nova vrsta filozofske angažovanosti je, za razliku od prvobitne analitičke filozofije bečkog kruga, zaista otvorena za primenu naučnih metoda u filozofskoj praksi. U ovom radu se bavimo upoznavanjem sa eksperimentalnom filozofijom njenim mogućnostima kao kognitivne nauke, kako je definiše Džoša Knobi. Šta je predmet eksperimenata, kako interpretirati dobijene rezultate, mogu li se i kako ovi radovi inkorporirati u istorijski tok filozofske misli? Videćemo da „kognitivno“ ovde ima naučno značenje koje se određuje eksperimentalnom praksom. Nova disciplina odbacuje pojmovnu analizu kao metodu, i drugačije shvata upotrebu hipoteza i teorija. Iako eksperimentalisti odbacuju ključnu metodu tradicionalne filozofije, eksperimentalna filozofija ima svoje mesto u

istoriji filozofije, dokle god se istorija filozofije razume kao istorija kritičke misli.

Ključne reči: eksperiment, kontinuitet, filozofska tradicija, kognitivne nauke, pojmovna analiza.

EXPERIMENTAL PHILOSOPHY AND CONTINUITY OF PHILOSOPHICAL THOUGHT

Abstract: Experimental philosophy as a new type of philosophical engagement is, unlike the original analytical philosophy of the Vienna Circle, really open to the application of scientific methods in philosophical practice. In this paper, we are dealing with experimental philosophy and its possibilities as a cognitive science, as defined by Joshua Knobe. What is the subject of the experiments? How to interpret the obtained results? Can these results be incorporated into the historical flow of philosophical thought? We will see that the term “cognitive” has a scientific meaning which is defined through experimental practice. The new discipline rejects conceptual analysis as an appropriate method, and has a different understanding of the use of hypotheses and theories. Although experimentalists reject the key method of traditional philosophy, experimental philosophy has its place in the history of philosophy, as long as the history of philosophy is understood as a history of critical thought.

Key words: experiment, continuity, philosophical tradition, cognitive sciences, conceptual analysis.

Aleksandar Pešić

POLOŽAJ FILOZOFIJE I TEHNIKE U MARKUZEOVIM DELIMA

Sažetak: Skoro svi pripadnici frankfurtske škole uključujući i Markuzea su prihvatili Kantov teoretski i praktični razum, kategorički imperativ i kritiku ideologije. Oni su se slagali i sa Marksovom kritikom političke ideologije i smatrali su da je ona veoma bitna za bilo koju socijalnu teoriju. Markuze je bio zabrinut za redukcionističko i funkcionalističko stanovište društva i za „jednodimenzionalni“ pristup prema filozofiji koji je zanemarivao normativni i kritički aspekt. On je napravio povratak

prema konceptu univerzalija. Markuzeovi stavovi, naročito oni koji govore da se tehnika upotrebi kao oslobađanje od položaja zavisnosti isticanjem slobode pojedinca, društvenih grupa ili institucija, vode ka tome da njegovi kritičari nisu bili u pravu kada su mu pripisivali da se pomirio sa sudbinom „jednodimenzionalnosti“. Krajnji cilj „estetizovane nauke“ će biti „društvo kao umetničko delo“. Autor ovog rada želi da preispita Markuzeovo shvatanje filozofije i tehnike i ukaže na značaj koji one nose u savremenom društvu.

Ključne reči: Markuze, filozofija, tehnika

POSITION OF PHILOSOPHY AND TECHNOLOGY IN MARKUSE'S WORK

Summary: Almost all members of the Frankfurt School, including Marcuse, accepted Kant's theoretical and practical reason, the categorical imperative and critique of ideology. They also agreed with Marx's critique of political ideology and considered it to be very important for any social theory. Marcuse was concerned about the reductionist and functionalist views of society and the "one-dimensional" approach to philosophy that ignored the normative and critical aspects. He made a return to the concept of universals. Marcuse's points of view, in particular those saying that technology is used as a release from the position of dependence and the acquisition of freedom of an individual, social group or institutions, leads to the fact that his critics were wrong when attributing him with reconciliation with the fate of "one-dimensionality". The ultimate goal of "aesthetized science" will be "society as an artwork". The author of this paper wants to re-examine Markuse's understanding of philosophy and technology and to point out the importance which it carries in contemporary society.

Key words: Marcuse, philosophy, technology

Биљана Радовановић
Филозофски факултет Ниш

МЕСТО ФИЛОЗОФИЈЕ НАУКЕ У ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНОМ ПРОУЧАВАЊУ НАУКЕ

Апстракт: Различите дисциплине проучавају науку и научно знање: филозофија, социологија, психологија, историја, економија, политикологија... Стога су се временом формирале: филозофија науке,

социологија науке, психологија науке, историја науке, економија науке и политикологија науке као посебне дисциплине. У овом раду се разматрају могућности и тешкоће заснивања јединственог интердисциплинарог приступа који би ујединио ове позиције као и место филозофије науке у овој интегралној целини. Филозофија науке преиспитује и оцењује претпоставке, методе и домете научног знања и стога нуди један целивит и темељан интерналистички приступ. Рационална реконструкција процеса развоја научног сазнања подразумева уочавање фактора који су инхерентни самој науци. На поступке и процедуре научног истраживања могу да делују психолошки, социјални, историјски или економски фактори али ове детерминате не утичу на сâм садржај научних теорија.

Кључне речи: наука, интердисциплинарност, филозофија науке, социологија науке, психологија науке, историја науке, економија науке, политикологија науке.

PLACE OF THE PHILOSOPHY OF SCIENCE IN INTERDISCIPLINARY STUDIES OF SCIENCE

Abstract: Science and scientific knowledge are studied by various disciplines: philosophy, sociology, psychology, history, economics, political science... With time this fact gave birth to the philosophy of science, the sociology of science, the psychology of science, the history of science, the economics of science and the politology of science as separate disciplines. This paper discusses the possibilities and difficulties of establishing a single interdisciplinary approach which would unite these positions as well as the position of the philosophy of science in this integral whole. The philosophy of science examines and evaluates the assumptions, methods and scope of scientific knowledge and therefore offers a comprehensive and thorough internalist approach. The rational reconstruction of the process of development of scientific knowledge involves the identification of factors that are inherent to science itself. Psychological, social, historical or economic factors can all influence the methods and procedures of scientific research but these determinants do not affect the content of scientific theories.

Key words: science, interdisciplinarity, philosophy of science, sociology of science, psychology of science, history of science, economics of science, politology of science.

OLIMPIJSKE IGRE I WIHOVE POSLEDICE PO NACIONALIZAM

Apstrakt: U njenom tekstu *Olympic Sport and its Lesson for Peace*, Rid (Reid) nam obezbeđuje intepretavističko tumačenje elitnog sporta u Olimpijskim igrama. Ridino interpretavističko tumačenje razmatra elitni Olimpijski sport kao instrument mira. Rid veruje da nam Olimpijske igre daju smernice koje bi trebalo da nas nauče nešto o miru, i ove smernice su: A) primirje, B) jednakost i C) solidarnost. U kontekstu jeste–treba metodologije (realizam vs idealizam), smatram da je Rid previše zašla u treba deo, a da je zanemarila jeste, i usled toga nam obezbeđuje previše optimistično tumačenje elitnog Olimpijskog sporta. Uz to, ove vrednosti i lekcije obezbeđuju temelj za kosmopolitska i pluralistička stanovišta. Međutim, timovi koji se takmiče na Igrama su sačinjeni od sportista iz njihovih nacija-država. U skladu sa definicijom nacije kao zamišljene zajednice u kojoj se svi osećaju povezano sa drugima putem izvesnog zamišljenog zajedništva, Olimpijske igre mogu ojačati ta osećanja, te stoga oslabiti predložene ideale jednakosti i solidarnosti. Olimpizam nas može podučiti miru, ali istovremeno ojačava i naš nacionalni identitet.

Ključne reči: filozofija sporta, nacionalizam, nacije-države, kosmopolitanizam, mir.

OLYMPIC GAMES AND THEIR CONSEQUENCES FOR NATIONALISM

Abstract: In her text *Olympic Sport and its Lesson for Peace*, Reid provides an interpretivist account of elite sport in the Olympic Games. Reid's interpretivist account considers elite Olympic sport as an instrument of peace. Reid believes that Olympic sport gives us a guide that is supposed to teach us something about peace, and these guides are: A) truce; B) equality and C) solidarity. In the context of *is-ought* methodology (realism vs idealism), it will be stated that Reid is too engrossed in the *ought* part that she disregards the *is*, and as such provides us with an overly optimistic account of elite Olympic sport. In addition to that, these values and lessons provide a foundation for cosmopolitan and pluralist accounts. However, the teams that compete in the Games are composed of athletes from their respective nation-states. In accordance with the definition of the state as an imagined community in

which everyone feels connected to others via a certain imagined communion, the Olympic Games may only strengthen those feelings, hence undermining the proposed ideals of equality and solidarity. Olympism may teach peace, but it also strengthens national identity.

Keywords: philosophy of sport, nationalism, nation-state, cosmopolitanism, peace.

Goran Ž. Ružić

Filozofski fakultet Niš

TUGENDHATOVA FORMALNA SEMANTIKA KAO METAONTOLOGIJA

Apstrakt: Nakon Kantove transcendentalne filozofije i Karnapovog logičkog empirizma, Tugendhat je učinio još jedan pokušaj prema rešenju nagomilanih ontoloških problema tradicionalne metafizike. Reč je o projektu konstitucije formalne semantike kao jezičkoanalitičke aktivnosti analize značenja jezičkih izraza. Naime, Tugendhat smatra da se svako strukturalno tematizovanje jezičkog (fonetsko, sintaktičko, semantičko) može odrediti kao formalno. Formalna semantika dolazi do svog područja istraživanja putem izvesnog formalizovanja, što se jezički pokazuje tako da ona sadržinske izraze zamenjuje simbolima, pod uslovom da oni stoje za bilo koji izraz jedne semantičke klase kako bi mogli da pokažemo semantičku formu jednog složenog izraza. Dakle, ono što se formalizuje je semantički oblik jezičkih izraza tako da predmetno formalizovanje pronalazi svoj smisao u semantičkom formalizovanju gde pod semantičkim podrazumevamo način posmatranja koji se odnosi na značenje jezičkih izraza. Razumeti izraz jedne semantičke forme (refleksije o razumevanju) zapravo je zahtev formalizovanog značenja.

Gljučne reči : formalno, semantičko, singularno, generalno, predikati, predmetnost.

TUGENDHAT'S FORMAL SEMANTICS AS METAONTOLOGY

Abstract: After Kant's transcendental philosophy and Carnap's logical empiricism, Tugendhat made another attempt towards solving the

problems that had accumulated in ontological traditional metaphysics. It is the project of the constitution of formal semantics as a linguistic-activity analysis of the meaning of linguistic expressions. Tugendhat maintains that any structural thematizing linguistics (phonetic, syntactic, semantic) can be defined as formal. Formal semantics approaches its area of research through formalization, which shows the tabs so as to replace the symbols in content terms, provided that they stand for any expression of a semantic class in order to be able to present the semantic form in terms of a complex expression. Therefore, it is the formalized semantic form of linguistic expressions by which the formalization of the subject finds its semantic meaning in the formalization below that is referred to as the semantic way of viewing the meaning of linguistic expressions. Understanding the term *semantic form* (reflection of understanding) is required to formalize meanings.

Keywords: formal, semantic, singular, generally, predicates, objectivity

Mihailo Stojanović

ISTINA NA KRSTU SISTEMA: PROMIŠLJANJE ODNOSA MUZIČKOG I MORALNOG OBRAZOVANJA U PLATONA

Sažetak: Autor u ovom radu pretenduje da na specifičan način ispituje (međuzavisan) odnos muzičkog i moralnog obrazovanja unutar Platonove *Države*. U prvom delu će se postaviti idejni kontekstualni okvir koji, putem razlaganja ideje *καλοκαγαθία-e*, treba da pruži osnovne „koordinatne tačke“ u (metafizičkom) razumevanju ideja i koncepcija vrednosti u Heladi petog i četvrtog veka p.n.e. U drugom delu će se zaći u eksplikaciju metafizičko-aksioloških pretpostavki Platonove ideje obrazovanja, izvodeći zaključak o Platonovom *nevoljnom udaljavanju od ideala καλοκαγαθία-e*. Kako će se pokazati, određeni delovi iz Platonova opusa ubedljivo ukazuju na intimnu dihitomiju i duboku inkongruenciju između sistematsko-sistemske i intuitivno-fragmentalne misli autora. U poslednje delu će se ispitivati mogućnost nešto drugačijeg čitanja *Države*, i to kroz uvođenje jedne šilerovski određenje trans-umetničke (to jest: *trans-muzičke* u duhu platonizma) i trans-moralne instance.

Ključne reči: *καλοκαγαθία*, vrednost, istina, muzika, moral

TRUTH ON THE CROSS OF THE SYSTEM: RETHINKING THE RELATION BETWEEN MUSICAL AND MORAL EDUCATION IN PLATO

Summary: In this paper, the author pretends to examine the (interdependent) relationship of musical and moral education within Plato's *Republic*. In the first part, a conceptual and contextual framework will be set up, which, by explaining the idea of *καλοκαγαθία*, should provide basic "coordinate points" in the (metaphysical) understanding of the ideas and concepts of value in Hellas of the fifth and fourth centuries BC. In the second part, the author will begin to explain the metaphysical and axiological assumptions of Plato's idea of education, concluding with Plato's involuntary removal from the ideal of *καλοκαγαθία*. As it proves to be the case, certain parts of Plato's opus convincingly point to an intimate dichotomy and a deep incongruence between the systematic and intuitive-fragmentary thoughts of the author. The last part will examine the possibility of a somewhat different reading of *Republic*, through the introduction of a Schiller-like definition of trans-artistic (i.e. trans-musical in the sense of Platonism) and trans-moral instance.

Keywords: *καλοκαγαθία*, value, truth, music, morality

ОКТОБАРСКА РЕВОЛУЦИЈА - НАСЛЕЂЕ И ИЗАЗОВИ

Бојан С. Благојевић
Филозофски факултет Ниш

РЕВОЛУЦИЈА НА ПЕРИФЕРИЈИ И ПЕРМАНЕНТНА РЕВОЛУЦИЈА

Апстракт: У излагању ћемо се бавити могућношћу примене концепције перманентне револуције (првенствено онако како је схвата Лав Троцки) на савремене могућности европске левице. У ту сврху, најпре ћемо представити основне принципе троцкистичке концепције перманентне револуције (захтев за укидањем капиталистичког економског поретка, интернационализам и идеја да остварење радничке државе представља тек почетак револуционарног процеса, а не његов циљ, и да се револуција наставља политичким борбама у културној сфери). Након тога ћемо се окренути позицији европске левице, нарочито у земљама у којима је левица долазила на власт за време дужничке кризе. Коначно, успон левичарских опција у Енглеској и САД нам може дати смернице за скицирање могуће имплементације идеја перманентне револуције.

Кључне речи: перманентна револуција, левица, интернационализам.

REVOLUTION AT THE PERIPHERY AND PERMANENT REVOLUTION

Abstract: This paper will deal with the possibility of applying the conception of permanent revolution (as Leon Trotsky understands it) to the option of the contemporary European Left. In order to do that, we will start by presenting the basic tenets of Trotskyian conception of permanent revolution (the demand for overthrowing capitalism; internationalism; the idea that the establishment of the workers' state does not end the revolutionary process, but rather opens it - the revolution continues through political struggle in the cultural sphere). We will then proceed with the position of the European Left, especially in the countries where leftist parties came to power during the debt crisis. Finally, the rise of leftist politicians in England and the USA will provide us with guidelines to sketch a potential way of implementation of the ideas of permanent revolution.

Keywords: permanent revolution, the Left, internationalism

Софија Божић, Душан Бајагић:
Институт за новију историју Србије

ОКТОБАРСКА РЕВОЛУЦИЈА, РУСИЈА И СОВЈЕТСКИ САВЕЗ НА СТРАНИЦАМА СРПСКОГ/ КЊИЖЕВНОГ ЛИСТА

У *Српском/Књижевном листу*, гласилу за књижевност, културу и друштвена питања, руске теме присутне су на различите начине: кроз књижевна (прозна и поетска) остварења руских писаца и песника, савременика и класика, кроз приказе књига руских аутора из области књижевности, историје и културе, кроз историјске есеје о српско-руским односима и разне друге осврте на културу, историју и политику Русије и Совјетског Савеза. У раду ћемо анализирати чланке који се баве руским темама, с посебним освртом на прилоге посвећене, непосредно или индиректно, Октобарској револуцији 1917. године. Између осталог, покушаћемо да утврдимо каква је рецепција Октобарске револуције и њених последица по руско друштво, друге европске државе и свет у целини, на страницама *Српског/Књижевног листа*. Фокусираћемо се нарочито на бољшевичке утицаје код Срба, односно на текстове који се баве оним питањима из српске историје и културе којасу у вези с драматичним променама изазваним Октобарском револуцијом.

Кључне речи: *Српски/Књижевни лист*, Русија, Совјетски Савез, Октобарска револуција

OCTOBER REVOLUTION, RUSSIA AND THE SOVIET UNION ON THE PAGES OF SERBIAN/LITERARY JOURNAL

In the *Serbian/Literary Journal*, newspaper for Literature, Culture and Social Issues, Russian themes are present in different ways: through literary (prose and poetic) works by Russian writers and poets, contemporary works and classics, through the reviews of books by Russian authors in the field of literature, history and culture, through historical essays on Serbian-Russian relations and various other reviews related to the culture, history and politics of Russia and the Soviet Union. In this paper we will analyze articles dealing with Russian themes, with special reference to texts dedicated to, directly or indirectly, the October Revolution of 1917. Among other things, we will try to determine what is the reception of the October Revolution and

its consequences for the Russian society, other European countries and the whole world, on the pages of the *Serbian/Literary Journal*. We will focus in particular on the Bolshevik influences of the Serbs, that is, on the texts dealing with those issues from Serbian history and culture related to the dramatic changes caused by the October Revolution.

Key words: *Serbian/Literary Journal*, Russia, Soviet union, October Revolution

Adrijana Vidić, Tomislev Brlek
Sveučilište u Zadru

STO GODINA KOJE SU POTRESLE SVIJET: O KOMEMORATIVNIM PRAKSAMA 1917.

Povjesničar i psiholog Eelco Runia smatra da je „žudnja za komemoracijom (...) glavni povijesni fenomen našega vremena“, ali i da se, unatoč njezinoj sveprisutnosti, komemoracija „nikad ne doživljava ozbiljnom onoliko koliko bi to trebalo“. Položaj povjesničara je u tom pogledu posebno neurotičan jer ga „koči strah da je iz nekog razloga neprikladno predati se toj želji“ za komemoriranjem koju gaji disciplina kojom se bavi. Neke drugačije dualnosti i neurotične inhibicije vezane su uz komemoriranje revolucionarne 1917. godine u Rusiji. Primjerice, ne samo da je, najopćenitije uzevši, pogled na revoluciju dvostruk, nego se 1917. odnosi na dva revolucionarna događaja od kojih je prvi iz određenih razloga posve skrajnut. Izlaganjem ćemo nastojati kontekstualizirati sovjetske i postsovjetske komemorativne prakse vezane uz Februarsku i Oktobarsku revoluciju, a posebna pažnja bit će posvećena upravo njihovoj stogodišnjici.

Ključne riječi: komemoracija, pamćenje, povijest, Rusija, Oktobarska revolucija, Februarska revolucija, nelagoda.

ONE HUNDRED YEARS THAT SHOOK THE WORLD: COMMEMORATING 1917

While admitting that the “desire to commemorate [is] the prime historical phenomenon of our time,” historian and psychologist Eelco Runia points out that, while apparently ubiquitous, commemoration is in fact “never taken as seriously as it should be.” The position of the historian becomes

particularly neurotic in this regard, since although “the discipline of history is pervaded with the desire to commemorate,” the actual historian is “held back by the fear that somehow it is a bit improper to give in to that wish.” Some further dualities and neurotic inhibitions are obtained with respect to commemorating the revolutionary year 1917 in Russia. For instance, not only is the revolution, generally speaking, observed under two widely different angles, but the very date 1917 already refers to two revolutionary events, the first of which is for certain reasons brushed aside. The paper will try to contextualise the Soviet and post-Soviet commemorative practices pertaining to the February and October Revolution, focusing in particular on their centennial.

Keywords: commemoration, memory, history, Russia, October Revolution, February Revolution, anxiety

Nikola Dedić

Fakultet muzičke umetnosti, Beograd

DVE DEFINICIJE KAPITALIZMA U KAPITALU

2017. godine je godišnjica Oktobarske revolucije, ali i knjige koja je u najvećoj meri bila teorijska podloga ovoj revoluciji – Marksovog *Kapitala* – čiji je prvi tom izašao iz štampe septembra 1867. godine. Izlaganje se tiče definisanja predmeta istraživanja *Kapitala*: kapitalizma. Smatramo da Marks daje dve definicije svog predmeta: jedna je artikulisana u prvom tomu, druga u trećem. Po prvoj kapitalizam je sistem striktno podele rada između onih koji imaju vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju i onih koji imaju vlasništvo nad sopstvenom radnom snagom. Po drugoj definiciji kapitalizam jeste sistem *beskonačne* akumulacije kapitala. Prva definicija je data u poglavljima koja se tiču prelaska iz feudalizma u kapitalizam; druga definicija je data u poglavljima koja se tiču profitne stope i onoga što Marks označava kao zakon tendencijskog pada profitne stope. Prva definicija se tiče istorijskih početaka kapitalizma, druga njegovog potencijalnog kraja. Šta su ove dve definicije značile u vreme Oktobarske revolucije a šta znače danas, 150 godina nakon objavljivanja *Kapitala*?

ključne reči: Marks, marksizam, feudalizam, kapitalizam, profitna stopa.

TWO DEFINITIONS OF CAPITALISM IN CAPITAL

The year 2017 marks the anniversary of the October Revolution, but also of a book that was largely the theoretical basis for this revolution –Marx’s *Capital*, whose first volume came out in September 1867. The presentation deals with the definition of the subject of research in *Capital*: capitalism. We believe that Marx gave two definitions of his subject: one is articulated in the first volume, the second in the third. By the first definition, capitalism is a system of strict division of labor between those who have ownership over the means of production and those who have ownership over their own workforce. By the second definition, capitalism is a system of *infinite* accumulation of capital. The first definition is given in chapters concerning the transition from feudalism to capitalism; another definition is given in the chapters dealing with the rates of profit and what Marx denotes as the law of a tendency of the rate of profit to fall. The first definition concerns the historical beginnings of capitalism, the second its potential end. What did these two definitions mean in the time of the October Revolution and what do they mean today, 150 years after the publication of *Capital*?

key words: Marx, Marxism, feudalism, capitalism, profit rate.

Rastislav Dinić

„PRAVI CRVENI FAŠISTA“: MAKAVEJEVLJEV LENJIN KAO PERFEKIONISTIČKA FIGURA

U istorijskoj literaturi, prepoznaju se dve etablirane interpretacije Lenjinove boljševičke revolucije i onoga što je nakon nje usledilo – Staljinovih gulaga i državne represije. Po jednoj, između Lenjina i Staljina postoji jasan kontinuitet, koji počinje sa Lenjinovim slavnim tekstom *Šta da se radi?* i logično vodi ka užasima staljinizma. Lenjinovo potretavanje značaja elite profesionalnih revolucionara kao avangarde revolucije, ovi tumači vide kao pripremanje terena za Staljinovu diktaturu. Drugo etablirano tumačenje insistira na dubokoj razlici između Lenjina i Staljina. Po autorima koji zastupaju ovo tumačenje, Lenjin je bio i ostao demokratski socijalista, a njegovo delo *Šta da se radi?* pogrešno je protumačeno od strane prethodne grupe istoričara. U ovom radu, ukazaću na treće tumačenje Lenjinove uloge, koje nalazimo, ne u istorijskoj literaturi, već u filmu Dušana Makavejeva *Misterije organizma*, i filozofskim osvrtima na ovaj film od strane

filozofa Borisa Budena i Stenlija Kavela. Kako nameravam da pokažem, Makavejvljev Lenjin se može najbolje razumeti uz pomoć Kavelovog pojma perfekcionizma.

Ključna reči: V. I. Lenjin, revolucija, Boris Buden, Stenli Kavel, perfekcionizam.

“A TRUE RED FASCIST“: MAKAVEJEV’S LENIN AS A PERFECTIONIST FIGURE

In historical literature, we can recognize two established interpretations of Lenin’s Bolshevik revolution and what followed it – Stalin’s gulags and state repression. According to one interpretation, there is a clear continuity between Lenin and Stalin, which can be traced back to Lenin’s famous tract *What is to be done?* and which logically leads to the horrors of Stalinism. These authors see Lenin’s stress on the key role of the professional revolutionary elite as preparation for Stalin’s dictatorship. The other established interpretation insists on a deep difference between Lenin and Stalin. According to the authors who support it, Lenin was a democratic socialist, and *What is to be done?* has been misinterpreted by the authors who support the continuity thesis. In this article, I will examine the third interpretation of Lenin’s role, which is to be found not in historical literature, but in Dušan Makavejev’s film *W.R. Mysteries of Organism* and philosophical takes on this film by philosophers Boris Buden and Stanley Cavell. As I intend to show, Makavejev’s Lenin is best understood with reference to Cavell’s concept of perfectionism.

Keywords: V.I. Lenin, revolution, Boris Buden, Stanley Cavell, perfectionism

Vesna Maričić

UTICAJ OKTOBARSKE REVOLUCIJE NA DELO SERGEJA EJZENŠTAJNA

Cilj izlaganja sastojće se u nameri da podseti na razloge koji su doveli do Oktobarske revolucije, na istorijske, društvene, socijalne i kulturne prilike u tadašnjoj Moskvi, kao i na propitivanje posledica iste u oblasti umetnosti.

Naime, kada se spomene Oktobarska revolucija neizostavno je pomenuti i Sergeja Ejzenštajna najznačajnijeg predstavnika ruskog revolucionarnog

filma. Ejzenštajnovе ideje o revoluciji potiču iz njegovih momačkih dana kada je proučavao istoriju francuskih revolucionarnih prevrata. Po razvoju ruske avangarde film je zauzeo bitno mesto u boljševičko-proleterskoj kulturi.

Izlaganje će se baviti propitivanjem uticaja Oktobarske revolucije na lik i delo ruskog filmskog režisera Sergeja Ejzenštajna.

Ključne reči: Oktobarska revolucija, ruska avangarda, film, Sergej Ejzenštajn.

THE INFLUENCE OF THE OCTOBER REVOLUTION ON THE WORK OF SERGEI EISENSTEIN

The goal of this presentation is to attempt to recall the reasons that led to the October Revolution: historical, social and cultural circumstances in Moscow of the time, as well as questioning its consequences in the field of art. When mentioning the October Revolution, one should mention Sergei Eisenstein, one of the most important representatives of the Russian revolutionary film. Eisenstein's revolutionary ideas originate from his bachelor days, when he studied the history of the French revolutionary overthrow. After the development of the Russian avant-garde, the film took an important place in the Bolshevik-proletarian culture. The presentation will question the influence of the October Revolution on the character and work of Russian film director Sergei Eisenstein.

Key words: October Revolution, Russian avant-garde, film, Sergei Eisenstein

Иван Т. Ристић

СОВЈЕТСКА РУСИЈА И КОМИНТЕРНА ПРОТИВ “ВЕРСАЈСКОГ ПОРЕТКА” НА БАЛКАНУ ПОСЛЕ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА

Резиме: После Октобарске револуције (1917), Русија је изашла из Првог светског рата. Предвођена бољшевичком владом, пропагирала је идеологију која је излагала радикалној критици базичне вредности западноевропског поретка (њених дојучерашњих савезника). Штавише, тражила је револуционарно уништење тог поретка. Тако се Русија

нашла међу “државама отпадницима” после Првог светског рата. Западне силе су безуспешно покушале војнички слом Октобарске револуције, а затим потпуну међународну изолацију бољшевичке Русије. Због тога је Русија постала једна од водећих ревизионистичких сила, која је у слому “версајског поретка” видела могућност опстанка и сопствене геополитичке еманципације. Балкан је, због својих историјских, социјалних и политичких особености, био једна од “најслабијих карика” новог поретка. У раду разматрамо на које је све начине бољшевичка Русија покушавала да разори политички поредак на Балкану, успостављен после Првог светског рата.

Кључне речи: Русија/СССР, бољшевици, Балкан, национално питање, међународни односи

THE SOVIET RUSSIA AND THE COMINTERN AGAINST THE “VERSAILLES ORDER” ON THE BALKANS AFTER THE FIRST WORLD WAR

Summary: After the October Revolution (1917), Russia came out of World War I. Led by the Bolshevik government, Russia was propagating a new ideology which criticized the basic values of the political order of Western Europe (their former allies). Moreover, the Bolshevik ideology wanted to destroy the western order through revolutionary means. This way, Russia became the “renegade-state” after the First World War. The western powers were unsuccessful in the attempt to break the revolution, and to put Russia in international isolation. That way Russia became one of the most powerful revisionist states, which saw an opportunity for its own existence and geopolitical emancipation in the breakdown of the so-called “Versailles Order”, in which the Balkans were one of the “weakest links.” This paper discusses the methods by which the Bolshevik Russia wanted to destroy the “new order” on the Balkans.

Key words: Russia/USSR, the Bolsheviks, Balkans, the national question, international relations

Гордана Стојић
Филозофски факултет Ниш

СОЦИОЛОГ И РЕВОЛУЦИЈА

Предмет рада је утицај Октобарске револуције на развој социологије. У раду ће бити примењен биографски приступ: кроз интелектуалну биографију руско-америчког социолога Питирима Александровича Сорокина показати се утицај револуционарног прелома на Сорокинову професионалну каријеру и научну теорију, као и на развој националне социологије у Русији и руских социолога у емиграцији.

У првом делу рада биће приказан научни рад и политички ангажман Сорокина у Русији до револуције, а затим ће бити анализиран кратак период институционалног развоја социологије у Совјетском Савезу до 1922. године. У другом делу рада биће анализиран Сорокинов научни рад и професионална каријера у Сједињеним Америчким Државама. На крају ће бити приказан статус Сорокинове теорије у савременој социологији и „откривање“ његовог дела у савременој руској социологији.

Кључне речи: Октобарска револуција, социологија, Сорокин.

THE SOCIOLOGIST AND REVOLUTION

The subject of the paper is the influence of the October Revolution on the development of sociology. The biographical approach will be applied: through the intellectual biography of the Russian-American sociologist Pitirim Aleksandrovich Sorokin, the influence of the revolutionary break on Sorokin's professional career and scientific theory, as well as on the development of national sociology in Russia and Russian sociologists in emigration, will be demonstrated. In the first part of the paper, the scientific work and political engagement of Sorokin in Russia until the Revolution will be presented, and followed by an analysis of a short period of institutional development of sociology in the Soviet Union until 1922. In the second part of the paper, Sorokin's scientific work and professional career in the United States will be analyzed, after which the author will present the status of Sorokin's theory in contemporary sociology and the "discovery" of his work in contemporary Russian sociology.

Key Words: the October Revolution, Sociology, Sorokin.

ИСТОРИОГРАФИЈА И САВРЕМЕНО ДРУШТВО

Душан Бајагић,
Софија Божић
Институт за новију историју Србије

ИСТРАЖИВАЊЕ ИСТОРИОГРАФИЈЕ КАО НАУЧНЕ ДИСЦИПЛИНЕ НА ПРИМЕРУ ПРИКАЗА И КРИТИКА У СРПСКОМ/КЊИЖЕВНОМ ЛИСТУ

Рад представља наставак истраживања савремене историографије уз ослонац на *Српски/Књижевни лист*, једно од најистакнутијих гласила за књижевност, културу и друштвена питања. За разлику од претходног прилога, који је посвећен рубрици приказа и критика у том гласилу као извору на основу кога се може доћи до знања о темама којима се бави савремена историографија, о начину на који се те теме обрађују и о оствареним резултатима, у фокусу овог рада налази се историографија као научна дисциплина. На тај начин постављен предмет истраживања – историографија као научна дисциплина – сагледан је кроз примену логичко-методолошких принципа који су садржани у појму науке и примену историографске методе. Анализа је потврдила да су у резултатима истраживања из историографије, изложеним у приказима и критикама у *Српском/Књижевном листу*, у највећем делу заступљени најважнији научни логичко-методолошки принципи, као и да је доследно примењивана историографска метода.

Кључне речи: *Српски/Књижевни лист*, прикази, критике, историографија, метод.

RESEARCH OF HISTORIOGRAPHY AS A SCIENTIFIC DISCIPLINE IN THE CASE OF THE REVIEWS AND CRITIQUES IN THE SERBIAN/ LITERARY JOURNAL

The paper is a continuation of the research of contemporary historiography, based on the Serbian/Literary Journal, one of the most prominent newsletters for literature, culture and social issues. Unlike the previous paper, which is refer to the section of reviews and critiques in that journal as a source on the basis of which one can learn about topics dealing with contemporary historiography, the way in which these topics are addressed and the results achieved, in the focus of this article is a historiography as a scientific discipline. In this way, the subject of research –

historiography as a scientific discipline – is examined through the application of logical and methodological principles contained in the notion of science and the application of the historiographical method. The analysis confirmed that in the results of the research from the historiography, exposed in the reviews and critiques in the Serbian/Literary Journal, the most important scientific logical and methodological principles were presented, as well as that the historiographical method was consistently applied.

Key words: Serbian/Literary Journal, reviews, critiques, historiography, method.

Светлана М. Велимирац

Висока школа струковних студија – Београдска политехника

ЕПИСТОЛАРНИ СВЕДОК: ЈЕДНА ЖЕНСКА ПЕРСПЕКТИВА ПРВОГ СВЕТскоГ РАТА

Резиме: Настанак књижевног дела у одређеном историјском тренутку проткан је не само мотивима за његово стварање, већ и друштвеним приликама у којима је оно настало. Са друге стране, читање тог дела у савременом тренутку обogaђено је, а неретко и оптерећено сазнањима до којих су читаоци дошли у међувремену, савременим друштвеним приликама, приватним историјама читалаца као и општим историјским дешавањима из периода од стварања дела до тренутка његовог ишчитавања.

Овај рад бави се критичком анализом дискурса писама Јелене Лозанић Фротингхам сакупљених током Првог светског рата и преточених у књигу док је учествовала у раду Добротворне мисије за Србију у Америци и Канади. Кроз писма ове ауторке доживљавамо рат из перспективе жене која је по многим карактеристикама била несвакидашња за то време, као и њено тумачење друштвених, културних и економских прилика једног историјског тренутка.

Кључне речи: Први светски рат, жене, епистоларна форма.

EPISTOLARY WITNESS: ONE WOMAN'S PERSPECTIVE ON THE FIRST WORLD WAR

The creation of a literary work at a certain historical moment is permeated not only with the motives for its creation, but also the social circumstances in which it was created. On the other hand, the reading of this work at present time is enriched, and often loaded with the readers' new insights, contemporary social circumstances, private readers' histories, and general historical events that occurred from the creation of the work to the moment of its reading.

This paper uses critical discourse analysis in an attempt to interpret letters written by Jelena Lozanic Frothingham while she participated in Charity Mission for Serbia in America and Canada during the First World War. Through her letters, compiled into a book, we can experience the war from the perspective of a woman who, in many respects, was unusual for the time, as well as her interpretation of social, cultural and economic circumstances of a historical moment in time.

Key words: World War I, women, epistolary form

Снежана Вукадиновић
Филозофски факултет Нови Сад

ОД ПАНЕГИРИКА ДО ПРОПАГАНДЕ

У старом веку пропагандна епика је схваћена као легитимна и мање-више корисна реторичка вештина надарених песника и говорника. Реторско стваралаштво је временом еволуирало, тако да се средином прошлог века сматрало да је пропаганда научно заснована управљачка полуга владајућих кругова модерних држава, помоћу које се ефикасно могу контролисати сложени друштвени процеси. Аутор рада изложиће неке важне детаље из стваралаштва Клаудија Клаудијана (4. век), песника Позног римског царства, који је својом епиком дао посебан допринос друштвеним и политичким догађајима свог времена. Касније је његово стваралаштво нарочито утицало на многе европске владаре, војсковође, писце и филозофе.

Кључне речи: Александрија, Рим, Позно римско царство, панегирик, технике пропаганде, Клаудије Клаудијан.

FROM PANEGYRIC TO PROPAGANDIST

In the ancient centuries, the propaganda epic was seen as a legitimate and, more or less, useful rhetorical skill for gifted poets and speakers. Rhetorical creativity evolved over time so, in the middle of the last century, it was considered that propaganda was scientifically-based controlling leverage of the ruling circles of modern states that can effectively control complex social processes. The author of this paper will outline some important details from the works of Claudius Claudian (4th century), a poet of the late Roman Empire, who, by his epic gave a special contribution to the social and political events of his time. Later, his works had a particular effect on many European rulers, military leaders, writers and philosophers.

Keywords: Alexandria, Rome, Late Roman Empire, panegyric, propaganda techniques, Claudius Claudian.

Ежи Гжибовски, Мажена Гжибовска
Варшавский университет

THE ORTHODOX MILITARY CLERGY IN THE POLISH ARMY IN 1919/1949. HISTORIOGRAPHY AND ARCHIVAL SOURCES

In this paper I will talk about the history of the creation and activity of the Orthodox military clergy in the Polish army. A characteristic feature of Poland in the period 1918 - 1945 was a multinational and multi-religious population. The second largest (after the Catholics) religious group were the Orthodox. The number of Orthodox Christians was 3.8 to 4 million. The soldiers of the Orthodox faith constituted 12% of the personnel in the armed forces of Poland. There was military clergy (chaplains) in the Polish army led by a priest in the rank of a colonel. With the outbreak of the Second World War more than 100.000 Orthodox Christians were called up by the Polish army. The military chaplains took the spiritual care of the soldiers. The Polish armed forces took part in military operations in the western front. The Polish army in the west was the only army of the anti-Hitler coalition, which included an Orthodox military bishop in the rank of brigadier general.

The history of the military clergy has not been studied in the historical science for a long time. The first scientific works on this topic have appeared only recently. The archival database with the information concerning the

paper is composed of various documents and materials that are in the military, civil and ecclesiastical archives in Poland and abroad.

Key words: orthodox, Poland, army, historiography

ОРГАНИЗАЦИЯ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ВОЕННОГО ДУХОВЕНСТВА ПРАВОСЛАВНОГО ВЕРОИСПОВЕДАНИЯ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ ПОЛЬШИ (1919-1949 ГГ.). ИСТОРИОГРАФИЯ ПРОБЛЕМЫ И АРХИВНЫЕ ИСТОЧНИКИ

В данном реферате речь пойдет о истории создания и деятельности православного военного духовенства в Польской армии. Характерной чертой Польши в период 1918 – 1945 гг. был многонациональный и многорелигиозный состав населения. Второй по численности (после католиков) религиозной группой были православные. Количество православных составляло 3,8 – 4 млн. чел. В вооруженных силах Польши солдаты православного вероисповедания составляли 12% личного состава. В связи с этим в рядах польской армии действовало военное духовенство (капеланы) во главе со священником в звании полковника. С началом второй мировой войны в польскую армию было призвано свыше 100 тысяч православных, духовным окормлением которых занимались военные капеланы. Польские вооруженные силы, которые принимали участие в боевых действиях на западном фронте, были единственной армией антигитлеровской коалиции, которая имела в своем составе православного военного епископа в звании бригадного генерала.

История военного духовенства долгое время не являлась предметом исследовательского внимания. Только в последнее время появились научные работы посвященные данной проблематике. Архивную базу исследуемой проблематики составляют различные документы и материалы, которые находятся в военных, гражданских и церковных архивах в Польше и за границей.

Ключевые слова: православие, Польша, армия, историография

Наталија Димић
Институт за новију историју Србије

САВРЕМЕНА СРПСКА/ЈУГОСЛОВЕНСКА ИСТОРИОГРАФИЈА О НЕМАЧКОЈ

Резиме: Током последња два века Немачка је била веома значајан партнер српске и југословенске државе. Она је била извор стручних знања, нових технологија, место школовања српске и југословенске елите. Поред тога, Немачка је до данас један од кључних трговинских партнера и кредитора. С друге стране, током двадесетог века, два светска рата умногоме су оптеретили међусобне односе, а у обе кризе југословенске државе Немачка је стајала на страни њене дезинтеграције. Расветљавање природе односа у прошлости представља допринос уклањању будућих неспоразума, а разумевање „другог“ предуслов је за међусобну сарадњу. Циљ овог рада је стога да пружи преглед истражености немачких тема и немачко-српских/југословенских односа у савременој српској/југословенској историографији, а самим тиме и одговор на питање у којој је мери савремена историографија допринела међусобном разумевању.

Кључне речи: Немачка, Југославија, Србија, историографија.

CONTEMPORARY SERBIAN/YUGOSLAV HISTORIOGRAPHY ON GERMANY

Abstract: During the last two centuries Germany has been an important partner to both Serbian and Yugoslav states. It has served as a source of expertise, new technologies, and a place of education for Serbian and Yugoslav elite. Alongside that, Germany has been one of the key trading partners and credit providers for Serbia. On the other hand, two world wars have cast a significant shadow over the bilateral relations, and during both Yugoslav crises Germany supported its disintegration. Understanding the nature of past relations serves as a contribution towards preventing further misunderstandings. Getting to know the ‘other’ is a necessary precondition for mutual cooperation. Therefore, the aim of this paper is to provide an overview of the state of research on Germany as well as on German-Yugoslav/Serbian relations in contemporary Serbian/Yugoslav historiography. Alongside that, the paper aims to highlight the role historiography has played in improving mutual understanding.

Key words: Germany, Yugoslavia, Serbia, Historiography

ХОМЕРОВА ИЛИЈАДА КАО ИСТОРИЈСКИ ИЗВОР

Апстракт: Поред великог значаја за светску књижевност, Хомерова *Илијада* има изузетан значај за историјску науку. Овај еп нам осликава период хеленске историје о коме немамо довољно података из наративних извора. Уз ослонац на археолошке остатке, *Илијада* нам може послужити као битан историјски извор. У овом раду ћемо приказати значај *Илијаде* као извора за проучавање политичког, војног и друштвено-економског живота раних Грка. Опис војних формација и наоружања у *Илијади*, као на пример каталог грчких бродова, искористићемо као извор информација за приказивање развоја хеленског војништва. Ипак, морамо са великим опрезом проучавати *Илијаду*. Приликом описивања рата из XIII века пре н. е., Хомер је нехотице уносио детаље из времена у ком је живео (VIII века пре н. е.). Како бисмо овај проблем што ефикасније решили, приликом истраживања ћемо се ослонити на стручну литературу, везану за тему нашег рада.

Кључне речи: Хомер, Илијада, Микенски свет, Тројански рат.

HOMER'S ILIAD AS A HISTORICAL SOURCE

Abstract: Besides the great importance of Homer's *Iliad* in literature, *The Iliad* is very important for history. This poem presents the period of Greek history about which we do not have enough narrative sources. Along with archaeological sources, *The Iliad* can be valuable as an important historical source. In this paper, we will represent the importance of *The Iliad* for the research of political, military, social and economic life of *Mycenaean Greece*. The descriptions of military equipment and battle formations in *The Iliad*, for example, *The Catalogue of the Ships* in the poem, will give us valuable information about the early Greek military life. Nevertheless, we must be careful when analyzing *The Iliad*. Namely, when Homer described the Trojan War from the 13th century BC, he unintentionally mentioned some details relating to the Greek world of his time (8th century BC). In an attempt to resolve this problem, we will use historical literature relevant for our research.

Key words: Homer, *Iliad*, Mycenaean world, Trojan War

Младенка Ивановић
Институт за новију историју Србије

СТУДЕНТИ ИЗ СРБИЈЕ НА СТУДИЈАМА У ШВАЈЦАРСКОЈ ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Abstrakt: Rad govori o studentima iz Srbije koji su se u vreme Drugog svetskog rata našli, po raznim osnovama, na tlu neutralne Švajcarske. U radu ćemo se takođe osvrnuti na napore Vlade Kraljevine Jugoslavije, koja se nalazila u Londonu, da obezbedi svojim podanicima, studentima, redovno pohađanje nastave na tamošnjim fakultetima. Na osnovu pozitivnih dogovora Poslanstva Kraljevine Jugoslavije u Bernu sa vladom Švajcarske srpski studenti su bili upisani na fakultete u Cirihi, Ženevi i Lozani. Rad prati njihov studentski i društveni život kao i način finansiranja njihovih studija. Svi studenti iz Srbije su sa dobrim uspehom završili studije. Po završetku Drugog svetskog rata deo studenata se vratio u zemlju, a deo nije.

Ključne reči: Studenti, Švajcarska, Vlada Kraljevine Jugoslavije, naučni i društveni život srpskih studenata, repatrijacija.

Abstract: The paper deals with students from Serbia who, due to various circumstances, ended up at the territory of the neutral Switzerland during the Second World War. The paper deals with the efforts of the Government of the Kingdom of Yugoslavia, which was located in London, to enable these students to regularly attend Swiss universities. Based on positive agreements between the Kingdom of Yugoslavia Mission in Bern and the Government of Switzerland, the Serbian students, the citizens of the Kingdom of Yugoslavia, were enrolled at the faculties in Zurich, Geneva and Lausanne. The paper examines their student and social life as well as the way of financing their studies. All the students from Serbia successfully completed their studies. After the end of the Second World War, some of the students returned to the home country, while the others did not.

Keywords: Switzerland, Government of the Kingdom of Yugoslavia, scientific and social life of Serbian students, repatriation.

ОДНОС РЕЛИГИЈЕ И ФАШИЗМА У САВРЕМЕНОЈ ИСТОРИОГРАФИЈИ

Резиме: Фашизам је упркос својим антиклерикалним почецима у Италији током 1919. године, убрзо прихватио важност религије у животима Италијана и настојао да помири своју настајући идеологију са хришћанским вредностима. Различити фашистички покрети широм Европе имали су различит однос према црквама и религији, од већински секуларне идеологије Озвалда Мозлија и Британске уније фашиста, до најрадикалнијих примера симбиозе религије и фашистичког покрета попут усташког покрета у НДХ, или Легије архангела Михаила у Румунији. Од свог настанка, однос фашизма и религије је у очима посматрача на различите начине тумачен. Кључна дебата одиграла се око тога да ли фашизам треба сматрати политичком религијом, односно новим изразито модерним феноменом, који настаје када политички покрет сакрализује одређени секуларни ентитет (нацију, расу или државу), или као екстремни вид политизације традиционалне религије. Намера овог рада је да прикаже на који начин је тај однос тумачен у савременој светској историографији, са посебним освртом на теорије политичке религије, политизације религије и клерофашизма.

Кључне речи: фашизам, религија, политичка религија, клерофашизам.

THE RELATION BETWEEN RELIGION AND FASCISM IN CONTEMPORARY HISTORIOGRAPHY

Abstract: In spite of its anticlerical beginnings in Italy during 1919, fascism soon recognized the importance of religion in the lives of the Italians, and aimed to reconcile its emerging ideology with Christian values. All over Europe different fascist movements harbored different relations with churches and religion, ranging from the mostly secular ideology of Oswald Mosley and the British Union of Fascists to radical examples of a symbiosis between religion and a fascist movement as in the cases of the Ustasha movement in Croatia, and the Legion of the Archangel Michael in Romania. Since its inception, the relation between fascism and religion was interpreted in different ways. The key debate revolved around the question whether fascism should be observed as a political religion, a new and fundamentally modern phenomenon, which occurs when a political movement sacralizes a certain

secular entity (nation, race or state), or as an extreme form of politization of traditional religion. This paper aims to present this debate in contemporary historiography, focusing on the theories of political religion, politization of religion and clerical fascism.

Key words: fascism, religion, political religion, clerical fascism

Александар Лукић

Институт за новију историју Србије

ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ У НИШКОМ КРАЈУ 1925. ГОДИНЕ

Апстракт: У раду ће бити приказани политички односи и борбе за парламентарне изборе у нишком крају 1925. године. Рад ће бити заснован на историјским изворима и релевантној литератури.

Кључне речи: Ниш, избори, Скупштина, политичке партије, југословенска држава.

GENERAL ELECTIONS IN NIŠ COUNTY IN 1925

Abstract: In this paper we will present the political relations and the struggle for general elections in Niš county in 1925. The analysis will be based on relevant historical sources and literature.

Key words: Niš, elections, National assembly, political parties, Yugoslavia

Ирена Љубомировић

Филозофски факултет Ниш

ПРОМЕНЕ У ИСТОРИЈСКОЈ НАУЦИ, УЛОГА ИСТОРИЧАРА И РАЗВОЈ ИСТОРИЈЕ ИСТОРИОГРАФИЈЕ

Резиме: Историјска наука је у свом развоју пролазила кроз различите фазе. Промене у методолошком приступу и раду са историјским изворима довеле су до нових сазнања и омогућиле су разоткривање

најразличитијих аспеката људског живота и делатности у прошлости. Осим значаја који имају историјски извори све већу улогу добија историчар који постаје носећи субјект сазнања. Захваљујући сарадњи историје са другим друштвеним наукама било је могуће сагледати не само политичку, већ и друштвену, културну, привредну историју. Нови методолошки приступ и све већа „слобода“ историчара у тумачењу историјских извора омогућили су проучавање разнородних тема из различитих сегметаната људског друштва. Због све веће улоге и значаја историчара све већи значај добија и историја историографије која у 20. веку постаје посебна научна дисциплина. Животи истакнутих историчара и њихов научни опус постају предмет изучавања, научне полемике и критике.

Кључне речи: историја, историографија, историја историографије, историчар.

There are so many phases in the development of the science of history. Modifications in the methodological approach and in working with historical sources have created a new body of knowledge and enabled the discovery of various aspects of human life and human activities in the past. Historical sources are very important but a historian had become the central and the most important subject of knowledge. Thanks to the cooperation of the historical science with other social sciences, it was possible to perceive not just the political but also social, cultural and economic history. A new methodological approach and more 'freedom' given to historians in their work and interpretation of historical sources made possible for them to research very different segments of human society. A historian has become more important in the historical science and that is why the history of historiography has become a separate discipline in the 20th century. The lives of the most famous historians and their scientific work has become the main subject of research, scientific debates and critical works.

Key words: history, historiography, history of historiography, historian

СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКЕ. ПОСЕТА БРИТАНСКИХ ЛАБУРИСТА ЈУГОСЛАВИЈИ 1950.ГОДИНЕ

Апстракт: После избијања југословенско-совјетског сукоба, југословенско руководство се суочило са тешком и сложеном политичком ситуацијом. Са Истоком више није била могућа сарадња, док са Западом сарадња још увек није била успостављена. Осим тога, сукобом са СССР-ом Југославија је изгубила идеолошки ослонац и у том смислу остала практично изолована. Сарадња са капиталистичким Западом била је идеолошки више него компромитујућа, па је у том погледу требало тражити неку врсту компромисног решења. Излаз је нађен у сарадњи са западном парламентарном социјалистичком и социјалдемократском левицом, са чијим представницима су врло брзо успостављени и први контакти. Најзначајнија и сасвим сигурно најутицајнија странка на Западу била је лабуристичка партија Велике Британије. Тема овог рада односи се на анализу прве званичне посете лабуриста Београду и сагледавање сличности и разлика између њих и југословенских комуниста у низу тада важних друштвено-политичких питања.

Кључне речи: Британски лабуристи, Југословенски комунисти, политика, идеологија, Хладни рат.

THE SIMILARITIES AND DIFFERENCES OF THE VISIT OF BRITISH LABOURISTS TO YUGOSLAVIA IN 1950

After the Yugoslav-Soviet conflict, the Yugoslav leadership faced a difficult and complex political situation. The cooperation with the East was no longer possible, while the cooperation with the West had not yet been established. Moreover, after the collision with the USSR Yugoslavia lost its ideological support and, in that sense, remained practically isolated. The cooperation with the capitalist West was ideologically more than compromising, and in that respect, a sort of compromise solution had to be sought. The solution was found in the cooperation with the Western parliamentary Socialist and Social Democrats Leftists; the first contact was quickly established with their representatives. The most significant and certainly the most influential party in the West was the Labour Party of Great

Britain. The topic of this paper is the first official visit of the British Labourists to Belgrade and the examination of the similarities and differences between them and Yugoslav communists in a series of important socio-political issues at that time.

Key words: British labourists, Yugoslav communists, politics, ideology, Cold war

Божица Младеновић
Филозофски факултет Ниш

ДНЕВНИК ТОШКА ВЛАХОВИЋА КАО ИСТОРИЈСКИ ИЗВОР

Резиме: О Топличком устанку постоји мало историјских извора. Ту празнину је у доброј мери допунила изворна грађа која се чува у Централном државном архиву у Софији. Међу њима се налази и дневник Тошка Влаховића, четничког војводе и команданта Крајинског одреда у Топличком устанку. Драгоцен запис настао из пера предратног студента филозофије Тошка Влаховића пружа податке о најважнијим догађајима од 31. јануара 1917. године, до погибије аутора 2. новембра исте године. Он је свој дневник писао у три различите „бележнице“, како по величини тако и по броју страница. Белешке су написане ћирилицом. Влаховић је бележио дневне догађаје. Један од челних људи српске гериле писао је о стварању и активности Крајинског одреда, али и организацији покрета отпора у окупираној Србији. Бележнице садрже податке о битним догађајима из Топличког устанка и активностима покрета отпора које су претходиле и следовале устанку. Хронологија је углавном поуздана, па је стога добар извор за датирање важних догађаја. Из записа се може сагледати жестина и суровост казнене експедиције трупа Централних сила, углавном усмерене ка цивилном становништву на подручју обухваћеном устанком. Много је страница посвећено бројним потерама, непрекидном покрету и узмицању, али и тренуцима када се борба није могла избећи. Тошко Влаховић је бележио информације о саборцима четницима, храбрим појединцима који су дали живот у борбама, повереницима, мештанима села и градова. Бројни су подаци о свакодневном животу у окупираној Србији.

Кључне речи: Тошко Влаховић, дневник, Топлички устанак, герила, 1917. година.

DIARY OF TOŠKO VLAHOVIĆ AS A HISTORICAL SOURCE

Abstract: There is a small number of historical sources regarding the Toplica uprising. This sparseness has been greatly supplemented by the original material preserved in the Central State Archives in Sofia. Among its contents is the diary of Toško Vlahović, the Chetnik duke and the commander of the Krajina Detachment in the Toplica uprising.

A valuable writing of Toško Vlahović, the pre-war student of philosophy, provides information on the most important events between 31st January 1917 and the death of the author on November 2nd of the same year. He wrote his diary in three “notebooks”, different both in size and the number of pages. The notes are written in Cyrillic. Vlahović recorded daily events. One of the leaders of the Serbian Guerilla wrote about the establishment and activities of the Krajina Detachment, as well as the organization of the resistance movement in the occupied Serbia. The notebooks contain information on important events from the Toplica uprising and the resistance movement activities preceding and following the uprising. Chronology is generally reliable, and hence is a good source for dating important events. From the records, one can see the severity and cruelty of the punitive expedition of the Central Powers, mainly directed towards the civilian population in the area covered by the uprising. A lot of pages are dedicated to numerous pursuits, continuous movement and retreat, in addition to moments when the fight could not be avoided. Toško Vlahović wrote about the Chetnik comrades, courageous individuals who gave life in fighting, commissioners, local people and towns. There are numerous data on everyday life in occupied Serbia.

Key words: Toško Vlahović, diary, Toplica uprising, guerilla, 1917

Милан Момчиловић

ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ЧЛАНОВА САВЕТА КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 1838. ДО 1858. ГОДИНЕ

Положај чланова Савета Кнежевине Србије у периоду од 1838. до 1858. године био је регулисан одредбама Устава из 1838. и Устројенијем Совјета Књажества Србског из 1839. Велике несугласице у политичком животу изазвао је чл. 17 Устава. По једном схватању, за смењивање

саветника се морала прибавити сагласност Порте, а по другом, саветнику функција може престати не само због повреде закона Кнежевине Србије, него и за кривице учињене према Порти. По чл. 8 Устава, кнез је имао пуну слободу у постављању саветника, а по Устројенију кнез је могао да за саветника постави само лице које би Савет предложио. Право постављања министара је по Уставу припадало кнезу, али је Устројеније ово право кнеза ограничило одредбом да се министри могу узимати искључиво из реда саветника. Докле год је код кнеза и Савета било воље за споразум и сарадњу, мане уставног система нису се осећале у пракси. Исте су, међутим, у трзавицама и сукобима између кнеза и Савета често коришћене као веома моћно оружје.

Кључне речи: Кнежевина Србија, Савет, Устав, кнез, Устројеније.

The status of the members of the Council of the Principality of Serbia in the period from 1838 to 1858 was governed by the provisions of the Constitution of 1838 and the Statute of the Council of the Principality of Serbia of 1839. Large differences in political life were produced by Art. 17 of the Constitution. According to one view, the dismissal of councilors should obtain the consent of Porte, and by another, councilor's office can be terminated not only for violation of laws of the Principality of Serbia, but also for the wrongs committed against the Porte. According to Art. 8 of the Constitution, the Prince had the right to appoint councilors, but according to the Statute, the Prince could appoint only councilor that the Council had proposed. Under the Constitution, the right to appoint ministers belonged to the Prince, but this right was limited by the Statute's provision that ministers can be chosen only among the councilors. When the Prince and the Council were ready to cooperate and make an agreement, the disadvantages of the constitutional system were not felt in practice. However, when there were frictions and conflicts between the Prince and the Council, both sides often used this misuses as a very powerful weapon.

Keywords; Principality of Serbia, the Council, the Constitution, the Prince, the Statute

ДА ЛИ СУ АЛБАНЦИ ИЛИРИ? ОСВРТ НА УЧБЕНИКЕ ИСТОРИЈЕ

Резиме: Рад се бави везом Илира и Албанаца у домаћој историографији, с посебним нагласком на учбенике историје за основну школу. У уводном делу рада наведени су подаци из учбеника за основну и средњу школу. У средишњем делу текста дати су подаци из литературе која се бави овим питањем, као и објашњења појмова из средњег века која су веома значајна за ову тему. Домаћи аутори или одбацују тезу о повезаности Илира и Албанаца или изражавају сумњу да то има везе са утицајем политике и идеологије на науку. Први помен Албанаца потиче из 11. века, док се Илири не спомињу још од краја старог века. Закључак је да постоји доста неслагања о овом питању у домаћој историографији. Посебно у учбеницима за основну школу, где имамо повезивање Албанаца и Илира, што део стручне литературе одбацује. Зато питања која нису разјашњена и која не представљају званичне ставове не треба износити у учбеницима, јер то збуњује младе генерације и изазива незаинтересованост за прошлост.

Кључне речи: Албанци, Илири, литература, учбеници за основну школу.

Abstract: This paper examines the relationship of the Illyrians and Albanians in the national historiography, with special emphasis on history textbooks for primary schools. The introductory part of the paper includes data from textbooks for primary and secondary school. The main part of the paper gives an overview of the literature dealing with this issue, as well as the explanations of terms from the Middle Ages, which are very important for this topic. Local authors either reject the thesis that there is the relationship between the Illyrians and Albanians or express doubt that it has to do with the influence of politics and ideology on science. The first mention of the Albanians comes from the 11th century, while the Illyrians are not mentioned since the end of the old era. The conclusion is that there is a lot of disagreement on this issue in the national historiography, especially in primary school textbooks, where there is the connection between the Albanians and the Illyrians, which is rejected by part of the expert literature. Therefore, the questions have not been clarified and what does not represent the official views should not be in the textbooks, because it confuses the young generations and causes the lack of interest in the past.

Key words: the Albanians, the Illyrians, history literature, primary school textbooks.

Мирослав Пешић, Милош Ђорђевић
Филозофски факултет Ниш

ПОЛИТИЧКА ДЕЛАТНОСТ НИКОЛЕ ПАШИЋА У ОКВИРУ СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ УЧЕЊА СВЕТОЗОРА МАРКОВИЋА

Крајем шездесетих и почетком седамдесетих година 19. Века већина српских интелектуалаца је била под утицајем социјалистичких идеја Светозара Марковића. Никола Пашић је током свог школовања у Цириху почео да се интересује за многа учења руских револуционарних писаца, која су се углавном бавила социјалном тематиком. У иностранству је 1868. године студирало преко тридесет државних питомаца, међу којима је био и Никола Пашић. Долазак Светозара Марковића у Цирих априла 1869. године био је од великог значаја за идеолошко обликовање Николе Пашића. За време својих студија у Цириху, Пашић је постао социјалиста, који је у примени теоријских учења полазио од услова и могућности Србије у чему је потпуно следио Светозара Марковића. Када је у питању његово познавање марксизма и учења Интернационале слободно се може рећи да је углавном био мање више упознат са схватањима, које је прихватио и пропагирао Марковић. Следећи идеје свог пријатеља Марковића отворено се залагао и за друге концепције социјализма као и за сва друга решења проблема своје земље као и читавог Балкана.

Кључне речи: Никола Пашић, политичка делатност, Светозар Марковић, социјалистичке идеје, Цирих.

THE POLITICAL ACTIVITY OF NIKOLA PAŠIĆ WITHIN SVETOZAR MARKOVIĆ'S SOCIALIST TEACHING

At the end of 1860s and the beginning of 1870s most of the Serbian intellectuals were influenced by the socialist ideas of Svetozar Marković. During his school time in Zurich, Nikola Pašić became interested in many teachings of Russian revolutionary writers, which mostly dealt with social themes. More than 30 state cadets, including Nikola Pašić, studied abroad in 1868. The arrival of Svetozar Marković in Zurich, in April 1869, had a big influence on the ideological shaping of Nikola Pašić. During his studies in Zurich, Pašić became a socialist, who took into consideration the conditions

and possibilities in Serbia as the starting point when he put his theoretical knowledge to practice, in which he completely followed Svetozar Marković. When it comes to his knowledge of Marxism and the works of international authors, it could be said that he was mostly familiar with the ideas which were accepted and propagated by Marković. By following the ideas of his friend S. Marković, Pašić openly pleaded for other concepts of socialism, as well as for all other solutions to the problems in his country and the Balkans.

Key words: Nikola Pašić, political activity, Svetozar Marković, socialist ideas, Zurich.

Александра Радосављевић, Дејан Гашић
Универзитет у Приштини са привременим седиштем
у Косовској Митровици, Филозофски факултет, Катедра за историју

ПЕРЦЕПЦИЈА ИЗВОРНИХ ВЕСТИ О ФИРЕНТИНСКОЈ УНИЈИ ЦРКАВА У САВРЕМЕНОЈ ИСТОРИОГРАФИЈИ

Резиме: Верски антиномично, али по Византију XV века политички свегоруће питање измирења цркава католичког Запада и православног Истока – као вид јединог спасоносног и крајње очајничког решења у очима Царства пред снажним војним налетима Османлија – наново је и са истим жаром као и претходних столећа након „Великог раскола“ 1054. године актуелизовано. Нескривено и арбитарно подозрење преговарачких страна допринело је да унионистички сабор у Ферари – Фиренци (1438-1439) не буде нимало другачијег исхода од претходних. Још током заседања концила догматска питања надвила је тешка сенка политичких игара, те је, испоставило се, након још једног по Византију узалудно потписаног духовног измирења због ишчекивања западне подршке и помоћи, читава церемонија у медијевистици разнолико ишчитана. Сходно наведеном, рад има у задатак да формира историографску слику о карактеру Фирентинске уније, на трагу дијахроно разасутих изворних вести и проблемских домета византологије и савремене српске медијевистике.

Кључне речи: Црквени сабор Ферара/Фиренца (1438-1439), византологија, савремена српска медијевистика.

ВОСПРИЯТИЕ ИСХОДНЫХ ИЗВЕСТИЙ О ФЛОРЕНТИЙСКОЙ УНИИ ЦЕРКВЕЙ В СОВРЕМЕННОЙ ИСТОРИОГРАФИИ

Аннотация: С религиозной точки зрения антиномичный, но для Византии XV столетия политически горящий вопрос о примирении между церквями католического Запада и православного Востока – как о единственном спасительном и крайне отчаянном решении в глазах Империи перед сильным натиском османов – вновь актуализирован, и при этом с таким же рвением, что и в предыдущих столетиях после «Великого раскола» в 1054 году. Открытое и арбитражное подозрение участвовавших в переговорах сторон, способствовало тому, что итоги Ферраро-Флорентийского собора (1438-1439) ничем не отличались от предыдущих. Еще в ходе собора на догматические вопросы надвинулась тяжелая тень политических игр, и, оказалось, что, по окончании очередного, для Византии напрасно подписанного духовного примирения, из-за ожидания поддержки и помощи Запада, вся эта церемония в медиевистике воспринимается *по-разному*. Соответственно, задача данной статьи – сформировать историографическую картину о характере Флорентийской унии, по следам диахроно рассредоточенных исходных известий и проблемных достижений византологии и современной сербской медиевистики.

Ключевые слова: Церковный собор Феррара/Флоренция (1438-1439), византология, современная сербская медиевистика.

Александар Ракоњац
Институт за новију историју Србије

ПОКУШАЈ ТРАНЗИЦИЈЕ КА ПЛАНИРАЊУ У ПРИВРЕДИ - ЈЕДНОГОДИШЊИ ПЛАН ПРОИЗВОДЊЕ ИНДУСТРИЈЕ И РУДАРСТВА ЗА 1946.ГОДИНУ

Апстракт: У раду ћемо представити покушај транзиције ка привредном планирању током 1946. године. Идеја планирања у привреди ка којој су југословенски комунисти тежили угледајући се на искуства СС-СР-а, произвела је једногодишњи план производње за 1946. годину прем коме је индустрији и рударству додељен задатак достизања привредних

результата из 1939. године. Једногодишњи оквирни план производње био је заправо „генерална проба“ пред почетак Првог петогодишњег плана, својеврсни испит који је требало да покаже могућности државе да у пракси демонстрира нове методе управљања привредом.

Кључне речи: једногодишњи план производње, индустрија, рударство, транзиција, Југославија.

AN ATTEMPT AT TRANSITION TO PLANNING IN THE ECONOMY – A ONE-YEAR PLAN FOR INDUSTRIAL PRODUCTION AND MINING FOR 1946

Abstract: In this paper, we will present the attempt at transition to economic planning in 1946. The idea of planning in the economy, which Yugoslav communists sought to model on the experiences of the USSR, produced a one-year production plan for 1946, by which industry and mining were assigned the task of achieving economic results from 1939. A one-year framework plan for industrial production was actually a “dress rehearsal” before the beginning of the First Five-Year Plan, a kind of a test, whose objective was to demonstrate the state’s ability to put new management methods in economy into practice.

Key words: an annual plan of production, industry, mining, transition, Yugoslavia

Слободан Селинић

Институт за новију историју Србије

ЈЕЗИЧКИ СУКОБ У ЈУГОСЛАВИЈИ 1967: ИСТОРИЈСКЕ ЧИЊЕНИЦЕ, ИСТОРИОГРАФСКЕ ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ И СЕЋАЊА УЧЕСНИКА

Национални односи у Југославији су се додатно заоштрили у марту 1967. када је објављена „Декларација о називу и положају хрватског књижевног језика“ са потписима 18 институција науке и културе Хрватске. У њој је захтевана подела српскохрватског језика и да наставници, службеници и јавни радници морају службено да користе језик средине у којој раде. То је значило да би Срби у Хрватској

могли службено да користе само хрватски језик. На „Декларацију“ је одговорила група српских писаца „Предлогом за размишљање“, који је потписало више од 40 писаца. Унаредним деценијама „Предлог“ у Србији није величан као чин од великог значаја за националну историју, историографија је језички сукоб посматрала без националне острашћености, а потписници су истицали да је тај документ био само одговор на „Декларацију“. Супротно од тога, у Хрватској је „Декларација“ величана као борба за национални опстанак уз изношење много стереотипа и ненаучних ставова.

THE LANGUAGE DISPUTE IN YUGOSLAVIA IN 1967: HISTORICAL FACTS, HISTORIOGRAPHICAL INTERPRETATIONS AND MEMORIES OF PARTICIPANTS

The national relations in Yugoslavia became more tense in March 1967 when the “Declaration on the Status and Name of the Croatian Literary Language” was published, with the signatures of 18 scientific and cultural institutions of Croatia. Its main demand was that the Serbo-Croatian language should be divided into two languages, meaning that teachers, officials and authorities should use the official language of the territory within which they operate. This meant that the Serbs in Croatia could use only Croatian officially. A group of Serbian writers responded to the Declaration by the “Proposal for Reflection,” signed by more than 40 writers. In the coming decades, the Proposal in Serbia was not considered an act of great importance for national history. Historiography observed the language dispute without any national zeal, and the signatories kept underlining that the Proposal was only a reaction to the Declaration. Contrary to that, in Croatia, the Declaration was seen as a struggle for the national survival, with a number of stereotypes and non-scientific views.

МИЛАН СТОЈАДИНОВИЋ У НОВИЈОЈ СТРАНОЈ ИСТОРИОГРАФИЈИ

Резиме: Делатност и личност Милана Стојадиновића, председника владе и министра спољних послова Краљевине Југославије (1935–1939) од велике је важности за разумевање процеса у земљи, региону, па и у Европи непосредно пре избијања Другог светског рата. Током последњих десетак година његова улога је анализирана у бројним радовима страних аутора. Посебан акценат у раду стављен је на италијанску и бугарску историографију, као као историографију земаља са којима је Стојадиновић склопио државне споразуме који су одјекнули у читавој Европи. Међу тим радовима јасно разликујемо оне који се базирају на постојећим стереотипима преузетих из раније историографије да се радило о вољном сараднику фашистичке Италије и нацистичке Немачке, и оне који су на основу домаће и стране грађе и постојеће литературе детаљније анализирали сложену ситуацију у тадашњој Европи и место Милана Стојадиновића у њој. Иако сазнања која доноси новија страна историографија не мењају битно слику коју новија српска историографија о Милану Стојадиновићу нуди, они су важни за допуну постојећих сазнања и њихово поновно преиспитивање.

Кључне речи: Милан Стојадиновић, историографија, Краљевина Југославија.

NEWER FOREIGN HISTORIOGRAPHY CONSIDERING MILAN STOJADINOVIĆ

Abstract: The work of Milan Stojadinović, the Prime Minister and the Minister of Foreign Affairs of the Kingdom of Yugoslavia from 1935 to 1939, is of great importance to understand processes in the country, region and in the whole Europe before the outbreak of the Second World War. During the last decade, many scholarly papers were published where Stojadinović was mentioned. The focus of this article was on Italian and Bulgarian historiography, two countries with whom Stojadinović signed important agreements that echoed through the whole continent. These studies can be divided in two groups. The larger one is based on the old stereotypes made by older historiography that Stojadinović was a willing accomplice

of Fascist Italy and Nazi Germany, while there are also other authors who made their conclusions based on archival research, both in the former Yugoslavia and abroad, bearing in mind the complex situation in Europe of that time. Although their findings do not crucially change the results of newer Serbian historiography, they must be included in our future analysis and reconsideration.

Key words: Milan Stojadinović, historiography, Kingdom of Yugoslavia

Владан Станковић

СРЕДЊЕВЕКОВНА ЖУПА ЗЕТА И ЊЕНА НАСЕЉА

Територија Црне Горе обилује у оштрим контрастима рељефа. Основна географска карактеристика ове области јесте битна разлика између унутрашњости и њених жупа, с једне, и Приморја с градовима, с друге стране. Током средњег века у историјским изворима је забележено постојање територијално-управне јединице са називиом Зета. У раду ће бити речи и о називу Зета која је понела прво *жупа*, а потом и већа територијално управна јединица *земља*. На основу дефинисаног појма жупе у српском средњем веку и штурих расположивих извора покушаћемо да дефинишемо и одредимо границе жупе Зете. У средњовековним списима постоји мало података о насељима у жупи Зети. Осим утврђеног насеља Спуж, и појединих топонима који се спорадично појављују у исправама Црнојевића немамо других података. Због тога се ослањамо на појаву турских дефтера насталим с краја 15. и почетком 16. века на основу којих добијамо извесну слику насеља која су се могла налазити на простору средњовековне жупе Зете.

Кључне речи: жупа, земља, насеља, Зета, река Зета, Спуж, дефтери.

THE MEDIEVAL ŽUPA ZETA AND ITS SETTLEMENTS

The territory of Montenegro abounds with sharp contrasts of relief. The basic geographical feature of this area is the difference between the interior and its districts (Ser. 'župa'), on the one hand, and the Primorje with its towns, on the other. During the Middle Ages, the existence of a territorial-administrative unit with the name Zeta was recorded in historical sources.

The paper will also discuss the name Zeta, which *župa* brought first and then the larger territorial administrative unit land (Ser. *zemlja*). Based on the defined concept of the *župa* in the Serbian Middle Ages and from the available historical sources, we will try to define and determine the boundaries of the *župa* Zeta. In medieval writings there is little data on the settlements in the *župa* Zeta. We have no other data other than the settled settlement Spuž and some toponyms that sporadically appeared in documents by Crnojević. This is why we should rely on the appearance of Turkish defters from the end of the 15th and the beginning of the 16th century, on the basis of which we obtain a certain image of the settlements that could have been located in the area of the medieval *župa* Zeta.

Key words: *župa*, *zemlja*, settlements, Zeta, river Zeta, Spuž, defters

Александар Стојановић

Институт за новију историју Србије

АЛЕКСИНАЦ И ОКОЛИНА У ИСТОРИОГРАФИЈИ: ДОМЕТИ И ПРОБЛЕМИ У ИСТРАЖИВАЊУ

Резиме: У раду је анализирана досадашња историографска продукција посвећена историји Алексинца и околине, углавном потекла из пера локалних историчара или ентузијаста. Детаљно су представљени сви целовитији напори да се, било у монографској, или форми зборника радова или научног чаописа, допринесе бољем познавању и разумевању алексиначке прошлости. Критичкој анализи подвргнута је сензационалистичко-публицистичка литература која претендује да арбитрира о важним питањима из локалне и националне историје, иако је настала уз селективну примену научне методологије и често на основу изванредно уске изворне основе. У раду су истакнути и најприсутнији проблеми у истраживању и писању историје Алексинца и околине, везани за непостојање или тек фрагментарну очуваност драгоцене изворне грађе.

Кључне речи: Алексинац, Алексиначко Поморавље, историографија, публицистика.

ALEKSINAC AND THE SURROUNDING AREA IN HISTORIOGRAPHY: RESULTS AND RESEARCH DIFFICULTIES

Summary: The paper analyses the existing historiographical production dedicated to the history of Aleksinac and the surrounding area, mostly written by local historians and enthusiastic amateurs. Every larger effort to contribute to the better knowing and understanding of Aleksinac's past, either in the form of a monograph or a collection of papers and a journal is represented in this paper. Sensational and popular literature, which pretends to make mandatory conclusions on important questions of local and national history (although without the use of an adequate methodology and based on few sources) is being critically analyzed. The paper also deals with the ever-present problems of research and writing on Aleksinac's history, namely the non-existence or the poor condition and partial preservation of valuable historical sources.

Keywords: Aleksinac, Aleksinac's Pomoravlje, historiography, popular literature.

Јасмина Шаранац Стаменковић
Филозофски факултет Ниш

ИВАН ЂУРИЋ – НАУЧНИК, СВЕДОК, УЧЕСНИК

Текуће 2017. године навршава се две деценије од када је преминуо др Иван Ђурић (1947–1997), ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду. Био је последњи ђак академика Георгија Острогорског и својим радовима из византологије оставио је неизбрисив траг, како у домаћој, тако и у светској медијевистици. Поред тога, Иван Ђурић бавио се теоријом историје и улогом историчара у друштву. Своја схватања историје изложио је у књизи *Историја – прибежиште или путоказ*.

Професор Иван Ђурић ангажовао се на политичкој јавној сцени деведесетих година прошлога века. Политички, најближе су му биле либералне вредности и декларисао се као либерал. Децембра 1990. године био је један од кандидата за председника Србије на првим вишестраначким изборима у Републици Србији, од стварања СФРЈ (1943).

У раду је стављен акценат на поље истраживања и методологију радова из византолошког корпуса Ивана Ђурића. Такође, расправљаће се о радовима у чијем су средишту последње две деценије XX века о којима је проф. Иван Ђурић, иако савременик, писао из персективе истражача.

Кључне речи: проф. др Иван Ђурић, византолигија, историја, друштвена улога.

IVAN ĐURIĆ – SCIENTIST, WITNESS, PARTICIPANT

The current year, 2017, marks the end of the two decades since Professor Ivan Đurić (1947–1997), an Associate Professor at the Faculty of Philosophy in Belgrade passed away. He was the last student of the academic Georgije Ostrogorski and his papers on Byzantinology left a significant mark on both national and international studies of the Middle Ages. Besides this, Ivan Đurić studied the theory of history and the role of historians in society. He presented his views on history in his book *History – Refuge or Guidepost*.

Professor Ivan Đurić was active on the political scene during the 1990s. Politically, he was closest to liberal values and he declared himself a liberal. In December 1990, he was one of the candidates for the president of Serbia in the first multi-party elections in the Republic of Serbia since the creation of SFRY (1943).

The paper focuses on the field of research and the methodology of the papers from the Byzantine corpus of Ivan Đurić. Also, there will be a discussion on the papers whose focus is on the last two decades of the 20th century, about which Professor Ivan Đurić wrote from the perspective of a historian, although he was a contemporary.

Key words: Professor Ivan Đurić, Byzantinology, history, social role

**МЕДИЈИ И ЈАВНА
КОМУНИКАЦИЈА У
САВРЕМЕНОМ ОКРУЖЕЊУ**

Татјана Вулић, Марта Митровић
Филозофски факултет Ниш

РЕФЛЕКСИЈЕ НОВОГ ЗАКОНА О НАСИЉУ У ПОРОДИЦИ У САВРЕМЕНОЈ СРПСКОЈ ШТАМПИ

Апстракт: Циљ рада је да се истражи да ли је усвајање новог Закона о насиљу у породици, мај 2017. године, донео нову праксу медијског извештавања односно поштовање професионалних и законских норми и оквира приликом извештавања о овом проблему. Ауторке за потребе рада обавиће анализу најчитанијих штампаних медија 1. јуна 2017. године, дан по ступању новог Закона на снагу. Такође, и на корпусу дневне штампе: Политика, Данас, Блиц, Вечерње новости, Курир и Иноформер, у периоду од 12. јуна до 18. јуна 2017. године и од 30. октобра до 5. новембра 2017. године, истражиће да ли је и даље доминантан сензационализам приликом извештавања о насиљу у породици и да ли се поштују законски оквири. Очекујемо да налази укажу на рефлексije Закона у пракси извештавања ових штампаних медија који су најутицајнији и најчитанији у савременом српском друштву.

Кључне речи: Закон о насиљу у породици, дневна штампа, извештавање, сензационализам, таблодизација.

Abstract: The aim of the paper is to investigate whether the adoption of the new Domestic Violence Law in May 2017 brought new media reporting practices, that is, compliance with professional and legal standards and frameworks when reporting on this problem. For the purpose of this paper, the authors will do an analysis of the most-read print media on June 1, 2017, the day after the new Law entered into force. Moreover, the daily press corpus including the Politika, Danas, Blic, Večernje novosti, Kurir and Informer, specifically the issues between June 12 and June 18, 2017 and October 30 to November 5, 2017 will help investigate whether sensationalism when reporting on domestic violence is still prevalent and whether legal frameworks are respected. We expect to see that this Law influenced the reporting of these print media which are the most influential and most read in Serbia nowadays.

Key words: Domestic Violence Law, daily press, reporting, sensationalism, tabloidization.

УТИЦАЈ НЕВЕРБАЛНИХ ЗНАКОВА НА КОМУНИКАЦИЈЕ У САВРЕМЕНОМ ОКРУЖЕЊУ

Апстракт: Модерно доба карактеришу комуникациски процеси који су захваљујући напредној технологији постали глобални. Како је комуникација од предмета истраживања различитих наука и научних области и сама израсла у научну дисциплину, тако још више расте интересовање за невербалну комуникацију која је у нераскидивој спрези са вербалном. Употребом различитих делова тела производимо значење које људи око нас тумаче. Да бисмо успешно сарађивали и комуницирали са различитим нацијама неопходно је да поседујемо извештан ниво културне компетенције, а ту спадају и знања о симболичким системима и вредностима одређене културе. Отуда, спознавање невербалне комуникације има непроценјив значај у тумачењу понашања људи širom света.

У овом раду, ауторка, указује на важност коју невербална комуникација има како за обичног човека, тако и за комуникациске експерте. Посебна пажња посвећена је самом тумачењу невербалних знакова, односно проблемима који с тим у вези могу настати, посебно ако се има у виду честа двосмисленост невербалног понашања. На примерима из праксе указује се и на значај који невербална комуникација има за медијске раднике, посебно за извештаче са политичких skupova, који морају бити одлични тумачи невербалних знакова, којима политичари све чеšће прибегавају како би привукли пажњу јавности.

Кључне речи: невербална комуникација, говор тела, јавни наступ, политичари, пажња јавности.

THE EFFECT OF NON-VERBAL SIGNS ON COMMUNICATION IN A CONTEMPORARY ENVIRONMENT

Abstract The modern era is characterized by communication processes that have, due to technological advances, become global. Since communication itself, coming from subjects of research of different sciences and scientific fields, has grown into a scientific discipline, the interest in non-verbal communication, which is inextricably linked with the verbal one, is progressively rising.

With the use of different body parts, we express certain meanings that people around us interpret. In order to both successfully cooperate and communicate with different nations, it is necessary to have a certain level of

cultural competence, and this includes our knowledge about the symbolic systems and values of a specific culture. Therefore, becoming familiar with non-verbal communication has an invaluable role in interpreting the behavior of people around the world.

In this paper, the author herself points out how important non-verbal communication is for ordinary people as well as communication experts. A special attention is focused on the interpretation of non-verbal signs, that is, on particular problems that might appear in this regard, especially if one takes into account the frequent ambiguity of non-verbal behavior. Examples which resulted from practice indicate how important non-verbal communication is for media workers, especially for journalists reporting from political meetings, because they have to be excellent interpreters of non-verbal signs, which politicians increasingly resort to in order to draw attention.

Key words: non-verbal communication, body language, a public appearance, politicians, the public attention.

Јелена Војиновић Костић

ТЕОРИЈСКИ ОСВРТ НА ЈАВНИ ЈЕЗИК У СЛУЖБИ ПОЛИТИКЕ

Jezik je raslojen funkcionalno, socijalno, teritorijalno, nacionalno, individualno, disciplinarno, situaciono, tematski, polno, starosno, vremenski. Granice među funkcionalnim stilovima, ponekad, nisu jasne zbog visokog nivoa njihove međusobne povezanosti. Jezik političkih govora, koji ne bismo mogli klasifikovati kao oratorski međustil, najbliži je administrativnom stilu, mada uključuje i druge stilove, pa čak i književnoumetnički. Današnji jezik politike zahteva od govornika poznavanje, bar delimično, različitih profesionalnih kodova, jer uključuje prelazak iz jednog profesionalnog koda u drugi, u okviru jedne debate. Javni diskurs, koji je u centru interesovanja ovog rada, obuhvata komunikaciju na javnom mestu npr. konferencije, sastanke, parlamentarne debate. U radu ćemo, pored istorijskog osvrtu na razvoj političke javne komunikacije, analizirati i pojam debate i njene osnovne karakteristike.

THEORETICAL REVIEW OF PUBLIC LANGUAGE IN THE SERVICE OF POLITICS

Language is differs functionally, socially, territorially, nationally, individually, in terms of varied disciplines, situationally, thematically, and by gender, age and time. The boundaries between functional styles are sometimes unclear because of the high level of their mixing. The language of political speech, which we cannot classify just as oratorical, is closest to the administrative style, although it includes elements of other styles, even literary-art. Today's language of politics requires, on the part of the speaker, knowledge, at varied degrees, of different professional codes, because it involves switching from one professional code to another, within a debate. Public discourse, which is at the center of the interest in this paper, includes communication in public places, such as: conferences, meetings and parliamentary debates. In thispaper, apart from providing a historical review of the development of political public communication, the author will show whatpublic debate is through its basic characteristics.

Андреа Ратковић
НВО Центар за афирмацију слободне мисли

ХЕРМЕНЕУТИЧКИ ОСВРТ НА ЈЕЗИК ТЕЛА И ЊЕГОВЕ МЕДИЈСКЕ (ЗЛО)УПОТРЕБЕ

Polazeći od određenja jezika kao specifičnog vida interakcije čija se suština sastoji u svojevrsnoj komunikaciji putem koje se sprovodi razmena poruka, a koju kao takvu praktikuje čovek kao socijalna jedinka, te praveći razliku između verbalnog i neverbalnog vida komuniciranja, u okviru rada telo se uzima kao specifično sredstvo ekstralingvističkog izražavanja. Uverenje od kojeg se polazi jeste da se govorenje može posmatrati i kao telesni čin iz kojeg je moguće, s jedne strane, izvesti određenu predstavu tela, a s druge strane, steći uvid u prirodu njemu svojstvenog konteksta. U svemu tome naročitu pažnju treba posvetiti medijima i analizama njihovih praksi s obzirom na to da bitan aspekt medijskog diskursa predstavlja upravo telo. S tim u vezi, u okviru rada se nastoje apostrofirati neki od primera zloupotreba ne samo kategorije telesnosti, nego i medijskih formata i sadržaja putem kojih se pomenuti ideali nastoje afirmisati.

Кljučне речи: jezik, telo, mediji, hermeneutička kritika.

HERMENEUTICAL REFLECTION ON THE BODY LANGUAGE AND ITS MEDIA (MISS)USES

The author of this paper takes body as the specific means of the extra-linguistic communication between social subjects. The main thesis is that communication can be seen as a physical act from which it is possible to find out a certain idea of the body and to gain insight into the nature of its context. In all this, particular attention is going to be paid to the media and the analysis of their practices due to the fact that the body represents an important aspect of the media discourse. In this regard, the author of this paper seeks to emphasize the abuse not only of the body, but also media formats and contents through which “ideal” bodies seek to be promoted.

Key words: discourse, body, media, hermeneutical critic.

Драган Стефановски
Универзитет „Евро Балкан“- Скопје

УЛОГАТА НА МЕДИУМИТЕ И КУЛТУРАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА ВО СВЕТОТ НА ГЛОБАЛНОТО

Улогата на медиумите и културата на комуникацијата во светот на глобалното

Современото општество не може да се замисли без напредната технологија која го дава импулсот на општественото живеење. Во овој контекст, медиумите воопшто не се затекнати, ако се има во вид дека технолошките промени и интернетот успешно се интегрирани во своето функционирање. Изложеноста на широка лепеза од медиумски содржини доведува до градење на нов стил во кој се меша глобалното со локалното, создавајќи „опасност“ од хибридизација. Масовните медиуми создаваат слика за состојбата и можностите, но и за правците и вредностите во општеството. Глобализацијата значи трагање по разновидност, по нови начини на комуницирање, но и поголема автономност на субјектите. Во овој контекст Кастелс говори за самокомуникацијата и креативната публика. Воедно самото проучување на комуникацијата е битно пред се за разбирањето но и трансформацијата на современото општество.

клучни зборови: медиуми, интернет, самокомуникација, Кастелс, мрежно општество

THE ROLE OF MEDIA AND CULTURAL COMMUNICATION IN THE GLOBAL WORLD

Modern society cannot be imagined without advanced technology that is giving the impulse of social living. In this context, the media are already prepared for the situation, bearing in mind the fact that the technological changes and the Internet are successfully integrated in their functioning. Exposure to a wide range of media content leads to building a new style in which the global mixes with the local, creating the “danger” of hybridization. Mass media are creating images of situations and opportunities, but also about the directions and values in the society. Globalization implies a search for diversity, for new ways of communication, as well as for the greater autonomy of the subjects. In this context, Castells mentions the mass self-communication and creative audiences. At the same time, the communication researches are important primarily for the understanding, but also for the transformation of the modern society.

Keywords: media, internet, mass self-communication, Castells, network society

**ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ У
ОБЛАСТИ КОМУНИКОЛОГИЈЕ
И НОВИНАРСТВА**

Велибор Петковић
Филозофски факултет Ниш

ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ У НОВИНАРСТВУ - УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОФЕСИЈЕ ИЛИ ЕКСПЛОАТАЦИЈА МЛАДИХ?

РЕЗИМЕ: Дуално образовање као концепт утемељен у оквиру техничких наука неопходно је градити и у друштвено-хуманистичкој области. Професионални новинар треба да буде чувар јавног интереса, а новинарство потпора за развој демократског друштва и транспарентне политике. То захтева одговорног, професионално оспособљеног новинара, вођеног етичким начелима, са мултидисциплинарним знањима са Факултета али и искуством које се стиче у редакцијама медија и репортерским радом са места догађаја. Нераскидиву везу образовања и новинарске праксе треба учврстити и унапредити, сагласно Закону. Неопходно је разграничити дуално образовање, стручну праксу и волонтерски рад како би се искоренила садашња злоупотреба студената и дипломираних новинара и комуникалога за неплаћени рад у медијима. Квалитетније образовање уз рад мора да буде у интересу свих медијских актера и јавности у Србији. У том циљу указаћемо на неке нелогичности предложеног нацрта закона и анкетом испитати ставове студената о дуалном образовању.

Кључне речи: дуално образовање, новинарство, студенти, медији, (не)плаћени рад.

DUAL EDUCATION IN JOURNALISM – ADVANCEMENTS IN THE PROFESSION OR EXPLOITATION OF YOUTH

SUMMARY: As a concept associated mainly with technical sciences, dual education should also be developed in the socio-humanistic field. A professional journalist should be a guardian of the public interest, and journalism a support for development of a democratic society and transparent policies. This requires a responsible, professionally trained journalist, guided by ethical principles, with multidisciplinary knowledge from the University, as well as the experience gained in media redactions and by reporting from the scene. The unbreakable bond of education and journalistic practice should be strengthened and improved, in accordance with the Law. It is necessary

to demarcate dual education, professional practice and volunteer work in order to eradicate the current abuse of students and graduated journalists and communicologists for unpaid work in the media. Better, practice-based education must be in the interest of all media workers and the public in Serbia. To this end, we will point out some of the illogicalities of the proposed draft law and examine the students' attitudes about dual education.

Keywords: dual education, journalism, students, media, (un)paid work.

**ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЕ
САВРЕМЕНОГ ВАСПИТАЊА И
ОБРАЗОВАЊА**

ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАТИВНА КОМПЕТЕНЦИЈА У САВРЕМЕНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Интеркултурна комуникативна компетенција (ИКК) неизоставни је део и један од исхода свих нивоа образовања. Очекивало би се да буде укључена у све предмете, што није увек случај, а страни језици често се виде као најочигледније поље за рад на ИКК, уз историју, географију, уметност, што се види и по наставним плановима за те предмете (Domović i dr. 2013). Како би ученици развили своју ИКК, неопходно је да и њихови наставници буду обучени за спровођење тог циља. Најзад, и свакако не најмање важно, тренутни друштвени тренутак показује да је ИКК неопходна за шири друштвени контекст, ако се имају у виду избегличка криза и етничка разноликост у региону и шире, те компетенције за целоживотно учење.

На основу Закона о основама система образовања и васпитања, који поставља циљеве који се (ин)директно односе на ИКК, овај рад анализира приступ да се само узак број предмета бави ИКК и могућностима да студенти мастер академских студија добију додатну обуку о ИКК. Како је последња анализа урађена 2013. године, рад приказује како се ова проблематика решавала у последњих пет година.

Кључне речи: образовање наставника, интеркултурна комуникативна компетенција.

INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE IN MODERN EDUCATION

Intercultural communicative competence (ICC) has been one of the integral outcomes of all the levels of education. It might be expected that it is included in all subjects, but this is not always the case. The exception being foreign languages, together with history, geography, arts, all seen as the most obvious areas in which ICC can be included, as the curricula for those subjects show (Domović et al. 2013). In order for students to develop their ICC, their teachers should also be trained to integrate those objectives into their teaching. Finally, and not the least importantly, the present social moment shows that ICC is of paramount importance for a wider social context, bearing in mind the immigration crisis and ethnical differences, both regionally and globally, and life-long learning competencies.

In the light of the Law on the System of Education of the Republic of Serbia, which sets both indirect and direct ICC-related objectives, the paper looks into the issues that only few subjects have an ICC component, and the possibility of MA students obtaining ICC training. Since the last analysis was done in 2013, the paper problematizes the issues in the period since then.

Key words: teacher training, teacher development, intercultural communicative competence

Драгана Љубисављевић
ОШ “Вук Караџић”, Књажевац

ПРОБЛЕМСКО УЧЕЊЕ - ПЕРСПЕКТИВА САВРЕМЕНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Модерно друштво се данас свакодневно суочава са бројним проблемима почев од глобалних, преко друштвено-економско-политичких, све до свакодневних. Решења ових проблема могу понудити само она друштва која имају образоване појединце, оспособљене и обучене за живот и рад у савременом друштву. Ово указује на важност образовања сваког појединца за живот у савременом друштву и његово оспособљавање за решавање бројних проблема модерног света. Једно од решења за превазилажењу слабости традиционалне школе и наставе, која углавном подстиче механичко памћење и репродукцију, јесте увођење нових модела и начина рада којима би се наведене слабости превазишле. Међу бројним иновацијама које подстичу развој креативних и стваралачких личности јесте проблемска наставакоју карактерише развој стваралачког мишљења и способности примене наученог у новој ситуацији.

Кључне речи: учење, знање, проблем, проблемска ситуација, проблемска настава

The modern society constantly encounters numerous problems, social-economic and political, as well as everyday ones. The solutions to these problems can only be offered by the societies that have educated individuals, trained for living in our society. This stresses the importance of educating every individual for living in the modern world and enabling them to solve various contemporary problems.

One of the possibilities for overcoming the weaknesses of traditional school and teaching that usually encourage mechanical memorizing and reproduction is the introduction of new models and methods of work. One of many innovations that foster the development of creative and artistic types of personalities is Problem-based Learning. Problem-based learning relies on the development of both creative thinking and the skills of applying what has been learned to new situations.

Key words: learning, knowledge, problem, problem situation, Problem based learning

Јелена Максимовић, Јелена Османовић
Филозофски факултет Ниш

PROBLEMI I DILEME SAVREMENE REFLEKSIVNE NASTAVE U POVEZIVANJU TEORIJE I PRAKSE KROZ AKCIONA ISTRAŽIVANJA

Rezime: Složenost nastavničke profesije predstavlja potrebu za stalnim usavršavanjem nastavnika, kao i za prihvatanjem odela nastavnika refleksivnog praktičara. Autorke u radu postavljaju sledeće istraživačko pitanje: *da li akciona istraživanja polaze od potreba i mogućnosti nastavnika refleksivnog praktičara ili od institucija van školskog konteksta, i u kom kontekstu su najbliža modernom pojmu refleksivne prakse?* Pri tome su postavljeni sledeći istraživački zadaci: 1) definisanje osnovnih načela akcionih istraživanja koji redstavljaju postulate neprestanog traganja za unapređivanjem savremene refleksivne prakse; 2) analiza problema i dilema savremene refleksivne prakse; 3) analiza uloge nastavnika refleksivnog praktičara u povezivanju teorije i prakse kroz akciona istraživanja. Autorke konstatuju da se osnovni cilj ostvarenj arefleksivne nastavne prakse putem akcionih istraživanja ogleda u tumačenju savremene refleksivne nastave, ali i njenoj romeni, jer onoga trenutka kada nastavnici preuzmu aktivnu ulogu u ostvarivanju promena oni postaju refleksivni praktičari. Pri tome istraživači koji dolaze iz drugih institucija, izvan školskog konteksta, ne bi trebalo da nameću predloge za unapređivanje prakse. Akciona istraživanja mogu biti siguran put ka kreativnom rešenju problema i dilema refleksivne nastave.

Ključne reči: Akciona istraživanja, Refleksivna praksa, Teorija i praksa, Nastavnik, Usavršavanje nastavne prakse.

ISSUES AND CONCERNS OF CONTEMPORARY REFLEXIVE CLASSES IN CONNECTING THEORY AND PRACTICE THROUGH ACTION RESEARCH

Summary: The complexity of the teaching profession represents the need for continuous training of teachers, as well as the acceptance of the model teacher reflective practitioners. The authors ask the following research question: do action research are based on the needs and possibilities of a reflective teacher practitioners or institutions outside the school context, and in what context are closest to the modern concept of reflective practice? In doing so, set the following research tasks: 1) defining the basic principles of action research which represent the postulate of continuous search for improvement of modern reflective practice; 2) analysis of the problems and dilemmas of modern reflective practice; 3) analysis of the role of teachers reflective practitioners in connecting theory and practice through action research. The authors state that the basic goal of creating a reflective teaching practice through action research is reflected in the interpretation of contemporary reflective teaching and its changes since the moment when teachers take an active role in achieving the changes they become reflective practitioners. In doing so, the researchers coming from other institutions outside the school context, it should not impose proposals for improvement of practice. Action research can be a sure path to a creative solution to the problems and dilemmas of reflective teaching.

Keywords: action research, reflective practice, theory and practice, teacher, improving teaching practice.

Марија Марковић
Филозофски факултет Ниш

РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Резиме: Инклузивно образовање представља савремену тенденцију школских система многих земаља. Законом о основама система образовања и васпитања из 2009. реализација концепта инклузивног образовања уведена је и у нашу школску праксу као интегрални део реформског школског система Србије. У раду ће бити указано на промене у улогама које савремени наставник има, као и на компетен-

ције које је потребно развити да би адекватно одговорио датим улогама. Посебна пажња биће посвећена улогама и компетенцијама важним за област инклузивног образовања, с обзиром на то да њихова развијеност представља основу и за рад са ученицима са посебним потребама. У ту сврху потребно је да се наставници стално стручно усавршавају. У раду ће бити истакнут значај развоја наставничких компетенција, биће анализирана постојећа законска регулатива наше земље у датој области, као и указано на основне претпоставке успешног рада наставника на остваривању инклузивног образовања.

Кључне речи: инклузивно образовање, улоге наставника, наставничке компетенције, реформа школског система Србије.

DEVELOPMENT OF TEACHER'S COMPETENCIES FOR INCLUSIVE EDUCATION

Summary: Inclusive education represents a modern tendency of school systems in many countries. By the Law on the Fundamentals of Education from 2009, the implementation of the concept of inclusive education was introduced into our school practice as an integral part of the school system reforms in Serbia. The changes in the roles that contemporary teachers have will be represented, as well as the competencies they need to develop in order to adequately respond to the given roles. Special attention will be paid to the roles and competencies important for the field of inclusive education, since their development is the basis for working with students with special needs. For this purpose, it is necessary for teachers to continuously improve their professional competencies. The importance of the development of teachers' competencies will be emphasized, the existing legal regulations of our country in the given area will be analyzed, and the basic assumptions of the successful work of teachers in the realization of inclusive education will be indicated.

Keywords: inclusive education, teacher's roles, teacher's competencies, reform of school system of Serbia

ШКОЛОВАЊЕ ОМЛАДИНЕ У ДРУШТВЕНОМ КОНТЕКСТУ - ОБРАЗОВАЊЕ КАО КАНАЛ ДРУШТВЕНЕ ПОКРЕТЉИВОСТИ

Резиме: Резултати социолошких истраживања указују на то да социјално порекло појединца значајно утиче на његове образовне оријентације, могућности школовања и квалитет образовања, као и на заузимање одређеног друштвеног положаја. Школовање и селекција у образовању кроз изузетне резултате у учењу стварају могућности, али не и гаранцију за узлазну друштвену покретљивост успешних.

У фокусу рада је истраживање утицаја образовног статуса породице као социјално диференцирајућег чиниоца на образовне оријентације студентске омладине (избор студијских програма високих школа струковних студија/факултета) у различитим друштвеним и културним контекстима. Рад се темељи на резултатима емпиријских истраживања реализованих 2009. године (на узорку од 985 студената високих школа струковних студија у Србији) и 2012. године (на узорку од 2.208 студената Универзитета у Нишу, Универзитета у Битољу и Универзитета у Великом Трнову). Резултати ових истраживања омогућавају компаративну анализу специфичности социјалног порекла студената (операционализованог преко школске спреме очева и мајки студената) и представљају полазну основу за разматрање проблема социјалне детерминисаности избора студија и друштвене покретљивости.

Кључне речи: студентска омладина, образовни статус породице, избор студија, образовање, друштвена покретљивост.

SCHOOLING YOUTH IN SOCIAL CONTEXT: EDUCATION AS A CHANNEL OF SOCIAL MOBILITY

Summary: The results of sociological research indicate that the social origin of an individual significantly influences his educational orientation, education possibilities and quality of education, as well as the occupation of a certain social position. Schooling and selection in education through exceptional learning results creates opportunities, but not guarantees for the upward social mobility of successful ones.

The focus of the study is to explore the impact of the educational status of the family as a socially differentiating factor on the educational orientations

of student youth (the choice of study programs of high schools of vocational studies/faculties) in different social and cultural contexts. The work is based on the results of empirical research conducted in 2009 (on a sample of 985 students of vocational colleges in Serbia) and in 2012 (on a sample of 2.208 students of the University of Niš, University of Bitola and University of Veliko Trnovo). The results of these surveys provide a comparative analysis of the specificity of the social background of students (operative through the educational background of fathers and mothers of students) and represent the starting point for considering the problem of social determinations of study choices and social mobility.

Keywords: student youth, educational status of the family, choice of studies, education, social mobility.

Живорад Миленовић

Универзитет у Приштини, Учитељски факултет у Призрену

МОДЕЛ ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА ЗА ЗАНАТСКА ЗАНИМАЊА

Сажетак: Указујући на на кључне недостатке досадашњег средњег стручног образовања у коме су ученици углавном изучавали теоријске и са њиховим занимањем неповезане наставне садржаје, аутор у раду наводи да су ови ученици по завршетку школовања углавном били неприпремљени за практично обављање професионалне делатности. У циљу модернизације и прилагођавања средњег стручног образовања потребама привреде, у раду се прилаже модел средњег стручног образовања. Он подразумева продужење основне школе за једну годину. При том се указује на потребу увођења наставних предмета за моторичко оспособљавање ученика. Односно предмета у којима би ученици учили рукама, а не искључиво главом. Након завршетка основне школе, ученици који се одреде за средње стручно образовање, били би упућивани на двогодишње професионално оспособљавање у специјализоване центре средњег стручног образовања. Слично немачком дуалном Систему средњег образовања, у овим би центрима ученици били оспособљавани за непосредно обављање професионалне делатности. Теоријска настава била би сведена на оптимални минимум и искључиво повезана са непосредним професионалним усмерењем. Највећи део времена ученици би проводили у занатским радионицама и радним

организацјама у којима би уз непосредни надзор професионалаца изучавали све тајне конкретног занимања. Тиме би се допринело да се по завршетку школовања добије профил ученика који је потпуно професионално оспособљем за самостално обављање професије за коју се припремао.

Кључне речи: иновације у образовању, софтверски програмски пакети, модели рада, учење рукама, моторичко учење, средње стручно образовање, професионално оспособљавање.

Abstract: Pointing to the key shortcomings of previous vocational education in which students studied mainly theoretical subjects and unrelated to their interest in courses, the author states that these pupils leaving school were mostly unprepared for the practical performance of professional services. In order to modernize and adapt vocational education to the needs of the economy, the paper presents the model of vocational education. It includes an extension of the primary school for one year. Emphasis is placed on the need to introduce courses preparing students for the actual work in the field, or cases in which the students learn how to apply their theoretical knowledge in practice. After completing elementary school, students who opt for vocational education would be referred to the two-year professional training in specialized centers of vocational education. Similar to the German dual system of secondary education, these centers would direct all students to directly pursue professional activities. Theoretical learning would be kept to a minimum and it would be exclusively associated with direct professional orientation. The students would spend most of the time in workshops and workplaces under the direct supervision of professionals who have studied all the secrets of a particular profession. This would contribute to graduate students gaining a profile in the form of a fully qualified professional in the target profession.

Key words: innovation in Education, software program packages, models work, study arms, motor learning, vocational education, vocational training.

ПРОБЛЕМСКА НАСТАВА - ПАРАДИГМА САВРЕМЕНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Живимо у време које се одликује и препознаје по невиђеним и неслућеним достигнућима у свеукупном људском раду и стваралаштву. Потребне савременог друштва, подстакнуте „експлозијом“ науке и технике, захтевају свестрано образованог појединца спремног на перманентно, самостално и доживотно учење.

Често се суочавамо са критикама на рачун школе због традиционалног начина рада који се заснива на концепцији која је поприлично стара, али која се по многим својим карактеристикама одржава и данас у образовању и васпитању. Од наставног процеса се захтева да од ученика створи: способног, самосталног, активног човека који мисли, проверава чињенице, сумња, тражи решења, поставља питања, изводи закључке.

Савремено образовање и васпитање треба засновати на систему који развија и усавршава мишљење, а такав систем је проблемска настава која утиче да се мисли логично и стваралачки, изазива дубока интелектуална осећања обраћајући се целокупној личности ученика.

Кључне речи: проблемска настава, интелектуални напор, дидактичка парадигма, самоучење, целоживотно учење.

Summary: We live in a time that is recognized by the big achievements in the overall human work and creativity. The needs of modern societies which are supported by the “explosion” of science and technology need the universally educated individual, independent and ready for lifelong learning.

We are often faced with criticism of the school system because of the traditional way of teaching based on a concept that is quite old, but which, according to many of its characteristics, is still held in today education and upbringing. The teaching process creates a student as a capable, independent, active person who thinks, checks facts, doubts, seeks solutions, asks questions, and makes conclusions.

Modern education should be based on a system that develops and improves thinking. That kind of an education system is a problematic teaching that develops logical thinking and creativity, causing deep intellectual feelings by addressing the overall personality of the learner.

Key words: problem teaching, intellectual effort, didactic paradigm, self-study, lifelong learning.

Биљана Милошевић Шошо
Филозофски факултет УИС, Пале

УТИЦАЈ ПОРОДИЧНИХ И СУПКУЛТУРНИХ ВРЕДНОСТИ НА СОЦИЈАЛНУ МОБИЛНОСТ - ПРИМЕР РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Резиме: Аутор овог рада има за намјеру указати на константну ерозију вриједносног система у нашем друштву, који је утемељен на друштвено прихватљивим, породичним вриједностима, а који се налази пред сталним ударима новокомпонованих (субкултурних) вриједности, креиране од стране нових политичких и културних елита. У раду ће се представити дио резултата новијег истраживања о друштвеним промјенама у Републици Српској, који се односе на перцепцију испитаника о најважнијим стварима за напредовање у нашем друштву данас и колико су исте у колизији са темељним породичним вриједностима.

Кључне ријечи: вриједности, социјална мобилност, РС.

FAMILY AND SUBCULTURAL VALUES AND THEIR IMPACT ON SOCIAL MOBILITY IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary: The author of this paper points out the constant erosion of the traditional socially acceptable and family values being impacted by newer, subcultural values created by the new political and cultural elites. The paper also shows results of a recent research on social changes, in the Republic of Srpska, regarding the perception of respondents about the most important elements for individual progress in our society today and how much they are in conflict with basic family values.

Key words: traditional family values, social mobility, RS.

Македонка Радуловиќ, Ирена Алвировиќ
Faculty of Philosophy, UKIM, Скопје

THE INFLUENCE OF EDUCATION ON FAMILY VALUES AMONG YOUNG PEOPLE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract:Modern ways of life and the effects of globalization have affected the family and its forms and sizes on many levels. As a result, in the past few decades, family functions and family structures have been significantly reshaped. The Republic of Macedonia, as well as other European countries, was not immune to the changes that affected the structure and dynamics of the family. As a consequence of these tendencies and social processes, the perception and definition of family today has changed, particularly among the young population. In the past years we have focused our research on the attitudes of Macedonian youth in regard to family, marriage, divorce and the way those opinions are formed. This paper aims to analyze the influence of family education in shaping family values among young people in Macedonia. In order to answer our research questions, we will conduct both a quantitative research, which will include a survey questionnaire related to family, marriage, parenting, and will be focused on young people aged 18-22, and a qualitative research based on in-depth interviews with professionals from the field.

Keywords: family, education, family values, youth, Republic of Macedonia.

Милан Станковиќ
ОШ “Добринка Богдановиќ”, село Стрелац

ДЕЧИЈИ ОБРАЗОВНО-ИСТРАЖИВАЧКИ КАМП У ПРИРОДИ

У контексту образовања и васпитања ученика у сеоским основним школама и четвороразредним издвојеним одељењима, последњих година се много говори о њиховој исплативости. Највише се полемише о одрживости одељења са мање од 10 ученика, или испод 5 ученика. За многе школе са малим бројем ђака принцип компензације „мање ђака – више рада“, може се остварити кроз проширену делатност и имплементацију

додатног делатног школског програма, који би се реализовао интерно на основу уважавања индивидуалних карактеристика и афинитета ученика, знања и вештина наставника, као и потреба средине за одређеним послом или занатом. Овакав начин организације, сеоску школу учинио би корисном и сврсисходном установом, способном да и сама остварује приходе. Школа као мултифункционална васпитно-образовна установа постаје тако својеврстан ресурс центар за одређено рурално подручје.

Дечји образовно-истраживачки кампови су једна од могућности за унапређење васпитно-образовног рада, а могу се организовати уз примену начела инклузивног приступа. У раду се износе охрабрујућа позитивна искуства о раду таквог кампа у Стрелцу, који уз основну школу располаже и домом за смештај ученика из удаљених средина.

Кључне речи: дечји образовно-истраживачки кампови, сеоске школе, мултифункционалан приступ, Стрелац.

A CHILDREN'S EDUCATIONAL AND RESEARCH CAMP IN THE NATURE

In the context of education and upbringing of students in rural elementary schools and four-class separate departments, much has been said in recent years about their profitability. The most controversy is about the sustainability of the departments with less than 10 students, or even less than 5. For many schools with a small number of students, the principle of compensation "less students – more work" can be achieved through expanded activity and implementation of an additional working school program, which would be realized internally, based on the respect of individual characteristics and affinities of students, the knowledge and skills of the teachers as well as the need of the community for a specific job or craft. This way of organization would make a rural school a useful and purposeful institution, capable of generating incomes by itself. A school as a multifunctional educational institution thus becomes a unique resource center for a particular rural area.

Children's educational research camps are one of the possible ways to improve educational work. They can be organized using the principle of inclusive approach. The paper presents encouraging positive experience in the work of such a camp in Strelac, which, along with the elementary school, has boarding facilities for accommodation of students from remote areas.

Key words: children's educational and research camps; rural schools; multifunctional approach; Strelac

КОМЕРЦИЈАЛИЗАЦИЈА ОБРАЗОВАЊА

Образовне институције су involvirane у продукцију и трансмисију идеологија, али како се подређују механизмима тржишне контроле и државне доминације, све су мање у стању производити критичко, subverzivno, antidržavno знање.

Како глобализација појачава економску несигурност, ми се све више okrećemo образовним апаратима и њиховим предностима, али у којима човек све више постаје само корисник. Ако се не жељи бити само објекат образовања, потребно је неговати самокритичну свест о властитој egzistenciji, али истовремено и развијати квалитативно другачије друштвене односе како бисмо те радикалне потребе и одржали.

Едукацијска улога мора бити усмерена на помоћ ученику и студенту да shvate себе и своју сврху у свету. Нема визије шта је то образовано људско биће. Данас је све базирано на технократији и развоју стручности, тако да је све ultimativno оправдано у технократским терминима. Ипак, у комерцијалним односима све је потпуно у супротности са педагошким постулатима.

Циљ рада је показати да основна сврха правог образовања, базiranog на humanističkim и друштвеним наукама, мора бити усмерена ка ослобођењу појединца од *doxe*, učeći га да је препозна, preispituje и razmišlja на свој начин о свету који га окружује, а не да приhvata образовање као врсту робе која се plasira на тржиште. Појединац се мора suočiti са својим strahovima и тежити најважнијем задатку – ка себе-stvaranju.

Кључне речи: образовне институције, едукација, критичка свест, тржиште.

COMMERCIALIZATION OF EDUCATION

Educational institutions are involved in the production and transmission of ideologies, but being subordinate to the mechanisms of market control and state domination, they are less able to produce critical, subversive, antidemocratic knowledge.

As globalization sharpens economic insecurity, we are increasingly committing ourselves to a vast apparatus of educational advantage. If one does not want to be just a facility of education, it is necessary to have a self-critical awareness of one's own existence, but at the same time to de-

velop qualitatively different social relationships in order to meet these radical needs. Educational role for college student is intended to help them to figure out who they are and what their purpose in the world should be. There is no vision, nor is there a set of competing visions of what an educated human being is. Everything is technocratic—the development of expertise—and everything is ultimately justified in technocratic terms.

A commercial relationship is exactly the opposite of a pedagogical one. You give your customers what they want, but you don't have any interest in their long-term welfare. The first purpose of a real education (a "liberal arts" education) is to liberate us from *doxa* by teaching us to recognize it, to question it, and to think our way around it and not to accept education as a kind of goods being marketed. In other words, the individual must face the fears. The crucial task is to create a self.

Key words: educational institutions, education, critical awareness, market.

Тамара Стојановић Ђорђевић

Војислав Илић

Филолошко- уметнички факултет у Крагујевцу

ПЕДАГОШКЕ ПАРАДИГМЕ ШКОЛЕ У БУДУЋНОСТИ

Резиме: Крајем двадесетог века дошло је до битних промена у научно-техничком и технолошком развоју. Наиме, дошло је до снажног развоја информатике и информационе технологије чија примена ће доћи до пуног изражаја у двадесет првом веку који се означава веком информационог друштва. Коришћење нових технологија треба да омогући људски и одржив развој и изградњу друштва знања. Да би друштво у двадесет првом веку достигло задовољавајући ниво и квалитет мора да постигне квалитет друштва које учи (*learning society*), а на основу перманентног и доживотног учења сваког његовог члана.

Аутори у овом раду разматрају нову улогу школе као најзначајније васпитно-образовне институције. При томе, аутори се позивају на већи број докумената УНЕСКО-а и Европске Уније (конвенције, препоруке, резолуције, декларације).

Кључне речи: образовање, школа, друштво знања, информационо-комуникациона технологија, доживотно учење

PEDAGOGICAL SCHOOL PARADIGMS IN THE FUTURE

Summary: At the end of the twentieth century, there were important changes in scientific, technical and technological development. Namely, there has been a strong development of information technology, the application of which will come to full expansion in the 21st century, which is signified by the information society age. The use of new technologies needs to enable humans and sustainable development in building a knowledge society. In order to achieve the level and quality in the 21st century, the society must achieve the quality of the learning society, based on the permanent and lifelong learning of each of its members.

This paper discusses a new school as the most important element in institutional education. Authors refer to most UNESCO and European Union documents (conventions, recommendations, resolutions, and declarations).

Key words: education, school, knowledge society, information and communication technology, lifelong learning.

Mariana Crasovan
West University of Timisoara,
Faculty of Sociology and Psychology, Science of Education Department

PROFESSIONAL DEBUT OF TEACHERS BETWEEN MYTH AND REALITY

Abstract: A new beginning means a period of hope, emotion, joy and challenges. The teaching profession makes no exception. New teachers have an idealistic image of what means to be a teacher and what the realities of the schools and educational context are. That's why a big challenge for the educational system is to keep the new teachers in the educational system and to reduce the dropout in the first 5 years of teaching, as well as to provide support services like mentoring, coaching and professional learning communities. In this article we try to create an inventory of the main difficulties that novice teachers might face in the first years of teaching, and to present some alternative solutions in order to have more involved and passionate teachers.

Key words: novice teachers, mentoring, professional debut

ЕМПИРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА У ПСИХОЛОГИЈИ

ОСОБИНЕ ЛИЧНОСТИ И ИМПУЛСИВНО ТРАЖЕЊЕ СЕНЗАЦИЈА КАО ПРЕДИКТОРИ ИЗЛОЖЕНОСТИ НАСИЉУ И СКЛОНОСТИ КА ВРШЕЊУ НАСИЉА

Основни проблем истраживања односи се на питање да ли је могуће предвидети изложеност насиљу и склоност ка вршењу насиља код ученика средње школе на основу мера особина личности из модела Великих пет плус два и импулсивног тражења сензација. Резултати истраживања спроведеног на узорку од 200 ученика четвртог разреда средње школе показали су да се изложеност насиљу не може предвиђати на основу мера изражености особина личности, док већа израженост екстраверзије ($p < 0.05$) и нижа израженост отворености ка искуству ($p < 0.05$) предвиђају склоност ка насилном понашању. Тражење сензација није значајан предиктор изложености вршњачком насиљу, али јесте значајан негативни предиктор ($p < 0.01$) склоности ка насилном понашању. Младићи су значајно више него девојке склони насилном понашању ($t = 4.277, p < 0.01$), а бољи школски успех ученика повезан је са мање израженом склоношћу ка насилном понашању ($r = -0.225, p < 0.01$). Резултати могу бити значајни у превенцији насилног понашања.

Кључне речи: *вршњачко насиље, особине личности, импулсивно тражење сензација*

PERSONALITY TRAITS AND IMPULSIVE SENSATION SEEKING AS PREDICTORS OF EXPOSURE TO VIOLENCE AND TENDENCY TOWARDS VIOLENCE

The basic problem of the research is concerned with the possibility of prediction of the exposure to violence and the tendency towards violent behavior in secondary school students by the measures of the personality traits from the model Great Five Plus Two and the measures of impulsive sensations seeking. The results of the research conducted on a sample of 200 fourth grade high school students showed that exposure to violence cannot be predicted by the measures of personality traits, while higher extraversion ($p < 0.05$) and lower openness to new experience ($p < 0.05$) are predictors

of tendency towards violent behavior. Impulsive sensations seeking is not a significant predictor of exposure to peer violence, but it is a significant negative predictor ($p < 0.01$) of tendency towards violent behavior. Young men are significantly more likely than girls to be prone to violent behavior ($t = 4.277$, $p < 0.01$), and a better student achievement is associated with a less pronounced inclination towards violent behavior ($r = -0.225$, $p < 0.01$). Obtained results could be useful in the prevention of peer violence.

Key words: *peer violence, personality traits, impulsive sensations seeking*

Миодраг Миленовић
Филозофски факултет Ниш

SUOČAVANJE SA STRESOM I NEKE OSOBINE LIČNOSTI STUDENATA

Suočavanje sa stresom, kao koncept, ima svoje korene još u ranim psihoanalitičkim učenjima o mehanizmima odbrane. A. Frojd (1966), na primer, iste smatra preferiranim stilovima u rešavanju stresnih situacija. Empirijska istraživanja suočavanja sa stresom kreću 70-ih godina prošlog veka, kada R. Lazarus (1966) razvija kognitivno-transakcioni model stresa, i daju niz vrednih rezultata, uključujući i desetak mernih instrumenata. Među njima se izdvaja Upitnik suočavanja sa stresnim situacijama – CISS J. Endlera i N. Parkera (1990), koji operacionalizuje teorijski stav da odabrane strategije suočavanja sa stresom proizlaze iz strukture ličnosti. Koristeći CISS, mi smo pokušali da uspostavimo vezu između strategija suočavanja i psihobiološkog Petofaktorskog modela ličnosti M. Zakermana (1991) operacionalizovanog preko Zakerman–Kulmanovog upitnika ličnosti – ZKPQ (2002).

Rezultati dobijeni na uzorku od 213 studenata, oba pola, govore da postoji statistički značajna pozitivna veza između suočavanja sa stresnom situacijom usmerenom na emocije, sa jedne, i dimenzija ličnosti agresivnost–hostilnost i, posebno, neuroticizam–anksioznost, sa druge strane, kao i negativna veza između strategije izbegavanja stresa i dimenzije aktiviteta. Ovi rezultati su, dobrim delom, saglasni sa istraživanjima odnosa strategija suočavanja sa stresom i dimenzija ličnosti merenih NEO-PI-R upitnikom, nastalim na osnovu leksičkog Petofaktorskog modela ličnosti P. Koste i R. MekKreja (1999).

Кljučне речи: suočavanje sa stresom, petofaktorski modeli, neuroticizam, agresivnost, emocije.

COPING WITH STRESS AND SOME OF THE PERSONALITY TRAITS IN A UNIVERSITY STUDENT SAMPLE

Coping with stress, as a concept, has his origins in early psychoanalytic studies about defense mechanisms. A. Freud (1966), for example, considers defense mechanisms to be preferred styles in solving stressful situations. Empirical research of coping with stress began in the 1970's, when R. Lazarus (1966) developed a cognitive-transactional model of stress. Those studies gave a series of valuable results including about ten measuring instruments. One of these instruments is Coping Inventory for Stressful Situations (CISS), by N. Endler and J. Parker (1990). This Inventory operationalizes theoretical hypothesis that defensive strategies of coping with stress have their origins in personality structure. By using CISS, we attempted to establish a relation between coping strategies and M. Zuckerman's psychobiological five-factor personality model (1991) operationalized through Zuckerman-Kuhlman personality questionnaire (ZKPQ:2002).

The results obtained on the sample of 213 students of both sexes show that there is a statistically significant and positive relation between Emotion-Oriented Coping Strategy, on the one side, and, personality dimensions Aggressiveness-Hostility and especially Neuroticism-Anxiety on the other side. Also, there is a negative relation between Avoidant Coping Strategy and Dimension Activity. These results are, mostly, in accordance with the results obtained in studies measuring the relation between coping strategies and personality traits, but using NEO-PI-R questionnaire based on lexical five-factor model given by Costa and McCrae (1999).

Key words: *coping with stress, five-factor models, neuroticism, aggressiveness, emotions*

Небојша Милићевић
Мирослав Комленић
Иван Цветановић
Филозофски факултет Ниш

ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ ЕСТЕТСКОГ ДОЖИВЉАЈА УМЕТНИЧКИХ ПОРТРЕТА ЖЕНА

Проблем: Ово истраживање се бави естетским проценама женских портрета као уметничких дела из 3 периода у историји сликарства (ренесансе, барока и кубизма). Главни циљеви истраживања су били: 1) испитати да ли се естетске процене женских портрета три сликарска правца разликују у погледу побуђености, регуларности, атрактивности и смирености (Марковић и Половина, 2006); 2) испитати трендове ових процена у временској перспективи и 3) испитати да ли постоји повезаност мерених димензија са димензијама ароусал потенцијала и примордијалног садржаја Колина Мартиндејла (Martindale, 1990).

Метод: Истраживање је спроведено на узорку од 33 студента психологије женског пола. У сарадњи са историчарем уметности од ширег спектра портрета из а) ренесансе, б) барока и ц) кубизма – одабрано је по три портрета (из ране, средње и касне фазе) за сваки од ових периода. Стимулуси су презентовани хронолошким редоследом, без временског ограничења. У процењивању стимулуса коришћене су седмостепене скале семантичког диференцијала а) регуларност, побуђеност и атрактивност из инструмента Марковића и Половине (2006); као и б) скале Колина Мартиндејла (1990): ароусал потенцијал (АП) и примордијални садржај (ПС).

Резултати: Процене АП $/R^2 = 0.52$; $F(1.7) = 7,539$; $p < 0.05$ / и ПС $/R^2 = 0.73$; $F(1.7) = 7,188$; $p < 0.05$ / женских портрета линеарно расту у функцији времена, што је у складу са претпоставкама Мартиндејлове еволуционе теорије. Скале јасно издвајају портрете три различита периода. Процене регуларности опадају са временом $/R^2 = 0.455$; $F(1.7) = 5,837$; $p < 0.05$ / и најнижи скорови су дати кубистичким портретима. Побуђеност расте у функцији времена $/R^2 = 0.87$; $F(1.7) = 47,41$; $p < 0.001$ / и највиша је код портрета у оквиру кубизма. Смиреност не показује статистички значајан тренд. Регуларност ($r = -0,641$; $p < 0.01$), атрактивност ($r = -0,424$; $p < 0.01$), и смиреност ($r = -0,383$; $p < 0.01$), у негативној су корелацији са примордијалним садржајем. Побуђеност позитивно корелира са ароусал потенцијалом ($r = 0,563$; $p < 0.01$) и примордијалним садржајем ($r = 0,306$; $p < 0.01$),

Закључак: Оба инструмента, тј. коришћене скале, јасно издвајају сликарске правце, па и поједине портрете, а емпиријски резултати су у потпуности сагласни са тврдњама историчара и теоретичара уметности. И поред извесних недостатака показано је да се естетски доживљај може емпиријски мерити, али треба стално трагати за новим савршенијим скалама процене како би се постојећи недостаци отклонили.

Кључне речи: естетски доживљај, скале семантичког диференцијала, ароусал потенцијал, примордијални садржај, регуларност.

THE AESTHETIC EXPERIENCE OF ARTISTIC FEMALE PORTRAITS- EMPIRICAL RESEARCH

Problem: The purpose of this paper is to research the aesthetic evaluation of female portraits as artistic work in three periods in the history of art (renascence, baroque, cubism). The Aim of the research is to: 1) exam is there a difference in the aesthetic evaluation of female portraits in three named artistic movements, particularly in its excitement, regularity, attractiveness and calmness (Markovic and Polovina, 2006); 2) exam its trends in time perspective; and 3) exam is there the correlation between measured dimensions with the effect of arousal potential and primordial content (Martindale, 1990).

Method: The research includes 33 female students of Psychology. Together with an expert of Art history of broader spectra we took three portraits from early, middle and late faze of each period (renascence, baroque, cubism). Stimuli are presented by chronological order without time limits. In estimation of stimuli we used seven percentage scale of semantic differential: regularity, weakening and attractiveness (Markovic and Polovina, 2006) same as scale of Colin Martindale (1990) - arousal potential (AP) and primordial content (PC).

Results: AP of female portraits rise linear in the function of time / $R^2 = 0.52$; $F(1.7) = 7,539$; $p < 0.05$ / and PC / $R^2 = 0.73$; $F(1.7) = 7,188$; $p < 0.05$ / and coincides with the hypothesis of Martindale's evolutionary theory. Scales clearly distinct three portraits of different periods. Regularity decreased with time / $R^2 = 0.455$; $F(1.7) = 5,837$; $p < 0.05$ / and the lowest scores are given to cubistic portraits. Excitement raised according to time / $R^2 = 0.87$; $F(1.7) = 47,41$; $p < 0.001$ / and the highest is with cubistic portraits. Calmness doesn't show significant statistical trend.

Regularity ($r = -0,641$; $p < 0.01$), attractiveness ($r = -0,424$; $p < 0.01$), and calmness ($r = -0,383$; $p < 0.01$) are in negative correlations with primordial

content. Excitement correlate positively with arousal potential ($r=0,563$; $p<0.01$) and primordial content ($r = 0,306$; $p <0.01$).

Conclusion: Both instruments, scales, clearly determine artistic periods and particular portraits. Empirical results are completely in balance with the statements made by historians and artistic theorists. Beside certain missing points it was shown that the aesthetic experience can be measured empirically. The aim is to search constantly for new and better scales of examining to fix the existing missing points.

Key words: aesthetic experience, scales of semantic differential, arousal potential, primordial content, regularity.

Кристина Ранђеловић
Филозофски факултет Ниш

ОСНОВНЕ ПСИХОЛОШКЕ ПОТРЕБЕ И ЕГО ФУНКЦИОНИСАЊЕ КАО ПРЕДИКТОРИ САМОПОШТОВАЊА

Резиме: Основни циљ рада је утврђивање предиктивне моћи основних психолошких потреба (аутономија, компетенција и повезаност са другима) и начина его функционисања (интегрисани, его-инвестирани и имперсонални селф) у предикцији самопоштовања. Истраживање је спроведено на територији Србије и Косова и Метохије, и обухватило је 344 студента свих година студија (188 девојака; 54.7%; старости од 18 до 28 година; $AC = 21.09$; $SD = 1.99$). Од инструмената коришћени су: Скала базичних психолошких потреба, Упитник его функционисања, као и Розенбергова скала самопоштовања. У обради података примењена је хијерархијска регресиона анализа, при чему су предиктори првог блока биле основне психолошке потребе, док су у другом кораку убачени начини его функционисања. Резултати су показали да су оба модела статистички значајна и да се у првом кораку све основне психолошке потребе показују значајним предикторима самопоштовања, и то у очекиваном смеру. Након убацивања другог сета предиктора, потреба за повезаношћу губи на значајности, док се сва три начина его функционисања издвајају као значајни предиктори самопоштовања, такође, у очекиваном смеру. Добијени налази потврђују основне претпоставке Теорије самоодређења.

Кључне речи: Теорија самоодређења, основне психолошке потребе, его функционисање, самопоштовање.

BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND EGO FUNCTIONING AS PREDICTORS OF SELF-ESTEEM

Abstract: The main goal of this paper was to identify the predictive power of the basic psychological needs (autonomy, competence and connection with others) and the ways ego (integrated self, ego-invested self, impersonal self) help to predict self-esteem. The survey was conducted on the territory of Serbia and Kosovo and Metohija and included 344 students of all years of study (188 girls; 54.7%, aged between 18 and 28, $AS = 21.09$; $SD = 1.99$). The instruments used were: Basic Psychological Needs Scale, Ego Function Questionnaire, as well as The Rosenberg Self-Esteem Scale. Hierarchical regression analysis was applied during data analysis, with the first set of predictors being the basic psychological needs, while the second step involved the types of ego functioning. The results showed that both models were statistically significant and that in the first step, all basic psychological needs were significant predictors of self-esteem, in the expected direction. After adding the second set of predictors, the need for connection lost its significance, while all three ways of ego functioning were singled out as significant predictors of self-esteem, also in the expected direction. The findings obtained confirmed the basic assumptions of the Self-Determination Theory.

Key words: Self-Determination Theory, basic psychological needs, ego functioning, self-esteem

Снежана Стојиљковић
Штефица Станковић
Јелисавета Тодоровић
Филозофски факултет Ниш

САМОПОШТОВАЊЕ И МОРАЛНО РАСУЂИВАЊЕ АДОЛЕСЦЕНАТА ИЗ ДИСФУНКЦИОНАЛНИХ ПОРОДИЦА

У фокусу рада је питање у којој мери дисфункционални породични односи могу да се одразе на самопоштовање и морални развој адолесцената. Истраживањем су обухваћени адолесценти који одрастају у породицама у којима се неко од чланова лечи од алкохолизма и адолесценти који потичу из породица у којима није

регистрован алкохолизам (контролна група). Примењени су следећи инструменти: Розенбергова скала глобалног самопоштовања и Тест моралног расуђивања (Марић, 1984) који мери учесталост пет моралних оријентација: егоцентрично-хедонистичка, интуитивно-ирационална, социјално-адаптирана, емоционална, и когнитивна оријентација. Резултати су показали да адолесценти из дисфункционалних породица имају нижи ниво самопоштовања, али је важно нагласити да је глобално самопоштовање прилично високо у обе групе испитаника, што је охрабрујућ налаз. Такође, социјално-адаптирана оријентација у моралном расуђивању значајно је учесталија код адолесцената из функционалних породица у односу на адолесценате из дисфункционалних породица. Испитана је и улога неких социодемографских варијабли (пол, ниво образовања, социоекономски статус). Налази се дискутују из угла практичних импликација.

Кључне речи: самопоштовање, морално расуђивање, дисфункционалност породице, алкохолизам, адолесценти

SELF-ESTEEM AND MORAL REASONING OF ADOLESCENTS FROM DYSFUNCTIONAL FAMILIES

The focus of this research was the question to what extent dysfunctional family relationships can affect the self-esteem and moral development of adolescents. The research included adolescents who grew up in the families where some members are treated for alcoholism and adolescents from the families where alcoholism is not registered (control group). The following instruments were used: Rosenberg's Global Self-Esteem and the Moral Reasoning Test (Marić, 1984) which measures the frequency of five moral orientations: egocentric-hedonistic, intuitive-irrational, socially-adapted, emotional, and cognitive orientation. The results have shown that adolescents from dysfunctional families have a lower level of self-esteem, but it is important to emphasize that global self-esteem is quite high in both groups of respondents, which is an encouraging finding. It was also found that the socially-adapted orientation in moral judgment was significantly more frequent in adolescents from functional families than in adolescents from dysfunctional families. The role of some socio-demographic variables (gender, level of education, socioeconomic status) was also examined. Findings are discussed from the perspective of practical implications.

Key words: self-esteem, moral reasoning, family dysfunction, alcoholism, adolescents

Јелисавета Тодоровић,
Снежана Видановић
Филозофски факултет Ниш

КВАЛИТЕТ БРАКА И АНДРОГИНОСТ ПАРТНЕРА

Квалитет брачног односа се одређује као објективно постојећи скуп пожељних карактеристика брака, као што су постојање осећања обостране љубави и поштовања, заједничко доношење одлука, праведна расподела обавеза и задужења, постојање заједничких животних циљева и слагање око значајних животних питања. Актуелни породични проблеми везују се пре свега за захтеве за успостављањем егалитарнијих односа којима се препоручује већа укљученост оца у живот и односе у породици, а већа индивидуација мајки (Михић & Петровић, 2009).

У намери да се истраже фактори који доприносе квалитету брака и балансирању улога у браку пошло се од значаја димензија личности, фемининост, андрогиност и маскулиност, које се у савременој литератури наводе као пожељне за остваривање бољег квалитета брака. У многим теоријским разматрањима и студијама прихваћен је модел и истраживачки приступ Сандре Бем, која развија концепцију андрогиности сматрајући да маскулиност и фемининост нису супротни полови на замишљеном континууму (БЕМ, 1974). Циљ истраживања био је да се испита да ли је андрогиност повезана са квалитетом брака. У истраживању је учествовало 200 испитаника, односно 100 брачних парова старости од 20 до 60 година, различитог образовања и занимања, радног и финансијског статуса, са различитим бројем деце у породици, као и различитом субјективном проценом верности, искрености и склоности пороцима партнера. Од тестова, примењена је Спаниерова скала прилагођености партнера (Дуадиц Ађусмент сцале – ДАС), којом је мерено слагање пара, задовољство браком, кохезија пара и афективна експресивност, затим упитник о општим подацима и инвентар полне улоге (БСРИ). Резултати су показали да испитаници који имају ниске скорове на фемининости, андрогиности и маскулиности имају и ниже скорове кохезије пара, задовољства браком, слагања пара, афективне експресивности и обрнуто.

Кључне речи: брак, партнерско прилагођавање, фемининост, андрогиност и маскулиност.

QUALITY OF MARRIAGE AND PARTNER ANDROGYNY

Quality of marriage is determined by objectively examining the desired characteristics of the marriage, like feelings, mutual love and respect, joint decision making, equal distribution of responsibilities and commitments, mutual life goals and agreement on important life questions. Current family problems are primarily connected to the requests for more egalitarian relationship which suggests that the father should be more involved in family relations and for the mother to be more individualized (Mihic and Petrovic, 2009)

In an attempt to research the factors that contribute to marriage quality and balancing of the roles in the marriage the following traits were examined: the dimension of personality, femininity, androgyny and masculinity which are listed in contemporary literature as desirable for achieving a better marriage quality. In numerous theoretical discussions and studies the accepted model and research approach is the one developed by Sandra Bem, who introduced the concept of androgyny since she considered masculinity and femininity as not opposite genders on a conceptualized continuum (BEM 1974). The goal of the research was to examine if androgyny is connected with marriage quality. The sample consisted of 200 people, or 100 married couples aged between 20 and 60, with different education and careers, employment and financial status, different number of children in their family and different points of view on fidelity, honesty and morality of their partner. The tests used were Spanier's scale of partner adjustment (Dyadic Adjustment scale – DAS), which was used for measuring the couple compatibility, satisfaction with marriage, cohesion of the couple and expression of affection, and the questionnaire about general information and inventory of gender roles (BSRI). The results revealed that surveyed individuals that have low scores on femininity, androgyny and masculinity have scored lower on couple cohesion, satisfaction with marriage, expression of affection and couple compatibility, and vice versa.

Keywords: marriage, partner adjustment, femininity, androgyny, and masculinity.

ТРАНС-ГЕНЕРАЦИЈСКИ ПРЕНОС КАРАКТЕРИСТИКА ПОРОДИЧНИХ ОДНОСА

Проучавање породичних односа, њихове структуре и функционирања мора обухватити проучавање породичне културе која се преноси кроз више генерација. Трансгенеријски пренос породичног функционисања омогућава да се сретну савремено и традиционално. Данашње време носи велике промене са собом и као такво може довести до нарушавања породичног функционисања. Самим тим се повећава значај одржавања стабилности породичног система и одржавања одређеног континуитета међу генерацијама. У раду је приказано истраживање које је имало за циљ испитивање повезаности породичних образаца породице порекла са обрасцима породичног функционисања садашње породице испитаника. Такође, испитивано је и постојање разлика у изражености димензија породичног функционисања у односу на контролне варијабле (образовање, дужина брачног стажа и број деце). Истраживање је спроведено на узорку од 62 породице, односно 124 испитаника. Супружници су били уједначени по броју деце, дужини брачног стажа и образовању. За процену породичних односа коришћен је FACES IV упитник.

Резултати показују да постоје позитивне, статистички значајне корелације између димензија Заплетености и Ригидности породице порекла и садашње породице. Добијена корелација је на нивоу $p < 0.01$. Позитивна корелација нађена је и када је у питању димензија Породичне комуникације ($p < 0.01$). У спроведеном истраживању нису добијене статистички значајне разлике у погледу функционалности породичних односа у односу на образовање, дужину брачног стажа и број деце.

Кључне речи: функционалност породичних односа, Олсонов модел, трансгенеријски пренос.

TRANS-GENERATIONAL TRANSFER OF CHARACTERISTICS OF FAMILY RELATIONSHIPS

An examination of the structure and functionality of one family must include the examination of family culture that is transferred from one generation to another. Trans-generational transfer of family functions closes the gap between the modern and the traditional. The present itself carries

big changes and as such can threaten the functionality of the family. Since this is the case, maintaining the family system and generational continuity is paramount.

This research deals with the issue of connection between patterns of family functioning in the family of origin and patterns of family functioning of the present family. Also, we examined the differences of evaluation of family relations regarding education, years of marriage and number of children.

The sample included 124 subjects, i.e. 62 families. Subjects were equalized by education, years of marriage, and a number of children. For the evaluation of family relation FACES IV questionnaire was used.

The results show that there is a positive, statistically significant correlation between dimensions of Enmeshment and Rigidity of the family of origin and the present family. This correlation is significant at the level of $p < 0.01$. Positive correlation is found with the dimension of Family Communication between the family of origin and the present family. In this research there are no differences found in evaluating family relations regarding education, years of marriage and number of children.

Key words: functionality of family relation, Olson's model, transgenerational transmission.

ДРУШТВЕНЕ НЕЈЕДНАКОСТИ У СРБИЈИ - ИЗВОРИ И ИСХОДИ

OTPOR ODOZDO – URBANI POKRETI I POLITIZACIJA PRAVA NA GRAD

Rezime: Tema rada je razmatranje jačanja urbanih pokreta u Srbiji, koji u proteklih nekoliko godina nastaju kao izraz suprotstavljanja građana državnoj, kao i lokalnim vlastima u njihovim težnjama da samostalno donose odluke bez participacije građana. Urbane pokrete konceptualno vezujemo za ideju *prava na grad* koja se pokazuje kao vrlo plodan okvir za razumevanje i analizu društvenih nejednakosti, naročito u kontekstu savremenog neoliberalizma. Takođe, urbani pokreti se u ovom radu razmatraju i iz perspektive civilnog društva kao jedan od njegovih važnih aktera. Polazi se od opšte prihvaćene teze da civilno društvo u Srbiji nije razvijeno u dovoljnoj meri, ali da se ponovo javlja nada za njegovo buđenje. Osim toga, pojava urbanih pokreta ukazuje i na činjenicu da se polje politike koje se u Srbiji dominantno odvija oko političkih partija kao tradicionalnih lokusa moći, počelo pomerati na civilno društvo, što se istovremeno može tumačiti i kao izraz velikog nezadovoljstva građana, ali i kao pomak ka demokratiji.

Ključne reči: pravo na grad, urbani pokreti, civilno društvo, politika, građanski aktivizam.

BOTTOM-UP RESISTANCE - URBAN MOVEMENTS AND POLITICIZATION OF THE RIGHT TO THE CITY

Summary: The topic of the paper is the reinforcement of the urban movements in Serbia, which in the last several years has appeared as an expression of the confrontation between the citizens on the one hand and the state and local governments' attempts to make decisions without involving the citizens on the other. We conceptually link urban movements to the idea of *the right to the city*, which is a very fruitful framework for understanding and analyzing social inequalities, especially in the context of contemporary neoliberalism. Moreover, urban movements are examined from the perspective of civil society as one of its main actors. The starting point is the generally accepted hypothesis that civil society in Serbia is not sufficiently developed, but that there is still hope for its awakening. Furthermore, the emergence of urban movements points to the fact that the field of politics, which has dominantly been bound to political parties as the traditional loci of

power, has begun to shift towards the civil society, which could be interpreted as an expression of great dissatisfaction of the citizens, but also as a step forward towards democracy.

Key words: The Right to the City, Urban Movements, Civil Society, Politics, Civil Activism

Горана Ђорић

Филозофски факултет ниш

КОНЗИСТЕНЦИЈА ВРЕДНОСНИХ ОРИЈЕНТАЦИЈА ДРУШТВЕНИХ СЛОЈЕВА У СРБИЈИ: РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ EVS БАЗЕ ПОДАТАКА

Rezime: U radu se analizira stepen konzistencije vrednosnih orijentacija društvenih slojeva/klasa u Srbiji. Rezultati analize podataka dobijenih evropskim istraživanjem vrednosti (EVS – za Srbiju) upoređuju se sa rezultatima koje su M. Lazić i S. Cvejić dobili analizom različitih (nacionalnih) baza podataka. Pritom se proveravaju dve nove pretpostavke.

Dok Lazić i Cvejić utvrđuju određeni stepen vrednosne inkonzistencije na dimenziji liberlane vrednosni – autoritarno kolektivističke vrednosti, EVS baza podataka omogućava proveru pretpostavke da je stepen vrednosne konzistencije veći na nekim drugim dimenzijama razlikovanja.

U radu se proverava i pretpostavka da je vrednosna konzistencija veća unutar slojeva/klasa sa kojima se ispitanici sami identifikuju (samopercepcija ispitanika u EVS), nego unutar slojeva/klasa u koje se raspoređuju na osnovu teorijskih kriterijuma, kao kod Lazića i Cvejića.

Ključne reči: vrednosna konzistencija, društveni slojevi, društvene klase, Srbija.

Summary: Paper presents the results of analysis of consistency of value orientation of the social strata/classes in Serbia. Results obtained by the European Value Survey (for Serbia) are compared to the results obtained on national data by M. Lazić and S. Cvejić. The following two hypothesis are tested.

Whereas Lazić and Cvejić find that value orientations within social strata/classes are inconsistent to some extent on the liberal vs. authoritarian

collectivist dimension, EVS data allow to test a hypothesis that the extent of value consistency is higher on several other dimensions of variation.

The second hypothesis tested in the paper is that value consistency is higher if respondents allocate themselves to social strata/classes (respondents self-perception in the EVS), than if they are allocated to social strata/class positions based on some theoretical criteria, as in Lazic's and Cvejic's work.

Key words: value consistency, social strata, social classes, Serbia

Милена Јовановић-Крањец

Економски факултет Универзитета у Крагујевцу

СОЦИЈАЛНА ИСКЉУЧЕНОСТ У ОБРАЗОВАЊУ - ПРИМЕР СТУДЕНАТА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Последњих десет година проблем инклузије студената са инвалидитетом у систем високог образовања у Републици Србији добија на значају. На основу ратификованих међународних докумената Република Србија је донела и усвојила документе као што су *Национална стратегија унапређења положаја студената са инвалидитетом*, *Стратегија развоја образовања до 2020. године*, усвојен је *Закон о високом образовању* у ком се препознају начелна права студената са инвалидитетом на образовање у високом образовању. То само показује да су ове промене односа према особама са инвалидитетом резултат политичких и културних промена у друштву као и спремности наше земље за унапређење људских права. Међутим то опредељење је још увек на декларативном нивоу. Два су истраживачка питања ка којима се рад оријентише. Прво је питање да ли је законска регулатива довољна да би студенти са инвалидитетом били укључени у систем високог образовања. Друго истраживачко питање би било које су то конкретне и обавезујуће мере и механизми контроле које би требале да спроведу високошколске установе како би студенти са инвалидитетом заиста и били укључени у систем високог образовања.

Кључне речи: социјална искљученост, друштвена неједнакост, студенти са инвалидитетом, високо образовање

SOCIAL EXCLUSION IN EDUCATION – EXAMPLE OF STUDENTS WITH DISABILITIES

In the last ten years, the problem of inclusion of students with disabilities in the system of higher education in the Republic of Serbia is gaining importance. Based on the ratified international documents, the Republic of Serbia has passed and adopted documents such as *National Strategy for Improving the Status of Students with Disabilities*, *Strategy for the Development of Education by 2020*, *Law on Higher Education*, recognizing the fundamental rights of students with disabilities in higher education. It only shows that these changes in attitudes towards people with disabilities are a result of the political and cultural changes in society, as well as the readiness of our country to promote human rights. However, this commitment is still at the declarative level. There are two research questions that the paper is oriented towards. The first question is whether legislation is sufficient to enable students with disabilities to be involved in the higher education system. The second research question focuses on the specific binding measures and control mechanisms that should be implemented by higher education institutions so that students with disabilities could really get involved in the higher education system.

Key words: social exclusion, social inequality, students with disabilities, higher education.

Немања Крстић
Филозофски факултет Ниш

КЛАСНЕ РАЗЛИЧИТОСТИ ПОРОДИЧНИХ ПРАКСИ

Апстракт: Razlike između porodičnih praksi nisu kontingentne, niti su zavisne od ideja i afiniteta pojedinaca, već na nivou grupa homogenizovane strukture specifičnih karakteristika. Klase su najočiglednije grupe u kojima se mogu pronaći stilski ujednačene prakse upravo zato što su strukturalni uslovi (obim i kompozicija kapitala) tu najizraženiji. Drugim rečima, sve prakse i produkti datog agenta su bez ikakve lične namere ili plana objektivno usklađene sa ostalim članovima iste klase jer su one zapravo prema specifičnom logikom određenog socijalnog polja strukturisani produkti strukturisuće strukture (Bourdieu, 1984). Pored intrinzičkih, klasne situacije su definisane i relacionim karakteristikama jer je svaka od njih sistem razlika, tj. skup

onog što jedne razlikuje od drugih. Kako Burdije to tačno određuje “socijalni identitet je definisan i potvrđen kroz razlike [...] a najtemeljnije suprotnosti u strukturi (visoka/niska kultura, bogati/siromašni itd.) imaju tendenciju da se predstave kao fundamentalni principi na kojima se strukturišu prakse, kao i percepcija tih praksi” (Bourdieu, 1984: 172).

U radu će biti prikazane neke od klasnih razlika porodičnih praksi pronađenih u analizi 30 dubinskih intervju obavljenih na teritoriji Srbije.

Ključne reči: klasa, porodične prakse, dubinski intervju, distinkcija.

CLASS DIFFERENCES OF FAMILY PRACTICES

Differences between family practices are not random, nor they depend on ideas and affinities of an individual, but are homogenized structures on the group level. In fact, classes are most obvious examples of stylistic uniformity, precisely because structural conditions (the volume and composition of capital) are most pronounced in this case. In other words, all the practices and products of a given agent are, without any personal intention or plan, objectively aligned with other members of the same class, because they are structurally structured products of a structured structure according to the specific logic of a particular social field (Bourdieu, 1984). As Bourdieu put it: *social identity is defined and asserted through difference [...] the most fundamental oppositions in the structure (high/low, rich/poor etc.) tend to establish themselves as the fundamental structuring principles of practices and the perception of practices* (Bourdieu, 1984: 172). Guided by these assumptions, we will present some of the class differences of family practices found by analysing thirty in-depth interviews conducted in Serbia.

Key words: class, family practices, in-depth interviews, distinction

Бисерка Кошарац
Филозофски факултет Пале,
Универзитет у Источном Сарајеву

ПОРОДИЦЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ - СТРАТЕГИЈЕ ПРЕЖИВЉАВАЊА СИРОМАШТВА

Резиме: Дуготрајна друштвена, политичка и економска криза у БиХ и Републици Српској оставила је бројне последице на начин организовања породичног живота. Осиромашење, рат и избеглиштво

приморало је породице да трагају за новим начинима и стратегијама како би се прилагодили новонасталим друштвеним околностима. У раду ће бити анализирано социоекономско стање породица у Републици Српској и различите стратегије које породице примењују у несигурном друштвеном окружењу на основу истраживања спроведеног 2010. и 2016/17. године. Добијени резултати показују да је већи број породица у неповољном социоекономском положају, директно су погођене сиромаштвом или су под сталним ризиком сиромаштва (породице ратних војних инвалида, погинулих бораца, незапослених, вишечлане породице, једнородитељске, самачке и сл.). Такође, у раду ће бити анализирани стратегије које породице примењују да би побољшале свој положај или бар спречиле даље осиромашење.

Кључне речи: породице, сиромаштво, социоекономско стање, стратегије преживљавања.

FAMILY LIFE AND POVERTY REDUCTION STRATEGIES IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary: The long standing socio-political and economic crisis in Bosnia and Herzegovina and the Republic of Srpska has had many consequences on the way of organizing family life. Poverty, the four year-long war and refugees have forced families to adapt to the newly emerged social circumstances. This paper analyzes the socio-economic situation, related strategies applied in an insecure social environment, within an average family unit based on the research conducted in 2010, 2016 and 2017. The results show that a large number of families is in an unfavorable socio-economic position, directly affected and being at constant risk of poverty (especially families of war veterans with disabilities, families of fallen soldiers, families of the unemployed, multi-member families, single-parent families and single-child families). This paper also analyzes different strategies applied in improving positions of individual family position or to prevent further impoverishment.

Keywords: family, poverty, socio-economic situation, survival strategies

ПРИТИСАК ДРУШТВЕНИХ НЕЈЕДНАКОСТИ НА МЛАДЕ КАО ПОДСТИЦАЈ ОДЛИВА МОЗГОВА

Mladi su danas visoko izloženi društvenim nejednakostima. Generalno, teška ekonomska situacija u Srbiji ih čini posebno ranjivim kada je u pitanju zapošljavanje i otpočinjanje samostalnog života ili zasnivanje porodice. Poseban problem predstavljaju dugoročna nezaposlenost kao i neadekvatne zarade, što posebno teško pogađa visokoobrazovane mlade ljude koji nemaju velike šanse da dobiju svoje prvo zaposlenje. Stoga su mladi prinuđeni da oblikuju sopstvene strategije za rešavanje svojih egzistencijalnih pitanja. U ovome im se pridružuje i šira društvena zajednica. S obzirom da se ovi problemi rešavaju na neodgovarajući način, mladi su prinuđeni da nalaze alternativne strategije. Među njima, u novije vreme, posebno mesto zauzima iseljavanje iz zemlje. Ova pojava, u novije vreme dobija zabrinjavajuće razmere. Cilj ovog rada je da ukaže na značajnost veze društvenih nejednakosti i iseljavanja iz zemlje - odliva mozgova

Ključne reči: društvene nejednakosti, mladi, nezaposlenost, odliv mozgova,

THE PRESSURE OF SOCIAL INEQUALITIES ON THE YOUNG AS AN IMPETUS FOR BRAIN DRAIN

Young people today are highly exposed to social inequalities. In general, the difficult economic situation in Serbia makes them especially vulnerable when it comes to employment and the commencement of independent living or the founding of a family. The dominant problems are long-term unemployment and inadequate salaries, which are especially difficult for highly educated young people who do not have a great chance to get their first job. Therefore, young people are forced to form their own strategies to solve these existential issues. A wider social community joins them. Given that these problems are solved inappropriately, young people are forced to find alternative strategies. Recently, among them, a special place is occupied by emigration from the country. This phenomenon has lately become worrying. The aim of this paper is to point out the significance of the connection between social inequalities and emigration from the country – i.e. brain drain.

Key words: social inequalities, youth, unemployment, brain drain

Љубиша Митровић
Филозофски факултет Ниш

СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА, ДРУШТВЕНЕ НЕЈЕДНАКОСТИ И ПРОМЕНЕ У СОЦИЈАЛНОЈ СТРУКТУРИ

У раду се, најпре, разматрају теоријско-методолошки приступи истраживању промена друштвене структуре у савременој социологији. Потом се врши проблематизација хипотезе о односу стратегија развоја, друштвених неједнакости и друштвене структуре.

У фокусу ауторовог рада налази се истраживање овог „троугла“ (стратегија развоја – неједнакости – промене у класно-слојној структури друштва), са посебним освртом на друштво Србије у процесу транзиције. Аутор се у својој анализи користи резултатима емпиријских истраживања овог поља у социологији Србије (Лазић, Антонић, Цвејић...).

На крају се излаже пледоаје за интеграциони комплементарни теоријско-методолошки приступ у истраживању овог феномена, тј. јединство класног, стратификационог и структурно-функционалног приступа.

Кључне речи: социологија, друштвена структура, друштвене неједнакости, теоријско-методолошки приступ, интегрална парадигма.

Јелена Петковић
Филозофски факултет Ниш

ГРАД И УРБАНА КУЛТУРА У СРБИЈИ У КОНТЕКСТУ ДРУШТВЕНИХ НЕЈЕДНАКОСТИ И РАЗЛИКА

Резиме: Рад се бави анализом друштвених неједнакости и разлика (различитости идентитета) у граду и њихових просторних, физичких и духовних манифестација у оквиру урбане културе, у условима све веће друштвене фрагментације и културног диверзитета савремених градова. Имајући у виду варијабилност социјалних положаја, шанси и моћи различитих урбаних актера, друштвене неједнакости у овом раду посматрају се као неједнакост положаја у односу на социокултурне (урбане) ресурсе, сервисе и услуге. Концептуализација овог проблема

остварена је и анализом урбаних развојних стратегија у Србији у контексту постизања својеврсног компромиса између економских и политичких интереса, с једне, и социјалне и културне одговорности, с друге стране. Промисља се основаност новог дискурса о превазилажењу социокултурне искључености наглашавањем значаја самих друштвених (урбаних) актера, чак и у условима смањених државних интервенција и још увек постојећих структурних препрека у Србији којима су актери изложени.

Кључне речи: град, урбана култура, друштвене неједнакости, културне разноликости.

THE CITY AND URBAN CULTURE IN SERBIA IN THE CONTEXT OF SOCIETY INEQUALITIES AND DIFFERENCES

Summary: The paper deals with the analysis of social inequalities and differences (identity diversity) in the city and their spatial, physical and spiritual manifestations within urban culture, in conditions of the increasing social fragmentation and cultural diversity of modern cities. Bearing in mind the variability of social positions, in this paper, chances and the power of various urban actors, social inequalities are viewed as inequality of positions in relation to sociocultural (urban) resources, services and serviceability. The conceptualization of this problem was achieved by analysing urban development strategies in Serbia in achieving a compromise between economic and political interests, on one hand, and social and cultural responsibility, on the other. The paper considers the foundation of a new discourse on overcoming sociocultural exclusion by emphasizing the significance of the social (urban) actors themselves, even in the conditions of the reduced state interference and still prevailing structural obstacles in Serbia to which the actors are exposed.

Key words: city, urban culture, social inequalities, cultural diversity

ЦЕНТАР И ПЕРИФЕРИЈА НАУЧНЕ ПРОДУКЦИЈЕ

Миле Вукајловић
Филозофски факултет Пале
Универзитет у Источном Сарајеву

ИЗАЗОВИ УПОТРЕБЕ ОПШТЕГ МЕТОДОЛОШКОГ ПРИСТУПА АНАЛИТИКЕ ВЕЛИКИХ СКУПОВА ПОДАТАКА У ДРУШТВЕНИМ НАУКАМА У ЗЕМЉАМА ПЕРИФЕРИЈЕ НАУЧНЕ ПРОДУКЦИЈЕ

Резиме: Масовном дигитализацијом података о друштвеној стварности, посредованом убрзаним развојем информационих технологија, створени су предуслови за скоро тренутно прикупљање, обраду и анализу огромних количина података из разноврсних извора. Количина података која пристиже од пословног сектора и државних институција, преко друштвених мрежа до сензора у електронским уређајима расте експоненцијално и ствара потенцијал за откривање много већег броја правилности у односима међу друштвеним појавама, али доноси и нове теоријске и методолошке изазове. Научна продукција у овој области долази првенствено из центра, развијених земаља енглеског говорног подручја, које поседују потребан научни потенцијал и ресурсе да прилагоде организацију науке и развијају нове, мултидисциплинарне методолошке приступе. На примеру социолошког истраживања анализирамо изазове употребе методолошког приступа аналитике великих скупова података у земљама са мање заступљеним језицима и неповољним условима за научну продукцију.

Кључне речи: велики скупови података, методолошки изазови, периферија научне продукције, друштвене науке, мање заступљени језици

CHALLENGES OF USING A GENERAL METHODOLOGICAL APPROACH OF BIG DATA ANALYTICS IN SOCIAL SCIENCES IN THE COUNTRIES OF PERIPHERY OF SCIENTIFIC PRODUCTION

Summary: The massive digitization of social reality data, facilitated by rapid IT development, created preconditions for the almost instant collection, processing and analysis of huge amounts of data from various sources. The amount of data that comes from the business sector and state

institutions, through social networks to sensors in electronic devices, grows exponentially and creates the potential for discovering much more regularity in relations between social phenomena, but also brings new theoretical and methodological challenges. Scientific production in this field comes primarily from the centre, developed countries of the English-speaking region, which possess the necessary scientific potential and resources to adapt to the organization of science and develop new, multidisciplinary methodological approaches. By using the case of sociological research, we analyse the challenges of using big data methodological approach in countries with less represented languages and unfavourable conditions for scientific production.

Keywords: Big data analytics, methodological challenges, periphery of science production, social science, less represented languages

Милош Јовановић
Филозофски факултет Ниш

ЗНАЊЕ ИЗ ЦЕНТРА, АМБИВАЛЕНТНЕ ПОСЛЕДИЦЕ НА ПОЛУПЕРИФЕРИЈИ: ЕФЕКТИ ЛГБТ ПОЛИТИКЕ ЕУ У СРБИЈИ.

Резиме: Рад се бави ненамераваним или амбивалентним последицама мера политике побољшања статуса нехетеросексуалних особа у Србији у контексту европеизације, где се мере некритички преузимају или кроз процес условљавања бивају наметнуте. У разматрању овог питања се као аналитичко оруђе користи теорија полупериферије (Blagojević 2009; Blagojević & Yair 2010; Hughson 2015).

Процеси европеизације намећу једнообразна решења уз игнорисање стварног друштвеног контекста и локалних капацитета. Притом се занемарују последице које конкретне мере изазивају у свакодневним животима оних чије стање треба да побољшају. При спровођењу долази до „искривљавања“, тако што: 1) држава присваја и користи ове мере за промоцију политичких актера на власти, 2) спровођење наводних „про-ЛГБТ“ мера политике маскира друге видове дискриминације (*pinkwashing*). Као још једна од последица ових мера долази до само-балканизације (као вида оријентализма) – поновног потврђивања хегемонског односа центар-полупериферија.

Кључне речи: полупериферија, европеизација, ЛГБТ политике, Србија

KNOWLEDGE FROM THE CENTER, AMBIVALENT OUTCOMES IN THE SEMI-PERIPHERY: EFFECTS OF THE EU LGBT POLITICS IN SERBIA

The paper deals with the unintended or ambivalent consequences of the policy intended to improve the status of non-heterosexual persons in Serbia in the context of Europeanization, with these policies being uncritically transplanted or imposed through the process of conditioning. The theory of semi-periphery (Blagojević 2009; Blagojević&Yair 2010; Hughson 2015) is used as an analytical tool in considering this issue. The processes of Europeanization dictate uniform solutions while ignoring the real social contexts and local capacities. The consequences of concrete measures for the everyday lives of those whose situation is meant to be improved are ignored. The implementation of policy measures brings distortion, insofar as: 1) the state appropriates and uses these measures for the promotion of political actors in power, 2) the execution of the alleged pro-LGBT policy measures masks other forms of discrimination (*pinkwashing*). Auto-Balkanization, as a form of orientalism – re-affirmation of the hegemonic center–semi-periphery relation – is yet another corollary of these measures.

Key words: Semi-periphery, Europeanization, LGBT politics, Serbia

Tanja Cvetković
Univerzitet u Nišu
Filozofski fakultet

TRAGOVI KARIPSKO-ENGLESKO U ROMANU THE ORIGIN OF WAVES

Rad se bavi upotrebom termina iz karijsko-engleskog u romanu Ostina Klarka *The Origin of Waves*. U odnosu na celokupan tekst, reči iz ovog dijalekta nose specifično značenje.

Proučavajući karijski engleski, Braj Kačru dokazuje da postoji tendencija i među najobrazovanimijim govornicima da koriste kreolizme kada govorimo o morfologiji i sintaksi. On navodi pet kategorija nestandardnih karakteristika karijsko-engleskog dijalekta; karakteristike govora Klarkovih junaka spadaju u tri od tih pet kategorija: 1) izgovor i spelning (*Amurcan, Eytalian, Wessindian, hot-cuisine, Paree, Shan-deleezays, etc.*); 2) morfološko-sintaksičke razlike (*You been took, I must-have-pick-up,*

I leff you, And as I telling you now, etc.); 3) leksičke razlike (*parlez-vous food, inspect my left foot, she hot the water, etc.*). Ove reči su zapravo ostaci karipskih identiteta glavnih junaka i njihovog karipskog nasleđa i imaju značajnu ulogu kod daljeg formiranja i određivanja identiteta glavnih junaka. Autor ove razlike klasifikuje u tri gorenavedene kategorije objašnjavajući njihovo značenje po identitet imigranata i njihove pozicije u dijaspori.

Termini iz karipsko-engleskog dijalekta odnose se na podređenu marginalizovanu poziciju ovih junaka u romanu. Promene koje nastaju od termina iz karipsko-engleskog dijalekta i vode ka terminima urbanog jezika Toronto označavaju tendenciju promena u klasnoj pripadnosti, obrazovanju, ruralnom ili urbanom načinu života. U tekstu, značenje postaje subverzivno i rezultat je društvenih događaja (socijalna semiotika), dok identiteti nastaju kroz društvene interakcije. Autor u radu proučava reči iz karipsko-engleskog, njihov uticaj na promene identiteta glavnih junaka, njihove pozicije u dijaspori kada junaci prelaze sa maternjeg kreolskog na jezik dijaspore.

Ključne reči: karipsko-engleski, standardni engleski, konstrukcija identiteta, socijalna semiotika, memorija, jezik dijaspore.

TRACES OF CARIBBEAN ENGLISH IN THE ORIGIN OF WAVES

The paper focuses on the use and function of Caribbean English terms in Austin Clarke's novel *The Origin of Waves*. The terms from Caribbean English, used in the text, convey their own specific meanings to the overall meaning of the novel. Studying Caribbean English, Braj Kachru proves the tendency in even the most highly educated speakers to produce occasional creolisms in morphology and syntax. He gives a list of five categories of non-standard features of Caribbean English, and most of the ones that Clarke's characters use in the text fall into these categories, though, generally speaking, they can be classified into *pronunciation and spelling* differences (*Amurcan, Eytalian, Wessindian, hot-cuisine, Patee, Shan-deleezays, etc.*), *morpho-syntactic* differences (*You been took, I must-have-pick-up, I leff you, And as I telling you now, etc.*) and *lexical* differences (*parlez-vous food, inspect my left foot, she hot the water, etc.*). These terms appear to be traces of memory of their Caribbean identities and their Caribbean cultural heritage like two key metaphors (the conch-shell and the inner tube), playing an important role in determining their identities. The author classifies the differences into the three categories explaining their special meaning for the characters' immigrant identities and their position in the diaspora. The images

of Caribbean English spoken in the text reflect the underclass, the Other and they are the images the writer uses to demonstrate the characters' position in the diaspora. The translation of Caribbean English to the metropolitan speech of Toronto reflects the changes of social class, education, rural and urban identities. The shifts from written Internationally received English to Barbadian English Creole suggest the switch in identity and the differences between the characters' interior emotional reality and the outer reality of events as well as the difference between their subordinated immigrant position in relation to the dominant system. In the text, meaning becomes subversive and results from social practice (social semiotic approach), while identities are constructed during social interactions. Therefore, the paper will explore the transcription of Caribbean English in the text, the impact it has on identity change, the characters' position in the diaspora and the function of memory for transferring the mother tongue into the diasporic language system.

Key words: Caribbean English, Internationally received English, identity construction, social semiotic approach, memory, diasporic language

**НАУКА И САВРЕМЕНИ
УНИВЕРЗИТЕТ 7
ФИЛОЛОГИЈА
Књига резимеа**

Садржај:

САВРЕМЕНИ ТОКОВИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Панајотис Асимопулос: *НОГА* У ГРЧКИМ, СРПСКИМ И РУСКИМ ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА

Нина Милановић: ЈЕЗИЧКО-СТИЛСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НАУЧНОГ СТИЛА СВ. ЈУСТИНА ЋЕЛИЈСКОГ

Ивана Митић: КОНГРУЕНЦИЈА ГЛАГОЛА У РОДУ СА МОДИФИКОВАНИМ КООРДИНИРАНИМ СУБЈЕКТИМА СРЕДЊЕГ И ЖЕНСКОГ РОДА

Марина Спасовска, Марина Даниловска: КОМПАРАТИВЕН ПРИСТАП КОН МАКЕДОНСКАТА И СРПСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА

Бранимир Станковић, Лидија Тасић: О УДВАЈАЊУ КЛИТИКЕ У УРБАНОМ ГОВОРУ ВРАЊА

Јована Стевановић: КОНВЕРЗИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА (ЛИНГВОМЕТОДИЧКИ АСПЕКТ)

Ана Цветковић: РАЗВОЈ ЈЕЗИЧКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ КОД УЧЕНИКА БИЛИНГВАЛНОГ СРПСКО-НЕМАЧКОГ ОДЕЉЕЊА У ПРВОЈ НИШКОЈ ГИМНАЗИЈИ „СТЕВАН СРЕМАЦ“

САВРЕМЕНИ ТОКОВИ У НАУЦИ О КЊИЖЕВНОСТИ

Milica Živković: STUDIJE KNJIŽEVNOSTI U NEOLIBERALNO DOBA

Мирјана Бојанић Ћирковић: МЕМОАРИ У КОНТЕКСТУ КОГНИТИВНЕ ПОЕТИКЕ: ЈЕДНА РЕВИЗИЈА ЖАНРА

Codruța Goșa and Dana Percec: PRIDE AND PREJUDICE TO DEATH COMES TO REMBERLEY. A READER RESPONSE CASE STUDY.

Марина Даниловска, Марина Спасовска: „ЛУДВИГ“ НА ДАВИД АЛБАХАРИ - РОМАН ЗА СОСТОЈБАТА НА ДУХОТ

Наташа Јевђовић: КОНСТИТУИСАЊЕ ИДЕНТИТЕТА П. ДЕБАУЕРА У РОМАНУ *ПОВРАТАК КУЋИ* БЕРНХАРДА ШЛИНКА

Александар Костадиновић: „ИМАГОТИП“, „ИМАГОТИПСКА

РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА“, „ИМАГОТИПИЧНОСТ“: ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕГЛЕД

Бранка Огњановић: ПОЛИТИЧКИ АСПЕКТ
НАУЧНОФАНТАСТИЧНОГ РОМАНА У ВАЈМАРСКОЈ РЕПУБЛИЦИ

Маја Стефановић: МАГИЧНИ РЕАЛИЗАМ У НЕМАЧКОЈ
ТЕОРИЈСКОЈ МИСЛИ

ФРАНКОРОМАНИСТИКА И СЛОВЕНСКИ ЈЕЗИЦИ И КЊИЖЕВНОСТИ У КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ

Анђела Радовановић: УЗРЕЧИЦЕ У ПОЕМАМА И БАЈКАМА А. С.
ПУШКИНА И НАЧИНИ ЊИХОВОГ ПРЕВОЂЕЊА

Биљана Ристић: ФРАНЦУСКИ ПИСЦИ АЛФОНС ДОДЕ И ГИ ДЕ
МОПАСАН У СРПСКИМ КЊИЖЕВНИМ ЧАСОПИСИМА ПРВЕ
ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА

Владимир Ђурић: О ЈЕДНОЈ ЗАБОРАВЉЕНОЈ ЗБИРЦИ ПОЕЗИЈЕ:
ХАРМОНИЈЕ ДРАГЕ ИЛИЋ

Вања Цветковић: *ПРВИ ЧОВЕК* АЛБЕРА КАМИЈА: ПРОБЛЕМ
ЖАНРОВСКОГ ОДРЕЂЕЊА

Diana Popović: KANADSKA FRANKOFONA PROZA ZA DECU I
OMLADINU U SRPSKOM PREVODU

Никола Бјелић: ФРАНЦУСКИ ПИСЦИ НА СЦЕНИ БЕОГРАДСКОГ
ДРАМСКОГ ПОЗОРИШТА 1947–2017.

Snežana Petrova: LE ROMAN FRANÇAIS D'AUJOURD'HUI :
FRÉDÉRIC BEIGBEDER OU L'ÉCRITURE EN LANGUE
CONTEMPORAINE

Весна Симовић: УПОТРЕБА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА У НАСТАВИ
СТРАНИХ ЈЕЗИКА: НЕКЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ ИЗ НАСТАВНЕ
ПРАКСЕ

Виолета Џонић: МОГУЋНОСТИ ПРЕВОЂЕЊА ЛАКУНА (НА
МАТЕРИЈАЛУ РУСКЕ И СРПСКЕ ЛИНГВИСТИКЕ)

Иван Јовановић: ЛЕКСЕМА *КОЊ* У ФРАНЦУСКОЈ И СРПСКОЈ
ФРАЗЕОЛОГИЈИ

Ivana Miljković: UNE ANALYSE COMPARATIVE DE L'ONOMYMIÉ

ET DE LA POLYSÉMIE EN FRANÇAIS ET EN SERBE

Маја Вельковић: РУСКИ ОДРИЧНИ ЗАМЕНИЧКИ ПРИЛОЗИ У
ФУНКЦИЈИ ПРЕДИКАТА И ЊИХОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Наташа Живић: ФРАНЦУСКЕ ПОЗАЈМЉЕНИЦЕ У ПРЕВОДИМА
СТРАНЦА А. КАМИЈА НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Татјана Ђурин: ЈЕЗИК У ПРЕВОЂЕЊУ: СРЕДСТВО ИЛИ ПРЕПРЕКА

Наташа Игњатовић: LA PRONONCIATION DANS L'APPRENTISSAGE/
L'ENSEIGNEMENT DU FLE

САВРЕМЕНИ ТОКОВИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

НОГА У ГРЧКИМ, СРПСКИМ И РУСКИМ ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА

Рад се осврће на анализу грчких, српских и руских фразеологизама чија је лексема „нога“ саставни део. Грађа је преузета из једнојезичних и двојезичних, општих и фразеолошких речника. Циљ овог истраживања је да се утврде главна морфосемантичка и лексичка обележја која се најчешће појављују у изабраним облицима, као и да укаже на значајне сличности и праве разлике у датим језицима. Примењене су дескриптивна и контрастивна анализа. Поређењем најкарактеристичнијих примера уочена је извесна тенденција ка делимичној и нултој еквивалентности, док основни идентитет фразема у грчком, српском и руском језику одражава ограничену учесталост потпуне еквивалентности. Првенствен закључак јесте да пронађени подаци могу бити од практичног значаја за истраживаче који их могу користити за лингвистичке радове, етнографска или социолошка излагања, и за преводиоце, јер остварено разјашњење доприноси њиховом неометаном превођењу.

Кључне речи: грчки, српски, руски, фразеологизам, нога.

LEG IN GREEK, SERBIAN AND RUSSIAN PHRASEOLOGISMS

The paper deals with the analysis concerning the use of Bulgarian and Serbian terms describing medical phenomena. The material is excerpted from monolingual and bilingual, general and phraseological dictionaries. The aim of this research is to identify the main morphosemantic and lexical features commonly found in selected forms, as well as to point out the significant similarities and the genuine differences in the given languages. The descriptive and the contrastive analysis were applied during the research. By comparing the most characteristic examples, a certain tendency towards the partial and the zero equivalence has been observed, while the basic identity of the idiomatic phrases in Greek, Serbian and Russian reflects the limited frequency of total equivalence. The primary conclusion is that the found data can be of practical significance to researchers who can use them for linguistic works, ethnographic or sociological presentations, as well for translators, since the accomplished clarification contributes to their smooth translation.

Key words: Greek, Serbian, Russian, phraseologism, leg.

Нина Милановић

Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет

ЈЕЗИЧКО-СТИЛСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НАУЧНОГ СТИЛА СВ. ЈУСТИНА ЋЕЛИЈСКОГ

У раду се са аспекта стилематичности и стилогености проучавају синтаксостилистичке структуре у теолошким списима Св. Јустина Поповића, а посебно у дјелу *Достојевски о Европи и словенству*. Циљ анализе јесте да покаже да научни стил Св. Јустина Поповића обилује синтаксостилемама и синтаксичким фигурама у форми конструкције које доприносе експресивности дискурса, што је врло неуобичајено за научни функционални стил, али уједно и да докаже да је теолошки научни стил, бар код добрих писаца, најчешће проткан суптилном емфазом.

Кључе ријечи: Св. Јустин Ћелијски, научни стил, синтаксостилеме, експресивност.

LINGUO-STYLISTIC CHARACTERISTICS OF THE SCIENTIFIC STYLE OF ST JUSTIN OF ĆELIJE

Syntaxstilematic structures are observed through the aspect of language structure and functional value in St Justin Popović's theological writings, particularly in his work *Dostoevsky on Europe and Slavism*. The goal of the analysis is to show that St Justin Popović's scientific style abounds in syntaxstilemi and syntactic figures which to a great extent contribute to the expressiveness of discourse and which is considered quite unusual for the scientific functional style. At the same time, we want to point to the fact that theological scientific style is usually marked with subtle emphasis, at least when good writers are concerned.

Key words: St Justin of Ćelije, scientific style, syntaxstilemi, expressiveness.

КОНГРУЕНЦИЈА ГЛАГОЛА У РОДУ СА МОДИФИКОВАНИМ КООРДИНИРАНИМ СУБЈЕКТИМА СРЕДЊЕГ И ЖЕНСКОГ РОДА

Конгруенција глагола у роду са координираним субјектима на материјалу српског језика истраживана је применом корпусне методе (Корбет 1983, Бојовић 2003) и експерименталне методе (Вилер Голд и др. 2016). Како је Корбет (1983) раније приметио, резолуцијска правила рода су у фази промена у српском језику, те истраживањима на материјалу савременог српског језика можемо дати одговоре на питања о функционисању рода и о његовој улози у настанку образаца слагања. У овом раду експерименталном методом истражујемо слагање глагола у роду са модификованим координираним множинским субјектима средњег и женског рода датим превербално. Резултати нашег продукцијског експеримента показују да изворни говорници највише производе линеарно слагање, што је супротно подацима Вилер Голд и др. (2016) за немодификоване координиране субјекте када је разрешено слагање најбоља опција. Циљ нам је да на основу увида у емпиријске податке дефинишемо механизам линеарног слагања у односу на разрешено слагање.

Кључне речи: разрешено слагање, линеарно слагање, координација, слагање у роду, српски језик.

CONJUNCT AGREEMENT IN GENDER IN SERBIAN LANGUAGE

Conjunct agreement in gender was examined in Serbian language using the corpus method (Corbett 1983, Bojović 2003) and experimental method (Wiler Gold et al. 2016). Corbett (1983) earlier noticed that gender resolution rules are in the phase of change in Serbian language, so with research on the corpus of modern Serbian language we could give answers to questions about functioning of the gender and its role in the creation of agreement patterns. In this paper, we use experimental method to examine the conjunct agreement in gender with modified conjoined neutral and feminine plural nouns in preverbal order. The results of our elicited production experiment show that the native speakers mostly produce linear agreement, which is contrary to the data of Wiler Gold et al. (2016) for unmodified

coordinated subjects when the resolved agreement is the best option. Our goal is to define mechanism of linear agreement in relation to the resolved agreement based on the insight into the empirical data.

Key words: resolved agreement, closest conjunct agreement, coordination, gender agreement, Serbian language.

Марина Спасовска, Марина Даниловска
Универзитет во Тетово, Филолошки факултет

КОМПАРАТИВЕН ПРИСТАП КОН МАКЕДОНСКАТА И СРПСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА

Фразеологизмите како неслободни зборовни состави се одликуваат со свои специфики, бидејќи тие се израз на духот на еден народ, на неговата култура и на неговата историја. Со оглед на тоа што фразеолошкото богатство е големо и обемно и во македонскиот и во српскиот јазик, во нашиот труд се определивме да направиме компаративна анализа на фразеолошките изрази што содржат лексеми што означуваат семејни и роднински односи, а коишто се употребуваат и во двата современи јазици. Целта ни е да ја истакнеме нивната специфика, фреквентноста на нивната употреба, варијациите во кои се јавуваат, како и нивните семантички вредности.

Клучни зборови: јазик, фразеологизам, фреквентност, роднински односи.

COMPARATIVE APPROACH TO MACEDONIAN AND SERBIAN PHRASEOLOGY

Phraseologisms as proprietary word compositions are characterized by their own specifics, because they are an expression of the spirit of a nation, its culture and its history. Given that the phraseological wealth is large and extensive both in the Macedonian and Serbian languages, we decided in our work to make a comparative analysis of the phraseological expressions that contain lexemes that denote family and family relations, which are also used in both modern languages. Our aim is to emphasize their specificity, the frequency of their use, the variations in which they occur, and their semantic values.

Key words: language, phraseology, frequency, family relations.

О УДВАЈАЊУ КЛИТИКЕ У УРБАНОМ ГОВОРУ ВРАЊА

У раду се представљају резултати емпиријске провере супротстављених тврдњи у литератури о семантичким и прагматичким условима под којима се употребљава дуплирана/удвојена клитика/објекат у призренско-тимочком дијалекту, тачније, урбаном говору Врања, варијетету који нема категорију постпозитивног одређеног члана. Према једном броју аутора (Мишеска Томић [2008], Станковић [2013]), удвајањем клитике мармирају се поменутоост и/или специфичност денотиране номиналне фразе, док друга група аутора (Рунић [2013], Бошковић [2015]) тврди да употреба удвојене клитике не доноси ефекте одређености или специфичности. Резултати истраживања спроведеног на 40 изворних говорника врањског варијетета методом магнитудиналне процене прихватљивости реченице у датом контексту на скали од 1 до 5 (са по 6 реченица за одређене и неодређене специфичне контексте, са и без удвојене клитике, те једнаким бројем филера) недвосмислено показују да се факултативним удвајањем клитике обележавају одређеност и специфичност.

Кључне речи: удвајање клитике, врањски говор, одређеност, специфичност, магнитудинална процена прихватљивости.

ON CLITIC DOUBLING IN URBAN VRANJE DIALECT

The paper presents the results of an empirical verification of the opposing claims found in literature on the semantic and pragmatic conditions for appropriate use of the doubled clitic / object in Serbian Prizren-Timok dialect, more precisely, in urban Vranje dialect, a variety lacking the category of post-positioned definite article. According to some authors (Mišeska Tomić [2008], Stanković [2013]), the doubled clitic is marking definiteness or specificity of the denoted nominal phrase, while some researchers (Runić [2013], Bošković [2015]) claim that its use does not trigger any definiteness or specificity effect. The results of a survey conducted among 40 native speakers using the method of magnitude estimation of acceptability in a given context on a 1 to 5 scale (with 6 examples for definite and indefinite specific contexts respectively, with and without the doubled clitic, as well as an equal number

of fillers) unequivocally demonstrate that the (non-obligatory) doubled clitic in urban Vranje dialect is used for marking definiteness and/or specificity.

Key words: clitic doubling, Vranje dialect, definiteness, specificity, magnitude estimation of acceptability.

Јована Стевановић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

КОНВЕРЗИЈА У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА (ЛИНГВОМЕТОДИЧКИ АСПЕКТ)

У раду се настоји да се што више расветли проблем конверзије. Представљена је детаљна анализа лингвистичке литературе о конверзији, наставних планова и програма конверзије и образовних стандарда за предмет Српски језик. Такође, представљена је и заступљеност и третман конверзије у средњошколским уџбеницима. Резултати до којих се долази су поражавајући: недовољна изучаваност у лингвистици, специфична природа, незаступљеност у наставним плановима и програмима, недовољна заступљеност у образовним стандардима постигнућа ученика, површна обрада у уџбеницима, површна обрада наставне јединице о конверзији, неискорењена традиционална настава. Пошто се у раду конверзија посматра са аспекта савремене наставе, узета је и конкретна наставна теорија као платформа наставног дизајнирања часа конверзије (когнитивна теорија). У раду је понуђен и конкретан сценарио за час. Циљ рада јесте осврнути се критички на све проблеме који се тичу конверзије и понудити конкретна решења за њих.

Кључне речи: конверзија, наставни планови и програми, образовни стандарди постигнућа ученика, средњошколски уџбеници, когнитивни приступ настави граматике.

CONVERSION IN THE TEACHING OF THE SERBIAN LANGUAGE (LINGUISTIC ASPECT)

This thesis seeks to shed light on the problems in conversion. A detailed analysis of the linguistic literature on conversion is presented, curricula and educational standards conversion for the Serbian language subject. Also, the

representation and treatment of conversion to secondary textbooks is presented. The results are often devastating: lack exploration in linguistics specific nature, lack of representation in the curricula, lack of representation in the educational standards of student achievement, superficial treatment in textbooks, superficial teaching unit conversion, eradicated traditional teaching. Since the thesis of conversion is viewed from the aspect of modern teaching, specific teaching theory was taken as a platform for designing the conversion teaching time (cognitive theory). The thesis offered a concrete scenario for a teaching time. The aim of the thesis is to look critically at all the problems concerning the conversion and offer concrete solutions for them.

Key words: conversion, curricula, educational standards of student achievement, high school textbooks, the cognitive approach to teaching grammar.

Ана Цветковић
Гимназија „Стеван Сремац“, Ниш

РАЗВОЈ ЈЕЗИЧКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ КОД УЧЕНИКА БИЛИНГВАЛНОГ СРПСКО-НЕМАЧКОГ ОДЕЉЕЊА У ПРВОЈ НИШКОЈ ГИМНАЗИЈИ „СТЕВАН СРЕМАЦ“

Билингвална настава на немачком и српском језику у Нишу постоји од 2014. године. Прво и тренутно једино билингвално одељење које као vehикуларни језик користи немачки језик у Нишу отворено је у Првој нишкој гимназији „Стеван Сремац“.

У раду се описује модел билингвалног српско-немачког одељења. На основу тестирања које је спроведено у школској 2016/17. години, у свим билингвалним одељењима (прво, друго и треће билингвално одељење) анализира се развој језичке компетенције код ученика.

За разлику од већине гимназија у Србији у Првој нишкој гимназији се билингвална настава изводи на друштвено-језичком смеру, а наставу изводи лектор за немачки језик и то из предмета историја, географија, информатика, књижевност, музичка и ликовна култура. Прве школске године (2014/15.) наставу из нејезичких предмета на немачком језику су изводиле наставнице немачког језика у недостатку лектора.

Кључне речи: немачки језик, билингвална настава, двојезична настава, CLIL.

DIE ENTWICKLUNG DER SPRACHKOMPETENZ BEI DEN SCHÜLERINNEN UND SCHÜLERN DES BILINGUALEN DEUTSCHEN ZUG IM GYMNASIUM „STEVAN SREMAC“

Der bilinguale Unterricht auf Deutsch und Serbisch in Niš besteht seit dem Jahr 2014. Der erste und zur Zeit der einzige Zug in Niš, der als Vehikularsprache Deutsch verwendet, wurde im Gymnasium „Stevan Sremac“ eingeführt. In diesem Beitrag wird das Model des bilingualen Deutsch-Serbisch-Unterricht beschrieben. Im Bezug auf die Sprachtests in Leseverstehen, die im Schuljahr 2016/17 durchgeführt wurden (in der ersten, zweiten und dritten bilingualen Klasse), wird die Entwicklung der Sprachkompetenz bei den SuS beschrieben.

Im Unterschied zu den meisten Gymnasien in Serbien wird der bilinguale Unterricht im Gymnasium „Stevan Sremac“ in dem gesellschaftswissenschaftlichen Zug durchgeführt, und den Unterricht wird von dem Lektor für Deutsch ausgeführt - und zwar in Fächern *Literatur, Geschichte, Musik, Kunst, Erdkunde* und *Informatik*. Im ersten Schuljahr (2014/15) wurde der Unterricht von den Deutschlehrerinnen gehalten, weil die Schule noch keinen Lektor hatte.

Schlüsselwörter: Deutsch, bilingualer Unterricht, zweisprachiger Unterricht, CLIL.

**САВРЕМЕНИ ТОКОВИ
У НАУЦИ О КЊИЖЕВНОСТИ**

STUDIJE KNJIŽEVNOSTI U NEOLIBERALNO DOBA

Gde se danas nalazi književnost? Kakva je društvena uloga i kulturni značaj studija književnosti u doba globalne dominacije neoliberalizma sa njegovim neupitnim vrednostima kao što su individualizam, utilitarizam i relativizam, koje uživaju pun društveni legitimitet i imaju svoju utemeljenost u teoriji? Konačno, kako predavati književnost kada smo suočeni sa nestajanjem humanizma i humanistike? Rad pokušava da odgovori na ova pitanja tako što razmatra pojam krize književnosti u kontekstu savremenih ekonomskih, društvenih i intelektualnih kretanja u savremenom svetu. Oslanjajući se na uvide iz zapažene studije *Univerzitet u ruševinama* Bila Redingsa, ukazuje se na značaj dva modela univerziteta koja su u prošlosti imala odlučujuću ulogu za institucionalizaciju studija književnosti na univerzitetu, i iz kojih su proizašla dva glavna pristupa tumačenju književnosti koja su i danas aktuelna – formalistički i kontekstualni. U poslednjem delu rada se razmatraju mogućnosti za redefinisane studija književnosti kao discipline koja bi mogla ponovo uspostaviti svoje osnovne vrednosti i dobiti na svom etičkom i političkom značaju.

Cljučne reči: studije književnosti, humanizam, univerzitet, neoliberalizam, studije kulture.

LITERARY STUDIES IN A NEOLIBERAL AGE

Where is literature today? What is the social role and cultural importance of literary studies in the age of the global dominance of neoliberalism with its unquestionable values such as individualism, utilitarianism and relativism which have a basis in theory and full social and cultural legitimacy? Finally, how to teach literature when we are facing the demise of humanism and the Humanities? This paper aims at giving some answers to these questions by firstly approaching the notion of the crisis of literature within the context of today's global economic, social and intellectual tendencies. Then, relying on the insights gathered in a notable study by Bill Readings, *The University in Ruins*, we will discuss two models of universities which in the past had a decisive role in the institutionalisation of literary studies at the university and from which two main approaches to the literary text evolved – the formalist and contextual one. The final part of the article is concerned with

the opportunities to re-establish the core values of literature and to redefine literary studies as a discipline which could gain on its ethical and political relevance.

Key words: literary studies, humanism, university, neoliberalism, cultural studies

Мирјана Бојанић Ћирковић
Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

МЕМОАРИ У КОНТЕКСТУ КОГНИТИВНЕ ПОЕТИКЕ: ЈЕДНА РЕВИЗИЈА ЖАНРА

Савремена когнитивнопсихолошка истраживања Марка Фримана о поузданости / релативности човекове меморије и теорија о фикционалности настала након 2010. године у оквиру истоименог пројекта на Аархушком универзитету у Данској значајно су пољуљала темељне поставке мемоара као жанра, нарочито оних које се односе на поузданост и јасноћу изнетих догађаја и осликаних друштвенокултурних прилика, на оцене и коментаре аутора, односно приповедача, те на видове и функције документарности и фикције унутар поменутог жанра. Стављајући у полемички однос поставке мемоара и праксу писања и читања овог жанра, узимајући у обзир корпус грађе из наше и светске књижевности (од мемоара Симеона Пишчевића, Проте Матеје Ненадовића до оних који су били узрок низа полемика, као што је Фрејева *Парампарчад*), рад истражује у којој мери су новија когнитивнопоетичка истраживања ревидирала и релативизовала њихову објективност, поузданост, функције документарности, али и фикционалности као неизоставног „састојка“ овог жанра и тиме осветлела његове латентне тенденције.

Кључне речи: мемоари, фикционалност, меморија, когнитивна поезика.

MEMOIRS IN THE CONTEXT OF COGNITIVE POETICS: A REVISION OF THE GENRE

Modern Freeman's cognitive psychological research on the reliability / relativity of human memory and theory of fictionality created after 2010 as part of the same project at the Aarhus University in Denmark have

significantly undermined the foundation of memoirs. Putting in a polemical attitude the characteristics of memoirs and the practice of writing and reading this genre, considering the corpus of domestic and world literature, the paper explores whether the cognitive poetic research has revised and relativized objectivity, reliability, features of documentarity and fictionality in memoirs and whether they provide new, latent tendencies of this genre.

Key words: memior, fictionality, memory, cognitive poetics.

Codruța Goșa, Dana Percec
West University of Timișoara

PRIDE AND PREJUDICE TO DEATH COMES TO PEMBERLEY. A READER RESPONSE CASE STUDY

The paper explores the way in which one of the many attempts at re-writing or simply using Jane Austen's world famous, canonical novel for various sequels, prequels, paraquels (or any other 'quels) is viewed by actual readers. The text under scrutiny is PD James' detective fiction sequel *Death Comes to Pemberley*, selected for being not just a no. 1 bestseller but also for being highly acclaimed by reviewers. Two types of readership will be investigated: an initiated one – as put forth by a respondent with formal literary studies background, and a non-initiated one –belonging to a respondent with no literary studies background. The responses are given by completing a task sheet while reading the text provided. The analysis is data driven and of a qualitative nature.

Keywords: sequel, detective fiction, reader-response, data-driven analysis.

VON STOLZ UND VORURTEIL ZUM TOD KOMMT NACH PEMBERLEY. EINE LESER-ANTWORT-FALLSTUDIE

Das Papier erforscht die Art und Weise, in der einer der vielen Versuche, Jane Austens weltberühmten, kanonischen Roman neuzuschreiben oder einfach nur für verschiedene Fortsetzungen, Prequels, Paraquels (oder andere "quels) zu verwenden, von den tatsächlichen Lesern betrachtet wird. Der Text der zur

Prufung steht ist PD James' 'Detektiv Fiktion Fortsetzung *Tod kommt nach Pemberley*, ausgewählt nicht nur weil es ein Nummer. 1 Bestseller ist, sondern auch für die hohe Anerkennung von Rezensenten. Es werden zwei Arten von Leser untersucht: Ein Eingeweihter – hervorgebracht durch einen Befragten mit formalen literarischen Studienhintergrund und einem Nicht-Eingeweihten – ein Befragter ohne literarischen Studienhintergrund. Die Antworten werden durch das Ausfüllen eines Aufgabenbogens beim Lesen des Textes gegeben. Die Analyse ist datengetrieben und hat ein qualitatives Wesen.

Schlüsselwörter: Fortsetzung, Detektiv Fiktion, Leser-Antworten, datengesteuerte Analyse.

Марина Даниловска, Марина Спасовска
Универзитет во Тетово, Филолошки факултет

„ЛУДВИГ“ НА ДАВИД АЛБАХАРИ - РОМАН ЗА СОСТОЈБАТА НА ДУХОТ

Во овој труд ќе се задржиме на оригиналноста на мислата на писателот Давид Албахари истакена низ страниците на романот „Лудвиг“, во којшто авторот мошне умешно се ослободува од стегите на надворешната форма. Забележуваме дека тука се испреплетува искусствената стварност и прикажувањето на фактите, при што на еден емотивен начин се преиспитува пријателството на двајцата писатели, а се доловува и сликата на малограѓанскиот дух на Белград. Наративниот глас на писателот С.С. е оној којшто нè води низ течението на приказната насловена како „Лудвиг“. С. е тој кој ни ја открива вистината за создавањето на романот „кој воопшто не личи на роман, или патепис, кој не ги опишува патувањата, туку мирувањата, речник, кој во суштина е маскиран еп...“.¹

Клучни зборови: писател, пријател, проза, роман, простор.

„LUDWIG“ BY DAVID ALBAHARY - A NOVEL ABOUT THE CONDITION OF THE SPIRIT

In this paperwork we will keep our attention on the originality of the idea of the writer David Albahary in wrought through the pages of the novel „Ludwig“, where the author, very skillfully releases himself from the gyves

¹ Албахари, Д. *Лудвиг*, Икона, Скопје, 2011: 49.

of the outside form. We notice that here, the studied reality and the showing of the facts is being interweave, and through an emotional way the friendship of two writers is being questioned, also at the same time the snobbery of Belgrade is being presented. The narrative voice of the writer S.S. is the one that leads us through the flow of the story named as „Ludwig“. S. is the one who reveals us the truth about the creation of the novel „which doesn't seam like a novel at all, or a chronicle, which doesn't describe the travellings but the inactivity, a dictionary which is essentially a hidden epos“.

Key words: writer, friend, prose, novel, space.

Наташа Јевђовић

Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет

КОНСТИТУИСАЊЕ ИДЕНТИТЕТА П. ДЕБАУЕРА У РОМАНУ ПОВРАТАК КУЋИ БЕРНХАРДА ШЛИНКА

У роману *Повратак кући* Бернхард Шлинк наставља своја размишљања о могућностима суочавања и превазилажења националсоцијалистичке прошлости. За њега је преваладавање прошлости једно од главних питања у XX веку које обликује идентитет будућих нараштаја у Републици Немачкој. У овом роману он преиспитује појам истине, историје, поставља питање о (не)постојању кривице код генерације Немаца који су директно учествовали у злочинима у Другом светском рату, као и питање да ли је нормалан живот обавијен толиким тајнама могућ и како га треба живети. Да ли суочавање са очевом прошлошћу значи и проналажење идентитета јер је „ја“ резултат сталне деконструкције и конструкције? Шлинк у овом роману, објављеном 2006. године, осврћући се на мит о Одисеју, пише заправо о болном путовању у прошлост обавијену тајнама, али је тај пут једини могући начин ка налажењу идентитета.

Кључне речи: Дебауер, Шлинк, идентитет, кривица, националсоцијализам, Одисеј.

IDENTITÄTSFRAGE VON P. DEBAUER IM ROMAN DIE HEIMKEHR VON BERNHARD SCHLINK

In diesem Roman setzt Bernhard Schlink seine Überlegungen über die Möglichkeiten der Konfrontation und Überwindung der nationalsozialistischen

Vergangenheit fort. Für ihn ist die Überwindung der Vergangenheit eines der Hauptprobleme des 20. Jahrhunderts, das die Identität künftiger Generationen in der Republik Deutschland prägt. In diesem Roman untersucht er den Begriff der Wahrheit, der Geschichte, er stellt die Frage nach der Schuld der Generation der Deutschen, die direkt am Zweiten Weltkrieg teilgenommen hat, sowie die Frage, ob ein normales Leben mit so vielen Geheimnissen möglich ist und wie man es leben soll. Kann die Konfrontation mit der Vergangenheit helfen, die Identität zu finden, weil «ich» das Ergebnis einer permanenten Dekonstruktion und Konstruktion ist? Schlink befasst sich in diesem im Jahr 2006 veröffentlichten Roman mit dem Mythos der Odyssee, und schreibt über schmerzhaftes Reise in die von Geheimnissen bedeckte Vergangenheit, aber dieser Weg ist die einzige Möglichkeit, Identität zu finden.

Schlüsselwörter: Debauer, Schlink, Identität, Schuld, Nationalsozialismus, Odyssee.

Александар Костадиновић
Самостални истраживач

„ИМАГОТИП“, „ИМАГОТИПСКА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА“, „ИМАГОТИПИЧНОСТ“: ТЕРМИНОЛОШКИ ПРЕГЛЕД

У раду се разматрају термилошке дивергенције и методолошке несигурности које одликују компаративну имагологију као једну од дисциплина науке о књижевности. Основни предмет истраживања представљају следећи термини: „имаготип“, „имаготипска репрезентација“ и „имаготипичност“, јер се помоћу њих конституише препознатљив епистемолошки апарат ове дисциплине, при чему су дати термини подвргнути значајним концептуалним трансформацијама и колебањима у научним студијама различитих аутора (Манфред Фишер, Јуп Лерсен, Владимир Гвозден). Посебна пажња посвећена је повезивању ових имаголошких термина с другим подручјима и дисциплинама науке о књижевности: аутор рада се конкретно задржава на проблему наратолошког „лоцирања“ и идентификовања имаготипских исказа, те на разматрању различитог степена имаготипичности појединих књижевних жанрова.

Кључне речи: имаготип, имаготипска репрезентација, имаготипичност, коментар, путопис.

„IMAGOTYPE“, „IMAGOTYPICAL REPRESENTATION“, „IMAGOTYPICALITY“: A TERMINOLOGICAL SURVEY

The paper discusses terminological divergences and methodological uncertainties that characterize comparative imagology as one of the disciplines of literary studies. The main subject of the research is the following terms: “imagotype”, “imagotypical representation” and “imagotypicality”, because they constitute a recognizable epistemological apparatus of this discipline. Those terms are subjected to significant conceptual transformations and fluctuations in the research of various authors (Manfred Fischer, Joep Leerssen, Vladimir Gvozden). Special attention is paid to linking these imagological terms with other areas and disciplines of the literary studies: the author of paper specifically discusses the problem of narratological “locating” and identification of imagotypical statements and examines the different degree of imagotypicality of various literary genres.

Key words: imagotype, imagotypical representation, imagotypicality, commentary, travelogue.

Бранка Огњановић

Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет

ПОЛИТИЧКИ АСПЕКТ НАУЧНОФАНТАСТИЧНОГ РОМАНА У ВАЈМАРСКОЈ РЕПУБЛИЦИ

У раду се даје преглед романа научне фантастике у Вајмарској републици. Најпре се указује на могуће дефиниције термина научна фантастика, како би се потом те дефиниције упоредиле са одликама вајмарског „романа о будућности“ (*Zukunftsroman*). Циљ рада је преглед научнофантастичних функција у утопијским романима о будућности, као и утицаја друштвено-историјских околности међуратних година на развој немачке научне фантастике. Дина Брант у студији *Der deutsche Zukunftsroman* разликује три групе научнофантастичних романа овог периода: визије радикалне деснице, социјалистичко-пацифистичке романе и технолошке визије будућности, те ће ова подела представљати полазну тачку рада. Будући да превладавају романи прве групе, који се баве имагинарним реваншем и изражавају незадовољство поразом у Првом светском рату, док су фасцинираност науком и технологијом тек у другом

плану, приказале се на који начин је фантастика искоришћена зарад ширења политичких уверења.

Кључне речи: Вајмарска република, напредак, научна фантастика, Први светски рат, реванш, утопија.

POLITICAL ASPECT OF THE SCIENCE FICTION NOVEL IN THE WEIMAR REPUBLIC

The paper represents an overview of the science fiction novels in the Weimar Republic. Firstly, the author refers to the possible definitions of the term science fiction and then compares the definitions with the characteristics of the Weimar “novel of the future” (Zukunftsroman). The purpose of the paper is an overview of the science fiction functions in the utopian novels of the future as well as of the influence that the social and historical circumstances of the interwar period had on the development of German science fiction. Dina Brandt in her study *Der deutsche Zukunftsroman* classifies the science fiction novels of this period into three groups: visions of the radical right, socialist-pacifist novels and the technological visions of the future. This classification will represent the starting point of the paper. Since the novels of the first group, which deal with an imaginary revenge and express discontent with the First World War defeat, prevail, while the fascination with science and technology are in the background, the paper will present in which way science fiction was used to spread political ideas.

Key words: First World War, progress, revenge, science fiction, Weimar Republic, utopia.

Маја Стефановић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

МАГИЧНИ РЕАЛИЗАМ У НЕМАЧКОЈ ТЕОРИЈСКОЈ МИСЛИ

Предмет овог рада представља теоријски приказ магичног реализма у оквирима немачке књижевне науке са циљем да се из наведених разматрања изведе опште теоријско одређење, односно да се утврде – разлог, временска перспектива, услови и околности развоја магичног реализма у немачкој књижевности. У савременој науци о књижевности доминира схватање магичног реализма као

наративног модела хиспаноамеричке, западноафричке и постолонијалне књижевности. Циљ рада је релативизација таквог схватања будући да је сâм термин поникао на тлу Немачке и да је могуће указати на самостални развој поезике магичног реализма у књижевности немачког говорног подручја. У том контексту посматрано, основна хипотеза је да магични реализам није доминантa Латинске Америке, већ универзални књижевни стил чије је настојање уметничко приказивање комплексне друштвено-политичке стварности у историјским тренуцима када технике традиционалног реализма губе своју изражајну снагу и моћ.

Кључне речи: наука о књижевности, немачка књижевност, магични реализам.

DER MAGISCHE REALISMUS UND DIE DEUTSCHSPRACHIGE LITERATUR

In der vorliegenden Arbeit wird die Entstehung und Entwicklung des Magischen Realismus im Rahmen der deutschen Literaturwissenschaft behandelt. Obwohl der Magische Realismus niemals zu einer kohärenten Bewegung konstituiert wurde und sich für die deutschsprachige Literatur nicht etabliert hat, lässt sich auch in der deutschen Literaturwissenschaft ein relevanter theoretischer Faden nachweisen. Angesichts dessen wird aufgezeigt, dass es sich beim Magischen Realismus um keine Dominante der hispano-amerikanischen Literatur handelt, sondern um ein universelles literarisches Konzept, dessen Bestreben es ist, die komplexe historische Wirklichkeit einzufangen und sie künstlerisch wiederzugeben. Darüber hinaus ist das Ziel dieses Aufsatzes, anhand der Betrachtung verschiedener germanistischer Beiträge, den politischen und gesellschaftlichen Zusammenhang des post-modernen Erzählstils zu betonen sowie auf seine kritische, subversive, orientierende und humanistische Tendenz hinzuweisen.

Schlüsselwörter: Literaturwissenschaft, deutschsprachige Literatur, Magischer Realismus, Erzählstil.

ЧИТАЊА У НОВОМ КЉУЧУ: ДРАМСКА ТРИЛОГИЈА *ДЕСПОТОВА КРУНА* МИЛУТИНА БОЈИЋА

Савремени токови науке о књижевности тематизују плурализам метода, поставши и сами предмет методичког интереса. Да нови методски концепти науке о књижевности у великој мери фаворизују отвореност и „слободу тумачења“, при чему, разуме се, већина анализа стреми комплементарним решењима кроз уношење више перспектива, околност је која омогућава да се на конкретном тексту – управо као „плуралном феномену“ (Ниче) – представи примена најновијих модела тумачења. Циљ овог рада је да на примеру Бојићеве драмске трилогије *Деспотова круна* („Пакао“, „Слепи деспот“, „Дванаести час“) демонстрира приступ који подразумева „толерантни паралелизам“, тј. преузимање применљивих метода и техника тумачења као интегрисаног система знања о тексту.

Кључне речи: Плурализам метода, деконструкција, смрт (ђавола–Бога–човека), моћ, натчовек, слепило, жртвовање/жртва, *panta rei*.

A NEW READING: MILUTIN BOJIĆ'S DRAMA TRILOGY *THE DESPOT'S CROWN*

Contemporary trends of literary studies thematise pluralism of methods, having themselves become the object of methodological interest. New methodological concepts, to a large degree, favour openness and “freedom of interpretation”, while, of course, most analyses strive for complementary solutions by introducing multiple perspectives. This makes it possible to demonstrate on a specific text – as a “plural phenomenon” (Nietzsche) – the application of the latest models of interpretation. The aim of this paper is to demonstrate, focusing on Bojić's trilogy “The Despot's Crown” (“The Hell”, “The

Blind Despot”, “The Twelfth Hour”) as an example, an approach that presupposes a “tolerant parallelism”, that is, taking over applicable methods and techniques of interpretation as an integrated system of knowledge about the text.

Key words: pluralism of methods, death (of the Devil – God – man), deconstruction, power, Übermensch, blindness, sacrifice/victim, *panta rei*.

**ФРАНКОРОМАНИСТИКА
И СЛОВЕНСКИ ЈЕЗИЦИ И
КЊИЖЕВНОСТИ
У КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ**

УЗРЕЧИЦЕ У ПОЕМАМА И БАЈКАМА А. С. ПУШКИНА И НАЧИНИ ЊИХОВОГ ПРЕВОЂЕЊА

Још од 19. вијека, када широм Европе расте интересовање за националну историју и културу, активно се ради на истраживању фолклорних извора, проучавање језика фолклора је неизоставна тема у славистици, која на својој актуелности не губи ни данас. Управо узречице, као један од специфичних фразеолошких жанрова који се доста често среће у фолклорним изворима, представљају нарочито занимљиво и изазовно истраживачко питање. Главни циљ рада је да се кроз конфронтативну анализу утврде ниво кореспонденције и могућности превођења специфичног културног и језичког слоја који ове фразеолошке јединице представљају. У раду је обрађен корпус узречица ексцерпираних из одабраних поетских текстова – поема и бајки руског прецедентног писца Александра Сергејевича Пушкина, анализирана је њихова формално-граматичка структура, семантика и начини превођења по нивоу фразеолошке кореспонденције. Уочили смо да се највећи број узречица преводи фразеолошким еквивалентима и аналозима, док су за примјере неадекватног превода понуђене нове преводне варијанте.

Кључне ријечи: фразеологизми, узречице, фолклор, руски језик, Пушкин, фразеолошки проблеми превођења.

ПРИСЛОВЬЯ В ПОЭМАХ И СКАЗКАХ А. С. ПУШКИНА И СПОСОБЫ ИХ ПЕРЕВОДА

Еще с 19 века, когда во всей Европе повышается интерес к национальной истории и культуре, активно исследуются фольклорные источники. Изучение языка фольклора неотъемлемая часть славистики, которая не теряет актуальности до сих пор. Именно присловья, как один из фразеологических жанров, часто встречаемых в фольклорных источниках, представляют собой очень интересный и вызывающий исследовательский вопрос. Главная цель нашей работы – через сопоставительный анализ определить уровень соответствия и возможностей перевода специфического культурного и языкового пласта, какими являются эти фразеологические единицы. В работе нами была сделана попытка

проанализировать выборку присловий, выделенных из поэм и сказок русского прецедентного писателя Александра Сергеевича Пушкина, проанализировать их формально-грамматическую структуру, семантику и способы перевода по уровням разеологического соответствия. В анализе замечено, что большая часть присловий переведена фразеологическими эквивалентами и аналогами, в то время как для примеров неадекватного перевода без нами были предложены новые переводные варианты.

Ключевые слова: фразеологизмы, присловья, фольклор, русский язык, Пушкин, фразеологические проблемы перевода.

Бильана Ристић
Медицинска школа, Врање

ФРАНЦУСКИ ПИСЦИ АЛФОНС ДОДЕ И ГИ ДЕ МОПАСАН У СРПСКИМ КЊИЖЕВНИМ ЧАСОПИСИМА ПРВЕ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА

У овом раду разматра се заступљеност француских писаца Алфонса Додеа и Ги де Мопасана у српским књижевним часописима прве половине XX века. Ови француски писци били су присутни у *Бранковом колу*, *Српском књижевном гласнику*, *Делу*, *Босанској вили*, *Мисли*. Заступљеност француских писаца Алфонса Додеа и Ги де Мопасана у нашим књижевним часописима проучава се кроз превод њихових дела, као и кроз текстове француских и српских књижевних критичара о њима и њиховим делима чији су прикази објављени у поменутиим нашим часописима. Књижевни часописи који су излазили у Србији, Војводини и Босни у првој половини XX века сведоче о нашем упознавању са француском књижевношћу и значајни су за „европеизацију“ српске књижевности и њено укључивање у европски контекст.

Овај рад треба да испита значај који су Алфонсу Додеу и Ги де Мопасану придавали прикази у нашим поменутиим часописима, те, зашто су ови писци били присутнији од других француских писаца, који преводиоци и критичари су допринели њиховом популарисању у Србији. Алфонс Доде и Ги де Мопасан били су занимљиви нашим читаоцима и критичарима првенствено зато што су они сликали живот сељака и њихових нарави, затим свакодневицу грађанске класе, као и порок виших друштвених класа, и уз присутну ратну тематику, њихова дела су

свим тиме била блиска нашем читаоцу.

Кључне речи: француски писци, српски књижевни часописи, критичка рецепција, Доде, Мопасан, преводи.

LES ÉCRIVAINS FRANÇAIS ALPHONSE DAUDET ET GUY DE MOPASSANT DANS LES REVUES LITTÉRAIRES SERBES DE LA PREMIÈRE MOITIÉ DU XXe SIÈCLE

Dans ce propos nous envisagerons d'examiner la présence des écrivains français Alphonse Daudet et Guy de Maupassant dans les revues littéraires serbes de la première moitié du XXe siècle. Ces écrivains étaient présents dans *Brakovo kolo*, *Srpski književni glasnik*, *Bosanska vila*, *Misao*. Nous nous proposons d'étudier la présence de ces écrivains dans les revues serbes avec les traductions de leurs œuvres, mais aussi dans les critiques serbes. Les revues littéraires de Serbie, Voïvodine et Bosnie et Herzégovine témoignent de la connaissance de la littérature française chez nous, mais elles nous aident aussi à positionner notre culture et littérature de l'époque dans le cadre européen.

Ce propos a pour but d'offrir un précis des revues serbes qui consacraient leurs pages critiques à Alphonse Daudet et Guy de Maupassant, d'analyser pourquoi ces auteurs français figuraient plus que les autres dans nos revues littéraires et d'examiner à quel point les traductions serbes de leurs œuvres, ainsi que les essais critiques, contribuaient à la réception de ces deux auteurs en Serbie.

Mots-clés: écrivains français, revues littéraires serbes, réception critique, Daudet, Maupassant, traduction.

Владимир Ђурић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

О ЈЕДНОЈ ЗАБОРАВЉЕНОЈ ЗБИРЦИ ПОЕЗИЈЕ: ХАРМОНИЈЕ ДРАГЕ ИЛИЋ

Рад даје увид у стваралаштво готово непознате српске песникиње из прве половине XX века Драге Илић која је, између осталог, живела у Француској и писала поезију на француском језику. Поред стварања

оригиналне поезије на француском, Драга Илић је и преводила с руског, енглеског и чешког. Циљ нашег рада је да анализом збирке песама *Хармоније* (*Harmonies*) укажемо на присуство француског књижевног наслеђа (пре свега романтичарског) у стваралаштву Драге Илић, а тиме уједно и на допринос те збирке у традиционално добро развијеном француско-српском књижевном и културном дијалогу. Поред тога, упућујемо и на значај два незаобилазна извора за проучавање српске женске књижевности у ширем, европском и светском контексту: реч је о *Библиографији књига женских писаца у Југославији* (1936) која је, управо ради презентације у најширем контексту, преведена на француски, док је други извор, такође из 1936. године, под насловом *L'œuvre littéraire des femmes yougoslaves*, публикован у целости на француском језику.

Кључне речи: француски језик и књижевност, српска женска књижевност, романтизам, *Хармоније*, Драга Илић.

SUR UNE COLLECTION DE POÉSIE OUBLIÉE: HARMONIES DE DRAGA ILIĆ

Cet article envisage l'œuvre littéraire de Draga Ilić, une poétesse et traductrice serbe de la première moitié du XXe siècle presque inconnue aujourd'hui. Dans un premier temps, notre but sera de présenter la part de l'héritage romantique de la littérature française dans les *Harmonies* de Draga Ilić. Il s'agit d'un recueil de 42 sonnets. En même temps, nous allons souligner la contribution du recueil aux relations littéraires et culturelles franco-serbes. Dans un deuxième temps, nous allons nous référer à deux sources capitales (où figure le nom de Draga Ilić) qui offrent une vue générale et systématique de la production littéraire des écrivaines serbes : en premier lieu, c'est la *Bibliographie des livres des femmes auteurs en Yougoslavie* rédigée et éditée par l'Association des femmes diplômées des universités en Yougoslavie (1936), traduite en français afin de présenter la littérature féminine serbe dans le contexte européen et mondial. En deuxième lieu, c'est *L'œuvre littéraire des femmes yougoslaves* publiée en même année et rédigée entièrement en français. Il s'agit d'un précis historique et critique de la littérature féminine serbe (yougoslave).

Mots-clés : langue et littérature française, littérature féminine serbe, romantisme, *Harmonies*, Draga Ilić.

Вања Цветковић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ПРВИ ЧОВЕК АЛБЕРА КАМИЈА: ПРОБЛЕМ ЖАНРОВСКОГ ОДРЕЂЕЊА

Позивајући се на теорију коју Филип Лежен излаже у спису *Аутобиографски пакт* (1975), као и на теорију о аутоfikцији Сержа Дубровског, овај рад настоји да одреди књижевну врсту којој припада недовршена књига Албера Кампија *Први човек*. Проналазећи аутобиографске карактеристике дела којима су придодати романескни, односно фиктивни елементи, покушаћемо да испитамо да ли се ради о аутобиографији или аутобиографском роману у Леженовом одређењу, или, пак, о аутоfikцији по дефиницији Дубровског. Дакле, приметимо да ова књига осцилира негде између три поменута жанра, али, с обзиром на то да је реч о недовршеном делу, можемо ли икада бити сигурни коме од њих у потпуности припада? Зато ћемо у раду обратити посебну пажњу и на сам процес настајања текста како бисмо одредили у којој мери он условљава жанровско одређење дела.

Кључне речи: *Први човек*, жанр, аутобиографија, аутобиографски роман, аутоfikција.

LE PREMIER HOMME D'ALBERT CAMUS : LE PROBLÈME DU GENRE

En se référant à la théorie de Philippe Lejeune proposée dans son écrit *Le pacte autobiographique* (1975) et celle de Serge Doubrovsky sur l'autofiction, cet article cherche à déterminer le genre de l'ouvrage inachevé d'Albert Camus *Le Premier Homme*. En détectant des caractéristiques autobiographiques auxquels les éléments romanesques, dit fictifs, sont ajoutés, nous essayerons d'examiner s'il s'agit de l'autobiographie ou du roman autobiographique, selon les termes de Lejeune, ou même de l'autofiction, comme le définit Doubrovsky. Comme cet ouvrage oscille entre ces trois genres, et qu'il est inachevé, pourrions-nous jamais être sûrs auquel de ces trois genres il appartient exactement ? Pour ce dessein, nous analyserons le processus de l'écriture camusienne en examinant à quel point le récit, qui est en train de prendre sa forme, conditionne le genre de cet ouvrage complexe.

Mots-clés : *Le Premier Homme*, genre, autobiographie, roman autobiographique, autofiction.

Diana Popović
Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet

KANADSKA FRANKOFONA PROZA ZA DECU I OMLADINU U SRPSKOM PREVODU

Prevođenje prozних dela kanadskih frankofonih autora na srpski jezik započeto je u dvadesetom veku, a kao deo tog korpusa izdvaja se neobično velik broj prozних ostvarenja koja su pisana za decu i omladinu. Naime, ova vrsta književnosti veoma je razvijena u Kanadi i o njoj se više ne razmišlja kao o marginalizovanoj književnosti. Zahvaljujući pedagoškim istraživanjima, kao i univerzitetskoj kritici i multidisciplinarnim studijama, Kanada se svrstala u red zemalja u kojima se sa velikom pažnjom proučavaju dela namenjena deci i omladini i u tome prednjači u odnosu na evropske zemlje. Zato i ne čudi što veliki broj uglednih frankofonih pisaca, kao što su Ganjon, Ge, Vašon, Milićević i mnogi drugi pišu upravo za mladu čitalačku publiku. U ovom radu bavimo se repertoarom franko-kanadskih prozних dela za decu i omladinu koja su ušla u srpsku prevodnu književnost, dinamikom prevodilačke aktivnosti, temama dela kao i njihovim značajem koje zauzimaju u okviru nacionalne književnosti.

Cljučne reči: kanadska frankofona književnost, književnost za decu i omladinu, prozna dela za decu i omladinu, srpski prevodi.

FRENCH-CANADIAN PROSE WORKS FOR CHILDREN AND YOUTH IN SERBIAN TRANSLATIONS

Translation of prose works of Canadian francophone authors into Serbian began in the twentieth century. As part of this corpus, there is an unusually large number of works written for children and youth. This type of literature is very developed in Canada and is no longer considered as marginalized. Thanks to pedagogical research, as well as university criticism and multidisciplinary studies, Canada has been ranked among the countries with a high degree of attention to studying works created for children and youth, and has leading position in regard to European countries. So, it is not surprising that a large number of eminent francophone writers, such as Gagnon, Vachon, Milićević and many others write for the young readership. This paper deals with the repertoire of Franco-Canadian prose works for

children and youth which became part of the Serbian translation literature, the dynamics of translation activity, the themes of works and their significance within the national literature.

Key words: French-Canadian literature, children's and young adult literature, prose works for children and youth, Serbian translations.

Никола Бјелић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ФРАНЦУСКИ ПИСЦИ НА СЦЕНИ БЕОГРАДСКОГ ДРАМСКОГ ПОЗОРИШТА 1947–2017.

Од оснивања 1947. године Београдско драмско позориште је окренуто савременом репертоару, за разлику од Народног позоришта, које негује класику, или Југословенског драмског позоришта, које у почетку на сцену поставља домаће и совјетске соцреалистичке писце који су тада у моди. То га чини јединственим позориштем у овом делу Европе, јер акценат ставља на савремене комаде западних, пре свега америчких и англофоних, аутора (Милер, Вилијамс, О'Нил, Шо, Инц, Патон, Озборн и сл.).

Француски писци нису толико заступљени, али имају веома важно место у историји овог позоришта. Премијером Лабишовог комада *Сламни шешир* 1951. године почиње „златно доба“ овог позоришта, како га је означио Јован Христић, док забрана Бекетовог комада *Чекајући Годоа* 1954. наговештава турбулентне године овог позоришта, које ће трајати деценијама.

Циљ нашег рада је да покажемо колико су француски писци заступљени у репертоару Београдског драмског позоришта и каква је њихова улога у његовој 70 година дугој историји.

Кључне речи: Београдско драмско позориште, репертоар, француска књижевност, *Чекајући Годоа*.

LES AUTEURS FRANÇAIS SUR LA SCÈNE DU THÉÂTRE DRAMATIQUE DE BELGRADE 1947-2017.

Depuis sa création en 1947, le Théâtre dramatique de Belgrade met en scène des auteurs contemporains, contrairement au Théâtre national, qui représente la littérature classique, ou le Théâtre dramatique yougoslave, qui, au début, met en scène des écrivains soviétiques et yougoslaves dont l'œuvre appartient au réalisme socialiste qui est très à la mode à cette époque. Cela en fait un théâtre unique dans cette partie de l'Europe, car il met l'accent sur les pièces des auteurs contemporains de l'Occident, en premier lieu des auteurs américains et anglophones (Miler, Williams, O'Neill, Inge, Shaw, Paton, Osborne etc.).

Les auteurs français ne sont pas tellement représentés au Théâtre dramatique de Belgrade, mais ils ont une place très importante dans l'histoire de ce théâtre. La première de la pièce *Un chapeau de paille d'Italie* d'Eugène Labiche en 1951 ouvre « l'âge d'or » de ce théâtre, selon Jovan Hristić, tandis que l'interdiction de la pièce *En attendant Godot* de Beckett en 1954 préfigure les années turbulentes dans ce théâtre, qui dureront pendant des décennies.

Dans notre travail nous nous proposons d'examiner dans quelle mesure les auteurs français sont représentés dans le répertoire du Théâtre dramatique de Belgrade et quel est leur rôle dans son histoire de 70 ans.

Mots-clés : Théâtre dramatique de Belgrade, répertoire, littérature française, *En attendant Godot*.

Snežana Petrova

Université « Sts Cyrille et Méthode », Faculté de philologie « Blaže Koneski »

LE ROMAN FRANÇAIS D'AUJOURD'HUI : FRÉDÉRIC BEIGBEDER OU L'ÉCRITURE EN LANGUE CONTEMPORAINE

L'enseignement de la littérature en FLE dans la majorité des universités de la région offre l'étude de l'histoire de la littérature française, celles des mouvements, doctrines et tendances comme celles d'œuvres littéraires et d'auteurs du Moyen Âge au XXe siècle. Rares sont les institutions et les enseignants de littérature qui se consacrent pleinement aux travaux des écrivains vivants ou contemporains et à la transmission de la culture actuelle

sous forme écrite. Rares sont les auteurs qui de leur vivant intègrent le programme scolaire. Alors est-ce que la littérature est encore au centre de la vie culturelle française ? Est-ce que les auteurs sont encore des dignitaires conviés à commenter un événement ? La littérature de création serait-elle devenue au XXIe siècle une littérature de loisirs ?

Notre réflexion sur la littérature contemporaine s'illustrera par l'étude des romans de Frédéric Beigbeder, écrivain, réalisateur et critique littéraire français contemporain. Nous nous interrogerons donc sur le regard qu'il porte sur l'histoire et le monde immédiatement contemporain, sur sa technique narrative, sur la figure du héros dans ses romans pour en dégager notre objectif majeur qui est celui de discourir sur les nouvelles tendances littéraires, sur l'évolution d'idées, de doctrines et sur l'opinion diverse du déclin possible du roman contemporain français.

Mots clés : enseignement de la littérature française, contemporain, roman, Frédéric Beigbeder, tendances.

THE FRENCH NOVEL OF TODAY: FREDERIC BEIGBEDER OR CONTEMPORARY FRENCH WRITING

The teaching of literature written in the French language at the majority of universities in the region offers a study of the history of French literature, of the movements, doctrines and tendencies, such as the literary works and authors from the Middle Ages to the 20th century. Few institutions and teachers of literature dedicate themselves fully to the work of living or contemporary writers and to the transmission of the present-day culture in written form. There are also a few authors who become part of a university curriculum during their lifetime. So, is literature still at the center of French cultural life? Are authors still well respected and invited to comment on events? Has literary fiction become popular fiction in the 21st century?

Our reflection on contemporary literature will be illustrated by a study of the novels of Frédéric Beigbeder, writer, director and contemporary French literary critic. We will therefore examine his view of history and the world of today, his narrative technique, and the figure of the hero in his novels, in order to reach the major goal of our study, which is a discussion on the new literary tendencies, on the evolution of ideas and doctrines, and on the differing opinions on the possible decline of the contemporary French novel.

Key words: teaching of French literature, contemporary, novel, Frédéric Beigbeder, trends.

УПОТРЕБА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА: НЕКЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ ИЗ НАСТАВНЕ ПРАКСЕ

Имајући у виду значај који књижевни текст као специфични производ језика и културе има у настави страних језика за развој комуникативне и интеркултуралне компетенције, наш рад има за циљ да утврди место књижевног текста у настави страних језика који се уче у средњим школама на територији југоисточне Србије. У ту сврху спроведена је анкета међу средњошколским наставницима. На основу резултата анкете, покушали смо да одговоримо на питања да ли и у којој мери је књижевни текст заступљен у њиховој наставној пракси, на основу којих критеријума је биран, како се користи, као и који су параметри који утичу на праксу наставника (лични став наставника према овој врсти наставног материјала, недоумице у вези са његовим коришћењем, доступност ове врсте текста, интересовање ученика и др).

Надамо се да ће резултати нашег рада подстаћи наставнике на размишљање и дати им нове идеје за рад, а друге дидактичаре навести да се овим важним питањем позабаве из свог угла.

Кључне речи: настава, учење, страни језици, књижевни текст, наставна пракса.

L'EXPLOITATION DU TEXTE LITTÉRAIRE EN CLASSE DE LANGUE: QUELQUES SPÉCIFICITÉS DES PRATIQUES DES ENSEIGNANTS

Vu l'importance du texte littéraire en tant que produit spécifique de langue et de culture cible pour l'acquisition et le développement des compétences communicative et interculturelle, notre communication a pour but d'établir un état des lieux concernant la place du texte littéraire dans la classe de langue. Pour ce faire, nous avons mené une enquête auprès des enseignants de langues étrangères enseignées au niveau secondaire dans plusieurs villes de la région sud-est de la Serbie. En s'appuyant sur les résultats obtenus, nous avons essayé de répondre aux questions suivantes :

Est-ce que les enseignants exploitent le texte littéraire en classe de langue et dans quelle mesure ? Comment le choisissent-ils ? Quels critères influencent leur pratique (l'attitude personnelle des enseignants envers ce type de document authentique, leur hésitation par rapport à l'approche du texte littéraire, la disponibilité de ce support, l'intérêt des apprenants, etc).

Nous espérons que les résultats de notre analyse inciteront les enseignants à réfléchir sur leurs propres pratiques et qu'ils leur donneront de nouvelles idées pour l'exploitation de ce type de texte. Faute de recherches similaires, nous souhaitons indiquer aussi bien aux collègues didacticiens quelques pistes à explorer plus en profondeur.

Mots-clés: enseignement, apprentissage, langues étrangères, texte littéraire, pratique des enseignants.

Виолета Џонић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

МОГУЋНОСТИ ПРЕВОЂЕЊА ЛАКУНА (НА МАТЕРИЈАЛУ РУСКЕ И СРПСКЕ ЛИНГВИСТИКЕ)

Преводјење представља специфичан начин међујезичке комуникације. Ако појемо од лакуна као специфичне лингвистичке појаве, која је најчешће проучавана са лексичког аспекта, а упоредо су нимало неважни њени фразеолошко-паремиолошки и стилистички као и лексикографски аспекти, треба посебно истаћи проблеме у преводјењу које она као таква доноси како када је реч о сродним, тако и о несродним језицима. Из тога проистиче потреба да се подробном анализом, у литератури познатих, преводилачких поступака одреде најадекватнији поступци за преводјење лакуна, чији смо преглед покушали да сачинимо, и то кроз призму руске и српске лингвистичке литературе и представимо у овом раду.

Кључне речи: транслитерација, међујезичка хомонимија, калкирање, описни превод, трансформациони превод.

ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРЕВОДА ЛАКУН (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ)

Перевод является особым способом межъязыкового общения. Что касается лакун лакуны, как специфичного лингвистического явления, чаще всего изучаемой с точки зрения лексикологии, но тем не менее ее неотъемлемые аспекты изучения фразеологическо-паремиологический, стилистический, а также лексикографический, необходимо особенно выделить проблему перевода лакун как в случае родственных, так и неродственных языков. Исходя из этого, возникает необходимость провести подробный анализ приемов перевода лакун в рамках русско-сербской лингвистической литературы, что должно быть предметом исследования в данной работе.

Ключевые слова: транслитерация, межъязыковая омонимия, кальк, описательный перевод, трансформационный перевод.

Иван Јовановић
Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ЛЕКСЕМА КОЊ У ФРАНЦУСКОЈ И СРПСКОЈ ФРАЗЕОЛОГИЈИ

У раду се, контрастивним приступом, анализирају француски и српски фразеологизми с лексемом *коњ* с циљем да се покажу сличности и разлике које се јављају на семантичком и лингвокултуролошком плану двају посматраних језика. У светлу Клајберове теорије о семантичким пољима и Вјежбицкиног лингвокултуролошког модела анализирани фразеологизми, сходно ентитетима на које упућују, разврстани су у следећа семантичка поља: а) *људске карактерне особине*, б) *људски физички изглед*, в) *људска стања*, г) *људске емоције*, д) *материјално стање*, њ) *проблеми/потешкоће*, е) *човеков положај у друштву*. Грађа за овај рад ексцерпирана је из француских и српских фразеолошких речника аутора: Алена Реа (Alain Rey) и Софи Шантро (Sophie Chantreau), Патрисије Вижери (Patricia Vigérie), Вука Караџића, Владе Драшковића и Бошка Милосављевића.

Кључне речи: семантички аспект, лингвокултуролошки аспект, фразеологизми, коњ, француски језик, српски језик.

LE LEXÈME CHEVAL DANS LA PHRASÉOLOGIE FRANÇAISE ET SERBE

Dans la présente communication, à travers l'approche contrastive, nous nous proposons d'analyser les phraséologismes français et serbes avec le lexème cheval afin de démontrer toutes les ressemblances et les différences qui apparaissent sur les plans sémantique et culturel. À la lumière de la théorie des champs sémantiques de Kleiber et du modèle linguistique et culturel de Wierzbicka, les phraséologismes sont regroupés dans les champs sémantiques en fonction des entités auxquelles ils réfèrent : a) *les caractéristiques de l'homme*, b) *l'aspect physique de l'homme*, c) *l'état de l'homme*, d) *les émotions de l'homme*, e) *l'état matériel de l'homme*, f) *les problèmes/les difficultés*, g) *la position de l'homme sur l'échelle sociale*. Notre corpus est tiré des dictionnaires phraséologiques français et serbes dont les auteurs sont : Alain Rey, Sophie Chantrau, Patricia Vigérie, Vuk Karadžić, Vlado Drašković et Boško Milosavljević.

Mots-clés : aspect sémantique, aspect culturel, phraséologismes, cheval langue française, langue serbe.

Ivana Miljković
Université de Niš, Faculté de Philosophie

UNE ANALYSE COMPARATIVE DE L'HOMONYMIE ET DE LA POLYSÉMIE EN FRANÇAIS ET EN SERBE

Bien que l'homonymie et la polysémie relèvent de l'universalité linguistique, il n'y a pas d'équivalence stricte entre les lexèmes homonymes et polysèmes des différentes langues. L'article propose une comparaison du français et du serbe sur ces deux aspects sémantiques.

L'analyse des homonymes se base sur l'homophonie et l'homographie ; les polysèmes s'analysent selon les différentes formes de la polysémie.

L'homophonie et l'homographie sont notamment impactées par l'alphabet et l'accentuation de la langue.

En expliquant les formes de la polysémie, nous nous référons à Robert Martin et à sa « polysémie lâche », que nous confrontons à la théorie des facettes de Cruse.

Notre objectif est de mettre en évidence la généralité des deux notions sémantiques en théorie, et d'analyser en pratique les différences entre les lexèmes français et serbes concernés.

Mots-clefs : homonymie, polysémie, comparaison français-serbe.

KOMPARATIVNA ANALIZA HOMONIMIJE I POLISEMIJE NA FRANCUSKOM I NA SRPSKOM JEZIKU

Iako homonimija i polisemija spadaju u jezičke univerzalije, ne postoji striktna ekvivalencija između homonimnih i polisemnih leksema u različitim jezicima. Članak predlaže komparaciju ta dva semantička aspekta na francuskom i na srpskom jeziku. Analiza homonimije zasniva se na homofoniji i homografiji; polisemni leksemi analiziraju se u odnosu na različite oblike polisemije. Homofonija i homografija uslovljene su pismom i akcentom datog jezika. Objašnjavajući oblike polisemije, pozivamo se na Robera Martena i na njegovu « polysémie lâche », koju upoređujemo sa istraživanjem Dejvida Kruza koje on naziva « la théorie des facettes ». Naš cilj se sastoji u isticanju teorijskih uopštenosti dvaju semantičkih pojmova, kao i praktične analize koja ukazuje na razlike između pomenutih francuskih i srpskih leksema.

Кljučне речи: homonimija, polisemija, komparacija francuski-srpski.

Маја Вељковић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

РУСКИ ОДРИЧНИ ЗАМЕНИЧКИ ПРИЛОЗИ У ФУНКЦИЈИ ПРЕДИКАТА И ЊИХОВИ СРПСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ

У руском језику постоје безличне реченице чији се предикат изражава одричним заменичким прилозима (*негде, некуда, некогда, незачем*), најчешће у споју са инфинитивом (иако се инфинитив у неким случајевима може изоставити). Ове руске безличне реченице преводе се на српски језик безличним или двочланим реченицама у зависности од тога да ли је реченица проширена субјекатским детерминатором, тј. да ли реченица садржи у својој структури индиректни објекат којим

се изражава вршилац радње. Предикат српских реченица најчешће се изражава одговарајућим безличним или личним обликом глагола *немати* у споју са прилозима за место, време, узрок. Ово и јесте предмет нашег истраживања чији су резултати представљени у овом раду.

Кључне речи: одрични заменички прилог, предикат, безличност, *немати*.

РУССКИЕ ОТРИЦАТЕЛЬНЫЕ МЕСТОИМЕННЫЕ НАРЕЧИЯ В РОЛИ СКАЗУЕМОГО И ИХ СЕРБСКИЕ ЭКВИВАЛЕНТЫ

В русском языке существуют безличные предложения, сказуемое которых выражается отрицательными местоименными наречиями (*негде, некуда, некогда, незачем*), чаще всего в сочетании с инфинитивом глагола (хотя инфинитив иногда опускается). Эти русские безличные предложения переводят на сербский язык безличными или двусоставными предложениями, в зависимости от наличия или отсутствия в предложении субъекта, т.е. косвенного дополнения со значением производителя действия. Сказуемое сербских предложений чаще всего выражается соответствующей личной или безличной формой глагола *немати* в сочетании с наречиями времени, места, причины. Это и является предметом данного исследования, результаты которого представлены в настоящей статье.

Ключевые слова: отрицательное местоименное наречие, сказуемое, безличность, *немати*.

Наташа Живић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ФРАНЦУСКЕ ПОЗАЈМЉЕНИЦЕ У ПРЕВОДИМА СТРАЊА А. КАМИЈА НА СРПСКИ ЈЕЗИК

У овом раду анализира се употреба француских позајмљеница у два српска превода француског романа *Странац* Албера Камија (Albert Camus, *L'Étranger*, 1942). Грађу овог истраживања сачињавају превод Драгана Николића, први српски превод овог Камијевог романа, који је

објављен 1959. године и преводна варијанта Зорице Хаџи-Видојковић из 2009. године. Теоријски оквир анализираниог језичког материјала представља лингвистичка концепција превођења Питера Њумарка (Peter Newmark, *Textbook of Translation*, 1988; *About Translation*, 1991). Кроз примере употребе глаголских и именичких позајмљеница у српским преводима покушаћемо да докажемо да ли такви преводни еквиваленти преносе језички регистар из оригиналног текста у циљни језик. Осим тога, указаћемо и на одомаћивање неких речи француског порекла у српском језику услед чега их изворни говорник и не перципира као стране речи.

Кључне речи: глаголске позајмљенице, именичке позајмљенице, превођење, српски језик, француски језик.

LES EMPRUNTS FRANÇAIS DANS LES TRADUCTIONS SERBES DU ROMAN L'ÉTRANGER D'ALBERT CAMUS

Nous analysons l'utilisation des emprunts français dans deux traductions du roman français *L'Étranger* d'Albert Camus (Albert Camus, *L'Étranger*, 1942). Ces deux traductions sont, tout d'abord, la traduction de Dragan Nikolić publiée en 1959 ; il s'agit de la première traduction serbe de ce roman et la traduction faite par Zorica Hadži-Vidojković publiée en 2009. Le cadre théorique de la recherche est la conception linguistique de traduction de Peter Newmark (*Textbook of Translation*, 1988; *About Translation*, 1991). En analysant les emprunts verbaux et les emprunts nominaux dans les traductions serbes, nous essayons de prouver s'ils transportent le registre de la langue du texte original. En outre, nous voudrions montrer qu'il y a des mots de l'origine française dans la langue serbe qui ne sont pas perçus comme des mots étrangers.

Mots-clés : emprunts verbaux, emprunts nominaux, traduction, langue serbe, langue française.

Татјана Ђурин

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ЈЕЗИК У ПРЕВОЂЕЊУ: СРЕДСТВО ИЛИ ПРЕПРЕКА?

Преводњем одувек влада дуализам и оно се, и у теорији и у пракси, изражава кроз бинарне опозиције: изворни језик/циљни језик, оригинал/превод, дословно/слободно итд. Из дуализма који влада свим аспектима преводња настаје и кључно питање: Шта се преводи? Речи? Текст? Култура? Иако се кроз историју дају различити одговори на ово питање, чини се да, и поред тога што мислиоци и теоретичари нагињу час једном, час другом полу бинарних опозиција, језик увек остаје у центру пажње, чак и код оних теоретичара који тврде да се не преводје речи и да језик у преводњем никако није у првом плану. У овом излагању ће бити представљен историјски преглед, уз примере из преводилачке праксе, ставова о језику различитих теоретичара преводња који у језику виде средство којим се текст преноси у другу културу, или, пак, препреку која онемогућава преводње. Такође, покушаћемо и да одговоримо на питање да ли оваква подвојеност језика у преводњем потиче од природе језика или од природе самог процеса преводња.

Кључне речи: преводње, језик, теорија преводња, средство, препрека.

LA LANGUE ET LA TRADUCTION : UN MOYEN OU UN OBSTACLE ?

La traduction est depuis toujours dominée par le dualisme représenté par les oppositions binaires : langue source/langue cible, original/traduction, littéral/libre etc. D'où la question la plus importante : Est-ce que l'on traduit les mots, les textes, la culture ? Bien que l'histoire de la traduction nous présente plusieurs réponses à cette question, il semble que la langue reste au cœur de toutes les approches à la traduction. Dans cette communication nous présenterons un aperçu historique (accompagné d'exemples issus de la pratique de la traduction) de différents points de vue selon lesquels la langue est considérée soit comme le moyen principal de la transposition d'un texte dans une autre culture, soit comme un obstacle à la traduction. De même, nous essaierons d'établir si une telle « double identité » de la langue provient de la nature de la langue ou bien de la nature du processus de traduction.

Mots clés : traduction, langue, traductologie, moyen, obstacle.

Nataša Ignjatović

Université de Niš, Faculté de Philosophie

LA PRONONCIATION DANS L'APPRENTISSAGE/ L'ENSEIGNEMENT DU FLE

Résumé : Les méthodes communicatives dans l'enseignement des langues étrangères se focalisant sur le développement de la compétence de communication, sur la transmission efficace des messages dont l'objectif principal serait de se débrouiller dans les situations de la vie réelle, mettent à l'écart ou même négligent le développement de la compétence phonétique et de la prononciation.

L'objectif de cette recherche est d'inciter la réflexion sur l'importance, le rôle et la place de la prononciation dans l'apprentissage/l'enseignement du FLE et d'essayer d'apporter les réponses portant sur la pratique et les attitudes des enseignants et des apprenants à ce sujet.

Pour ce faire, nous avons fait une enquête chez les enseignants travaillant dans les écoles primaires et secondaires dans la région de Niš ainsi que chez les étudiants en première année d'études de langue et littérature françaises à la Faculté de Philosophie de Niš. Pour l'analyse statistique des données obtenues nous utilisons le logiciel SPSS.

Nous attendons à ce que les résultats de cette analyse démontrent d'éventuelles différences entre les attitudes des enseignants et des apprenants sur l'apprentissage/l'enseignement de la prononciation.

Mots-clés : prononciation, langue française, apprentissage, enseignement.

ИЗГОВОР У УЧЕЊУ / НАСТАВИ ФРАНЦУСКОГ ЈЕЗИКА

Сажетак: У комуникативним методама учења страних језика фокус је на развоју комуникативне компетенције, на ефикасном преношењу поруке чији је примарни циљ сналажење у ситуацијама из реалног живота, па је учење изговора и развијање фонетске компетенције ако не занемарено онда свакако неоправдано стављено у други план.

Ово истраживање има за циљ да отвори питање значаја изговора, његове улоге и места у настави француског језика као и да покуша да да одговоре који се тичу праксе и ставова наставника и ученика о овом питању.

У те сврхе, спровели смо анкету међу наставницима француског језика у основним и средњим школама у Нишу и околини, са једне, и међу студентима прве године студија француског језика и књижевности на Филозофском факултету у Нишу, са друге стране. За статистичку обраду података користимо софтвер *SPSS*.

Очекујемо да резултати истраживања покажу да ли има значајних разлика у ставовима између наставника и ученика о питању учења/подучавања изговора.

Кључне речи: изговор, француски језик, учење, настава.

НАУКА И СТУДЕНТИ – СТУДКОН
3
Кънига резимеа

Организационо-програмски одбор:

Стефан Здравковић, демонстратор на Департману за француски језик и књижевност Филозофског факултета у Нишу

Миомир Брарац, студент основних академских студија историје на Филозофском факултету у Нишу

Јована Голубовић, студент мастер академских студија француског језика и књижевности на Филозофском факултету у Нишу

Ана Крстић, студент мастер академских студија филологије на Филозофском факултету у Нишу

САДРЖАЈ

КЊИЖЕВНОСТ 1

Hristina Teodosieva: THE LANGUAGE PROBLEM OF IDENTIFICATION IN LITERATURE

Ирена Димова: РАЗКАЗЪТ И ТЯЛОТО И РАЗКАЗЪТ ЗА ТЯЛОТО (ВЪРХУ РОМАНИТЕ „ЗЕМНИТЕ ГРАДИНИ НА БОГОРОДИЦА” НА ЕМИЛИЈА ДВОРЯНОВА И „ДРУГОТО ТЯЛО” НА МИЛОРАД ПАВИЧ)

Jovana Živković: THE FEMME FATALE: A THREAT TO THE PATRIARCHAL GENDER NORMS?

Borislava Ivanova: THE DICTATORSHIPS AND THE INTELLECTUALS. OBSERVATIONS ON NOVELS BY ORHAN PAMUK AND ISMAIL KADARE

Łukasz Byrski: JOURNEYS TO THE LAND OF THE DEAD AS A MOTIF IN ANCIENT LITERATURE

Vesna Liponik: DRAMATIČNI MONOLOG KOT FENOMEN V SODOBNI SLOVESKI POEZIJI: FEMINISTIČNO BRANJE LJUBICE ROLANDA BARTHESA

СРБИСТИКА - КЊИЖЕВНОСТ 2

Биљана Солеша: СИРОМАШТВО, БОЛЕСТ И СМРТ – ПРАТИОЦИ ДЕТИЊСТВА У ПРИПОВЕЦИ СРПСКИХ РЕАЛИСТА

Александра Савић: СРПСКА И ХРВАТСКА КЊИЖЕВНОСТ У БОСАНСКОЈ ВИЛИ

Љиљана Птицина: ФОЛКЛОРНО, МИТСКО И ФАНТАСТИЧНО У ПРИЧАМА ИЗ ДАВНИНЕ СА АСПЕКТА ТЕОРИЈЕ О СЕМИОСФЕРИ

Сара Арва: „IN MEDEA RES“ – У СРЕДИШТУ МЕДЕЈИНЕ УНУТРАШЊЕ ДРАМЕ

Јована Раденковић: СЛИКОВНО ПРИКАЗИВАЊЕ КАО СРЕДСТВО МЕМОРИЈАЛИЗАЦИЈЕ У ПОЕЗИЈИ СЕКСТА ПРОПЕРЦИЈА

Габријела Замбо: ПРОБЛЕМ КРИВИЦЕ У АВЕТИМА ХЕНРИКА ИБЗЕНА

СРБИСТИКА - КЊИЖЕВНОСТ 3

Тијана Тркља: ЋОСИЋЕВИ КОРЕНИ, ОНОВРЕМЕНИ И САВРЕМЕНИ

Растко Лончар: ТОПОС КОНЦЕНТРАЦИОНОГ ЛОГОРА У ПРВОМ ТАЛАСУ ПОСЛЕРАТНЕ ПОЕЗИЈЕ ФНРЈ

Лола Стојановић: „ПИСМО“ ИВАНА В. ЛАЛИЋА ИЗ УГЛА ФРАНЦУСКЕ НОВЕ КРИТИКЕ

Милица Перић: ЈУНАЦИ И СВЕТОВИ У ПРОЗИ СВЕТОЛИКА СТАНКОВИЋА

Ђина Весић: УПОТРЕБА И ЗНАЧАЈ РАЗЛИЧИТИХ МЕТОДИЧКИХ СИСТЕМА У НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ

Ђина Весић и Растко Лончар: МЕТОДИЧКИ ПРИСТУП НАСТАВНОЈ ЈЕДИНИЦИ *УВОД У КЊИЖЕВНОСТ АВАНГАРДЕ*

ФРАНКОРОМАНИСТИКА И СЛОВЕНСКИ ЈЕЗИЦИ И КЊИЖЕВНОСТИ У КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ

Стефан Здравковић: СЕМАНТИЧКИ АСПЕКТ СЛОЖЕНИЦА СА СОМАТСКОМ КОМПОНЕНТОМ У ФРАНЦУСКОМ, СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

Jovana Golubović: LES VARIATIONS PHONÉTIQUES DANS LE FRANÇAIS PARLÉ

Karla Zvonar: AKUSTIČKA ANALIZA GLASA /r/ PRIJE I POSLIJE FONETSKE KOREKCIJE IZGOVORA

Драгана Јовановић: ПРОБЛЕМИ ПРЕВОЂЕЊА ПРАВНЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ С ФРАНЦУСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК НА ПРИМЕРУ ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА

Тамара Попов: О ФУТУРОИДУ У САВРЕМЕНОЈ СРБИСТИЦИ КРОЗ ФРАНЦУСКУ КЊИЖЕВНУ ТРАДУКТОЛОГИЈУ

Rene Švaljek: TRADUIRE UN AUTRE FRANÇAIS : PRÉSENTER LE CONTE ONTARIEN AU LECTEUR CROATOPHONE

Невена Ристић: ТИШИНА И ПОНАВЉАЊА У НОВЕЛИ *DES JOURNÉES ENTIÈRES DANS LES ARBRES* МАРГЕРИТ ДИРАС

Anastasija Gorgiev: DE RUŽMONOVO TUMAČENJE MITOVA O LJUBAVI I SAVREMENA CIVILIZACIJA

СРБИСТИКА – ЈЕЗИЧКА СЕСИЈА 1 – СРПСКИ И БУГАРСКИ У КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ

Ана Крстић: КОНСТРУКЦИЈЕ СА НЕЕКСПЛИЦИРАНИМ (ИМПЛИЦИТНИМ) ОБАВЕЗНИМ ДЕТЕРМИНАТОРОМ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Ђорђе Шуњеварић: ПРЕФИКСАЛНА ТВОРБА И СЕМАНТИЧКЕ ВАРИЈАЦИЈЕ ГЛАГОЛА ВИЗУЕЛНЕ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

Даниел Ђорданов Томов: ЕТИМОЛОГИЧЕН АНАЛИЗ НА ДУМИТЕ ЗА РАДОСТ В БАЛКАНСКИТЕ ЕЗИЦИ

Канапе Окано: СРПСКИ ГЛАГОЛИ КРЕНУТИ – КРЕТАТИ И БУГАРСКИ ГЛАГОЛИ ТРЪГНА – ТРЪГВАМ: СИМЕТРИЈА И АСИМЕТРИЈА

Јована Стојановић: ЗНАЧЕЊА И МЕТАФОРИЧКА КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА ГЛАГОЛА ТАКТИЛНЕ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

Душан Стефановић: ТКАЧКА ЛЕКСИКА СЕЛА ТРЂАНА КОД АЛЕКСИНЦА

Весна Бајић: ОСОБИНЕ БУЊЕВАЧКОГ ГОВОРА У БУЊЕВАЧКИМ НОВИНАМА (НА ПРИМЕРИМА ИМЕНИЦА)

СРБИСТИКА - ЈЕЗИЧКА СЕСИЈА 2

Анђела Пендић: ТЕОРИЈА ПОЈМОВНЕ МЕТАФЕРЕ И ТЕОРИЈА ПОЈМОВНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Исидора Јакшић: ПОЈМОВНЕ МЕТАФЕРЕ У ПОЛИТИЧКОМ ДИСКУРСУ

Панајотис Асимопулос: ПОЗОРИШТЕ, БИОСКОП И МУЗИКА У ГРЧКИМ И СРПСКИМ ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА: СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА

Сања Дакић: КОЛОКАЦИОНИ ОПСЕГ ЛЕКСЕМЕ БОЛ: САДРЖАЈНИ И ФОРМАЛНИ АСПЕКТИ

Kristina Tomić: UTICAJ SOCIOLINGVISTIČKIH FAKTORA NA UPOTREBU STRATEGIJA UČTIVOSTI U SRPSKOM JEZIKU

Марија Раковић: СТИЛИСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕКСТОВА У ПОПУЛАРНИМ ЧАСОПИСИМА ИЗ МЕДИЦИНЕ

Катарина Стевановић: ЛИНГВИСТИЧКА АНАЛИЗА МЕДИЦИНСКОГ ДИСКУРСА И ЊЕГОВА ПРИЛАГОЂЕНОСТ ПАЦИЈЕНТИМА

РУСКИ И СРПСКИ У КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ

Александра Вириевич: СЕМАНТИЧЕСКАЈА ИСТОРИЈА ЛЕКСЕМЫ *ЅЪRSTVЪ

Lovre Petrić: ONTOLUDIZAM RANE RUSKE AVANGARDE

Миланка Наранчић: СЛИКЕ О СЕБИ И ДРУГИМА У ДРАМИ „БЕКСТВО“ МИХАИЛА БУЛГАКОВА

Милица Миловановић: КАД РЕФЛЕКТОР ПОСТАНЕ НЕГАТИВ: ПРОБЛЕМ (У)ВИДА У РОМАНУ *СМИЈЕХ У ТАМИ* ВЛАДИМИРА НАБОКОВА

ЕНГЛЕСКИ, ШПАНСКИ И СРПСКИ У КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ

Katarina Milenković: EUPHEMISTIC EXPRESSIONS IN WARFARE

Jelena Grofulović: DISTRIBUTED MORPHOLOGY VERSUS PRESCRIPTIVISM: ANALYZING EMERGING/ERRONEOUS FORMS IN ENGLISH AND SERBIAN

Daniela Osorio Castro, Diana Gómez Vargas: SEMANTIC AND PRAGMATIC MEANINGS OF SPANISH QUANTIFIERS

Jana Živanović: KRITIČKI OSVRT NA *MICROTEACHING* VEŽBE

ФИЛОЗОФИЈА

Marko Kasalica: ETIČKA DIMENZIJA EMPIRIJSKIH ISTRAŽIVANJA U DRUŠTVENIM NAUKAMA

Jana Krstić: KONDICIONALNI PRIRODNOG JEZIKA KAO MATERIJALNE IMPLIKACIJE: PROBLEMI ZAKONA DISTRIBUTIVNOSTI I KONTRAPOZICIJE

Vladimir Lukić: NOZIK, ROLS I ŠABLONSKI PRINCIP PRAVDE

Madelaine Grigorieva Angelova: THE MEANING OF TRUTH. ARGUMENTS AGAINST DEFLATIONARY THEORIES OF TRUTH

Aleksa Zdravković: FLUX OF HERACLITUS ACCORDING TO THE CONTEMPORARY MAN: FIRE, WORD, TRUTH, GOD

ИСТОРИЈА 1

Јелена Лекић: НИКЕЈА У СРПСКИМ СРЕДЊОВЕКОВНИМ ИЗВОРИМА

Ана Вујковић: ПОГЛЕДИ САВРЕМЕНЕ ИСТОРИОГРАФИЈЕ НА ДОЛАЗАК ФРАЊЕВАЦА У СРЕДЊОВЕКОВНУ БОСНУ

Стефана Стојковић: КРВНА ОСВЕТА У СРПСКОМ СРЕДЊОВЕКОВНОМ ПРАВУ

Весна Младеновић: ЈОВАН КАНТАКУЗИН И СТЕФАН ДУШАН. ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ОДНОСА

Вукашин Вукмировић: СТЕФАН ДЕЧАНСКИ У ВИЗАНТИЈСКОЈ ТАМНИЦИ

Миомир Брдарец: ОДЛУКЕ О ЖЕНАМА У КАНОНИМА ВАСЕЉЕНСКИХ И ПОМЕСНИХ САБОРА У ВИЗАНТИЈИ

ИСТОРИЈА 2

Кристина Јоргић: ПИТАЊЕ ЖЕНСКЕ ЕМАНЦИПАЦИЈЕ ИЗМЕЂУ МАРКСИЗМА-ЛЕЊИНИЗМА И ПРАКСЕ КПЈ

Урош Микетић, Никола Шкалак: ПИСАЊЕ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИТИКЕ О КАЧАЧКОМ ПИТАЊУ 1924. ГОДИНЕ

Марица Мишић: СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ - МИСЛИЛАЦ И КРИТИЧАР УСТАВНОСТИ

Алекса Поповић: ТЕМА СРПСКИХ ПРИВИЛЕГИЈА У ДОМАЋОЈ ПЕРИОДИЦИ

СОЦИОЛОГИЈА И ПЕДАГОГИЈА

Анђела Ђорђевић: ПРЕДСТАВЉАЊЕ ЖЕНА У ДОМАЋИМ МЕДИЈИМА (СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПРЕГЛЕД ШТАМПАНИХ МЕДИЈА У АВГУСТУ 2017. ГОДИНЕ)

Маша Захаријевић, Емилија Вацев: СВЕТОВНЕ ТЕМЕ У ПОСЛАНИЦАМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Александра Миленовић, Никола Чолић: ВАСПИТНООБРАЗОВНА ЕФИКАСНОСТ ЕНИГМАТИКЕ У НАСТАВИ ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА

Јелисавета Фотић: *СУКОБ КУЛТУРА И ЗЛОЧИН* ТОРСТЕНА СЕЛИНА, С ПОГЛЕДОМ НА ИЗБЕГЛИЧКУ КРИЗУ

КЊИЖЕВНОСТ 1

THE LANGUAGE PROBLEM OF IDENTIFICATION IN LITERATURE

Identification, in the meaning of straying from the initial way of a person's behavior and supplementing characteristics of action from another one, is foundation for a lot of fictional characters' motivation. Furthermore, for the author, it can be the reason to write a literary work. This is why identification is important in literature investigations, but at the same time, as a psychological process, it is hard to be strongly defined, except where there are introspection evidences. Wherein it refers to identification of fictional characters, this question is even harder – mostly because the literature heroes never say for themselves: “I'm identifying myself with ...”. In this paper the answer is going to be searched through two theories of analytic philosophy – Ludwig *Wittgenstein's theory* for the family resemblance and Alfred Tarski's theory of object language and metalanguage.

Key words: theory of literature, philosophy of language, identification, object language and metalanguage.

ЕЗИКОВИЯТ ПРОБЛЕМ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ХУДОЖЕСТВЕНАТА ЛИТЕРАТУРА

Идентификацията, която представлява отдалечаване от първоначалното поведение на един индивид и привнасянето на действени характеристики у него от друг, стои в основата на мотивите на редица художествени персонажи. В същото време може да бъде и подтик за написването на литературни текстове от техните автори. В този смисъл тя се явява значима за изследването на художествената литература, но в същото време, като психологически процес, тя трудно може да бъде категорично открито, когато не са налични свидетелства от интроспекция. Когато се отнася до установяването на идентификация у фикционални персонажи, този въпрос се оказва още по-трудно разрешим – най-вече поради факта, че литературните герои никога не заявяват сами за себе си „идентифицирам се“. В настоящия доклад ще бъде потърсен отговор чрез две теории на аналитичната философия –

тази на Витгенщайн за семейните прилики в езиковите игри и на Тарски за обектен и метаезик.

Ключови думи: теория на литературата, философия на езика, идентификация, обектен и метаезик.

Ирена Георгиева Димова

Университет „Матей Бел“ – Банска Бистрица, Словакия

РАЗКАЗЪТ И ТЯЛОТО И РАЗКАЗЪТ ЗА ТЯЛОТО(ВЪРХУ РОМАНИТЕ „ЗЕМНИТЕ ГРАДИНИ НА БОГОРОДИЦА” НА ЕМИЛИЯ ДВОРЯНОВА И „ДРУГОТО ТЯЛО” НА МИЛОРАД ПАВИЧ)

Съпоставителният анализ между романите на Емилия Дворянова и МилорадПавиче поставен върху няколко основни тематични оси, каквито са тези на тялото, като част от триадата тяло - пространство - време, на окото, съответно виждането, и ръката, като негово продължение, както и на крайните състояния на страха и екстаза. При това се обръща внимание и на самото построяване на текстовете, на пантекстуализма на Дворянова и инкорпорирането на микросветове (*mise en abyme*) у Павич, в опит за достигане в някаква степен до първичните мълнии на логиката.

Ключови думи: тяло, око, екстаз, текст, разказ.

THE NARRATIVE AND THE BODY AND THE NARRATIVE OF THE BODY (ON THE NOVEL ‘VIRGIN MARY’S EARTHLY GARDENS’ BY EMILIYA DVORYANOVA AND ‘THE SECOND BODY’ BY MILORAD PAVIĆ)

This comparative analysis of Emiliya Dvoryanova’s novel and Milorad Pavić’s novel is based on a few main thematic points, like these about the body as a part of the triad body – space – time, about the eye, resp. the process of seeing, and about the hand, as continuing the seeing, and about the extreme conditions of fear and ecstasy. An emphasis is put on the process of composing the texts, on Dvoryanova’s pantextualism and on of the process of incorporation of sub-texts mirroring each other (*mise en abyme*) in Pavić’s novel.

Key words: body, eye, ecstasy, text, narrative.

Јована Живковић
Универзитет у Београду, Филолошки факултет

THE FEMME FATALE: A THREAT TO THE PATRIARCHAL GENDER NORMS?

The paper is concerned with the portrayal of women/womanhood in British Romantic literature and offers a glimpse into the dominant gender ideology and power relations of the patriarchal 18th century British society. More specifically, it analyses the femme fatale characters in the works of Samuel Taylor Coleridge, Percy Bysshe Shelley and John Keats and tries to examine their potential for a critical re-examination of the patriarchal gender norms. Although at first glance the uncontrollable sexuality of the femme fatale characters seems to threaten the stereotypical, one dimensional portrayal of the female in Romantic poetry, a closer look reveals something very different: they are all eventually represented as objects of male desire and hence victims of the dominant gender ideology. The critical insights of Judith Butler and Adriana Craciun as well as Laura Mulvey's "male gaze" theory will provide the theoretical framework of the paper.

Key words: femme fatale, Romanticism, patriarchy, male gaze, objectification.

ФАТАЛНА ЖЕНА: ПРЕТЊА ПАТРИЈАРХАЛНИМ РОДНИМ НОРМАМА?

Рад се бави представљањем жене/женскости у британској романтичарској књижевности и нуди делимичан увид у доминантну родну идеологију и односе моћи у патријархалном британском друштву 18. века. Још конкретније, у раду се анализирају ликови фаталне жене у поезији Семјуела Тејлора Колриџа, Перси Биш Шелија и Џона Китса, са намером да се процени потенцијал ових репрезентација за критичко преиспитивање патријархалних родних норми. Иако се на први поглед чини да ексцесивна сексуалност фаталних жена представља претњу стереотипном, једнодимензионалном представљању жене у романтичарској књижевности, дубља анализа открива да то није тако: у крајњем исходу, оне су представљене као објект мушке жеље и као такве су заправо жртве доминантне родне идеологије. Критички увиди Џудит Батлер и Адријане Крациун, као и теорија Лауре Малви о „мушком погледу“ чине теоријски оквир овог рада.

Кључне речи: фатална жена, романтизам, патријархат, мушки поглед, објектификација.

Borislava Ivaylova Ivanova
Sofia University „St. Kliment Ohridski“, Faculty of Slavic Studies, Bulgaria

THE DICTATORSHIPS AND THE INTELLECTUALS. OBSERVATIONS ON NOVELS BY ORHAN PAMUK AND ISMAIL KADARE

This paper treats the topic how the politics functions in the field of literature concerning the issue of different political regimes and more specifically the dictatorships and how the intellectual treats them. Here will be considered some theoretical issues that interpret the concept of the “politics of literature”. The author treats novels by Ismail Kadare and Orhan Pamuk which have been broached topics and phenomena of political nature. Conclusions of the paper prove the place of the politics in the literature and its influence not only on the novel but also on the author’s social engagements.

Key word: politics of literature, dictatorship, Ismail Kadare, Orhan Pamuk, political intellectual.

ДИКТАТУРИТЕ И ИНТЕЛЕКТУАЛЦИТЕ. НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ РОМАНИ НА ОРХАН ПАМУК И ИСМАИЛ КАДАРЕ

Докладът разглежда темата за функционирането на политиката в литературата, като се засяга въпросът за различни политически режими и в частност диктатурите и отношението на интелектуалеца към тях. Текстът обръща внимание и на някои теоретични постановки, които тълкуват понятието „политика на литературата“. Разгледани са някои от романите на Исмаил Кадаре и Орхан Памук, в които са засегнати теми и явления от политически характер.

Ключови думи: политика на литературата, диктатура, Исмаил Кадаре, Орхан Памук, политически интелектуалец.

Łukasz Byrski

Jagiellonian University in Cracow, Poland, Institute for the Study of Religions, Faculty of Philosophy

JOURNEYS TO THE LAND OF THE DEAD AS A MOTIF IN ANCIENT LITERATURE

Ancient literature is a rich source of information about the beliefs of ancient people. In this case – how the afterlife was imagined in those cultures. That we can see described in detail thanks to quite popular motif of travel to the underworld or successful contact with the dead person who describe it for the main character of the story. The fact itself suggesting the belief in coexistence and interaction of the dead with the living. Such stories are known from ancient Egypt (“Si-Osire”), Mesopotamia (“Descent of Inanna to the Netherworld”, “Epic of Gilgamesh”), Greece (“Odyssey”), China (“Journey to the West”) or from the land of Maya in Central America (“Popol Vuh”). The purpose of this paper is to show how much different or similar the realm of the dead is to the world of the living according to those ancient cultures and it is also an attempt to make general typological classification of the underworlds based on some of their features.

Key words: Egypt, Mesopotamia, China, Maya, ancient, religion, literature, afterlife.

PUTOVANJA U ZEMLJU MRTVIH KAO MOTIV U ANTIČKOJ LITERATURI

Drevna literatura je bogat izvor informacija o verovanjima drevnih ljudi. U ovom slučaju - kako je zagrobni život bio zamišljen u tim kulturama. To možemo videti detaljno opisano zahvaljujući prilično popularnom motivu putovanja u podzemni svet ili uspešnom kontaktu sa mrtvom osobom koja ga opisuje za glavnog aktera priče. Sama činjenica ukazuje na verovanje u koegzistenciju i interakciju mrtvih sa živima. Takve priče poznate su iz drevnog Egipta (“Si-Osire”), Mesopotamije (“Spuštanje Inanne do podzemnog sveta”, “Gilgameš”), Grčke (“Odiseja”), Kine (“Putovanje na Zapad”) ili iz zemlje Maja u Centralnoj Americi (“Popol Vuh”). Cilj ovog rada je da pokaže koliko je različita ili slična oblast mrtvih u svetu živih prema tim drevnim kulturama, a takođe je i pokušaj da se generalna tipografska klasifikacija podzemnih svetova zasniva na nekim od njihovih osobina.

Кључне речи: Egipat, Mesopotamija, Kina, Maje, drevna, religija, književnost, zagrobni život.

DRAMATIČNI MONOLOG KOT FENOMEN V SODOBNI SLOVESKI POEZIJI: FEMINISTIČNO BRANJE LJUBICE ROLANDA BARTHESA

V prispevku se bom osredotočila na (eno izmed možnih) feminističnih branj dramatičnih monologov v pesniški zbirki Ane Makuc *Ljubica Rolanda Barthesa* (2015).

V zadnjem desetletju je del slovenske pesniške produkcije zaznamovalo intenzivirano zanimanje za formo dramatičnega monologa. Slednje je povezano z možnostjo družbene kritike, ki jo le-ta omogoča in je vpisana v samo jedro forme. Na tem ozadju je z oznako feminističnosti vzniknila *Ljubica Rolanda Barthesa*, ki je tako na vsebinski kot na formalni ravni zasnovana intertekstualno. Na to je vezana izbira govork_cev, vsebina in način njihovega govora. Če pritegnem Judith Butler, gre za nemožni govor, ki deluje kot maškarada govora, ki preči in razkriva svojo nemožnost. Mehanizem je mogoče ponazoriti z metaforo ventrilokvizma, ki s simuliranjem enostransko zastavljene igre vlog razkriva svojo monološko zasnovanost ter zastavlja vprašanje upravičenosti (ter neizogibnosti) prisvajanja glasu tako v imenu utišanja kot tudi ozvočenja.

Ključne besede: *Ljubica Rolanda Barthesa*, sodobna slovenska poezija, dramatični monolog, feminizem, intertekstualnost.

THE DRAMATIC MONOLOGUE AS A PHENOMENON IN CONTEMPORARY SLOVENIAN POETRY: FEMINIST READING OF LJUBICA ROLANDA BARTHESA

The article focuses on dramatic monologues in the poetry collection *Ljubica Rolanda Barthesa* (2015) and tries to offer (one of the possible) feminist readings of the collection.

Contemporary Slovenian poetry was in the last decades characterized by an increasing interest in the use of dramatic monologue. This is connected with the possibility to create a platform for a social critique. On this background emerged *Ljubica Rolanda Barthesa*, which was immediately labeled as feminist. Both form and content are intertextually based; this comprises the selection of speakers, the content and the way of speaking. After Judith Butler

we can speak of an impossible speech that acts like a masquerade, which traverses its own impossibility. The mechanism could be introduced with the metaphor of ventriloquism. The latter with the simulation of unilaterally formulated role play uncovers its monological foundation and addresses the question of justification (and inevitability) of voice appropriation both in the name of giving a voice and silencing.

Key words: Ljubica Rolanda Barthesa, contemporary Slovenian poetry, dramatic monologue, feminism, intertextuality.

СРБИСТИКА - КЊИЖЕВНОСТ
2

СИРОМАШТВО, БОЛЕСТ И СМРТ – ПРАТИОЦИ ДЕТИЊСТВА У ПРИПОВЕЦИ СРПСКИХ РЕАЛИСТА

У раду се истражују трагичне слике детињства у српској реалистичкој приповеци. Српски реалисти су тематизовали и свет детињства праћен сиромаштвом, болестима и смрћу. Циљ истраживања јесте препознавање елемената трагичног, страдања без кривице, у српској реалистичкој приповеци. У првом делу рада дајемо осврт на степен здравствене културе Срба крајем 19. века. Средишњи део рада садржи интерпретацију приповедака са доминантним мотивима сиромаштва, болести и смрти деце. У завршном делу разматра се допринос реалистичке приповетке у осветљавању атмосфере једнога времена. Истраживање обухвата приповетке Јанка Веселиновића, Јакова Игњатовића, Ива Типика и Милована Глишића. Ослањамо се и на истраживања домаћих аутора из области историје, социологије, историје медицине и фармације у Србији 19. века. Како се трагови прошлости одражавају у уметничким делима, на основу истраживања закључујемо да се одрастање српске деце у другој половини 19. века одвијало у веома лошим културолошким условима.

Кључне речи: реалистичка приповетка, детињство, сиромаштво, болест, смрт.

POVERTY, ILLNESS AND DEATH – FOLLOWERS OF CHILDHOOD IN THE STORIES OF SERBIAN REALISTS

This paper explores tragic pictures of childhood in a Serbian realistic story. Serbian realists also discussed the world of childhood accompanied by poverty, illness and death. The aim of the research is to identify elements of tragic, suffering without guilt in the Serbian realistic story. In the first part of the paper we give a review of the level of Serbian health culture at the end of the 19th century. The central part of the work contains interpretations of stories with the dominant motives of poverty, illness and death of children. In the final part, the contribution of a realistic narrative is considered in the illumination of the atmosphere of a certain time. The research includes the stories of Janko Veselinovic, Jakov Ignjatovic, Ivo Cipiko, Milovan Glisic. We also rely on research by domestic authors in the field of history, sociology,

history of medicine and pharmacy in Serbia in the 19th century. As the traces of the past are reflected in works of art, we conclude from the research that the growth of Serbian children in the second half of the 19th century took place in very poor cultural conditions.

Key words: realistic narrative, childhood, poverty, illness, death.

Александра Савић

Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет

СРПСКА И ХРВАТСКА КЊИЖЕВНОСТ У БОСАНСКОЈ ВИЛИ

Лист *Босанска вила* био је један од најважнијих гласила Срба у Босни и Херцеговини током аустроугарске окупације, а за вријеме свог постојања бавио се, између осталог, питањима српског језика и српске књижевности. На основу писања овог часописа, нарочито у рубрици *Листак*, могуће је реконструисати мишљење Срба у Босни и Херцеговини о српској и хрватској књижевности, те о њиховом међуодносу. У овом раду ћемо приказати и систематизовати кључне ставове о положају књижевности у једном од најбурнијих периода за српски језик уопште.

Кључне ријечи: Босанска вила, Срби, Хрвати, књижевност, језик.

SERBIAN AND ENGLISH LITERATURE IN BOSANSKA VILA

The journal *Bosanska vila* was the most important magazines of the Serbs in Bosnia and Herzegovina in the period of Austro-Hungarian occupation. During its existence *Bosanska vila* dealt with specific issues of the Serbian language and Serbian literature. The articles published in this magazine, particularly in section *Listak* are of great importance. By analyzing these articles we can reconstruct the opinions of the Serbs in Bosnia and Herzegovina on Serbian and Croatian literature and their interrelation. In this paper we will underline and present the key views on the position of Serbian literature in one of the most difficult periods for the Serbian language in general.

Key words: Bosanska vila, Serbs, Croats, literature, language.

Љиљана Птицина

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ФОЛКЛОРНО, МИТСКО И ФАНТАСТИЧНО У ПРИЧАМА ИЗ ДАВНИНЕ СА АСПЕКТА ТЕОРИЈЕ О СЕМИОСФЕРИ

У раду се анализира слика света у причама Иване Брлић Мажуранић, у семиотском кључу. Анализирају се фолклорни, митски и елементи фантастичног са позиције семиотике културе. Свет митологије, имплементиран у свет бајке, ствара два посебна семантичка поља урођена у свет актуелне реалности. За разумевање Брлићкиних бајки неопходно је познавање кодова из оба поља. Кроз рад је показана узајамна интеракција два семиосферна језгра – старословенског и савременог југословенског. Такође је напоменуто да још и данас постоје укрштања двеју, скоро засебних култура. У складу са теоријом о семиосфери, анализирају се и хронотопска обележја, пре свега локализација, којом се *Приче из давнина* адаптирају, односно приближавају савременијем културном коду.

Кључне речи: теорија о семиосфери, фолклорно, митско, фантастично, Ивана Брлић Мажуранић.

THE FOLKLORIC, MYTHICAL AND FANTASTICAL IN “TALES OF LONG AGO” FROM THE SEMIOSPHERE THEORY VIEWPOINT

In the paper the picture of the world in stories of Ivana Brlic Mazuranic is analyzed in semiotic key. Folkloric, mythical and fantastical elements are analyzed from the perspective of the semiotic of culture. The world of mythology implemented in the world of tales creates two different semantic fields steeped in the world of reality. To truly comprehend Brlic's tales it is essential to understand codes from both those fields. The mutual interaction of two semiospheric cores, old Slovenian and contemporary Yugoslavian, is presented. It is also mentioned that even today there exist crossings of two almost completely different cultures. In accordance with the theory of semiosphere, chronotopic characteristics are analyzed, primarily localization which adapts “Tales of Long Ago” to the modern cultural code.

Key words: semiosphere theory, folkloric, mythical, fantastical, Ivana Brlic Mazuranic.

Сара Арва

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

„IN MEDEA RES” – У СРЕДИШТУ МЕДЕЈИНЕ УНУТРАШЊЕ ДРАМЕ

У овом раду ћекроз анализу Еурипидове драме *Медеја*бити разматрано како се конституише негативни књижевни јунак. Кроз Медејин преображај, подробно ће бити сагледана унутрашња драма лика и како од првобитне жртве, која на сцени изазива сажаљење и емпатију, настаје жена осветница. „Лавица свирепа”, која за собом оставља само смрт, настоји да сачува сопствени идентитет у средини која јој је супротстављена. У тој борби, Медеја чини злодела и одупире се етичким нормама заједнице. Ипак, њени монолози и сценесучељавања са другим ликовима указују на виспрен ум и довитљивост. Упркос томе што су средство за постизање деструктивних намера, Медејине реплике су промишљене и неретко допадљиве у оквиру читалачке рецепције. Услед тога, у раду ћебити критички разматрано зашто читаоци настоје да оправдају Медејине декадентне поступке и шта условљава парадоксалну привлачност негативног јунака. У истраживању ће бити проблематизован и завршни Медејин тријумф – како на крају драме тако и кроз векове сценских извођења и књижевних изучавања.

Кључне речи: Еурипид, Медеја, негативни јунак, парадоксална привлачност.

IN MEDEA RES“ – IN THE MIDDLE OF MEDEA’S INNER CONFLICT

In this paper, we will discuss how literary antihero is constituted based on analysis of Euripides’ *Medea*. By analysing Medea’s behaviour change, we will take a close look into the inner drama of the character and how initial victim that causes compassion and empathy on the stage becomes avenging woman. “Brutal lionesses” that leaves behind herself only death, is determined to save her identity in the society that is opposing her. In that fight, Medea commits crimes and resists ethical norms of the community, yet again, her monologues and confrontations with other characters point to her wise mind and ingenuity. Despite the fact that they are the means to achieving destructive intentions, her replicas are well-thought and often admirable in the readers reception. Consequently, in this paper it will be critically

discussed why readers are determined to justify Medea's decadent acts and what conditions paradoxical attraction of the antihero. In this research, we will also problematise final Medea's triumph – both at the end of the drama and through the centuries of stage performances and literary studies.

Key words: Euripides, Medea, antihero, paradoxical attraction.

Јована Раденковић

Универзитет у Београду, Филозофски факултет

СЛИКОВНО ПРИКАЗИВАЊЕ КАО СРЕДСТВО МЕМОРИЈАЛИЗАЦИЈЕ У ПОЕЗИЈИ СЕКСТА ПРОПЕРЦИЈА

Рад трага за елементима сликовности у опусу римског елегичког песника Секста Проперција, као и за претпостављеним везама између ових елемената и песникове жеље да своје дело завешта као својеврсни монумент. Квалитативном анализом текста одабраних елегија и анализом односа слике и текста, настојаћемо да докажемо да Проперције користи моћ слике и ликовног израза зарад јачања и учвршћивања утиска који предвиђа да ће оставити читаоцу својим песничким сликама. Осврнућемо се и на однос Проперцијевих песничких слика према конкретним ликовним остварењима из домена материјалног света у оној мери у којој нам сачуваност материјалних дела то дозвољава. Ширана мера истраживања јесте да се укаже на идеју меморијализације и на средства њене реализације у тексту римске елегије.

Кључне речи: сликовно приказивање, Секст Проперције, римска љубавна елегија, меморијализација, ликовна остварења.

PICTORIAL IMAGERY AS A MEMORIAL DEVICE IN POETRY OF SEXTUS PROPERTIUS

In this paper we will discuss both the use of pictorial imagery in poetry of Roman elegiac poet Sextus Propertius and connections between imagery elements and poet's intention to present his poetry as a specific kind of monument. Including both qualitative text analysis and text and image analysis, we will try to prove that Propertius uses power of image in order to intensify reader's impression created by his poetic imagery. We will also

discuss relation between Propertius' poetic images and preserved works of art. The aim of the paper is to point out the idea of memorialization and the ways how it was realized in Roman elegy.

Key words: pictorial imagery, Sextus Propertius, Roman love elegy, memorialization, material artefacts.

Габријела Замбо

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ПРОБЛЕМ КРИВИЦЕ У АВЕТИМА ХЕНРИКА ИБЗЕНА

У овом раду бавићемо се проблематиком кривице, посредством метафоре болести. У драми *Авети* Хенрика Ибзена, сифилисом су заражени покојни господин Алвинг и његов син Освалд. Иако постоји реална могућност да је болест путем наследне линије прешла са оца на сина, поставља се питање медицинске оправданости изузећа обољења код осталих ликова, нарочито код госпође Алвинг. Проблематика анализе овог рада читава се у доказивању кривице за болест Освалда, чиме достижемо нове перспективе сагледавања негативних и позитивних ликова ове драме. На тај начин, мајка која је сина послала далеко од родитељског дома, губи ореол чисте и брижне особе и преузима улогу кривца за синовљево обољење и његову жељу за самоубиством пре последњег, фаталног стадијума болести.

Кључне речи: Хенрик Ибзен, драма, кривица, болест као метафора, однос родитеља и деце.

ПРОБЛЕМА ВИНЫ В ПРИВИДЕНИЯХ ГЕНРИКА ИБСЕНА

В этой статье мы будем заниматься проблемой вины, посредством метафоры болезни. В драме Генрика Ибсена сифилисом заболели покойный господин Альвинг и его сын Освальд. Хотя существует реальная возможность наследственной передачи болезни с отца на сына, возникает вопрос медицинского объяснения отсутствия болезни у других персонажей, особенно у госпожи Альвинг. Проблемным анализом этой

статьи является доказательство виновника заболевания Освальда. Этим способом возникают новые перспективы обзора негативных и позитивных персонажей этой драмы. Таким образом, мать, которая отправила сына далеко от родительского дома, теряет ореол чистой и заботливой личности, и берет на себя роль виновника заболевания своего сына и его стремления к самоубийству перед наступлением последней, фатальной стадии болезни.

Ключевые слова: Генрик Ибсен, драма, вина, болезнь как метафора, отношение между родителями и детьми.

СРБИСТИКА - КЊИЖЕВНОСТ 3

Тијана Тркља

Универзитет у Бањој Луци, Филолошки факултет

ЋОСИЋЕВИ КОРЕНИ – ОНОВРЕМЕНИ И САВРЕМЕНИ

Ослањајући се на роман Добрице Ћосића „Корени”, у овом раду биће анализиран друштвено-историјски период у Србији с краја 19. и почетка 20. вијека – период када је Србија била омеђена на почетку усташким осветама, а на крају тиранијом сопствене државне власти над незадовољним сељаштвом. Методологија истраживања базира се на самој радњи романа која захвата породично стање Аћима Катића, затим политичке и економске прилике у ондашњој Србији и драму главних јунака. Кроз призму трију различитих породица и десетак различитих карактера, осликано је цјелокупно друштво Србије 19. вијека.

Истраживање је рађено с циљем да се направи паралела између оновремене и савремене Србије, те анализира судбина појединца – као судбина цијеле једне нације. Српски народ постаје колективни јунак: он има своју психологију која се може реконструисати те како се обухвати све што је појединачно и што га представља. Рад ће прагити европеизацију српског интелектуалца, раслојавање српског села, проблем идентификације личности, те проблем прераног гашења породичне лозе као проблем државног система.

Кључне ријечи: породица, колективни јунак, политика, економија, карактер, нација.

COSIC'S ‘THE ROOTS’, FORMER AND CONTEMPORARY

Relying on Dobrica Cosic's novel ‘The Roots’, in this work will be analysed socially historical period in Serbia from the end of the 19th century and the beginning of the 20th century. That was the period when Serbia was bounded, at the beginning with Croatian revenge and at the end with the tyranny of her own governmental authority over dissatisfied peasantry. The researching methodology is based on the plot of the novel which includes Acim Katic's familiar state, than political and economical chances in former Serbia and the drama of the main heroes. The whole Serbian society of the 19th century was shown through prism of three different families and about ten different characters.

The research was made with purpose to make a parallel between former and contemporary Serbia, and also to make the analyses of the destiny of some individual and the destiny of the whole nation. Serbian people become the collective hero that has its own psychology which can be reconstructed only if it covers everything that is individually and which represent it. The work will follow the Europeanization of Serbian intellectual, the delamination of Serbian village, the identification problem and the problem of the too early ending of familiar heritage as a problem of governmental system.

Key words: family, hero, politics, economy, character, nation.

Растко Лончар

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ТОПОС КОНЦЕНТРАЦИОНОГ ЛОГОРА У ПРВОМ ТАЛАСУ ПОСЛЕРАТНЕ ПОЕЗИЈЕ ФНРЈ

Најранија књижевност ФНР Југославије, у периоду од завршетка Другог светског рата до, оквирно, објављивања првих песничких књига М. Павловића и В. Попе, 1952. и 1953. године – што се узима за године (условно речено) почетка модернизације српске књижевности – пролазила је у знаку народноослободилачке борбе и „обновитељског” заноса. У оба случаја радило се, махом, о подређивању субјективног доживљаја колективним и идеолошким схватањима. Мањи број песама насталих у овом периоду, бави се индивидуалистичким доживљајем концентрационог логора, као посебног топоса у ратном периоду. Идеја рада јесте да анализом песама Р. Тошовића, Р. Константиновића, Л. Солдића, И. Ивањија и других, прикаже различитост приступа једној од тема која није потпадала под пропагирани оптимистичко-панегирички поглед на нову, револуционарну књижевност.

Кључне речи: концентрациони логор, послератна поезија, социјалистички реализам.

THE CONCENTRATION CAMP TOPOS IN THE FIRST WAVE OF THE POST-WAR POETRY IN FPRY

The earliest literature of the FPR of Yugoslavia had, in the period from the end of World War II until, approximately, the publication of the first books

of poetry by M. Pavlović and V. Popa in 1952. and 1953. – the years that are, usually, considered as the beginning of the process of modernization of Serbian literature – undergone the influence of the national liberation struggle and „reconstructional“ enthusiasm. In both cases, writing and publishing meant subordinating subjective experiences to the ones of the collective, as well as ideological understandings. The lesser number of the poems created and published in this period, deal with the individualistic experience of the concentration camps as a specific topos in the war period. The idea of the paper is to, by analyzing the poems of R. Tošović, R. Konstantinović, L. Soldić, I. Ivanji and others, present the diversity of the approach to one of the topics that did not belong to the propagated, optimistic-panegyric view on the new, revolutionary literature.

Key words: concentration camp, post-war poetry, socialist realism.

Лола Стојановић

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

„ПИСМО” ИВАНА В. ЛАЛИЋА ИЗ УГЛА ФРАНЦУСКЕ НОВЕ КРИТИКЕ

У овом раду је проучаван феномен писма у истоименој песми Ивана В. Лалића. Испитивана је могућност писма да пренесе пун смисао идеја које носи у себи. Истраживање је базирано на опозицији спољашњег и унутрашњег облика ствари. Оно што се налази унутар писма (идеја по себи) није изједначено са обликом којим је представљено. Филозофију која се бави питањем порекла ствари – дакле идејом битка, интригира феномен писма који собом преноси идеје у нужно измењеном облику, јер извор је аутентичан, а свако преношење јесте својеврсна варијанта или чак искривљеност првобитног смисла који почива у изворишту идеја. Поставља се питање у којој мерисистематски контруисано писмо (знак) ослобађа интензитет идеја које стоје испод лингвистичког система. Посебна пажња приликом тумачења песме посвећена је мотиву Винче, који је отворио проблематику порекла на научном, граматолошком и мисаоном плану. То нас је даље одвело у смеру посезања за *извориштем* које мотивом *трага* деконструирше основне постулате метафизике присутности. Анализа је вршена уз ослањање на деконструкцијски поглед на писмо Жака Дериде. Кретањем кроз Лалићеве стихове, закључено је да тежња ка изворишту бива уздрмана

мотивима непоузданости. Напошетку је закључено да проблематизацију семантике Лалићев лирски субјект подвлачи непоузданим знаком (писмом), а самим тим деконструише показану тежњу ка изворишту као презентацији.

Кључне речи: писмо, говор, деконструкција, представљивост, порекло.

« LA LETTRE » D'IVAN V. LALIĆ DU POINT DE VUE DE LA NOUVELLE CRITIQUE FRANÇAISE

Dans le présent travail nous nous proposons d'analyser le phénomène des lettres dans le poème éponyme d'Ivan V. Lalić afin de mettre en évidence le potentiel communicatif des lettres qui transmettent le sens complet de l'idée qu'il porte en soi. La recherche est basée sur l'opposition d'une forme intérieure et extérieure des choses. Ce qui se trouve au milieu de la lettre (l'idée pour l'idée) n'équivaut pas à la forme sous laquelle il est présenté. La philosophie qui se préoccupe de la question sur l'origine des choses, c'est-à-dire de l'idée de l'être, est intriguée par le phénomène de la lettre transmettant des idées sous une forme nécessairement modifiée, parce que la source est authentique et chaque transmission est une sorte de variante pour soi ou même une modification du sens original qui repose sur la source de l'idée. La question qui se pose est de savoir dans quelle mesure la lettre construit (le signe) systématiquement l'intensité des idées qui se situent au-dessous du système linguistique. Une attention particulière est portée sur la clé motif «Vinca» qui a ouvert la question de l'origine sur le plan scientifique, grammatical et cognitif. Ceci nous a conduits plus loin vers la direction de la source qui déconstruisait les principes fondamentaux de la métaphysique de la présence. Cette analyse a été réalisée par la vue déconstructiviste de la lettre de Jacques Derrida. En lisant les vers de Lalić, nous avons conclu que la tendance de s'orienter vers la source thématifiée d'origine de Vinca, a été perturbée par les motifs d'incertitude. Somme toute, nous avons remarqué que le sujet lyrique de Lalića souligné la problématisation de la sémantique par un signe incertain (la lettre), avec lequel il déconstruit la tendance démontrée vers la source en tant que la présentation.

Mots-clés: lettre, discours, déconstruction, présentation, origine.

Милица Перић
Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ЈУНАЦИ И СВЕТОВИ У ПРОЗИ СВЕТОЛИКА СТАНКОВИЋА

Циљ овог рада јесте представљање богатог и живописног света збирке приповедака *Последње путовање Јосифа Миљина* (2016) Светолика Станковића који, иако на први поглед реалистичан, представља мозаик различитих времена, простора и карактера. Пажња је усмерена на дефинисање улога које јунаци имају у приповедном свету, али и утицаја тога света на живот јунака. Ово се показало као изузетно значајно, будући да је већина приповедака конструисанатехником уоквиравања, при чему оквирна прича само на кратко представља савремени тренутак, а онда се упловљава у уоквирену причу, која осликава унутрашњи свет јунака саткан од сећања на младост и школске дане, снова, путовања и мисли о промашеном животу.

Кључне речи: јунак, простор у књижевности, оквири.

ГЕРОИ И МИРЫ В ПРОЗЕ СВЕТОЛИКА СТАНКОВИЧА

Цель этой статьи – представить богатый и красочный мир сборника рассказов *Последнее путешествие Йосифа Миљина* (2016) Светолика Станковича, который на первый взгляд представляет собой реалистичную мозаику разного времени, пространств и персонажей. Внимание сосредоточено на определении ролей героев в повествовательном мире, а также на влиянии этого мира на жизнь героев. Это оказалось особенноважным, поскольку большая часть рассказов построена с помощью техники кадрирования, причем рамочная история лишь кратко отражает современный момент, а затем входит в обрамленную историю, отражающую внутренний мир героев, насыщенный воспоминаниями о молодости и школьных днях, мечтами, путешествиями и мыслями о неудачной жизни.

Ключевые слова: герой, пространство в литературе, рамки.

Ћина Весић

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

УПОТРЕБА И ЗНАЧАЈ РАЗЛИЧИТИХ МЕТОДИЧКИХ СИСТЕМА У НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ

У циљу увођења одређене врсте иновативности, одређеној наставној јединици из књижевности можемо приступити кроз употребу разноврсних методичких система у различитим одељењима. Дакле, у сваком одељењу употребљавамо различит методички систем при обради једне исте наставне јединице из књижевности. У једном одељењу употребљавамо интерпретативно-аналитички, у другом корелацијско-интеграцијски, у трећем проблемско-стваралачки. С тим је важно нагласити да употреба једног доминантног методичког система у једном разреду никако не искључује употребу других система, већ само у први план ставља један (доминантни) систем. Такође, ниједно одељење не бива ускраћено за одређени доминантни методички систем управо зато што наставник води рачуна о томе да у једном одељењу при обради појединачне наставне јединице буде употребљен један доминантни систем, док при обради друге наставне јединице буде употребљен други. На тај начин се доминантни системи ротирају од одељења до одељења не оставивши ниједно одељење ускраћено за неки систем. Пример на коме ћемо показати предмет нашег рада јесте приповетка *Све ће то народ позлатити* Л. Лазаревића.

Кључне речи: интерпретативно-аналитички, корелацијско-интеграцијски, проблемско-стваралачки систем, *Све ће то народ позлатити*, Лаза Лазаревић.

THE USAGE AND THE SIGNIFICANCE OF VARIOUS METHODOLOGICAL SYSTEMS IN TEACHING LITERATURE

In the aim of introducing a certain type of innovation at accessing certain teaching units in the subject of literature, we may approach to a specific teaching unit through the usage of various methodical systems in different student classes.

Therefore, in each class of students we shall use a different methodical system while processing one and the same teaching class in the subject of literature. In one student class, we use interpretative-analytical system, in the

second the correlation-integrational one, and in the third the problem-creative one. It is important to note that the usage of one dominant methodical system in a class does not, by any means, exclude the usage of the other systems – it merely gives advantage to one of the three.

Also, no student class will be denied of a certain dominant methodical system, for the teacher will make sure that, while processing one teaching unit in a class, one of the three systems will be dominant, but, also that while processing another teaching unit, another system will be given advantage. That way, the dominant systems rotate from a student class to a student class, not denying any of the classes any of the dominant systems.

The example we shall present the idea of the paper on is a short story „Sve će to narod pozlatiti“ by L. Lazarević.

Key words: interpretative-analytical system, correlation-integrational system, problem-creative system, „Sve će to narod pozlatiti“, Laza Lazarević.

Ђина Весић и Растко Лончар
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

МЕТОДИЧКИ ПРИСТУП НАСТАВНОЈ ЈЕДИНИЦИ УВОД У КЊИЖЕВНОСТ АВАНГАРДЕ

Предмет нашег рада јесте представљање једног од наших најзначајнијих периода у књижевности – *увода у књижевност авангарде*. Будући да приступ овој наставној јединици није баш најинспиративнији, због чега ученици најчешће остају ускраћени за најјаснију представу о томе шта заправо авангарда представља, циљ нашег рада јесте представљање ове наставне јединице кроз корелацијско-интеграцијски систем помоћу ког би наставници дали темељну слику значаја историјских околности за настанак ове епохе, као што је утицај Првог светског рата, Октобарска револуција и формирање Социјалистичке радничке партије Југославије у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. На основу наведеног ученици стварају потпуну слику епохе у којој авангарда настаје, након чега их наставник, сарадничким императивом и принципом очигледности, тачније, помоћу аудио-визуелне опреме, уводи у главне карактеристике сваког правца авангарде: дадаизма, експресионизма, надреализма и других мањих *изама* који су део поменутог правца.

Кључне речи: увод у књижевност авангарде, корелацијско-интеграцијски систем, историјске околности, сараднички имератив, принцип очигледности.

METHODICAL APPROACH TO THE TEACHING UNIT: „INTRODUCTION TO THE LITERATURE OF THE AVANT-GARDE“

The idea of our paper is to present one of the most important periods in the history of Serbian literature, the introduction to the literature of the avant-garde.

Bearing in mind that the approach to this specific teaching unit is not quite as inspirational as it should be – which is the reason why the students are usually denied of the full image and the idea of what the avant-garde actually presents and stands for – the aim of our work is to present this teaching unit through correlation-integrational system by which the teachers could provide a full insight into the significance of the historical events that led to the occurrence of the avant-garde, such as the World War I, the October revolution and formation of the Socialist Workers Party of Yugoslavia in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes. Based on these events, the students gain a complete idea of the epoch in which the avant-garde movement occurs, after which the teacher, using cooperative imperative and the principle of obviousness – with the aid of audio-visual equipment, to be precise – introduces the students to the main characteristics of every of the avant-garde sub-movements: dadaism, expressionism, surrealism and the other lesser – isms that are also a part of the avant-garde.

Key words: introduction to the literature of the avant-garde, correlation-integrational system, historical events, cooperative imperative, principle of obviousness.

**ФРАНКОРОМАНИСТИКА
И СЛОВЕНСКИ ЈЕЗИЦИ И
КЊИЖЕВНОСТИ У КОНТАКТУ И
КОНТРАСТУ**

Стефан Здравковић
Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

СЕМАНТИЧКИ АСПЕКТ СЛОЖЕНИЦА СА СОМАТСКОМ КОМПОНЕНТОМ У ФРАНЦУСКОМ, СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се контрастивним приступом анализирају сложенице са соматском компонентом у француском, српском и енглеском језику са циљем да се покажу сличности и разлике које се јављају на формалном и семантичком плану трију посматраних језика. За нашу анализу ограничили смо се на лексеме ТÊTE/ГЛАВА/HEAD и MAIN/РУКА/HAND, јер оне представљају значајни извор за настанак сложеница које поседују најразличитије семантичке карактеристике. Служећи се Клајберовом теоријом о семантичким пољима, сложенице су подељене у засебна семантичка поља: ствари, људска стања, људске карактерне особине, занимања/функције.

Кључне речи: сложенице, семантика, француски језик, српски језик, енглески језик.

L'ASPECT SÉMANTIQUE DES MOTS COMPOSÉS CONTENANT LA COMPOSANTE SOMATIQUE EN FRANÇAIS, SERBE ET ANGLAIS

Dans la présente communication nous nous proposons d'analyser des mots composés possédant la composante somatique en langues française, serbe et anglaise afin de mettre en évidence les ressemblances et les différences qui apparaissent sur les plans formel et sémantique de trois langues observées. Pour notre analyse nous nous limiterons aux lexèmes TÊTE/ГЛАВА/HEAD et MAIN/РУКА/HAND, car ils représentent une source importante pour la formation de mots composés, qui possèdent des traits sémantiques les plus diversifiés. En nous appuyant sur la théorie des champs sémantiques de Kleiber, les noms composés sont répertoriés dans les champs sémantiques suivants : choses, état de l'homme, caractéristiques de l'homme, professions/fonctions.

Mots-clés : mots composés, sémantique, le français, le serbe, l'anglais.

LES VARIATIONS PHONÉTIQUES DANS LE FRANÇAIS PARLÉ

Dans cette communication, nous nous proposons d'étudier les variations phonétiques telles que la perte de la syllabe inaccentuée, la perte des voyelles inaccentuées, la réduction des groupes consonantiques et l'assimilation. L'objectif de notre recherche est d'analyser, par la méthode linguistique, les différentes situations de communication afin de voir d'abord, quelles variations phonétiques y sont présentes et ensuite si ces variations dépendent du registre employé. Pour ce faire, nous avons choisi le film « Intouchables », réalisé par Eric Toledano et Olivier Nakache en 2011, car nous y trouvons les productions langagières variées dans différents contextes et registres.

Nous nous attendons à ce que les résultats de cette recherche montrent que l'apparition de ces variations phonétiques dépend de la situation de communication.

Mots-clés: français parlé, variations phonétiques, registres, situations de communication.

GLASOVNE PROMENE U RAZGOVORNOM FRANCUSKOM JEZIKU

U radu se bavimo analizom glasovnih promena kao što su: propadanje nenaglašenog sloga, propadanje nenaglašenih samoglasnika, uproščavanje suglasničkih grupa i asimilacija. Cilj našeg istraživanja je analizirati različite razgovorne situacije (lingvističkom metodom) kako bismo videli, pre svega, koje glasovne promene su u njima prisutne, a zatim i da li te glasovne promene zavise od registra. Stoga smo za korpus ovog istraživanja odabrali film Erika Toldana i Olivijea Nakaša – *Intouchables (Nedodirljivi)*, koji je realizovan 2011. godine, jer smo u njemu pronašli jezičke produkcije u različitim kontekstima i registrima.

Očekujemo da će rezultati ovog istraživanja pokazati da upotreba navedenih fonetskih varijacija zavisi od situacije u kojoj se komunikacija odvija.

Cljučne reči: razgovorni francuski jezik, glasovne promene, registri, razgovorne situacije.

Karla Zvonar
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet

AKUSTIČKA ANALIZA GLASA /r/ PRIJE I POSLIJE FONETSKE KOREKCIJE IZGOVORA

U početnoj fazi učenja stranog jezika nerijetko se javljaju pogreške u izgovoru koje je potrebno ispraviti. Glavni razlog zbog kojega do njih dolazi su razlike u fonološkim sustavima jezika. Tijekom govorne produkcije na stranome jeziku govornik bira one glasove koji su najbliži glasovima njegovog materinskog jezika. Jednu od poteškoća tijekom učenja hrvatskog jezika predstavlja glas /r/ zbog različitog mjesta i načina tvorbe u odnosu na druge jezike (npr. njemački, francuski itd.). Ovaj rad bavi se akustičkom analizom glasa /r/ kod dvije skupine govornika: govornika različitih materinskih jezika (francuski, njemački i filipinski) koji polaze tečaj hrvatskog kao stranog jezika te govornika hrvatskog jezika koji uče drugi strani jezik (francuski i njemački). Analiza je provedena na materijalu snimljenom prije i poslije satova korekcije izgovora prema verbotonalnoj metodi te potkrijepljena rezultatima perceptivnog testa. Svi govornici promatrani su individualno. U obzir su uzete promjene vrijednosti formanta te trajanja udara. Cilj rada je utvrditi ima li napretka u izgovoru i kako se on manifestira na akustičke korelate.

Ključne riječi: fonetska korekcija izgovora, glas /r/, akustička analiza, verbotonalna metoda.

L'ANALYSE ACOUSTIQUE DU SON /r/ AVANT ET APRÈS LA CORRECTION PHONÉTIQUE

Au début de l'apprentissage d'une langue étrangère, causées principalement par les différences des systèmes phonologiques, les erreurs de prononciation sont assez fréquentes et doivent être corrigées. Pendant la production orale en langue étrangère, le locuteur choisit les sons les plus proches à ceux de sa langue maternelle. Une des difficultés pendant l'apprentissage du croate est le son /r/ à cause du lieu d'articulation et mode d'articulation différents par rapport aux autres langues (ex. allemand, français).

Ce travail présente l'analyse acoustique du son /r/ chez deux groupes de locuteurs : les locuteurs de différentes langues maternelles (français, allemand et filipino) faisant le cours de croate comme langue étrangère et

les locuteurs natifs de croate étudiant une autre langue étrangère (français, allemand). Nous avons analysé les enregistrements d'avant et d'après les cours de correction de la prononciation selon la méthode verbotonale et puis nous les avons donnés aux étudiants pour une évaluation. Chaque locuteur a été observé individuellement. Nous avons tenu compte des changements des valeurs de formants et de la durée du contact alvéolaire. Le but de ce travail est de voir si la prononciation a amélioré et si les corrélats acoustiques ont changé.

Mots-clés : correction phonétique de la prononciation, le son /r/, analyse acoustique, méthode verbotonale.

Драгана Јојановић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ПРОБЛЕМИ ПРЕВОЂЕЊА ПРАВНЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ С ФРАНЦУСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК НА ПРИМЕРУ ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА

У раду се, са аспекта традуктологије и лексичке семантике, бавимо анализом превода правне терминологијена примеру упоредног превода *Конвенције о људским правима (Convention européenne des droits de l'homme)*. Језик као основни инструмент права, игра пресудну улогу у томе, те ће и успешност хармонизације и стандардизације правних норми и прописа зависити од правилног превода.

Анализирана Конвенција је нарочито од значаја у процесу хармонизације српског правног система са правним системом Европске уније с обзиром на то да се односе на осетљиве теме људских права.

Полазећи од ситуативног (денотативног) теоријског модела превођења и принципа функционалне еквиваленције, посебну пажњу ћемо усмерити на типове семантичких релација (моносемија, полисемија, синонимија) између француских и српских правних термина. Такође ћемо показати да је преводилац у појединим случајевима употребио неадекватна преводна решења и да није јасно изнијансирао значења датих лексема у одговарајућем контексту, што је најчешће био случај са синонимима.

Кључне речи: правни термини, интернационализми, семантичке релације, превођење, француски језик, српски језик.

PROBLEMS OF INTERPRETATING LEGAL TERMINOLOGY FROM FRENCH TO SERBIAN LANGUAGE APPLIED TO EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS

In this paper work, from traductological and lexical semantics point of view, we deal with analysis of legal terminology translation of *European Convention on human Rights* from French to Serbian. Language, as the basic legal tool plays the crucial role, and that is how both the success of harmonization and standardization of legal norms and regulations will depend on the correct translation.

The analysed convention is particularly important in the process of harmonization of the Serbian legal system with the legal system of the European Union, as they refer to sensitive topics of human rights.

Starting from the situative (denotative) theoretical translation model and the principle of functional equivalence, we will pay special attention to types of semantic relations (monosemy, polysemy, synonymy) between French and Serbian legal terms. We will also indicate that an interpreter has, in some cases, used inadequate translation solutions and has not clearly outlined the meaning of the given lexemes in the appropriate context, which was most often the case with synonyms. The main goal of this work is to investigate the translation solutions given in the Conventions and the causes of these solutions.

Key words: legal terms, internationalismes, semantic relations, translation, French language, Serbian language.

Тамара Попов
Универзитет у Београду, Филолошки факултет

О ФУТУРОИДУ У САВРЕМЕНОЈ СРБИСТИЦИ КРОЗ ФРАНЦУСКУ КЊИЖЕВНУ ТРАДУКТОЛОГИЈУ

У овом раду биће речи о глаголској конструкцији, онедавно чешће проучаваној у србистици, познатој под називом „футуроид”, као и о њеној одричној форми. Синтаксичко поређење српских преводних решења са француским оригиналом помоћи ће нам да боље учимо употребу футуроида у српском језику и да анализирамо значења која

он има, као и да уочимо његову прагматичку и дискурзивну природу и дијалекатску обојеност. Размотрићемо статус футуроида имајући у виду распрострањен став, по којем се футуроид (погрешно) перципира као формално замењив, синониман или барем конкурентан (релативно синониман) српском футуру I. Као што смо већ напоменули, наш корпус се базира на избору француских изворних дела и на њиховим српским преводним еквивалентима, а француски књижевници из чијих смо дела ексцерпирани су француски романописац Оноре де Балзак и писац савременог француског романа Ана Гавалда.

Футуроид је тако назван будући да не представља глаголски облик, нити глаголску перифразу, већ конструкцију која се уочава по специфичној форми два финитна облика, енклитичке форме помоћног глагола ХТЕТИ „ћу, ћеш, ће...” и комплетивне клаузе „ДА + презент”. У раду ћемо показати да је значење афирмативног футуроида првенствено модално, иако се најчешће односи на будућност и на антиципацију, као и да се његова модалност често огледа у финалности или чврстој детерминисаности агенса за извршењем радње.

Упоредићемо футуроид са будућим временима у оба језика, са српским футуром I, француским простим футуром, као и са француским перифрастичним футуром, тзв. „блиским будућим временом”.

Пажњу ћемо усмерити и на тзв. одричну форму футуроида и изразиту маркираност идејом волунтативности у којима се огледају битни аспекти модалности ове форме.

Кључне речи: футуроид, модалност, футур I, прости футур, перифрастични футур, српски језик, француски језик.

QUELQUES MOTS SUR FUTUROÏD DANS LA LANGUE SERBE PAR LA TRADUCTOLOGIE LITTÉRAIRE FRANÇAISE

Dans ce travail, nous examinerons la construction serbe dite « futuroïd », fréquemment étudiée ces derniers temps par des linguistes serbo-slaves. Pour le faire, nous nous baserons sur un corpus de textes qui comprend des traductions littéraires du français en serbe de l'écrivaine contemporaine française Anna Gavalda et d'Honoré de Balzac. Quant au futuroïd, il ne représente ni une forme verbale, ni une périphrase, mais une construction verbale contenant la forme conjointe/clitique/atone de l'auxiliaire serbe « hteni » et la proposition complétive en « da » avec le présent de l'indicatif.

Nous mettrons l'accent sur quelques emplois de cette construction en

nous focalisant sur le sémantisme du futuroïd et les contextes dans lesquels on le trouve, ainsi que sur son caractère non standard en serbe moderne (avec l'accent sur son emploi en serbe spontané). Nous ferons la distinction entre les formes du futur suivantes : le futur I serbe, le futur simple et le futur périprastique français, dit « futur proche », ce qui a pour but de montrer que le futuroïd et le futur I du serbe ne sont que deux moyens linguistiques d'exprimer le futur. Ensuite, nous comparerons le futuroïd avec les autres temps verbaux français. Enfin, nous ferons attention à la modalité comme un des traits principaux du sens du futuroïd et notamment la présence de la forte détermination du locuteur (l'agent) dans l'accomplissement de l'action, ainsi que l'intention et la finalité comme des facteurs essentiels de nature modale.

Dans ce travail on considérera la construction négative du futuroïd avec l'auxiliaire « hteni » à la forme non tronquée et la clause complétive « da » suivie du présent de l'indicatif, qui sert à exprimer la ferme volonté du sujet à ne pas faire l'action.

Mots-clés : futuroïd, modalité, futur I, futur simple, futur périprastique, le serbe, le français.

Rene Švaljek

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet

TRADUIRE UN AUTRE FRANÇAIS : PRÉSENTER LE CONTE ONTARIEN AU LECTEUR CROATOPHONE

La tradition orale est à l'origine de maintes productions littéraires ; or la tradition orale ontarienne est un des facteurs de création cruciaux de la production littéraire francophone au Canada. Le présent travail a pour but de présenter deux contes ontariens et leurs traductions en croate et d'expliquer les difficultés traductologiques que posent ces textes, ainsi que la position particulière qu'occupent la littérature francophone canadienne et ses traductions au sein de la théorie du polysystème. Les textes sous études ont été tirés de *Les vieux m'ont conté*, recueil de contes ontariens collectés et annotés par le père Germain Lemieux, s. j. pendant une trentaine d'années. Certains éléments culturels de l'original sont inconnus au public cible, et exigent du traducteur qu'il définisse une stratégie traductologique appropriée. Nous illustrerons cette démarche en nous efforçant de justifier nos choix lexicaux et de mettre en lumière en quoi la spécificité des textes sources possède un

réel potentiel culturel et constitue une richesse pour le public visé de ces traductions. Le but final est de faire connaître mieux la tradition orale du Canada francophone.

Mots-clés : francophonie canadienne, tradition orale ontarienne, théorie du polysystème, folklore dans la litt rature, traductologie.

PREVODITI DRUGAČIJI FRANCUSKI: PREDSTAVLJANJE ONTARIJSKE NARODNE PRIČE KROATOFONOM ČITATELJU

Usmena knjiŹevna tradicija izvor je mnogih knjiŹevnih produkcija, stoga je i ontarijska usmena knjiŹevna tradicija jedan od kljuĉnih ĉimbenika frankofone knjiŹevne produkcije u Kanadi. Cilj ovoga rada je predstaviti dvije ontarijske narodne priĉe i njihove prijevode na hrvatski jezik te objasniti traduktoloŹke poteŹkoće koje tektovi donose, kao i posebnu poziciju kanadske knjiŹevne produkcije i njene prijevode u sklopu teorije polisistema. Oba teksta dolaze iz zbirke ontarijskih narodnih priĉa *Priĉali su mi stari*, koje je tijekom tridesetak godina skupljao i zapisivao otac jezuit Germain Lemieux. Neki su dijelovi prijevoda nepoznati ciljnoj publici te zahtijevaju da prevoditelj pojasni traduktoloŹki pristup kojim se koristio. PokuŹat ćemo opravdati odabir prevedenih termina sluŹeći se posebnošću polaznih tekstova i vrijednošću prijevoda, tj. kulturoloŹkim potencijalom koji on donosi ciljnoj publici. Krajni je cilj rada bolje upoznati publiku s usmenom tradicijom frankofone Kanade.

Kljuĉne rijeĉi: kvebeĉka frankofonija, ontarijska usmena tradicija, teorija polisistema, prijevod ontarijskih narodnih priĉa, traduktologija.

Невена Ристић
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ТИШИНА И ПОНАВЉАЊА У НОВЕЛИ DES JOURNÉES ENTIERES DANS LES ARBRES МАРГЕРИТ ДИРАС

Како се Маргерит Дирас у књижевним круговима недвосмислено третира као списатељица у чијем делу су речи и тишина чињенице од једнаке важности, предмет овог рада јесте тишина и понављања у новели *Des journées entières dans les arbres*. Циљ рада јесте испитати на

koji начин тишина израња из наратолошких и језичких аспеката текста и уочити облике у којима се она јавља у наратолошким и дијалошким секвенцама дела. Анализа текста нам је омогућила да потврдимо изузетан значај тишине, која у делу Дирасове преноси драму једног човека и читавог човечанства и утиче на измену односа наратор–читалац стварајући међу њима једно прећутно саучесништво.

Кључне речи: тишина, понављања, дијалошка секвенца, наративна секвенца, читалац.

SILENCE ET REPETITIONS DANS LA NOUVELLE DES JOURNEES ENTIERES DANS LES ARBRES DE MARGUERITE DURAS

Dans les cercles littéraires, Marguerite Duras est, sans doute, déjà connue comme l'écrivaine dont l'œuvre traite les mots et le silence comme des faits de l'importance égale. C'est pourquoi le sujet de ce mémoire est le silence et les répétitions dans sa nouvelle *Des journées entières dans les arbres*. L'objectif de cet article est de déterminer la façon dont le silence émerge des différents aspects narratologiques et langagiers du texte et de retrouver également les formes de silence dans les séquences narratologiques et dialogiques de l'œuvre. L'analyse du texte nous a permis de confirmer l'extrême importance du silence, qui, dans l'œuvre de Duras traduit la solitude de l'homme et de l'humanité entière et aussi influence le changement du rapport narrateur – narrataire en créant une relation de complicité tacite.

Mots-clés : silence, répétitions, séquence dialogique, séquence narrative, narrataire.

Anastasija Gorgiev

Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet

DE RUŽMONOVO TUMAČENJE MITOVA O LJUBAVI I SAVREMENA CIVILIZACIJA

Cilj ovog rada jeste da se istraži kako Ružmon teorijski sagledava pojam ljubavi i ljubavne strasti u kontekstu zapadne kulture. Analiziraće se na koji način Ružmon tumači mit o Tristanu i Izoldi i mit o Don Žuanu. Na taj način ćemo temeljnom analizom „pozicionirati” osnovni problem: pitanje o

prirodi odnosa ljubavi, strasti i zabrane. Kako istraživanje pokazuje, da bi se ovaj odnos osvetlio ideje iz Ružmonovih dela *Mit o ljubavi* i *Ljubav i Zapad* moraju se čitati kroz prizmu antitetičke ideje sopstva u kontekstu Istoka i Zapada. Analizu Ružmonovog koncepta ljubavi ćemo sagledati unutar šireg, idejnog i narativnog okvira – kulturnog, političkog i socijalnog života, te unutar njih kritički razložiti osnovne pretpostavke Ružmonovih analiza. Ideje o *zabrani* i *strasti*, koje se javljaju u Ružmonovim delima, moraju se posmatrati unutar jednog šireg literarno-filozofskog tretiranja metafore.

Cljučne reči: mit, ljubav, društvo, Istok, Zapad.

L'INTERPRÉTATION DES MYTHES DE L'AMOUR ET LA CIVILISATION MODERNE DE DENIS DE ROUEMONT

Le but de cette thèse est d'examiner comment Rougemont aperçoit théoriquement l'idée de l'amour et de la passion amoureuse dans le contexte de la culture occidentale. Ainsi, on analysera le mythe de Tristan et Iseut et le mythe de Don Juan par le point de vue de Rougemont. De cette façon, on «positionne» le problème fondamental: la question de la nature de la relation de l'amour, de la passion et de l'interdiction. Pour exposer cette relation, les idées des oeuvres *Les Mythes de l'Amour* et *l'Amour et l'Occident*, doivent être lues à travers le prisme de l'idée antithétique de « Soi » dans le contexte de l'Orient et de l'Occident. On va examiner l'analyse du concept de l'amour de Rougemont dans un cadre conceptuel et narratif plus large – par la vie culturelle, politique et sociale on essayera d'expliquer de manière critique les hypothèses fondamentales de l'analyse de Rougemont. Les idées d'*interdiction* et de *passion* qu'on trouve dans les oeuvres de Rougemont doivent être observées en manière littéraire-philosophique plus large.

Mots-clés : le mythe, l'amour, la société, l'Orient, l'Occident.

**СРБИСТИКА - ЈЕЗИЧКА СЕСИЈА
1 – СРПСКИ И БУГАРСКИ У
КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ**

КОНСТРУКЦИЈЕ СА НЕЕКСПЛИЦИРАНИМ (ИМПЛИЦИТНИМ) ОБАВЕЗНИМ ДЕТЕРМИНАТОРОМ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду је дата теоријска поставка неексплицираног (имплицитног) детерминатора, као и анализа на конкретним примерима. Као грађа за истраживање ове појаве узет је Корпус савременог српског језика Математичког факултета у Београду. Циљ рада је да укаже на различита понашања имплицитног обавезног детерминатора на датој грађи – редуција ради избегавања таутологије, специфична семантика детерминисаног конституента, уопштена квалификација кроз инхерентно својство, уопштена квалификација кроз оптималну меру заступљености квалитета. Имплицитни детерминатор приказан је у номиналним конструкцијама, тј. оним где је детерминисани конституент именица. Из истраживања видљиво је да је првом типу изостала потврда у корпусној грађи српског језика, док је за остала три пронађена, и у сваком остварена конструкција типа модел ПОСЕКОР (= људско биће: он, тај) + ПРЕДИКАЦИЈА (= глагол посесије: *имати*) + [ИМПЛИЦИТНИ ОБАВЕЗНИ ДЕТЕРМИНАТОР] + НЕОТУЂИВИ ДЕО. Трећем услову је придодата и ситуација са (не)инхерентним својством детерминисане именице (*човек од угледа, жена у годинама...*).

Кључне речи: детерминација, имплицитни детерминатор, инхерентна својства.

STRUCTURES WITH THE IMPLICATED (OBLIGATORY) DETERMINATOR IN THE SERBIAN LANGUAGE

The paper presents the theoretical position of the implicit determinant, as well as the analysis on concrete examples. The corpus of the contemporary Serbian language of the Faculty of Mathematics in Belgrade was taken as a material for researching this phenomenon. The aim of the paper is to point out the different behavior of the implicit mandatory determinant on the given material - reduction in order to avoid tautology, specific semantics of the determined constituent, general qualification through the inherent property, general qualification through an optimal measure of quality representation.

An implicit determinant is shown in nominal constructions, i.e. where the noun constituent is determined. It is evident from the research that the first type was not confirmed in the corpus of the Serbian language, while for the other three it was found, and in each are constructions of the type model POSESOR (= human being: he, that) + PREDICTION (= verb of possession: to have) + [IMPLICATIVE OBLIGATORY DETERMINATOR] + INHERENT PART realized. The third condition is added with a (non) inherent property of a fixed noun (a man of reputation, a woman of age ...).

Key words: determination, the implicit determinant, inherent properties.

Ђорђе Шуњеварић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ПРЕФИКСАЛНА ТВОРБА И СЕМАНТИЧКЕ ВАРИЈАЦИЈЕ ГЛАГОЛА ВИЗУЕЛНЕ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

За предмет истраживања у овом раду узети су глаголи визуелне перцепције у српском језику, који имају богату полисемантичку структуру и од којих, додавањем префикса, настају многи нови глаголи, понекад и са другачијим значењем (*гледати*, *видети*, *вирити*, *мотрити* и *пазити*). Значења свих анализираних глагола, који су најпре представљени појединачно са својим префиксалима, а потом и упоредно проучавани, утврђена су на основу речника Матице српске. Циљ овог истраживања је увиђање значењског односа међу издвојеним глаголима ове лексичко-семантичке групе, као и међу њиховим префиксалним твореницама. Примарна значења пет мотивних глагола подразумевају способност вида и дефинисана су коришћењем именица *очи* и *поглед* или синонимних, детерминисаних глагола (нпр. *скривено гледати* код *вирити* или *нажљиво гледати* код *мотрити* и *пазити*). За разлику од других, префикс *за-* има могућност додавања свим овим глаголима, с тим што се једино код глагола *завидети* губи значење визуелне перцепције. Из анализе проистиче да глаголи са више значења (*гледати*, *видети*) учествују у грађењу већег броја префиксалних твореница, које су, такође, у већини полисемантичне (*прогледати*, *превидети*).

Кључне речи: српски језик, глаголи визуелне перцепције, префиксација, семантика, морфосемантика.

PREFIXAL FORMATION AND SEMANTIC VARIATIONS OF THE VERBS OF VISUAL PERCEPTION

What has been taken as the subject of the research in this work are the verbs of visual perception in the Serbian language that have rich polysemantic structures and from which, by adding prefixes, many new verbs, sometimes even with different meanings, are derived (*look, see, peek, observe and look out*). The meanings of all analysed verbs, which are primarily presented separately with their prefixal derivatives, and then studied comparatively, are formulated on the basis of the dictionaries of 'Matica srpska'. The aim of this research is to gain the insight into their the meaning relation among the separated verbs of this lexico-semantic group, as well as among their prefixal derivatives. Primary meanings of five motive verbs involve the ability to see and are defined by the use of the nouns *eyes* and *a look* or synonymous, determined verbs (for example *looking furtively* when it comes to peeking or *looking carefully* when it comes to observing and looking out). As opposed to all others, the prefix 'za-' in Serbian can be added to all these verbs, with the exception of the verb 'zavideti' (English – *envy*) which loses the meaning of visual perception. On the basis of analysis, it can be concluded that verbs with several meanings (*look, see*) take part in the formation of a large number of prefixal derivatives which are also, in most cases, polysemantic ('**progledati**' English – *see again*, '**prevideti**' English – *oversee*).

Key words: the Serbian language, the verbs of visual perception, prefixation, semantics, morphosemantics.

Даниел Йорданов Томов
Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по
славянски филологии

ЕТИМОЛОГИЧЕН АНАЛИЗ НА ДУМИТЕ ЗА РАДОСТ В БАЛКАНСКИТЕ ЕЗИЦИ

Докладът е част от дисертационния труд „Етимологичен анализ на думите за емоции в балканските езици. Настоящият доклад се занимава с етимологичен анализ на думите за радост в български, румънски, албански и гръцки език. Първата част на доклада е свързана с дефиниция на понятието „радост“ в отделните балкански езици.

Значенията на думите са извадени от тълковните речници на балканските езици и е направен сравнителен анализ на получените резултати. Този анализ показва, че се наблюдава директно заемане на думи от един език в друг, разширяване на назначенията, образуване на нови значения, метафорична употреба на думите. Отбелязани са думи характерни само за отделен език. Втората част на изследването се занимава с етимологичния анализ на думите за радост, техните синоними и производни думи. Етимологиите на думите са извадени и проследени от етимологичните речници на балканските и славянските езици. Извадените етимологии са анализирани на база фонетика и семантика. Направен е сравнителен анализ, и са анализирани индоевропейските корени за думите и първичното им значение. Направен е анализ на фонетичните промени, протичащи в отделните езици. Фонетичните промени са анализирани на база историческата фонетика на отделните балкански езици. Анализирани са лексикалната структура на думите. В доклада са анализирани и думи с периферна или диалектна употреба. За някои от тези думи изведените етимологии се основават на народната етимология. Третата част на изследването се занимава с метафоричния образ на думите за радост. Извадени са основни метафори, които се използват за назоваване на думите за радост в отделните балкански езици. От изведените примери се забелязват метафори, които са характерни само за даден език от БЕС или такива, които са общи за езиците от БЕС. В частта за метафоричния образ на емоциите са приведени, като пример фразеологизми и евфемистични изрази от различните балкански езици. Към изследването са приложени семантични таблици за всеки отделен балкански език, както и една обща семантична таблица. Последната част на изследването обобщава всички направени изводи в изследването.

Ключови думи: етимологичен анализ, индоевропейско езикознание, радост, метафора, сравнително езикознание.

ETYMOLOGICAL ANALYSIS OF THE WORDS OF THE JOY IN THE BALKAN LANGUAGES

In this work, I made the effort to describe the words for “joy” in Bulgarian, Romanian, Albanian and Greek language. This report deals with an etymological analysis of the words of joy in Bulgarian, Romanian, Albanian and Greek. The meanings of the words are removed from the vocabulary dictionaries of the Balkan languages. The first part is related to the definition of the expression „joy. This section gives the meanings of the term „joy” in all

the languages mentioned above. The other parts related to the etymological analysis. Using as a base different types of dictionaries - defining dictionaries and dictionaries of synonyms and etymology in different Balkan languages, in this study I have analyzed the phonetic changes and the changes in the lexical and semantic structure of the words. The etymologies of the words are traced by the etymological dictionaries of the Balkan and Slavic languages. The etymologies are analyzed on the basis of phonetics and semantics. Comparative analysis has been made and Indo-European roots are analyzed. The phonetic changes are analyzed based on the historical phonetics of the individual Balkan languages. The lexical structure of the words is examined. The report also analyzes words with peripheral or dialectal use. The third part of the study examines the metaphorical image of the words. In the part about the metaphorical image of emotions are presented, as an example, phrasesologies and euphemistic expressions from different Balkan languages. In the study are applied semantic tables for each Balkan language and a common semantic table. The last part of the study summarizes all the findings made in the study.

Key words: Balkan sprachbund, Indo-European languages, etymological analysis, joy.

Канапе Окано

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

СРПСКИ ГЛАГОЛИ КРЕНУТИ–КРЕТАТИ И БУГАРСКИ ГЛАГОЛИ ТРЪГНА–ТРЪГВАМ: СИМЕТРИЈА И АСИМЕТРИЈА

Српски глаголи *крнути–кретати* и бугарски глаголи *тръгна–тръгвам* представљају једне од основних глагола кретања и обично се посматрају као преводни еквиваленти који изражавају почетну фазу усмереног кретања живог или неживог субјекта са једног места на друго. С обзиром на то да су централни и фреквентни чланови у свом лексичком систему глагола кретања, наведене лексеме нису проучаване задовољавајући начину српској и бугарској лингвистици и до дана данашњег не постоји детаљно истраживање датих глагола контрастивном плану. Овај прилог има за циљ да контрастира семантичко и синтаксичко понашање српских глагола *крнути–кретати* и бугарских *тръгна–тръгвам*, и да опише њихове сличности и разлике.

систематски начин. Приликом анализе примењен је семантички и синтаксички приступ, а такође и приступ корпусне лингвистике.

Кључне речи: семантика, лексикологија, глаголи кретања, српски, бугарски.

SERBIAN VERBS *krenuti*– *kretati* AND BULGARIAN VERBS *trǎgna* – *trǎgvam*: SYMMETRY AND ASYMMETRY

Serbian verbs *krenuti*– *kretati* and Bulgarian verbs *trǎgna* – *trǎgvam* belongs to a group of the basic motion verbs and usually considered as translational equivalents which express the inchoative phase of a directed motion of animate or inanimate subject. Although these verbs present the central and frequent members in the Serbian or Bulgarian lexical system of motion verbs, the verbs in question haven't been studied in proper way in Serbian nor in Bulgarian linguistics and until today there is no contrastive study on these basic motion verbs. The aim of this paper is to contrast semantic and syntactic behaviour of the Serbian *krenuti*– *kretati* and the Bulgarian *trǎgna* – *trǎgvam* and to describe their similarities and differences in systematic way. During the analysis, we apply the semantic and syntactic approach as well as the approach of corpus linguistics.

Key words: semantics, lexicology, verbs of motion, Serbian, Bulgarian.

Јована Стојановић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ЗНАЧЕЊА И МЕТАФОРИЧКА КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА ГЛАГОЛА ТАКТИЛНЕ ПЕРЦЕПЦИЈЕ

У раду се анализирају глаголи тактилне перцепције из угла когнитивне лингвистике. Анализирају се различита значења и метафоричка употреба ове групе перцептивних глагола, а у центар интересовања долазе глаголи: *пипати*, *дирати*, *такнути*. Корпус за овај рад представљају дескриптивни речници савременог српског језика и дела савремених прозних писаца. Истраживање је спроведено по угледу на бројне анализе перцептивних глагола других чулних

домена. Циљ рада је показати мотивисаност веза између конкретних и апстрактних домена значења која се испољавају код ове групе глагола. Резултати истраживања показују да се глаголи тактилне перцепције у српском језику метафорички концептуализују на домен емоција и на интелектуални домен.

Кључне речи: концептуална метафора, тактилна перцепција, полисемија, перцептивни глаголи.

THE MEANING AND METAPHORICAL CONCEPTUALIZATION OF TACTILE PERCEPTION VERBS

This paper deal with analysis verbs of tactile perception from the angle of cognitive linguistics. We have analyzed different meaning and metaphorical using for this group of perceptual verbs, and to the center of interest come verbs: *pipati, dirati, taknuti*. Corpus for this work represent descriptive dictionaries of Contemporary Serbian Language and the work of modern Serbian prose writers. The research follows the model of a numerous analyzes for perceptual verbs of other sensory domain. Direction of this paper is to show motivated relation between the concrete and the abstract domains of meaning that are expressed in this group of verbs. Results of the research show that the verbs of tactile perception in the Serbian language are metaphorically conceptualized in the domain of emotions and in the intellectual domain.

Key words: conceptual metaphor, tactile perception, polysemy, verbs of perception.

Душан Стефановић
Универзитет у Приштини, Филозофски факултет

ТКАЧКА ЛЕКСИКА СЕЛА ТРЂАНА КОД АЛЕКСИНЦА

Предмет истраживања у овом раду јесте ткачка лексика једног села. Грађа за рад прикупљана је од најстаријих информатора у селу Трђану надомак Алексинца. Информатори су баке, сходно томе што је ткање делатност коју обављају жене. Циљ истраживања јесте

прикупљање комплетног лексичког израза једне делатности у наведеном ареалу. Прикупљена грађа је лексичко-семантички обрађена, на основу чега је на крају рада дат речник свих лексема – које су акцентоване експираторним акцентом, карактеристичним за призренску-тимочку област.

Кључне речи: дијалекатска лексика, ткачка лексика, ПТ дијалекат, лексикологија, српски језик.

LEXICON OF WEAVING IN THE VILLAGE TRNJANE NEAR ALEKSINAC

In this paper, the subject of the research is a lexical used for weaving in one village. Work material was collected from the oldest informers in the village Trnjane near Aleksinac. Informers are grandmas, according to the fact that weaving is a activity performed by women. The aim of the research is to collect and complete lexical expression of a particular activity in the mentioned area. The collected material is lexically-semantically processed, and at the end of it is given a dictionary of all the lexems, which are accentuated by an expiratory accent characteristic of the Prizren-Timoc region.

Key words: dialectic lexical, weaving, Prizren-Timok dialect, lexicology, Serbian language.

Весна Бајић

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ОСОБИНЕ БУЊЕВАЧКОГ ГОВОРА У БУЊЕВАЧКИМ НОВИНАМА (НА ПРИМЕРИМА ИМЕНИЦА)

Непосредан предмет истраживања вршеног у овом раду представљају специфичности буњевачког говора које се испољавају при употреби именица у писаном дискурсу, а које подразумевају употребу падежних наставака који се јављају у више варијанти. Неке од ових варијантијесу аутентичне буњевачке црте, док друге повезују буњевачки говор са српским бачким говорима или чак са стандардним српским језиком. У овом раду примењује се, пре свега, дескриптивни метод – међутим, тамо где је то могуће, даје се и индекс фреквенције одређених језичких црта, како би се утврдило којим се језичким средствима у

писаном дискурсу даје предност. Корпус за ово истраживање представља десет, углавном новијих бројева *Буњевачких новина*, а акценат се ставља, пре свега, на текстове из рубрика као што су *Обичаји*, *Приповитке из живота* и сл., у којима најбоље долази до изражаја аутентични буњевачки говор. Циљ овог истраживања јесте да се кроз утврђени однос употребљених граматичких средстава, и уз осврт на раније описе буњевачког говора, стекне увид у карактеристике буњевачког писаног идиома, те да се уоче диференцијалне црте које могу бити део будућег буњевачког стандардног језика.

Кључне речи: дијалектологија, именице, буњевачки говор, новински корпус.

CHARACTERISTICS OF THE BUNJEVAC DIALECT IN THE NEWSPAPERS BUNJEVAČKE NOVINE (ILLUSTRATED BY THE EXAMPLES OF NOUNS)

The immediate subject of the research conducted in this paper are the specific features of the Bunjevac dialect which are manifested in the use of nouns in written discourse. These specific features include the use of case endings which appear in a few different variants. Some of these variants are the authentic Bunjevac features, while others connect the Bunjevac dialect to the Serbian Bačka dialect or even to the standard Serbian language. Description is the main method used in this paper, although percentages of certain language features have been calculated where possible with the aim to determine which language strategies are given priority in the written discourse. The corpus for this research includes ten, mostly up to date, editions of the newspapers *Bunjevačkenovine* and the emphasis has primarily been put on columns like *Customs*, *Real-life stories* etc., in which the authentic Bunjevac dialect has been used. The aim of this research is to determine the ratio of the used language strategies, to compare it to the earlier descriptions of the Bunjevac dialect, and thus gain insight into the characteristics of the Bunjevac written dialect and also identify the differential features which can form part of the future Bunjevac standard language.

Key words: dialectology, nouns, the Bunjevac dialect, newspapers corpus.

СРБИСТИКА - ЈЕЗИЧКА СЕСИЈА 2

Анђела Пендић

Универзитет у Београду, Филолошки факултет

ТЕОРИЈА ПОЈМОВНЕ МЕТАФОРЕ И ТЕОРИЈА ПОЈМОВНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

У овом раду дат је кратак приказ појмовне метафоре, онако како је сагледавају две главне теорије које се њоме баве – теорија појмовне метафоре, чији су оснивачи Лејкоф и Џонсон, и теорија појмовне интеграције, коју су разрадили Фоконије и Тарнер. У уводном делу представљене су основе когнитивне лингвистике (и њене гране) и когнитивне семантике, у оквиру којих се проучава појмовна метафора. Други део рада садржи опис ових двеју теорија, њихово поређење и издвајање сличности и разлика. Трећи део се састоји од анализе стихова Васка Попе, засноване на поставкама и методама наведених теорија. Рад заступа тврдњу њихових аутора – да оне нису супротстављене, већ да се надопуњују. У складу са тим, идеја рада јесте да би интегрисани модел, који би обухватао постигнућа обеју теорија, могао да пружи шири увид у природу појмовне метафоре, као и прецизнији опис њених конкретних реализација. Управо са циљем да се покажу могућности њихове истовремене примене, анализирани су креативне метафоре у поезији Васка Попе.

Кључне речи: појмовна метафора, теорија појмовне метафоре, теорија појмовне интеграције, поезија, ВаскоПопа.

ТЕОРИЈА КОНЦЕПТУАЛНОЙ МЕТАФОРЫ И ТЕОРИЈА КОНЦЕПТУАЛНОЙ ИНТЕГРАЦИИ

В данной работе представлен феномен концептуальной метафоры из перспективы двух теорий, имеющих его в своем фокусе – теории концептуальной метафоры (авторы которой являются Lakoff и Johnson), и теории концептуальной интеграции (ее основоположники Fauconnier и Turner). В вводной части даны основные положения когнитивной лингвистики и ее поддисциплины – когнитивной семантики, в рамках которых изучается концептуальная метафора. Во второй части описываются и сравниваются упомянутые теории и приказываются их сходства и различия. Третья часть состоит из анализа стихов сербского поэта Васка Попы, при котором использованы методы двух теорий. В основе данной работы лежит утверждение, согласно позициям авторов

теорий, что они не противопоставляются друг другу, а дополняются. Поэтому, здесь предлагается использовать и ту и другую в изучении концептуальной метафоры. В работе анализируется поэзия Васка Попы именно с целью показать возможности их одновременного применения.

Ключевые слова: концептуальная метафора, теория концептуальной метафоры, теория концептуальной интеграции, поэзия, Васко Попа.

Исидора Јакшић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ПОЈМОВНЕ МЕТАФОРЕ У ПОЛИТИЧКОМ ДИСКУРСУ

Предмет овог рада јесу појмовне метафоре које се јављају у политичком дискурсу недељних новина. Циљ истраживања је утврдити начин и функцију употребе конкретних типова појмовних метафора, њихово значење – које остварују у конкретном контексту, са тежиштем на механизмима метонимије са којима се појмовна метафора преплиће. С обзиром на то да постоје различити ставови у литератури у вези са схватањем механизма појмовне метафоре и метонимије, као и метафтонимије, овај рад критички приступа и једним и другим схватањима, опредељујући се за то да тумачење ових појава зависи у великој мери од контекста, што се показује и на примерима пронађеним у анализираној грађи. Осим контекста, настоји се да се покажу и други фактори који утичу на различито поимање поменутих појава.

Истраживање је спроведено на примерима у којима се јавља преплитање метафоре и метонимије. Обрађени су типови примера у којима се персонификовањем у оквиру механизма метафоре приказују одређени појмови из људског искуства, при чему су обрађени и остали типови метафора.

Сви примери објашњени су у складу са теоријским поставкама у актуелној литератури (радови Кевечеша, Барселоне, Лејкофа, Хосенса, Фигара, Расулић, Драгићевић, Силашки и др.). Анализа је рађена на политичком дискурсу *НИН*-а. Грађа је распоређена по семантичком критеријуму, на основу којег су издвојени одређени типови метафора.

Кључне речи: лексикологија, појмовна метафора, метафтонимија, политички дискурс, персонификација.

CONCEPTUAL METAPHORS IN THE POLITICAL DISCOURSE

This paper presents conceptual metaphors in the political discourse of weekly newspapers. The goal of this research is to show the way and the function of usage of certain conceptual metaphors types and the realization of their meaning in certain contexts, focusing on mechanisms of metonymy that is related to conceptual metaphors. Considering that there are different metaphor and metonymy mechanism theories, as well as theories about metaphonymy, this paper will critically examine them and take into account that the interpretation of these terms depends a lot on the context, which is shown through different examples found in the analyzed material. Other factors which influence different understandings of the above mentioned occurrences will also be presented.

Research has been done on examples where both metaphor and metonymy mechanisms were found. The analyzed examples were those where certain human experience concepts are presented using personification through mechanisms of metaphor and metonymy.

All examples have been explained according to certain theoretical frameworks (Kövecses, Barcelona, Lakoff, Goossens, Figar, Katarina Rasulić, RajnaDragičević, NadeždaSilaški etc.). Analysis has been done in the context of political discourse of the weekly newspaper *MIN*. Individual metaphor types have been sorted according to the semantic criteria.

Key words: lexicology, conceptual metaphor, metaphonymy, political discourse, personification.

Панајотис Георгиос Асимопулос
Демокритов Универзитет у Тракији (Комотини), Филозофски факултет

ПОЗОРИШТЕ, БИОСКОП И МУЗИКА У ГРЧКИМ И СРПСКИМ ФРАЗЕОЛОГИЗМИМА: СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА

Путем синоптичке анализе разматрају се грчке вишечлане језичке јединице које садрже три компоненте уметничке позадине (позориште, биоскоп, музика), као и њихови преводни еквиваленти у савременом српском језику. Корпус представљају примери ексцерпирани из једнојезичних или двојезичних, општих или фразеолошких речника

испитаних језика. Са посебним освртом на синхронијски опис семантичких својстава изабраних фразема, тежимо ка идентификацији концептуализације њихових карактеристичних сличности и системских разлика са семантичког становишта, односно ка јасном одређивању различитих степена еквивалентности (апсолутна, парцијална, нулта). Осим тога, ради прегледнијег приказивања значењских нијанси изабраних идиома, у раду су изложене и поткатегорије у којима су заступљени когнитивни механизми ових компоненти. Као методолошки оквир, узета је билатерална метода системско-функционалног поређења – и то посматрана интерлингвално, при чему је полазни језик грчки, а циљни језик српски.

Кључне речи: позориште, биоскоп, музика, фразеологизам, грчки, српски.

«THEATER, CINEMA AND MUSIC IN GREEK AND SERBIAN PHRASEOLOGISMS: A SEMANTIC ANALYSIS»

Through synoptic analysis in this research we consider Greek multi-word lexical units composed of three components with artistic background (theater, cinema, music) and their translation equivalents in contemporary Serbian language.

The used corpus is excerpted material from monolingual or bilingual, general or phraseological dictionaries of the examined languages. With particular reference to synchronous description of the semantic features concerning the selected phrasemes, we tend to identify the conceptualization of their characteristic similarities and systemic differences from the semantic point of view, that is to clearly determine the different degrees of comparability (absolute, partial, zero). In addition, for the purpose of achieving a more transparent presentation of the semantic nuances of the selected idioms, in the paper we also indicate the subcategories in which the cognitive mechanisms of these components are represented. With regard to the methodological framework the bilateral method of system-functional comparison has been performed interlingually where the source language is Greek and the target language is Serbian.

Key words: theater, cinema, phraseologism, Greek, Serbian.

КОЛОКАЦИОНИ ОПСЕГ ЛЕКСЕМЕ БОЛ: САДРЖАЈНИ И ФОРМАЛНИ АСПЕКТИ

Предмет истраживања овога рада јесте утврђивање колокационог опсега лексеме *бол* са циљем да се дефинише њено значење на основу семантике секундарног колоката, тј. применом колокацијске методе. Грађа на којој је вршена анализа ексцерпирана је из електронског *Корпуса савременог српског језика*, а добијени резултати упоређени су са забележеним значењима у *Речнику српскога језика* Матице српске. Лексема *бол* је посматрана у минималном контексту како би се утврдили фреквентни синтагматски спојеви и идентификовала семантичка обележја удруживих речи, те њихова формализација. Колокације су класификоване на основу седам уочених структурних образаца, иако се, начелно, могу поделити на детерминативне колокације са именским речима и допунске и детерминативне колокације са глаголима. У раду је предочено и то колико одређена семантика и синтаксичка функција ове лексеме устројавају и њен формални образац. Истраживање је употпунила и статистичка обрада резултата који показују степен фреквентности колокација ове лексеме са другим лексемама. На крају рада налази се предлог речничког чланка лексеме *бол* у речнику колокација.

Кључне речи: *бол*, лексема, колокација, примарни и секундарни колокат, речник.

KOLLOKATION DES LEXEMS SCHMERZ: INHALTLICHE UND FORMALE ASPEKTE

Der Gegenstand dieser Arbeit ist die Ermittlung der Kollokation des Lexems *Schmerz*, mit dem Ziel die Bedeutung dieses Lexems auf Grund des sekundären Kollokators festzustellen und zwar durch das Anwenden der kollokativen Methode. Die Beispiele die für die Analyse genommen wurden, stammen aus dem elektronischen *Korpus der gegenwärtigen serbischen Sprache*. Die bekommenen Resultate wurden mit den Bedeutungen im *Wörterbuch der serbischen Sprache* (Hrsg. Matica Srpska) verglichen. Das Lexem *Schmerz* wurde im minimalen Kontext betrachtet, um sowohl die Frequenz der syntagmatischen Verbindungen, die Identifizierung

der semantischen Merkmale kombinierbarer Wörter als auch ihre vorkommende Form zu ermitteln. Die Kollokationen wurden anhand der sieben wahrgenommenen Strukturen klassifiziert, obwohl sie grundsätzlich auf Grund der determinativen Kollokationen mit substativischen Wörtern und der mit Verben gegliedert werden können, während die mit Verben noch einen ergänzenden Charakter haben können. In der Arbeit wird auch vor Augen geführt, dass die kontextuelle Bedeutung und syntaktische Funktion ebenfalls die Form dieses Lexems determinieren. Die Untersuchung wurde auch durch die statistische Bearbeitung der Resultate bereichert, die den Grad der Häufigkeit des Auftretens der Kollokationen dieses Lexems mit anderen Lexemen zeigt. Am Ende der Arbeit befindet sich ein Vorschlag der Lemma *Schmerz* und dessen Angaben im Kollokationenwörterbuch.

Schlüsselwörter: *Schmerz*, Lexem, Kollokation, primärer und sekundärer Kollokator, Wörterbuch.

Kristina Tomić

Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet

UTICAJ SOCIOLINGVISTIČKIH FAKTORA NA UPOTREBU STRATEGIJA UČTIVOSTI U SRPSKOM JEZIKU

Dato istraživanje ima za cilj da analizira uticaj sociolingvističkih faktora (starost, pol i nivo obrazovanja) na upotrebu strategija učtivosti u govornom činu zahtevanja u srpskom jeziku. Analiza se temelji u pragmatičkoj teoriji učtivosti koju su postavili Braunova i Levinson. Za potrebe istraživanja, 50 izvornih govornika srpskog jezika popunilo je upitnik u kome se od njih očekivalo da na Likertovoj skali ocene stepen impozicije različitih zahteva i da zapišu kako bi svojim rečima uputili dati zahtev svom najboljem prijatelju. Rezultati su iskazani kvalitativno – kroz identifikaciju strategija, i kvantitativno – upotrebom hi-kvadrat testa, kako bi se utvrdilo da li postoje statistički značajne razlike u upotrebi strategija u zavisnosti od datih varijabli. Dobijeni rezultati mogu biti korisni u sociolingvističkom profilisanju govornika u forenzičke svrhe, kao i u identifikaciji maternjeg jezika kada se sumnja da je sporni tekst potekao od neizvornog govornika.

Gljučne reči: strategije učtivosti, teorija učtivosti, sociolingvističko profilisanje.

THE INFLUENCE OF SOCIOLINGUISTIC FACTORS ON POLITENESS STRATEGIES IN SERBIAN

The goal of the current study is to analyze the influence of sociolinguistic factors (age, gender and level of education) on the usage of politeness strategies in the speech act of requesting in Serbian. The analysis is based on the pragmatic politeness theory by Brown and Levinson. Fifty native speakers of Serbian were asked to complete a questionnaire in which they were expected to rank different requests on the Likert scale by the degree of imposition. In addition, they were required to write down how they would ask each of the requests provided they were talking to their best friend. The results are expressed qualitatively, providing the analysis of the politeness strategies that appear in the corpus, and quantitatively, performing the chi square statistical analysis to determine if there are any significant differences between the strategies with regard to the given variables. The results could be useful in sociolinguistic profiling of speakers in forensic cases as well as in native language identification in cases when there is a reason to believe that the questioned text was written or uttered by a non-native speaker.

Key words: politeness strategies, politeness theory, sociolinguistic profiling.

Марија Раковић
Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет

СТИЛИСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕКСТОВА У ПОПУЛАРНИМ ЧАСОПИСИМА ИЗ МЕДИЦИНЕ

Предмет овога рада је утврђивање стилистичких одлика популарних медицинских часописа. Циљ је испитати језичко-стилска средства којима се обликује медицински садржај намењен широј читалачкој публици, пацијентима или особама чије је интересовање медицина. Корпус чине часописи *Me-Dij*, *glasilo Saveza društava Vojvodine za borbu protiv šećerne bolesti* и *Моје Здравље*. У раду ћемо приказати начин на који медицински стручњаци своје излагање прилагођавају читаоцима којима медицинска наука и струка нису део професије. Полазну тачку у стилистичкој анализи представља идентификовање језичких и графичких карактеристика текста којима се постиже непосреднија комуникација са читаоцима. Наш задатак у раду јесте анализа медицинског текста

почев od наслова, па све до структуре текста, начина излагања садржаја, као и графичких представа које текст прате. Разматра се на који начин аутори текстова медицинског часописа врше прилагођавање садржаја читаоцима, а да притом истакну научне чињенице. Анализа корпуса показује да се истицање научних чињеница у медицинским часописима прилагођава одликама публицистичког функционалног стила са циљем пружања помоћи читаоцима у разумевању текста.

Кључне речи: популарни медицински часопис, језичко-стилска средства, медицински дискурс, научни функционални стил, публицистички функционални стил.

LES CARACTÉRISTIQUES STYLISTIQUES DES TEXTES DANS LES MAGAZINES MÉDICAUX POPULAIRES

Le but principal de cet article est d'établir les caractéristiques stylistiques des magazines médicaux populaires. L'objectif est d'analyser les moyens linguo-stylistiques qui constituent le contenu médical destiné à un public très large, aux patients ou aux personnes qui ont choisi la médecine comme métier. Notre corpus compte les magazines tels que *Me-Dijo*, *glasilo Saveza društava Vojvodine za borbu protiv šećerne bolesti* et *Moje Zdravlje*. Nous allons représenter la manière dont les spécialistes médicaux approprient leurs exposés aux lecteurs qui ne sont en aucune manière en médecine. Nous avons commencé notre analyse stylistique par l'identification des caractéristiques linguistiques et graphiques qui ne font qu'instaurer une communication plus directe avec les lecteurs. Dans notre article nous nous focalisons sur l'analyse du texte médical à partir du titre, jusqu'à la structure du texte et la façon dont le contenu est exprimé mais en tenant compte les représentations graphiques qui suivent le texte lui-même. Ensuite, nous examinons aussi de quelle manière les auteurs des textes approprient le contenu aux lecteurs dans les magazines médicaux mais tout en soulignant les faits scientifiques. L'analyse du corpus montre que l'accentuation des faits scientifiques dans les magazines médicaux tombe sous l'influence du style fonctionnel publiciste et cela dans le but d'aider les lecteurs à la compréhension du texte.

Mots-clés: magazine médical populaire, moyens linguo-stylistiques, discours médical, style fonctionnel scientifique, style fonctionnel publiciste.

Катарина Стевановић
Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет

ЛИНГВИСТИЧКА АНАЛИЗА МЕДИЦИНСКОГ ДИСКУРСА И ЊЕГОВА ПРИЛАГОЂЕНОСТ ПАЦИЈЕНТИМА

Овај рад бави се говором лекара намењеног широј популацији, односно пацијентима, и утицајем таквог говора на здравље и степен обавештености пацијената. Урађена је лингвистичка анализа како би се показало на који начин медицински дискурс функционише у српском језику и ком функционалном стилу припада.

Када се говори о медицинском дискурсу, темељи овог говора су у класичним језицима – латинском и грчком, али је све чешћа употреба англицизама. Тренд коришћења англицизама подстакнут је недостатком одговарајућих речи у српском језику. Употребом позајмљеница може доћи до неразумевања у комуникацији између лекара и пацијената. У раду се наводе резултати спроведеног мини-истраживања у КЦ Крагујевац код еминентних стручњака, али и код пацијената различите животне доби. Коришћен је и корпус медицинских чланака које лекари пишу како за ширу популацију тако и за студенте медицинских наука. Резултати истраживања показали су да пацијенти верују лекарима, али се и поред тога окрећу коришћењу интернета, како би разјаснили недоумице подстакнуте медицинским дискурсом.

Кључне речи: језичка анализа, медицински дискурс, комуникација лекара и пацијената, истраживање.

MEDICAL DISCOURSE ANALYSIS AND ADAPTATION TO PATIENTS

The purpose of this paper is to analyze the doctors' speech towards the broad population such as patients and with the influence of that speech on their health and the level of awareness. In order to show in which way the medical discourse functions in Serbian and their belonging to a certain functional style, we have also analyzed particularities of a medical discourse related to the use of names.

If we take into consideration the medical discourse, we certainly ought to bring out the fact that the foundations of the speech mentioned above are to be found in Greek and Latin, but with the apparent increase in use of

Anglicism. This tendency is prompted by the lack of suitable words in Serbian language. In addition to the overview of the current state in Serbian language concerning the medical speech, this paper brought the results of a small research conducted in Clinical Center Kragujevac among prominent experts in the medicine field and among different aged patients. Furthermore, we used the corpus of medical articles written by doctors for the broad population and for the students of Medical Sciences. The results of the research proved that the patients have trust in doctors, but they also use Internet in order to clarify some dilemmas of the medical discourse..

Key words: language analysis, medical discourse, communication between doctors and patients, research.

РУСКИ И СРПСКИ У КОНТАКТУ И КОНТРАСТУ

Александра Вириевич
Предуниверсарий Российский Государственный Гуманитарный
Университет (РГГУ), Филологический факультет

СЕМАНТИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ ЛЕКСЕМЫ *ЃЪRSTVЪ

Статья посвящена семантической истории праславянской лексемы **ċbrstvъ*, которая в современных славянских языках обрела разные смыслы. Цель работы – объяснить происхождение современных значений данной лексемы и показать семантические переходы значений. Статья основана на исследовании различных материалов (этимологических и толковых словарей славянских языков, карт) и объясняет, чем вызваны настолько отличные друг от друга значения в разных современных славянских языках. В результате исследования были выявлены определённые закономерности во всех трёх ветвях славянских языков, по которым мы можем отследить эволюцию лексемы **ċbrstvъ* практически во всех современных славянских языках и объяснить природу настолько разных по смыслу значений данной лексемы.

Ключевые слова: русский язык; этимология; лексическая семантика; славянские языки.

СЕМАНТИЧКА ИСТОРИЈА ЛЕКСЕМЕ *ЃЪRSTVЪ

Чланак је посвећен семантичкој историји прасловенске лексеме **ċbrstvъ* која је у савременим словенским језицима добила различита значења. Циљ рада је да се објасни порекло савременог значења дате лексеме и да се покажу семантички прелази значења. Дати чланак је заснован на истраживању различитих извора (етимолошких и једнојезичних речника словенских језика, карата) и објашава шта је изазивало постојање толико различитих значења у разним савременим језицима. Приликом истраживања биле су откривене одређене законитости у све три гране словенских језика по којима ми можемо да испратимо еволуцију лексеме **ċbrstvъ* скоро у свим савременим словенским језицима и да објаснимо суштину толико различитих по смислу значења дате лексеме.

Кључне речи: руски језик, етимологија, лексичка семантика, словенски језици.

ONTOLUDIZAM RANE RUSKE AVANGARDE

Ontološki ludizam („ontoludizam“) u širem smislu riječi mogao bi se odnositi na sve one filozofske, religiozne, estetske ili kulturološke koncepcije u kojima se prešutno ili izrijeком smatra da je načelo igre bit prirode i svijeta, Boga i čovjeka, umjetnosti i kulture u cjelini. Pojam je tvorevina književne teoretičarke Dubravke Oraić Tolić, a svrha je ovog rada otkriti manifestaciju fenomena na primjeru književnosti rane ruske avangarde, s uporištem u futurizmu. Građa obuhvaća književna i druga umjetnička djela, te teorijske programe Hljebnikova, Majakovskoga, Markova, Kamenskoga i drugih. Fokus rada u umjetničkoj domeni nedvojbeno su nove, više ili manje radikalne pojave u pjesničkom jeziku autora. Zaključni argument s jedne strane opisuje ontoludistički pročitane novine pravca, a s druge opravdava njegova opća avangardna obilježja.

Gljučne riječi: ontoludizam, ruska avangarda, futurizam, igra.

ONTOLUDISM OF THE EARLY RUSSIAN AVANT-GARDE

Ontological ludism („ontoludism“) could, in a broader sense, pertain to any philosophical, religious, aesthetical or culturological concept which implicitly or explicitly proclaims the idea of play or game as the essence of the nature and the world, God and mankind, art and culture in their entirety. The term is coined by the literary theoretician Dubravka Oraić Tolić, and the purpose of this paper is to reveal the manifestation of the phenomenon on the example of the early Russian avant-garde literature, with futurism as its backbone. The analyzed corpus covers literary and other art pieces, along with theoretical programmes by Khlebnikov, Mayakovsky, Markov, Kamensky and others. The focus of this paper in the artistic domain are more or less radical innovations in the language of the authors' poetry. The conclusion portrays analyzed innovations from a ontoludistic standpoint, while justifying the movement's universal avant-garde properties.

Key words: ontoludism, Russian avant-garde, futurism, play.

Миланка Наранчић
Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

СЛИКЕ О СЕБИ И ДРУГИМА У ДРАМИ „БЕКСТВО“ МИХАИЛА БУЛГАКОВА

У раду се са имаголошког становишта проучава драма „Бекство“ Михаила Булгакова. У драми су јасно разграничене две тематске целине: догађаји у домовини и живот у емиграцији. Таква композиција нам даје увид у однос главних јунака према „Другом“ у оквиру свог народа, увид у њихове међукултурне и међуетничке односе у иностранству, али и у њихово трагање за личним идентитетом и припадношћу. Циљ рада је да покаже како су се Октобарска револуција и грађански рат у Русији одразили у овом књижевном делу на представу поражене стране о себи и другима и зашто се у туђини не може тражити слобода, ако је представа о сопственом идентитету нераскидиво повезана са домовином.

Кључне речи: Булгаков, Бекство, имагологија, идентитет, представа о Другом.

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ О СЕБЕ И ДРУГИХ В ПЬЕСЕ „БЕГ“ МИХАИЛА БУЛГАКОВА

В данной работе с имагологической точки зрения рассматривается пьеса „Бег“ Михаила Булгакова. В пьесе чётко разделяются два тематических раздела: события в родной стране и жизнь в эмиграции. Такая художественная форма даёт нам возможность анализировать отношения главных героев к „Другим“ в пределах своего народа, рассмотреть их межкультурные и межэтнические отношения за рубежом, а также, следить за их стремлением к личной идентичности. Цель работы-показать, как Октябрьская революция и гражданская война в России повлияли на представление побежденной стороны о себе и других, и почему в Чужбине нельзя искать свободы, если представление о собственной личности неразрывно связано с Родиной.

Ключевые слова: Булгаков, Бег, имагология, идентичность, образ „Другого“.

Милица Миловановић
Универзитет у Београду, Филолошки факултет

КАД РЕФЛЕКТОР ПОСТАНЕ НЕГАТИВ: ПРОБЛЕМ (У)ВИДА У РОМАНУ СМИЈЕХ У ТАМИ ВЛАДИМИРА НАБОВОКА

Приказати свијет око себе у бојама, мирисима и звуцима потпуно супротним од оних које смо лично искусили један је од највећих изазова за сваког писца и умјетника уопште. Потпуно одсуство вида је стога вјероватно последња ствар коју бисмо могли довести у везу са човјеком који је захваљујући синестезији, вјештини којом је овладао још у вријеме док се као дјечак играо коцкицама², као и својој љубави према лептирима, развио готово ненадмашну способност за уочавање детаља-Владимиром Набоковим. Ипак, у роману *Смијех у таму*, писац чији ум, по сопственом признању говори енглески, срце руски а уши француски, маестрално, готово кинематографски, обрађује мотив сљевила кроз лик Алберта Албинуса-не само дословно, кроз саобраћајну несрећу која му одузима једно од чула- и фигуративно кроз чињеницу да постаје дио љубавног троугла у коме се налазе Марго Петерс (Набоковљева прва Лолита) и њен љубавник Алекс Рекс -већ и на много ширем, општем плану, попут неразумјевања умјетности, а на крају крајева и живота уопште.

Кључне ријечи: Владимир Набоков, сљевило, *Смијех у таму*, љубавни троугао, синестезија.

WHEN THE SPOTLIGHT TURNS INTO THE NEGATIVE: THE PROBLEM OF (IN)SIGHT IN VLADIMIR NABOKOV'S LAUGHTER IN THE DARK

Depicting our surroundings with colours, smells and sounds completely opposite to those known to us remains one of the biggest challenges for writers and artists in general. The complete absence of sight is thus probably the last thing one would associate with the man who developed an almost unsurpassable eye for detail, thanks to synaesthesia, an ability he acquired as early as a boy, while he was playing with alphabet blocks³, and his love

² Boyd, B. (1991) *Vladimir Nabokov: The Russian Years*. New Jersey: Princeton University Press

³ Ibid.

towards butterflies. In the novel *Laughter in the Dark*, however, the writer whose mind, according to his own words, is English, heart Russian and ears French, the motif of blindness is treated through the character of Albert Albinus, not only literally via the car accident that takes away one of his senses- and figuratively by making him a part of a love triangle together with Margo Peters (Nabokov's first version of *Lolita*) and her lover Alex Rex- but also on a more general plane, such as his failure to understand the depths of art and life itself.

Key words: Vladimir Nabokov, blindness, *Laughter in the dark*, a love triangle, synaesthesia.

**ЕНГЛЕСКИ, ШПАНСКИ И
СРПСКИ У КОНТАКТУ И
КОНТРАСТУ**

EUPHEMISTIC EXPRESSIONS IN WARFARE POLITICAL SPEECHES BY THE FORMER PRESIDENT OBAMA

The present paper examines euphemistic expressions in the warfare speeches delivered by the former American President, Barack Obama. The aim of the paper is to raise awareness about the manipulative use of language in political speeches. The corpus consists of speeches delivered by Obama from 2006 – 2010 mostly in relation to the war against Iraq, the reasons for waging it, and the alleged sacrifices made by the people of the USA. By applying Critical Discourse Analysis, the paper qualitatively approaches the analysis of euphemisms, examining their patterns and implications of manipulative use. The analysis consists of three parts divided according to the three groups of euphemisms identified in Obama's speeches: persuasive euphemisms, tactical euphemisms and euphemisms based on metaphor. The results led to the conclusion that the euphemisms are used for a couple of manipulative purposes: positive self and negative other-presentation, "face" protection, and justification of war.

Key words: euphemism, political speech, warfare, persuasive, tactical.

EUFEMIZMI U RATNIM POLITIČKIM GOVORIMA BIVŠEG AMERIČKOG PREDSEDNIKA OBAME

Ovaj rad se bavi ispitivanjem eufemizama u ratnim govorima bivšeg američkog predsednika Baraka Obame. Cilj ovog istraživanja jeste podizanje svesti o manipulativnoj upotrebi jezika u političkim govorima. Korpus čine Obamini govori u period od 2006. do 2010. godine, a koji su u vezi sa ratom protiv Iraka, razlozima za njegovo vođenje, kao i navodnim žrtvama koje su podneli državljani SAD-a. Primenjivanjem kritičke analize diskursa pristupa se kvalitativnoj analizi eufemizama, ispituju se obrasci, kao i implikacije njihove upotrebe. Analiza sadrži tri dela podeljena na osnovu tri grupe eufemizama uočenih u Obaminim govorima: eufemizmi sa ciljem ubeđivanja, taktični eufemizmi, i eufemizmi zasnovani na metafori. Rezultati su doveli do zaključka da su dati eufemizmi upotrebljeni zarad: predstavljanja sebe u pozitivnom svetlu, a drugih u negativnom, zaštite „lica“, kao i opravdanja ratovanja.

Gljučne reči: eufemizam, politički govor, ratovanje, ubeđivanje, taktični.

DISTRIBUTED MORPHOLOGY VERSUS PRESCRIPTIVISM: ANALYZING EMERGING/ ERRONEOUS FORMS IN ENGLISH AND SERBIAN

This talk aims at providing evidence for the grammaticality of those forms that are considered incorrect, i.e. ungrammatical by traditional (prescriptive) grammar. Relying on the Distributed Morphology framework (DM) (Halle&Marantz 1993, 1994) as a psychologically-realistic model of analysing natural language (Pfau, 2009), I attempt to provide an analysis of those forms that are realized as erroneous either at the level of phonology (Serbian *jel'jer*) or at the level of inflectional (two instances of \emptyset -features in Serbian *trebati*) and derivational morphology (English *irregardless of*). In the first part of my talk, I give a brief overview of DM, focusing on the key terms I incorporate into my analysis (the absence of categories in roots, allomorphy, the Y-model). Secondly, I discuss different notions of grammaticality and make a proposal for the status of analysed forms as emerging, rather than erroneous. Finally, I provide an analysis of a number of forms sampled from English and Serbian media and everyday language use.

Key words: distributed morphology, prescriptivism, emerging forms, erroneous language, roots.

LA MORPHOLOGIE DISTRIBUÉE CONTRE LE PRESCRIPTIVISME: UNE ANALYSE DE FORMES ÉMERGENTES/ERRONÉES EN ANGLAIS ET EN SERBE

L'objectif de cette recherche est de donner la preuve de la grammaticalité des formes qui sont considérées incorrectes par la grammaire traditionnelle (prescriptive). En m'appuyant sur des principes de la morphologie distributionnelle (DM) (Halle et Marantz 1993, 1994), comme le modèle psychologiquement réaliste dans le cadre de l'analyse de la langue (Pfau, 2009), je propose une analyse des formes qui sont réalisées comme erronées soit au niveau de la phonologie (serbe *jel'jer*), soit au niveau de la morphologie flexionnelle (deux cas de traits \emptyset du verbe *trebatien* serbe) et dérivationnelle (anglais *irregardless of*). Premièrement, je propose un bref résumé de DM en me concentrant sur les mots clés que j'utilise dans mon

analyse (l'absence des catégories dans des racines, l'allomorphie, le modèle Y). Deuxièmement, j'examine les notions différentes de la grammaticalité et je propose le statut des formes analysées comme émergentes plutôt qu'erronées. Finalement, j'offre une analyse de quelques formes extraites des médias anglais et serbes et de l'utilisation quotidienne de ces deux langues.

Mots-clés: la morphologie distributionnelle, le prescriptivisme, formes émergentes, langue incorrecte, racines.

Daniela Osorio Castro & Diana Gómez Vargas
National University of Colombia, Faculty of Human Sciences

SEMANTIC AND PRAGMATIC MEANINGS OF SPANISH QUANTIFIERS

The difference between semantic and pragmatic meaning is not always very clear. The aim of this article is therefore to enrich the studies of the interface between semantics and pragmatics through an analysis of the meaning (in the wide sense of the word) of three Spanish quantifiers: *pocos* (few), *muchos* (many) and *algunos* (some). The research focuses on a quantitative analysis of the inferences triggered by these quantifiers based on answers provided by students of the National University of Colombia at Bogotá. From the data collected using a questionnaire, it is possible to conclude that: there is a recurring association between *muchos* and *más de la mitad* (more than a half); *pocos* is systematically associated with *menos de la mitad* (less than a half); *algunos* triggers the inference *pocos*; and the three studied quantifiers generate the implicature *no todos* (not all) but each in a different way.

Key words: quantifiers, inferences, semantics-pragmatic interface, scalar implicatures.

SIGNIFIÉS SÉMANTIQUES ET PRAGMATIQUES DES QUANTIFICATEURS EN ESPAGNOL

La différence entre le signifié sémantique et le signifié pragmatique n'est pas toujours très claire. L'objectif de cet article est d'enrichir les études de l'interface entre la sémantique et la pragmatique à travers l'analyse du

signifié (au sens large du mot) de trois quantificateurs en espagnol: « pocos » (peu), « muchos » (beaucoup) et « algunos » (certains). La recherche repose sur une analyse quantitative des inférences déclenchées par ces quantificateurs en fonction des réponses fournies par les étudiants de l'Université Nationale de Colombie à Bogotá. À partir des données recueillies à l'aide d'un questionnaire, il est possible de conclure que: a) il existe une association récurrente entre « muchos » et « más de la mitad » (plus de la moitié); b) « pocos » est systématiquement associé à « menos de la mitad » (moins de la moitié); c) « Algunos » déclenche l'inférence « pocos » ; d) et les trois quantificateurs étudiés génèrent l'implicature « no todos » (pas tous) mais chacun d'une manière différente.

Mots-clés: quantificateurs, inférences, interface sémantique-pragmatique, implicatures scalaires.

Jana Živanović

Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet

NASTAVNIK U NASTAJANJU – KRITIČKI OSVRT NA MICROTEACHING VEŽBE

Cilj istraživanja je da se ispitaju stavovi studenata prema *microteaching* vežbama koje su deo predispitne obaveze u okviru predmeta *Primenjena lingvistika i nastava engleskog jezika*. Ove vežbe testiraju kreativnost i sposobnost studenata da obrade nastavnu jedinicu po izboru u vremenski ograničenim uslovima. Prvi deo rada opisuje primenu vežbi i njihovu korelaciju sa teoretskim aspektima pomenutog predmeta. Kroz odgovore ispitanika koje čine studenti osnovnih i master studija, drugi deo prikazuje pozitivne i negativne aspekte ovog vida pripreme za poziv nastavnika sa osvrtom na razvoj kreativnosti, konciznost, raspoloživa didaktička sredstva, atmosferu na času i odnos između učenika i nastavnika. Ispitaćemo da li se metodičke vežbe obavljaju dovoljno često i koje su tehnike studenti imali prilike da primene. Konačno, kako su među ispitanicima studenti sa i bez praktičnog iskustva, upoređićemo očekivanja studenata osnovnih studija sa iskustvima iz stvarne učionice studenata master studija.

Cljučne reči: primenjena lingvistika, microteaching, studenti, nastava.

BECOMING A TEACHER – A CRITICAL REVIEW OF MICROTEACHING EXERCICES

The aim of the research is to examine students' attitudes towards *microteaching* exercises which are a part of the pre-examination requirements of the subject *Applied linguistics and English Language Teaching*. These exercises test the students' creativity and their ability to present a unit of their choice within a defined timeframe. The first part describes the application of exercises and their correlation with the theoretical aspects of the aforementioned subject. In part two, the answers of the examinees comprising Bachelor and Master level students shows the positive and negative aspects of this manner of preparation for the call of a teacher, paying special attention to the development of creativity, conciseness, didactic tools available, classroom atmosphere and the relationship between teachers and students. We will also examine if the methodical exercises are performed frequently enough and which techniques students had the opportunity to apply. Finally, as we are taking into account the answers from both experienced and inexperienced students, we will compare the expectations of undergraduates with the master students' experiences from a real classroom.

Key words: applied linguistics, microteaching, students, teaching.

ФИЛОЗОФИЈА

Marko Kasalica
Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet

ETIČKA DIMENZIJA EMPIRIJSKIH ISTRAŽIVANJA U DRUŠTVENIM NAUKAMA

U radu je prikazano kako se sa etičke tačke gledišta pristupa empirijskim istraživanjima u društvenim naukama. Glavna razlika u istraživanjima između prirodnih i društvenih nauka ogleda se u tome što se u društvenim naukama vrši direktna intervencija u društvenu stvarnost i odnose, te se remeti u običajena dinamika kojom se društveni život odvija, a neretko se i nanosi šteta učesnicima u istraživanjima kroz obmanjivanje zarad validnijih podataka, ili nanošenje različitih vrsta psihičkih, ali i telesnih povreda. Stoga, cilj ovog rada ogleda se u ukazivanju na najčešće etičke probleme koji se javljaju u toj sferi, na neke od mehanizama etičkog normiranja i kontrole istraživanja, i na značaj postojanja profesionalne etike u naučnoistraživačkoj delatnosti. Zaključak rada sugerise na potrebu formiranja institucija koje bi vršile funkciju etičkog normiranja i kontrole empirijskih istraživanja u društvenim naukama.

Cljučne reči: etika, empirijska istraživanja u društvenim naukama, etički problemi u istraživanjima društvenih nauka, etičko normiranje naučnog istraživanja, profesionalna etika.

THE ETHICAL DIMENSION OF EMPIRICAL RESEARCH IN SOCIAL SCIENCES

This work deals with approaching empirical research in social sciences from an ethical point of view. The main difference between natural and social sciences is that in social sciences researchers make direct interventions in social reality, by which they are disturbing usual social dynamics, often harming research participants by lying to them in order to acquire more valid information and causing different kinds of physical or mental harm. Thus, the goal of this work is to indicate the most frequent ethical problems which appear in that area, some of the mechanisms of ethical standardization and control of research and the importance of professional ethics in scientific research activity. The conclusion suggests a need for forming institutions which will perform the tasks of ethical standardization and control of empirical research in social sciences.

Key words: ethics, empirical research in social sciences, ethical problems in research in social sciences, ethical standardization of scientific research, professional ethics.

KONDITIONALI PRIRODNOG JEZIKA KAO MATERIJALNE IMPLIKACIJE: PROBLEMI ZAKONA DISTRIBUTIVNOSTI I KONTRAPOZICIJE

Da li su kondicionali prirodnog jezika materijalne implikacije? Autori koji zarad očuvanja jezičke intuicije odgovaraju odrično na ovo pitanje, sukobljavaju se sa različitim problemima vezanim za logičke principe u argumentaciji, dok oni koji odgovaraju potvrdno rešavaju problem razilaženja istinitosnih vrednosti materijalne implikacije i istinitosnih uslova samih kondicionala u prirodnom jeziku na teži način. Među ovim drugim najznačajniji su, verovatno, Grajs (Herbert Paul Grice) i Džekson (Frank Jackson), sa teorijama konverzacijske i konvencionalne implikature. Preko ovih teorija, oni pokušavaju da prihvate analizu kondicionala pomoću materijalne implikacije, ali da ipak nekako izbegnu njene paradokse. U ovom radu prvo izlažemo i upoređujemo ove dve pozicije povodom indikativnih kondicionala. Zatim, razmatramo da li je moguće pomoću tih rešenja objasniti i paradokse koji se javljaju u vezi sa zakonom distributivnosti i kontrapozicije. Na kraju, pokušavamo da analiziramo ubedljivost tih pristupa i probleme sa kojima se oni suočavaju.

Ključne reči: kondicionali, materijalna implikacija, distributivnost, kontrapozicija.

CONDITIONALS OF NATURAL LANGUAGE AS MATERIAL IMPLICATIONS: THE PROBLEMS REGARDING THE PRINCIPLES OF DISTRIBUTION AND CONTRAPOSITION

Are conditionals of natural language in fact, material implications? Those who provide a negative answer to this question are faced with various problems that have to do with logical principles of the argumentation, but are more successful in working out the disbanding of truth values of material implication and the truth conditions of conditionals themselves as given in natural language, whilst those who provide an affirmative answer to the initial question are faced with a greater task. The most noticeable amongst them are Grace (Herbert Paul Grice) and Jackson (Frank Jackson), proponents of the Theory of Conversational Implicature and The Theory of Conventional

Implicature. Using these theories, they attempted to provide an account of conditionals based upon material implication, while avoiding its well-known paradoxes. In this paper I will lay out and compare these two positions on indicative conditionals. Then I will explore the possibility of explaining the paradoxes that emerge from the laws of distribution and contraposition using the solutions presented earlier. At the end, I will attempt at analyzing the plausibility of each of these approaches as well as considering some of the problems they face.

Key words: conditionals, material implication, distribution, contraposition.

Vladimir Lukić
Univerzitet u Nišu, Filozofski fakultet

NOZIK, ROLS I ŠABLONSKI PRINCIP PRAVDE

Kada Nozik govori o svojoj političkoj teoriji, navodi da nije moguće raditi u toj sferi ukoliko se ne radi unutar sistema koji je formirao Džon Rols. Upravo u tom sistemu Nozik i kritikuje Rolsa. Međutim, ono što je od izuzetnog značaja za ovaj rad jeste čuveni argument protiv šablonskog principa pravde koji Nozik upućuje na račun Rolsove teorije. Glavna tema ovog rada je ispitati sam argument – da li je opravdan, na čemu se on zasniva, kako je on prihvaćen. Takođe, zanimljivo je videti sam primer koji Nozik daje i kako se on može sagledati iz ugla današnjice.

Ključne reči: šablonski princip pravde, Nozik, Rols, argument Vilt Čemberlen.

NOZICK, RAWLS AND THE PATTERNED PRINCIPLE OF JUSTICE

When Nozick talks about his political theory, he states that it is impossible to work in that area unless we work in the system that was formed by John Rawls. Nozick criticizes Rawls in that very system; but, what is of the key importance to this paper is the famous argument against the patterned principle of justice which Nozick formulates against Rawls' theory. The main topic of this paper is examining that very argument: is the argument justified,

what is its basis, how was the argument accepted..? Also, it is interesting to examine the very example that Nozick uses and how can that example be seen from today's perspective?

Key words: patterned principle of justice, Nozick, Rawls, Wilt Chamberlain argument.

Madelaine Grigorieva Angelova
Sofia University, Faculty of Philosophy

THE MEANING OF TRUTH. ARGUMENTS AGAINST DEFLATIONARY THEORIES OF TRUTH

In this paper, I argue against the adoption of deflationary theory of truth. After the linguistic turn in philosophy, and especially after the semantic concept of Alfred Tarski, deflationism gains a lot of influence. The main claim of every deflationary theory can be presented as: "p" is True = "p". In other words, according to deflationary theories truth is insignificant. The predicate "is true" is overrated and has "value-added" by epistemology. I propose a counterargument based on the premises adopted by deflationism. My main claim is that truth ascriptions have informational value so long as the ascription changes the meaning of the sentence. Further to that, the ascription of truth goes beyond language. It usually entails existential quantification or at least an admission of state of affairs. I conclude that the ascription of truth has both a linguistic and non-linguistically meaning.

Key words: deflationary theories, truth, meaning, philosophy of language, quantification

СМИСЪЛЪТ НА ИСТИНАТА. АРГУМЕНТИ СРЕЩУ ДЕФЛАЦИОННАТА ТЕОРИЯ ЗА ИСТИНАТА

В доклада си представям аргументи срещу валидността на дефлационните теории за истината. След лингвистичния обрат, и особено след семантичната концепция на Алфред Тарски, дефлационизмът става все по-влиятелна позиция. Основната теза на всяка дефлационна теория може да бъде представена така: „p“ е истина = „p“. Според този тип теории истината е ирелевантна, а самото приписване на предиката

„е истина“ разчита на „добавена стойност“ от епистемологията. Предлагам контрааргумент, който се базира на самите предпоставки на дефлационизма. Основната ми теза е, че предикатът „е истина“ има информативна стойност, доколкото приписването му променя смисъла на изречението, в което той участва. Допълнително, приписването на истинност има извънезиковка стойност. То предполага признаване на независимо от съзнанието състояние на нещата.

Ключови думи: дефлационна теория, истина, значение, философия на езика, квантификация.

Aleksa Zdravković
University of Niš, Faculty of Philosophy

FLUX OF HERACLITUS ACCORDING TO THE CONTEMPORARY MAN: FIRE, WORD, TRUTH, GOD

Heraclitus finds his unifying principle in the aspect of Fire, Word, Truth or Logos, as is more often named. In order to close in on and demonstrate this principle to himself as well as to others, Heraclitus speaks of the dynamical world, opposites and constant change that can all be encompassed within a term we seldom find on paper but that nonetheless allows a vivid experience of the Logos. This term I speak of is called *flux*. The contemporary man can never experience nor talk of the Logos the way the ancient Greeks did but that does not mean that he can't empower his mind and his soul to imagine through retrospection, the mechanisms that lay as the foundation for the world. It is this kind of meditation that results in a personal and unique experience and understanding of the Logos which, probably according to Heraclitus himself, only further confirms the principles of the fire which is „kindling itself by regular measures and going out by regular measures“. The object of this study is the term „Flux“ as construed by Heraclitus. The purpose of this study is the comparative analysis of concepts that are like or stem from the initial idea of flux as proposed by Heraclitus. Corpus counts in for the analysis of the ancient understanding of flux and the logos through the prism of the contemporary man, the historical overview of concepts that are inspired by or are like flux within various disciplines that emerged as the result of western rational thought be it natural or social sciences. The conclusion or the result of the study is embodied in the successful synthesis of the entirety

of the retrospective image which allows for understanding of the flux of Heraclitus as such, today.

Key words: flux, fire, Logos, change, God.

HERAKLITOV FLUKS PREMA ŠAVREMENOM ČOVEKU: VATRA, REČ, ISTINA, BOG

Heraklit nalazi svoj ujedinjujući princip u oličenju večite Vatre, Reči, Istine ili kako se najčešće naziva: u Logosu. Da bi ovaj princip demonstrirao i približio i svom a i drugim ljudskim umovima, Heraklit govori o dinamici sveta, suprotnostima i promeni koji se mogu objasniti terminom koji se ređe da naći u literaturi ali koji nam može približiti iskustvo o Logosu. Termin o kome govorim jeste *flux*. Savremeni čovek nikada neće moći da iskusi niti da govori o Logosu na način na koji su to mogli stari grci ali to ne znači da kroz retrospekciju ne može da napregne svoj um i svoj duh i predoči sebi ovaj ujedinjujući princip koji oslikava mehanizme na kojima se zasniva svet. Ovakva jedna meditacija rezultira sopstvenim i unikatnim iskustvom i razumevanjem Logosa koje, verovatno i po samom Heraklitu, samo još više potvrđuje oličenje „vatre koja se sa merom pali i merom gasi“. Predmet ili objekat ovog rada jeste Heraklitov termin „Fluks“. Cilj rada ogleda se u komparaciji koncepata i ideja koje su nalik ili se ogledaju u inicijalnoj ideji Heraklitovog fluksa. Korpus nabraja analizu antičkog razumevanja fluksa i logosa kroz prizmu savremenog čoveka, istorijski pregled koncepcija koje vuku inspiraciju ili su nalik fluksu u raznim umnim disciplinama zapadnog sveta kako prirodno tako i društveno naučnim. Zaključak ili rezultat rada ogleda se u uspešnoj sintezi celokupne retrospektivne slike koja doprinosi razumevanju Heraklitovog fluksa kao takvog, danas.

Cljučne reči: fluks, vatra, Logos, promena, Bog.

ИСТОРИЈА 1

Јелена Лекић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

НИКЕЈА У СРПСКИМ СРЕДЊОВЕКОВНИМ ИЗВОРИМА

Предмет истраживања је помињање Никеје у српским средњовековним изворима, док је циљ истраживања приказ и анализа поменутог града ради указивања на дискурс и контекст, као и на могуће разлоге и начине помињања. Резултати истраживања показали су да се Никеја помиње у летописима, у три српска средњовековна житија – уз одређене чињеничне нелогичности, као и у делу Константина Михаиловића из Островице – *Јаничарове успомене*. Закључак о начину помињања одређеног града у неком извору, у овом случају Никеје, може се извести уколико се посматрана појава стави у шири, односно општи историјски оквир, као и компаративни контекст са неком сличном појавом.

Кључне речи: Никеја, српски средњовековни извори, Византија, Први васељенски сабор, Османско царство.

NICAEA IN SERBIAN MEDIEVAL SOURCES

The subject of the research is the mention of Nicaea in medieval Serbian sources, whereas the aim of the research is representation and analysis of the aforementioned city for the sake of pointing out the discourse and context, as well as possible reasons and ways of mentioning. The results have shown the mention of Nicaea in annals, three medieval Serbian hagiographies with certain factual illogicalities and in essay of Konstantin Mihailovic from Ostrovica - *Janissary's Memories*. Conclusion about the way in which certain historical cities (here Nicaea) were mentioned in sources can be drawn if the observed phenomenon is put in wider, i.e. general historical frame, in addition to the comparative context with a similar phenomenon.

Key words: Nicaea, medieval Serbian sources, Byzantine Empire, The First Council of Nicaea, Ottoman Empire.

Ана Вујковић

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

ПОГЛЕДИ САВРЕМЕНЕ ИСТОРИОГРАФИЈЕ НА ДОЛАЗАК ФРАЊЕВАЦА У СРЕДЊОВЕКОВНУ БОСНУ

Будући да о доласку фрањевачког реда у средњовековну Босну постоји мала изворна подлога, савремена историографија развила је теорије које се битно разликују. Оно што се уочава код већине ових радова је тенденциозност, те жеља да у зависности од припадности религијском/националном/политичком табору покажу унапред постављене закључке. Овакав став довео је и до занемаривања или намерног прећуткивања одређених историјских извора. Циљ рада је окупљање свих мишљења о овој теми, те њихово супростављање и методолошко премишљање о сваком појединачно. Крајњи резултат рада јесте повратак доступној изворној грађи и издвајање изворних података у хронолошки низ, те њихово супростављање теоретисању, које у неким од радова, прераста у чињенице.

Кључне речи: фрањевци, историографија, методологија, тенденциозност, историјски извори.

DIFFERENT ASPECTS OF CONTEMPORARY HISTORIOGRAPHY AT ARRIVING FRIARS IN MIDDLE AGE BOSNIA

Because for arrival of the franciscan order in medieval Bosnia exists a few written sources, contemporary historiography has made some theories which are mostly different from each other. What could we conclude about most of these papers are tendency. So there could be seen a huge wish to prove their conclusions that have made in advance. That conclusions depends from religious, national or politics views of the author. Making papers in this technique leads to neglecting or reserving on purpose some historical sources. The goal of this paper is gathering all opinions about this subject, and juxtapositioning them, so that we could reconsider methodology of these papers. The final result of this work is returning to historical sources and gathering information from them. Also we made a chronological order of information from documents. We will try to end some theories because some of them already has been represented as facts.

Key words: friars, historiography, methodology, tendency, historical sources.

КРВНА ОСВЕТА У СРПСКОМ СРЕДЊЕВЕКОВНОМ ПРАВУ

Циљ овог рада је да се објасни крвна освета у средњевијековном српском праву и њен развој након доласка Турака. Крвну освету можемо дефинисати као одмазду према лицу које је извршило кривично дело. Кривично право води порекло од ње. Она сама представља најстарији начин решавања спорова. Корени су јој у анимизму тј. у веровању да душа не може да нађе мир, ако се не изврши крвна освета.

Примањем хришћанства мења се религиозна свест и стварају се основи за њено превазилажење. Тај утицај био је јачи у Рашкој (Србији) него у Босни. На крају остаје дозвољена једино за убиство.

У периоду од X до XII века, у Рашкој долази до укидања крвне освете. Суђење за убиство прелази у надлежност владара и за њу се плаћа вражда. Обичај босански (*more et consuetudine Bosnensium*) детаљно описује начин извршења ове појаве. Она се у Босни одржала до краја средњег века.

Након доласка турске власти, крвна освета поново оживљава – нарочито у Црној Гори, али и суседним областима. Дат је и осврт на улогу жене у крвној освети.

Кључне речи: крвна освета, обичајно право, обичај босански.

BLOOD REVENGE IN SERBIAN MEDIEVAL LAW

The aim of the paper is to explain the nature of blood revenge in Serbian medieval law and its development after the Turkish arrival. Blood revenge can be defined as a retaliation against a person who had committed a crime. The criminal law has its roots in this practice. This custom is the fiercest way of resolving feuds. It is rooted in animism, that is, in the belief that a soul cannot find its peace unless the blood vengeance is carried out.

Upon accepting Christianity the religious attitudes changed, the practice of blood revenge was gradually overcome. This influence was much stronger in Raška (Serbia) than Bosnia. Eventually, this vengeance was allowed only in case of a murder.

In the period between 10th and 12th century, blood vengeance was abolished in Raška. Murder trials were under the ruler's jurisdiction and a

special “murder fine” (“vražda”) had to be paid. The Bosnian customs (more et consuetudine Bosnensium) explain this practice in more details. Blood revenge was still a common thing in Bosnia until the end of the Middle Ages.

After the Turkish arrival the aforementioned tradition was revived, especially in Montenegro and neighbouring areas. The paper also reflects on the role of women in blood revenge.

Key words: blood revenge, customary law, Bosnian customs.

Весна Младеновић

Универзитет у Београду, Филозофски факултет

ЈОВАН КАНТАКУЗИН И СТЕФАН ДУШАН. ИСТОРИЈА ЈЕДНОГ ОДНОСА.

У раду се приказује не само историја заједничке сарадње или супростављених интереса, већ и портрети двојице значајних владара у првој половини XIV века. Период испуњен шаренилом бујног живота и неописивим богатством појединости намеће нам свест да су људи из прошлости, колико другачији, толико истовремено исти са човеком модерног доба. Склопљено пријатељство обећавало је дуготрајност, све док у једном тренутку нису пале маске и договор се преокренуо. Најбољи пријатељи постали су најљући непријатељи.

Резултат мојих истраживања завршава се на сазнању да је пријатељство двојице истакнутих владара почивало на нездравим основама, од тренутка склапања. Читањем мемоаре које је Јован Кантакузин писао као монах, може се уочити колико он није признавао Стефана Душана за цара и да је једино узвишавао и хвалио само себе. С друге стране, Стефан Душан наставио је да води политику свога деде и оца, настојећи да плен, који се практично сам нудио, припоји матици.

Кључне речи: Јован Кантакузин, Стефан Душан, проглашење за цара, склапање пријатељства, супростављени интереси.

JOVAN KANTAKUZIN I STEFAN DUŠAN. HISTORY OF A RELATIONSHIP.

This paper presents not only a history of joint cooperation or opposing interests, but also portraits of two important rulers in the first half of the

XIV century. The period filled with the colorful life of lush life and the indescribable richness of detail brings us to the conscience that people from the past are as different as so many at the same time with the man of modern times. Folded friendship promised continuance, until at one point the masks did not fall and the deal reversed. The best friends have become the ultimate enemies.

The result of my research ends with the knowledge that the friendship of the two prominent rulers rested on unhealthy grounds from the moment of the conclusion. Reading the memoirs of written by Jovan Kantakuzin as a monk, I noticed how much he did not want to confess Stefan Dusan for the emperor and that he only exalted and praised only himself. On the other hand, Stefan Dushan continued to lead his grandfather's and his father's policy, trying to make the plunder he practically offered himself to his mother.

Key words: Jovan Kantakuzin, Stefan Dušan, proclamation of emperor, friendship, opposing interests.

Вукашин Вукмировић

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

СТЕФАН ДЕЧАНСКИ У ВИЗАНТИЈСКОЈ ТАМНИЦИ

Стефан Дечански је најнесрећнији владар династије Немањић. Поражен од оца и сина, живот је скончао под нејасним околностима. У овом раду биће анализиран период његовог тамновања у Византији. На основу доступних српских и византијских извора, покушаћемо да реконструишемо његов живот у константинопољској изолацији. Покушаћемо да дамо одговор на питања шта је чинило његову свакодневницу и зашто је тај период значајан за његовог најстаријег сина Душана. Посебно ће за нас бити значајни аутобиографски делови из *Дечанске хрисовуље*. Надамо се да ће овај рад расветлити живот српског принца у грчкој средини.

Кључне речи: Стефан Дечански, Стефан Милутин, Византија, Србија.

STEFAN OF DEČANI IN BYZANTINE DUNGEON

Stefan of Dečani is the most unfortunate ruler of Nemanjić dynasty. Defeated by both his father and son, he ended his life under unclear circumstances. In this article we will analyze the period of his life in Byzantine captivity. Based on available Serbian and Byzantine sources we will try to reconstruct his life in Constantinople's isolation. We will try to answer questions about what his everyday life was like and why is that period so important for his son Dušan. Autobiographic parts from chapter of Dečani is especially important for us. We hope that with this article we shed some light on the life of Serbian prince in Greek environment.

Key words: Stefan of Dečani, Stefan Milutin, Byzantine, Serbia.

Миомир Брдарца

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ОДЛУКЕ О ЖЕНАМА У КАНОНИМА ВАСЕЉЕНСКИХ И ПОМЕСНИХ САБОРА У ВИЗАНТИЈИ

Циљ овог рада је да прикаже положај женâ у Византији кроз призму црквених канона Васељенских и Помесних сабора. На основу релевантних извора, анализира се какав је био однос цркве према жени и обратно, како је према канонском праву била уређена брачна заједница као и њен раскид; како су кажњаване прељубнице и жене лаког моралаи какав је био положај жене у цркви. Рад се бави и општим положајем женâ у средњовековној Византији и на читавом простору Европе кроз три слоја становништва, а то су: жене са села (провинција), градско становништво и аристократија. Такође, даје се осврт на однос канонског и световног права у датим ситуацијама и тежине казни.

Кључне речи: Васељенски сабор, канони, канонско право, жене, Византија.

DECISIONS ABOUT WOMEN IN CANONS OF ECUMENICAL AND OTHER CHURCH COUNCILS IN BYZANTIUM

The aim of this paper is to present decisions about woman in canons of Ecumenical and other councils of church in Byzantium. Based on relevant sources we analyzed relationship between the Church and woman. How the martial community was regulated according to canon law, what was the punishment for the adulterers and woman of light moral and what was the position of woman in church life. The paper also deals with the general position of women in medieval Byzantium and across the Europe through three layers of population, women from villages (provinces), urban population and aristocracy. It also gives an overview of the relationship between canonical and state law in this situations and the severity of punishment.

Key words: Ecumenical councils, canons, canonical law, women, Byzantium.

ИСТОРИЈА 2

Кристина Јоргић
Универзитет у Новом Саду, Асоцијација центара за интердисциплинарне
и мултидисциплинарне студије и истраживања

ПИТАЊЕ ЖЕНСКЕ ЕМАНЦИПАЦИЈЕ ИЗМЕЂУ МАРКСИЗМА–ЛЕЊИНИЗМА И ПРАКСЕ КПЈ

Питање друштвеног и правног положаја женâ у Југославији експлицитно је постављено тек 1945. године, након успоставе новог комунистичког режима. На основама марксизма, а потом и социјализма, био је дефинисан однос према *женском питању* у Југославији. У раду се анализира однос марксистичке теорије и *женског питања*, Лењинови и Стаљинови ставови према еманципацији женâ, премда резултати истраживања показују да *женско питање* није решавано посебно, издвојено: еманципација женâ требало је бити уклопљена у питања радничке класе. Са друге стране, КПЈ умногоме ће копирати моделе совјетског руководства, тако да ни питање женске еманципације неће представљати изузетак. Премда је овај приступ у пракси довео до губљења посебности *женског питања*, за једну дубоко патријархалну и претежно пољопривредну земљу – каква је Југославија била, однос коју је власт, односно КПЈ, имала према положају женâ свакако је представљала новину која је донела значајне промене. Предмет рада представља анализа јавних (комунистичких) дискурса у СССР-у и Југославији у циљу уочавања сличности и одступања.

Кључне речи: Југославија, СССР, КПЈ, женска еманципација, АФЖ.

THE WOMEN EMANCIPATION BETWEEN MARKSISM–LENINISM THEORY AND PRACTICE OF COMMUNIST PARTY OF YUGOSLAVIA

The question of the social and legal position of women in Yugoslavia was explicitly made in 1945, after the establishment of a new, communist regime. The attitude towards the women in Yugoslavia was defined on the basis of Marxism-Leninism and then socialism. The paper analyzes the relationship between Marxist theory and *women's issues*, Lenin's and Stalin's attitude towards emancipation of women, although the results of the research show that the *women's issue* has not been solved separately: women's emancipation should have been integrated into working-class issues. On the

other hand, the Communist Party of Yugoslavia had copied in many cases the models of the Soviet leadership so that the issue of women's emancipation was not an exception. Although this approach has in practice led to the loss of the particularity of the *woman's issue*, for a deeply patriarchal and predominantly agricultural country like Yugoslavia, the attitude that the government, or the CPY, had towards the position of women was certainly a novelty that brought about significant changes. The paper deals with the analysis of public (communist) discourses in the USSR and Yugoslavia in order to observe similarities and differences.

Key words: Yugoslavia, USSR, Communist Party of Yugoslavia, women's emancipation, AFŽ.

Урош Микетић, Никола Шкалак
Универзитет у Приштини, Филозофски факултет

ПИСАЊЕ БЕОГРАДСКЕ ПОЛИТИКЕ О КАЧАЧКОМ ПИТАЊУ 1924. ГОДИНЕ

У раду је анализирано писање најстаријег балканског дневног листа *Политике* током 1924. године о качачком питању, као једном од горућих питања у ондашњем југословенском друштву, али и о односу двеју суседних држава, Краљевине СХС и Албаније, кроз призму качачког деловања. Интересантност обрађене теме утолико је већа ако се узме у обзир да качачка проблематика представља домен научног проучавања историографије више различитих земаља. Изворну подлогу рада сачињавају бројни чланци београдског листа, а ради објективности, рад је допуњен појединим изворима, односно релевантном литературом по овим питањима.

Кључне речи: качаци, Краљевина СХС, Албанија, Косово, 1924. година.

THE WRITING OF BELGRADE'S POLITIKA ABOUT THE QUESTION OF KACAK IN 1924

In the work the question of the writing of the oldest paper on Balkan named *Politika* is analyzed during the year of 1924 about the question of Kacak, as one of the main questions of Yugoslav society in that time, but

also about the relationship between two neighbor countries, the Kingdom of SHS and Albania, through the prism of the Kacak operation. What makes this topic interesting is the fact that the kacak problematics is the domain of scientific interest in the historiographics of many different countries. The main background of the work is made of the various articles of the Belgrade's paper, and in objectivity's sake, the work is supplemented with some sources, that is with relevant literature on these issues.

Key words: kacak's, the Kingdom of SHS, Albania, Kosovo, 1924.

Марица Мишић
Универзитет у Нишу, Правни факултет

СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ – МИСЛИЛАЦ И КРИТИЧАР УСТАВНОСТИ

Революционар, политичар, филозоф, публициста, идеолог, критичар књижевности и уставности, социјално-економски мислилац и визионар – о свестраној личности и идејама Светозара Марковића постоји велики број студија и научних чланака. Циљ овог рада је, пре свега, да да приказ чланка „Српске обмане”, који је је објављен у „Застави” 1969. године и у коме је Светозар Марковић изнео критику Намесничког устава. Међу великим бројем идеја – од либералних, преко изворно социјалистичких и револуционарних до демократско-радикалних, биће разматране оне које су најзначајније за државноправни поредак и каснију делатност Светозара Марковића, која се састојала у борби за доношење новог слободоумног устава и борби против постојећег бирократског режима. Значај његове идеологије, такође се огледа у великом утицају на програме каснијих политичких странака и политичара – радикала, напредњака и самосталаца.

Кључне речи: устав, критика, идеје, социјализам, политика.

SVETOZAR MARKOVIĆ - THINKER AND CRITIC OF CONSTITUTIONALITY

Revolutionary, politician, philosopher, publicist, ideologist, critic of literature and constitutionality, socio-economic thinker and visionary; there is a large number of studies and scientific articles about the versatile

personality and ideas of Svetozar Markovic. The aim of this paper is first of all to present the article "Serbian Deception" published in "Zastava" in 1969, which is used as an expression of Svetozar Marković's critic on the Governors' Constitution. Although there is a great number of ideas, from the liberal, through the original socialist and revolutionary to democratic-radical ones, the ideas which shall be considered are those ones which are the most important for the state-legal order, and the later activity of Svetozar Marković, which consisted of the struggle for the adoption of a new liberal constitution and the struggle against the existing bureaucratic regime. Also, the significance of his ideology is reflected in the great influence of the programs of later political parties and politicians; „radicals“, „progressives“ and „independents“.

Key words: constitution, critic, ideas, socialism, politics.

Алекса Поповић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

ТЕМА СРПСКИХ ПРИВИЛЕГИЈА У ДОМАЋОЈ ПЕРИОДИЦИ

Српске привилегије у Хабзбуршкој монархији представљају темељ за проучавање српске историје XVIII века на подручју које је обухватало царство Хабзбурга. Стога, овај рад има за циљ да представи најзначајније резултате истраживања теме српских привилегија у домаћој историографији, почетно са годином објављивања критичког издања привилегија – 1954, а закључно са 2017. годином. Обимна литература је условила да се на овом месту пажња задржи на периодичним публикацијама, тј. репрезентативним часописима и осталим серијским издањима домаћих универзитета, факултета и научноистраживачких установа, чиме се чини скромни корак ка олакшавању даљег истраживања и кретања кроз литературу. Поред аналитичких чланака и расправа, у раду је указано и на важнија критичка издања извора (у периодици) везаних за ову тему, као и на релевантну монографску и синтетичку литературу.

Кључне речи: Српске привилегије, Хабзбуршка монархија, Карловачка митрополија (XVIII век), историографија, периодика.

THE TOPIC OF THE SERBS' PRIVILEGES IN THE INTERIOR PERIODICAL PUBLICATION

The Serbs' Privileges in Habsburg Monarchy represents base for researching of Serbs' history in 18th century in the realm of the Habsburg Empire. Therefore, aim of this paper is to represent the most important results of interior periodical about topic of Serbs' Privileges, from 1954. (the year when was published the critical issue of Serbs' Privileges), and concluding with 2017. Retention on the periodical in the paper, i.e. on representative magazines and other serial publications which are published by interior Universities, Faculties and scientific-research-institutions, was conditioned by extensive literature, so it seems at least a modest step in facilitating further research and movement through literature on Privileges. Except analytical articles and discussions, in the paper is indicated to significant sources published in the periodical literature and remarkable monographers and synthesis too.

Key words: Serbs' Privileges, Habsburg Monarchy, Metropolitanate of Karlovci (18th century), historiography, Periodical Publication.

СОЦИОЛОГИЈА И ПЕДАГОГИЈА

Анђела Ђорђевић
Универзитет у Приштини, Филозофски факултет

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ЖЕНА У ДОМАЋИМ МЕДИЈИМА (СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПРЕГЛЕД ШТАМПАНИХ МЕДИЈА У АВГУСТУ 2017. ГОДИНЕ)

На основу начина на који медији извештавају о женама може се закључити колико је жена цењена у друштву, које јој се улоге приписују и шта друштвена средина од ње очекује. Полазна претпоставка је да се жене још увек дефинишу као супруге, мајке и сестре и да средина очекује да су интересовања жене првенствено резервисана за моду, кућне послове, здраву исхрану и физички изглед.

Како би се проверила постављена хипотеза спроведено је истраживање методом квалитативне анализе садржаја прелиставајући дневне новине “Информер”, “Курир” и “Вечерње новости”, сваког уторка и суботе у августу 2017. године. Резултати истраживања су потврдили полазну хипотезу и додатно показали да су у дневним новинама за жене у највећем броју резервисане тзв. „забавне стране” на којима се првенство даје певачицама фолк музике и ријалити учесницама, њиховим изјавама о приватном животу, љубави и односу са колегама. Од укупно 27 насловних страна, о женама које су на високим и одговорним позицијама у друштву се писало на 7, од тога је на 3 насловне стране о њима писано у негативном контексту.

Кључне речи: жене, медији, стереотипи, представљање, Србија.

REPRESENTATION OF WOMEN IN SERBIAN MEDIA (WITH SPECIAL EMPHASIS ON THE OVERVIEW OF PRINT MEDIA IN AUGUST 2017)

From the way that the media report on women, a lot can be deduced about how much they are appreciated in society, what is expected of them and which roles are assigned to them. The initial hypothesis of the research is that women are still defined as wives, mothers and sisters and that the environment expects that their interests be primarily related to fashion, housekeeping, nutrition and physical appearance.

In order to test this hypothesis, the content of daily newspapers “Informer”, “Kurir” and “Vecernje novosti” was examined every Tuesday and Saturday in August 2017. using the method of qualitative content analysis.

The results of the research came to confirm the initial hypothesis and have also shown that reports on women were limited to the ‘entertainment section’ of the papers. Priority was given to folk singers, reality TV stars and their statements about their private lives and relationships with colleagues. Women who held responsible positions and positions of power were featured in 7 out of 27 front pages and were negatively portrayed in 3 of these.

Key words: women, media, stereotypes, representation, Serbia.

Маша Захаријевић, Емилија Вацев
Универзитет у Нишу, Филозофски факултет

СВЕТОВНЕ ТЕМЕ У ПОСЛАНИЦАМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

У овом раду бавићемо се анализом Божићних и Ускршњих посланица Српске православне цркве са циљем утврђивања порука које патријарх Павле и патријарх Иринеј шаљу у односу на друштвено-политички контекст. Анализираћемо однос Цркве кроз посланице о политичким темама, конкретно о Косову и Метохији и ставу који Црква заузима у односу на понашање западних земаља према проглашењу независности. Други оквир који ћемо анализирати је однос Цркве према абортусу и новим породичним вредностима. Такође ћемо анализирати однос Цркве кроз посланице о хедонизму, понашању младих и прихватању глобализације.

Кључне речи: посланице, Српска православна црква, црква и Косово и Метохија, црква и абортус, црква и хедонизам.

SECULAR THEMES SERBIAN ORTHODOX CHURCH'S EPISTLES

In this paper, we are going to analyze the Christmas and Easter epistles of the Serbian Orthodox Church in order to determine the messages which Patriarch Pavle and Patriarch Irinej send in relation to the socio-political context. We are going to analyze the attitude of the Church through the epistles on political topics, specifically for Kosovo and Metohija and the attitude that the Church takes in relation to the behavior of the Western countries towards proclaiming independence. In the second outline we are going to analyze

the relation of the Church towards the abortion and new family values. We are going to analyze also the Church's relationship through the epistles on hedonism, youth behavior and the acceptance of globalization.

Key words: epistles, Serbian Orthodox Church, church and Kosovo and Metohija, church and abortion, church and hedonism.

Александра Миленовић

Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу

Никола Чолић

Универзитет у Београду, Православни богословски факултет у Београду

ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА ЕФИКАСНОСТ ЕНИГМАТИКЕ У НАСТАВИ ПРАВОСЛАВНОГ КАТИХИЗИСА

Настава Православног катихизиса у школама има значајну васпитно-образовну ефикасност у свестраном развоју личности ученика као крајњем циљу васпитања и васпитног деловања. Поред великог значаја, наставу Православног катихизиса прате бројни проблеми. Један од њих се односи на наставне садржаје који су углавном апстрактни, па у појединим наставним ситуацијама, нарочито у млађим разредима основне школе, могу представљати проблем ученицима у њиховом разумевању. Зато се и трага за новим приступима, методама и моделима у циљу унапређења наставе Православног катихизиса. Аутори у раду представљају иновативни дидактичко-методички модел планирања, реализације и вредновања наставног часа који се реализације у седам корака. Применом енигматике, наставни садржаји се приближавају ученицима и омогућава им се веће учешће и проналазачки рад у настави. Остварује се и повезаност наставе Православног катихизиса са осталим наставним предметима.

Кључне речи: Православни катихизис, васпитно деловање, учење, енигматика, проналазачки рад ученика.

THE EARLY SPEED EFFICIENCY OF ENIGMATICS IN THE TEACHING OF ORTODOX CATHYSISM

The teaching of Orthodox catechism in schools has significant educational and educational effectiveness in the comprehensive development of students' personality as the ultimate goal of upbringing and upbringing. In addition to the great importance, the teaching of the Orthodox catechism is accompanied by numerous problems. One of them relates to teaching contents that are mostly abstract, so in some teaching situations, especially in the junior primary school, they may pose a problem to students in their understanding. That is why it is looking for new approaches, methods and models in order to improve the teaching of Orthodox catechism. The authors present an innovative didactic-methodical model of planning, realization and evaluation of teaching time, which is realized in seven steps. By applying enigmatic, teaching content is approaching students, enabling them to participate more and more in-class teaching work. The connection between the teaching of Orthodox catechism with other subjects is also realized.

Key words: Orthodox catechism, educational activity, learning, enigmatic, inventive work of students.

Јелисавета Фотић

Универзитет у Београду, Филозофски факултет

СУКОБ КУЛТУРА И ЗЛОЧИН ТОРСТЕНА СЕЛИНА С ПОГЛЕДОМ НА ИЗБЕГЛИЧКУ КРИЗУ

У раду се разматрају могућности примене теорије конфликта америчког криминолога Торстена Селина на садашњу избегличку кризу. Теорија конфликта повезује злочин са неслагањима културних кодекса друштвених група где се до решења долази интеграцијом. Број злочина почињених од стране миграната расте, што многе Европљане чини несигурнима у то да је прихватање избеглица добар потез. Ипак, злочини миграната су само делимично објашњиви Селиновом теоријом. Иза већине злочина стоје другачији разлози и мотиви. Јасно је да до неке врсте културних конфликта у оваквој ситуацији мора доћи, али су они најчешће резултат психичког стања свести, физичке несигурности, уплашености и економских разлога. Културни конфликти између људи

исламске вере и остатка Европљана нису појава новог доба.

Кључне речи: теорија конфликта, избегличка криза, културни кодекси, злочин, Торстен Селин.

THORSTEN SELLIN'S CULTURE CONFLICT AND CRIME, WITH REFERENCE TO THE REFUGEE CRISIS

This paper investigates the possibility of using Thorsten Sellin's theory of conflict in order to explain the crimes committed by refugees. The conflict theory links crime to the differences existing in cultural codex's between social groups. The solution lays in the power of integration. The number of crimes committed by refugees is at a rise, making many Europeans uncertain whether letting them stay in Europe is a good move. However, the crimes committed by refugees can be explained only partially via this theory. It is highly likely that other motives and reasons stand behind them. It is clear that cultural conflicts ought to occur in this situation, although they are, more often than not, the produce of psychological state of mind, physical insecurity, fright and economic reasons. Cultural conflicts between Muslims and the rest of the Europeans aren't a new occurrence.

Key words: conflict theory, refugee crisis, cultural codex's, crime, Thorsten Sellin.

Научни скуп
НАУКА И САВРЕМЕНИ УНИВЕРЗИТЕТ
Књига резимеа

Издавач

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Универзитета у Нишу

За издавача

Проф. др Наталија Јовановић, декан

Корице

Дарко Јовановић

Прелом

Милан Ранђеловић

Формат

CD-R

Тираж

200 примерака

ISBN 978-86-7379-465-5

Ниш 2017.

